

Kåre Svebak

PREKENUTKAST

Første rekkes evangelier

FORORD

Med dette bidrag vil jeg komme prester til hjelp i prekenforberedelsen, og lekfolk til hjelp under det folkekirkelige frafall fra Bibel og bekjennelse. Lange avstander hindrer dem fra regelmessig kirke- og altergang. Sammen med «Ordets del» i høymessen kan man etter tekstlesningene lese et prekenutkast utformet med sikte på privat bruk. «Lesemessen» er et supplement til samlingen om Ord og Sakrament på Guds kirkes ubeskårne grunnvoll, lagt i begynnelsen.

Min hovedkilde er avdøde *Per Jonssons «Evangeliepostilla», Malmö 1999*. Den omfatter de tre tekstrekkene fordelt på seks bind. Utleggelsen formidler Jesu undervisning i en saklig form og i et konkret-anskuelig språk. Av grunnleggende betydning er bekjennelse i bibelsk mening: Å stadfeste eller istemme apostelordets lære fra Jesus Kristus. Han er Skriftens rette utlegger og kirkens Hyrde og Lærer. Bekjennelsestro lutherdom kommer til uttrykk i bruk av en hel Bibel og henvisninger til Konkordiebokens bekjennelser. Deres kirkerettslige autoritet består i kraft av Kristi ord. Innflytelsen fra Hugo Odeberg merkes i fremstillingen av forholdet farisèisme og kristendom.

Lik Martin Luther er identifikasjonen med oldkirkens bekjennelser tydelig. Av grunnleggende betydning er foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Tydelig er også forholdet mellom Guds forsoning med verden, og frelsen gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror. Dåpens posisjon er rettferdiggjørelsens sakrament. I kirken handler alt om dåpen.

I kontrast til tro begrunnet i opplevelsesmystikk og selvbekreftende medvirkning, er tro her forstått på nytestamentlig som Guds tro, dvs Helligåndens suverene gjerning ved Kristi ord. Prekenen er «det hørte», når Guds ord går fra øre til hjerte. Virkningen merkes når tilhørere får nåde til å anvende Guds frelsesverk, enhver på seg selv, og dermed praktisere dåpen i forsakelse og tro. Kontrasten til reformert og pietismens psykologiserende frelsesorden er tydelig. Utelukket er kvasiterapi med tilpasninger til menneskers behov og yndlingsidèer i samtiden.

Prekenutkastene gjenspeiler tradisjonsviterens interesse: Å betone kristentroens begrunnelse i en bevitnet Jesus-historie, og til dem hører øyenvitnene til den oppstandne Kristus og hans befalinger, gitt apostlene før Pinsedagen. Kirkens historie i egentlig mening er Kristi nærvær i den forsamlede menighet, virksom med Ord og Sakrament, forvaltet slik han befalte. Denne legitimitet begrunner menighetens sendelse med dens liturgiske og diakonale virksomhet, trofast mot Kristi ord og befalinger. Menighetens merkevare er Guds underfulle handlinger i den forsamlede menighet og med adresse til alle.

Utkastene sier ikke alt. Det er heller ikke mulig.

Kåre Svebak

Arendal mai 2023.

Innledning om kirkeåret:

Vi begynner i dag et nytt kirkeår. Om Gud vil, ligger et nytt nådens år foran oss, gitt fra Herren, Jesus Kristus. Kirkeåret består av tre hoveddeler: Juledelen, Påskedelen og Kirkedelen.

Juledelen, som består av Adventtiden, Juletiden og Åpenbaringstiden. Tekstene belyser spørsmålet: Hvem er Jesus fra Nasaret.

Adventtiden handler om Den Kommende i Jesu Kristi skikkelse, han som kom i en bevitnet Jesus-historie, som kommer i nåtid og komme skal på den ytterste dag.

Juletidens tema er Ordet som ble menneske i Jesu tjenerskikkelse (Joh 1:14) .

Åpenbaringstidens tema er Jesu persons hemmelighet, stadfestet med hans undervisning i Det gamle testamente og med undergjæringer som bekrefter den underfulle forening av Gud og menneske i Jesu person, *Gal 4:4 - Født av en kvinne, født under loven for å kjøpe dem fri som var under loven og gi oss barneretten.*

Deretter følger **Påskedelen**, hvor tekstene belyser spørsmålet: Hva har Kristus gjort? Denne del av kirkåret omfatter *Fastetiden, Den stille uke og Påsketiden.*

Kirkeårets helligdager gir hver for seg med sine tekster gudskunnskap om en side ved Kristus-åpenbaringen, og til sammen omfatter de hele Guds råd til frelse. I sentrum står Guds forsoning med verden i Kristi lidende lydighet, fullbrakt i Jesu død. Guds endegyldige bevis er Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag, slik Guds har talt ved sine profeter i den gamle pakt.

Synlige påminnelser ser vi i kirkerommet, hvor prekestol, døpefont, skriftestol og alterbord vitner om den oppstandne Kristus, virksom til stede i den forsamlede menighet i de handler han innstiftet og befalte. De skal døpte lære å holde.

Vi ser *døpefonten* – en påminnelse om vår dåp. Du er døpt til Jesu død for å tro på ham og med ham til gave etterfølge ham i livets vitnesbyrd.

Vi ser *prekestolen*, stedet for Jesu undervisning med hans ord i delegaters munn. Ordren er gitt: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle mennesker (Lk 24:47).

I det gammel-lutherske kirkerom ses *skriftestolen*, til en påminnelse om privat-skriftemålets plass i nattverdberedelsen.

Vi ser *Herrens bord*, en påminnelse om kirkens hellige samfunn i de hellige ting – Kristi underfulle tilsynekomst skjult i velsignet brød og vin, mottatt med munnen.

Påminnelsene vitner om Guds frelse, gitt den enkelte til del i dåpen med gyldighet for hele livet. Den trofaste bruk har Kristi løfte: «Se, jeg er med dere alle dager».

Kirkeårets juledel

Adventtiden, juletiden, åpenbaringstiden

FØRSTE SØNDAG I ADVENT. KRISTUS RIR INN I JERUSALEM

Evangelium 1. rekke: Mt 21:1-11.

Se, din Konge kommer!

Hosianna, Davids sønn! Velsignet er han som kommer i Herrens Navn. Hosianna i det høye!

Ordene er hentet fra Salme 119, en takksigelse og profeti om Kristus. Ordet «velsigne» blir i Bibelen brukt på to måter, enten om Gud som velsigner, eller om mennesker som velsigner.

Gud velsignet *Abraham*. Øverstepresten *Aron* sa: «Herren velsigne deg». Og med den aronittiske velsignelse blir vi utsendt fra gudstjenesten. Gud velsigner, og det han sier, det skjer.

Mennesker velsigner i betydningen lovprisning eller takksigelse. *Elisabet* hilste *Maria*: «Velsignet er du blant kvinner» (1:42). Senere la hun til: «Velsignet er ditt livs frukt». Da var det Gud hun lovpriste. *Abrahams* tjener velsignet Gud og sa: «Velsignet være Herren, min herre *Abrahams Gud!*» *Sakarias* begynte sin lovsang med lovprisning: «Velsignet være Herren, *Israels Gud!*» (Lk 1:67ff) *Paulus* begynte *Efeserbrevet* med velsignelse brukt i begge betydninger:

Velsignet være Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, som i Kristus har velsignet oss med all åndelig velsignelse i de himmelske verdener» (Ef 1:3).

Vi lovpriser vår Herres Jesu Kristi Fader som ved Jesu Kristi nærvær er virksom til stede og med Ord og Sakrament velsigner oss med all himmelsk velsignelse.

En lovprisning er også erkjennelsen av egen uverdighet for den hellige Gud. Et eksempel er den blinde *Bartimeus*, han som hørte Jesus passere på veien ut fra Jeriko. Han ropte: «Jesus, Davids sønn, forbarme deg over meg!» (Mk 10:47). Det er troens bønn, som Jesus bønnhører. All ære tilkommer ham.

Det står på flere steder at Jesus uttalte velsignelsesbønnen eller takksigelsesbønnen. Den begynte med ordene «velsignet være du, Gud.» I dagens evangelium

velsigner han som kommer i Herrens Navn. Han er Gud over alle ting, velsignet i all evighet. (Rom 9:5) I Åpenbaringsboken (Åp 5:13) står det at velsignelsen tilhører ham som Ham som sitter på tronen, og Lammet. Han er den som kommer, Den Kommende, en av mange Messias-titler. Sakarja-profetien er oppfylt,

Sak 3:8 – *Se, jeg lar min tjener Spire komme. Gud og menneske forenet i Jesu tjenerskikkelse er det rotskudd som skjøt opp av tørr jord (Jes 53:2).*

Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. Vi ser i ettertid at Guds løfter ved sine profeter ble oppfylt i Jesu død og oppstandelse. Vi ser i påskeperspektivet Guds tro komme til oss ved evangeliet. Vi ser kirkens hellige tro, sikkert begrunnet i en bevitnet Jesus-historie

«Løs dem og led dem til meg!»

Det var fem dager til påske. Jesus og disiplene var kommet til Betfage, øst for Jerusalem. Denne gangen skulle han ikke dra inn i Jerusalem slik han før hadde gjort. Denne gangen sendte han to disipler av sted for å løsne et asen og en asenfole og føre dem til ham. Hvorfor?

Mye folk var på vei dit. De skulle feire sine gudstjenester som vitnet om Messias – Den Kommende. Jødefolket ventet på ham. De ventet på den Messias som profetene talte om:

Jes 62:11f – *Se, Herren lar det lyde til jordens ende: Si til Sions datter: Se, din frelse kommer, se, hans lønn er med ham, se, hans gjengjeldelse går foran ham. Og de skal kalles det hellige folk, Herrens gjenløste, og de selv skal kalles de søkte, den stad som ikke er forlatt.*

Sak 9:9 – *Fryd deg storlig, Sions datter! Rop høyt, Jerusalems datter! Se, din konge kommer til deg. Rettferdig er han og full av frelse, fattig og ridende på et asen, på aseninnens unge fole!*

Derfor skulle de føre et asen og dets fole til ham, og oppfylle det som stod skrevet. Men folket forstod ikke. Fremdeles gjaldt Jesu ord:

Lk 19:42 – *Tenk i dag, om du hadde forstått, også du hva som tjener til din fred. Men nå er det skjult for dine øyne.*

Det var disippelflokken som strødde palmegreiner foran ham under inntoget i Jerusalem. Det var disiplene som med hosianna-rop hyllet ham som Messias-kongen. De ropte hosianna – Herre, frels, hjelp og seier til Davids sønn!

Undrende spurte folket hvem han var, og fikk til svar: «Det er Profeten, Jesus fra Nasaret i Galilea.» Men de hørte og hørte likevel ikke. De så og så likevel ikke. (Jes 6)

«Se, din konge kommer til deg, ydmyk, ridende på et asen.»

Han glimret ikke. Han eide ikke engang eselet han red på! Han kom ikke som den seierrike Messias-kongen, som jøder flest ventet på. Ikke kunne vel han være

Guds lovede Messias, som kom i en tjeners skikkelse! Allerede Jesu inntog i Jerusalem gjorde verdens visdom til dårskap.

Vi ser det i ettertid i lys av en bevitnet Jesus-historie. Gud reiste ham opp fra de døde. Da beviste Gud at hans forsoning med verden var fullført og et evig jubelår gitt menneskene i Jesu, Guds Sønnns lidende lydighet. De synlige påminnelser har vi for våre øyne, til tegn på hans virksomme nærvær hvor døpte holder hans befalinger. Denne Jesus ifra Nasaret, vår Konge og vår Gud, er vår ære og vår salighet for Gud – og ingenting annet.

Velsignet være han som kommer i Herrens Navn!

Det er om ham det står skrevet:

Se, jeg kommer. I boken er det skrevet om meg, hva jeg skal gjøre. Å gjøre din vilje, Gud, det er min lyst. (Sal 40:8f) T eks i profeten Sakarja's bok:

Se, din kongen kommer til deg, saktmodig, ridende på et asen. (Sak 9:9)

Profetiene stammer i minste detalj. Forklaringen har apostelen Peter gitt:

Ingen profeti er noensinne blitt til ved et menneskes vilje, men drevet av Den Hellige Ånd har mennesker talt det som er fra Gud. (2 Pet 1:21)

Da han red inn i Jerusalem, og disiplene hilste ham hosianna-rop, red han inn til sin forsoningsdød på korset. Men virksom med Ord og Sakrament holder den oppstandne Kristus inntog hos oss. Meget tidlig i kirkens historie tok man i bruk hosianna-ropet i nattverdliturgien. Kristne visste hva de gjorde. Han red inn i Jerusalem for å innstifte den nye pakts måltid, Herrens Nattverd grunnet på Guds forsoning med verden i Jesu Kristi blod. Dette var forutsagt ved profeten Jeremias (31:31f, 34):

Se, dager skal komme, sier Herren, da jeg skal opprette en ny pakt med Israels hus og med Juda hus. Ikke en slik pakt som den jeg opprettet med Israels hus /.../ dette er den pakt jeg vil opprette med Israels hus i de kommende dager, sier Herren /.../ Jeg skal forlate deres misgjerning, og deres synd vil jeg ikke mere komme i hu.

Derfor sier Kristi under sin nattverd (Mt 26:26): «Dette er den nye pakt i mitt blod, utgytt for de mange til syndenes forlatelse.» Det greske ord for pakt kan også oversettes med ordet testamente.

Daniel-profetiene (Dan 9) om de syv år-ukene ble oppfylt da han i den siste uken red inn i Jerusalem. Midt i den uken skulle slakteroffer og matoffer blir avskaffet. Den gamle pakt skulle bli avskaffet og erstattet med en ny ordning.

Gaven gjort med allmaktsordet,
Kristus byr fra gavebordet.
Lovens påske den er endt;
Skyggen flyr for virk'ligheten,
Selv han fyller dunkelheten,

Har ny tid i nåde sendt.

Sal 103:2-4 – *Min sjel, lov Herren, og alt som i meg er, lov hans hellige Navn. Min sjel, lov Herren, og glem ikke hans velgjerninger! Han som forlater all din misgjerning, som leger alle dine sykdommer, han som forløser ditt liv fra graven, som kroner deg med miskunn og barmhjertighet.*

Velsignet være han som kommer i Herrens Navn

ANDRE SØNDAG I ADVENT. HERREN KOMMER TIL SIN KIRKE

Evangelium 1. rekke: Lk 21: 25-36. Guds rike er nær

Et levende håp

Vårt håp er ikke menneskers drøm og dikt, uten Gud og uten håp. Gud har gitt oss «et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde», skrev apostelen Peter (1 Pet 1:3). Gud har gitt verden dette håp i Kristi første komme – hans første Advent.

Mange øyenvitner fikk ved flere anledninger se den oppstandne og lytte til hans undervisning i Skriftene. De fikk også ta på ham, spise sammen med ham og samtale med ham, «førstegrøden» av de hensovede. Vårt håp er en bevitnet kjensgjerning, bevitnet i Kristi første Advent, og bevitnet i nåtid. Jesus-historien fortsetter i nåtid, virksom i den forsamlede menighet med Guds evangelium og sakramentene forvaltet med troskap. Nå formaner han: Løft hodene! Se fremover! Deres forløsning stunder til! Hans andre Advent gjenstår. Hans første Advent varsler hans synlige gjenkomst ii Guddoms herlighet på den ytterste dag.

Forvarsler er de handlinger som den oppstandne Kristus innstiftet og befalte: Det prekenembete som på apostlers vis bringer den rett utlagte Skrift fra ham, og sakramentene dåpen, syndsforlatelsen tilsagt i privatskriftemålet, og Guds kirkes hellige samfunn i de hellige ting, rakt fram og mottatt i Den Hellige Nattverd. Disse handlinger skal døpte lære å bruke:

Så kan vi prise oss lykkelige, «for vi har det håp at vi skal få se Guds herlighet», skrev apostelen Paulus (Rom 5:2). Lovet være Gud, som har gitt oss «et levende håp» ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde!

Verden er forandret, men kristentroens begrunnelse er den samme som for de første kristne: «Den trøst som Skriftene gir» (Rom 15:4) - den oppstandne Kristus,

til stede i den forsamlede menighet, virksom med de nådemidler som han har innstiftet og befalt. I Kolosserbrevet takker apostelen for menighetens innbyrdes kjærlighet. Hvorfor?

Kol 1:5 – *på grunn av det håp som er gjemt for dere i himmelen. Dette håp har dere forut hørt om ved sannhetens ord i evangeliet.*

Tegn i sol og måne og stjerner, og på jorden

«Det skal vise seg tegn i sol og måne og stjerner, og på jorden skal folkene bli grepet av fortvilelse når hav og brenning bruser /.../ for himlenes krefter rokkes.»

Merkelige hendelser skal gå forut for Kristi andre Advent. Bibelhistorien forteller at det skjedde merkelige ting enten forut eller etter store hendelser i frelseshistorien. Jesus talte om «tidenes tegn» (Mt 16:3). Eksempler er de tegn som skjedde før israelittenes utvandring fra Egypt. Da Moses på Guds befaling rakte ut staven, ble folket rammet av mange plager: gresshopper, hagl, byller, og til sist gikk morderengelen gjennom landet og slo i hjel alt førstefødt. Men israelittene ble spart, for på dørstolpene hadde de på Guds befaling strøket blodet av påskelammet. Morderengelen går også nå forbi, hvor pantet på vår frelse er nattverden s sakrament, mottatt i tro. Kristus er Guds fred med oss.

Senere fikk israelittene se mange gode tegn: Havet delte seg, og de kunne gå tørrskodd over til Pi Hakirot. Farao med sin hær druknet. Guds folk fikk se skyen som ledet dem om dagen og ildstøtten likeså om natten. Alle disse tegn vitnet at i dette lille folk ville Gud gjøre undergjerninger av avgjørende betydning for hele menneskeheten. Den trofaste Gud ville oppfylle løftet om Abrahams Sæd og rotskuddet av Isaïs rot.

I tidens fylde sendte Gud sin Sønn til verden. Forut gikk tegnet: En jomfru ble fruktsommelig. Hyrdene fikk høre englesangen. Stjernen veiledet de vise menn til stedet hvor han var født.

Kristus gjorde senere mange tegn, like fra bryllupet Kana, da han gjorde vann til vin. Da han døde på korset skjedde solformørkelse, jordskjelv og forhenget i templet revnet. Og forut for vår tekst leser vi hans forutsigelse om Jerusalems ødeleggelse i år 70. Forutsigelsen er også dokumentert i Mt 23. Et papyrusfragment bekrefter at Matteus-evangeliet ble skrevet før Jerusalems ødeleggelse.

I dagens evangelium forutsier Jesus de tegn som varsler den kommende verden og denne tidsalders slutt. Men når enden kommer, er ikke åpenbart, ikke engang for Gud Faders enbårne Sønn. *«Det tilkommer ikke dere å vite tid og stund»*, sa han før han på Himmelfartsdagen. Desto viktigere er det å merke seg tegnene.

Hva er det viktigste tegn?

Det fremgår av Jesu åpenbaringer for Johannes, da han var forvist til øya Patmos. Det viktigste tegn er hverken naturkatastrofer, pest. Hunge, dyrtid eller moralsk-religiøs forvirring. Det viktigste tegn er *antikristens virksomhet* i kristenheten.

Kjennetegnet er et økende frafall fra det apostoliske ord fra Herren, og med fra-fallet den kirkeorganiserte tilpasning til yndlingsidéer i den kvasireligiøse samtids-kultur.

Dnt kanskje strengeste advarsel i Nytestamentet er Jesu sendebrev til menigheten i Laodikea (Åp 3:14ff). Årsaken var selvforfornøyd likegyldighet for rett lære, det vil si den apostoliske lære fra Kristus Jesus. I Laodikea-menigheten ga man rom for re-servasjoner under skinn av raushet og kjærlighet.

Hvordan forstå dette kristeliggjorte frafall? Det må forstås i lys av Jesu ord: «*Mine ord skal slettes ikke forgå*».» Desto viktigere er det å holde fast ved Åndens vit-nesbyrd med Kristi ord.

Sett i lys av Guds gode skapervilje – tydeliggjort i De ti Guds bud, har vi grunn til å frykte Guds vrede over all gudløshet, for ingen har elsket Gud av hele sitt hjerte, og heller ikke vår neste som oss selv. Det må erkjenne med De ti bud brukt som skriftespeil. Frykten for Guds vrede er trelens frykt for straff. Trellefrykt forteller at kjærligheten langt fra er fullkommen hos oss, eller egnet til å begrunne menig-hetens fellesskap som Guds husfolk eller familie. Begrunnelsen må være Guds kjærlighet til oss, som for sin godhets skyld tjener oss med Ord og Sakrament.

«Løft deres hoder, for deres forløsning stunder til»

Annerledes er tidens tegn sett i lys av Guds evangelium, gitt oss i og med det apostoliske ord. Noe annet evangelium fins ikke. (Gal 1:8) Vår forløsning (el gjenløsning) nærmer seg dag for dag.

Hvilken forløsning? Det er den forløsning som har sendt sitt folk. *Sal 11:9 – Gud har sendt sitt folk forløsning*. Den har Gud fullbragt for lenge siden i Jesu Kristi død.

Ef 1:7 – i ham har vi gjenløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse ifølge hans nådes rikdom.

Denne forløsning (el gjenløsning) har Gud gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Med løftet om frelse for hver den som tror, frelser dåpen fra syndens og dødens og djevelens makt i oss alle. Dessuten har vi grunn til å frykte Guds vrede, når vi betrakter nød og elendighet under syndefallets kår. Da er trøsten Guds løf-te i vår dåp. Guds løfte består i syndenes forlatelse for Kristi lidelses og død skyld, og dette løfte omfatter hele livet, ikke bare i begynnelsen, men hele veien livet ut. Syndenes forlatelse for Kristi skyld er den sikre trøst mot døden og dommen: Oppreist fra døden i våre synder, er vi ved dåpen og troen allerede frelst av nåde. Årsaken er Guds godhet for sin egen skyld, og ikke av noen annen grunn. Derfor blir der dåpens nådepakt en stadig oppmuntring til å vente Jesus som frelser på Dommens dag (Fil 3:20).

Det er ingen fordømmelse for den som er i Kristus Jesus (Rom 8:1). Å være i ham, det er ved dåpen og troen å ha gjenløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse

ifølge Guds «uendelig rike nåde» (Ef 2:7). Den kan hverken nød, ulykke eller anfektelse frata oss. Guds uendelig rike nåde er å foretrekke fremfor å bli nedtyngt av verdslige bekymringer.

Vål derfor, og be om å kunne unnfly alt dette og bestå for Menneskesønnen.

TREDJE SØNDAG I ADVENT. HERRENS VEIRYDDER

Evangelium 1. rekke: Mt 11:1-10. Jesu vitnesbyrd om Johannes.

Johannes Døperen viser oss prekenens oppgave? Han kalte seg selv «en ropende røst» som ryddet vei for Herren Jesus (Mt 3:3). Det skal også de gjøre som er kalt til det apostoliske prekenembete. De skal som Kristi delegater og tjenere aktes som Kristi delegater og forvaltere av Guds hemmeligheter (1 Kor 4:4). Marsjorden har han gitt, *Lk 24:47 – å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlattelse for alle folk*. De er hans delegater, sendt for å forkynne «Kristus og ham korsfestet» (1 Kor 2:2). Den som kommer med «sitt eget», er ingen Kristi delegat, men en falsk profet som «spår av egen lyst» (Esek 13:2), og «bygger på sin egen rettferdighet» (Rom 10:3). De opptrer som om Guds ord er utgått fra dem, eller kommet bare til dem. (1 Kor 14:34)

Johannes Døperen forkynnte Guds lov og evangelium. Med Guds gode skapervilje avslørte han synder, og viste deres utspring i menneskets nedarvede syndeforderv. Til sist måtte tilhørere erkjenne sin fortapte stilling overfor åpenbaringsordets hellige Gud. Han gav dem ingen falske forhåpninger om selvforbedring eller omvendelse av egen kraft eller fornuft. «*Ormeyngel, hvem har lært dere å flykte fra den kommende vrede?*» (Mt 3:7) Den skarpeste lovforkynnelse er Kristus korsfestet for verdens synder.

Selv om Johannes Døperen havnet i fengsel, fortsatte han å forkynne lov og evangelium. De hører sammen, selv om de er likeså forskjellig som himmel og jord. Han fortsatte å forkynne lov og evangelium, for Guds lov alene virker egenrettferdighet, mismot og til sist fortvilelse. Lovens endemål er Jesus Kristus i hans lidende lydighet i alles sted. Han er Guds Lam som bærer verdens synder (Joh 1:29).

Ved evangelium åpenbarer Gud at han er nådig for sin egen skyld, uten forbehold om noen vår fortjeneste eller kvalifikasjon. Han forkynnte også evangeliet ved å sende disiplene sine med et spørsmål til Jesus. Det er en velprøvd læringsmetode: å la elevene finne kunnskapen på egen hånd. Spørsmålet var og er dette:

«Er du Den Kommende, eller skal vi vente en annen?»

Eller sagt på en annen måte: Er det sant det jeg tror om Jesus fra Nasaret? Jesu svarte ved å henvise Johannes-disiplene til Den Hellige Skrift. Det svar henviser også oss til Skriften:

Jes 35:5f – Da skal de blindes øyne åpnes, og de døves ører opplukkes, da skal den lamme springe som en hjort og den stummes tunge juble. For kilder springer fram i ørkenen, og bekker i ødemarken.

Jesu svar lærte Johannes-disiplene hvor de skulle gå for å finne svar i troens saker. De skulle gå til Skriften. Dit skal også vi gå. Av Skriftens ordlyd lærer vi hva Guds evangelium er og betyr. Evangeliet er Guds kraft til frelse for hver den som tror. Ved Guds evangelium kommer vi til tro ved Guds Ord og til tro på Guds Ord. Dette bibelhistoriske perspektiv ser i tydelig oppfylt i påskeperspektivet. Guds Sønn i Jesu skikkelse led, døde og oppstod på den tredje dag etter skriftene.

Guds svar er avgitt i en bevitnet Jesus-historie i fortid og nåtid. Svaret er evangeliet innhold om en Jesus-historie sett og hørt (Apg 4:29). Evangeliet handler om *gjerninger*. Men også Guds lov handler om gjerninger. Hva er forskjellen? Guds lov handler om *våre* gjerninger, om hva vi skal gjøre for å stå hellig og rettferdig for den hellige Gud, og på dette absolutte vilkår bli salig. Derfor sa Jesus til den rike, unge mann: «*Gjør det, så skal du leve!*»

Guds evangelium handler om *Guds* gjerninger i Jesu Kristi lidende lydighet. Han er den Hellige og Rettferdige. Kristus alene er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud. Denne forskjell mellom lov og evangelium er himmelvid. Evangeliet sier ingenting om hva vi skal gjøre for å bli godtatt av Gud. Evangeliet handler om det Guds Lam som bærer verdens synder.

Da døden nærmet seg for den fengslede Johannes, gjaldt det å høre evangeliet framfor Moselovens mange påbud og forbud. Hans egne gjerninger ble uten betydning. Det gjaldt framfor alt å høre hva Gud gjorde i Jesu tjenerskikkelse. Martin Luther har en lærerik prioritering til denne prioritering:

Når frykten for Guds vrede over synd og død og satans makt virker dødsangst og samvittighetsskval, «hva hjelper da Mose lov, om du så har levd et ustraffelig liv? Er det ikke da sant at du må bekjenne og si: Herre Gud, selv om jeg ikke har vært en horkar, tyv eller morder, så er jeg likevel uren og full av synd for deg. Derfor ber jeg, at du må være meg nådig og barmhjertig, for ellers må jeg fortvile med alle mine gode gjerninger, som David sier: «Gå ikke i rette med din tjener, for ingen levende er rettferdig for deg».

I denne sammenheng forteller Luther om en eremitt som i flere dager hadde stått på samme sted, sukket og sett opp mot himmelen. Da ble disiplene forundret og spurte hva det var som feilte ham. Han svarte: «Jeg er så redd for døden». Da trøste disiplene ham med det hellige liv han hadde levd, og hvor nøye han hadde

vært med å holde Guds bud. «Jo, det var sant det», svarte han, «og likevel blir jeg ikke denne redselen, for jeg vet at *Gud dømmer annerledes enn mennesker.*»

Guds evangelium er den eneste sanne trøst mot døden og dommen. Evangeliet handler om Jesu gjerninger. Han er Guds fred med oss i «det salige bytte»:

Jes 53:5, 11 – *han er såret for våre misgjerninger, straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom. /.../ ved at de kjenner ham, skal den Rettferdige, min tjener, rettfærdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære.*

Gud har gjort alt for oss i Jesu Kristi lidende lydighet. Må vi likt tiggeren rekke hånden tomhendt fram, så er evangeliet uten forbehold om følelse og rørelse eller noen som helst prestasjon. Evangeliet handler om ham som var rik og ble fattig, for at vi skulle bli rike ved hans fattigdom. Han sa om sin tjenerskikkelse i sin lidende lydighet: «*Salig er den som ikke tar anstøt av meg*». Deretter begynte Jesus å tale til folket om Døperen Johannes:

Hvorfor gikk dere ut i ørkenen? Var det for å se et rør svaie i vinden? Eller hvorfor gikk dere dit? For å se en profet? Ja, jeg sier dere, mer enn en profet.

En predikant som forkynner hva tilhørerne liker, eller vant til å høre, ligner et siv som svaier i vinden. En slik predikant var ikke Døperen Johannes. Han var talerår for et rike som ikke er av denne verden.

En Guds profet forkynner hva Gud vil gjøre i fremtiden. Profeten Jesaja profeterte sju århundrer på forhånd om jomfruen som skulle føde den kommende Messias. Sakarja profeterte om Messias som skulle ri inn i Jerusalem på et asen. Men Døperen Johannes var mer enn en profet. Han var selv forutsagt av profeten Malaki: «*Se, jeg sender min engel foran deg, og han skal rydde vei for deg.*» (Mal 3:1) Johannes talte heller ikke lik profetene før ham, om hendelser langt fram i tid. Han talte om Kristus som var kommet allerede og stod midt iblant folket. Med sin preken ryddet han veien for Kristus, Den kommende. Det er prekenembetets oppdrag i Jesu Kristi kirke.

Herrens utvalgte apostler og alle som etter dem utøver prekenembetet, er satt til å utøve det samme høye oppdrag som Døperen Johannes. De skal i sin embetsgjerning med Ord og Sakrament rydde vei for den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus. De skal i Jesu navn forkynne omvendelse og syndenes forlatelse for alle mennesker. (Lk 24:47) Det er å peke på Guds Lam, Kristus Jesus, og ham korsfestet. Det er dømte menneskers nåderett å delta i en gudstjenestelig ordning hvor alt dreier seg om Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død og stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag, slik Skriftene har sagt. ham.

Døpt til Jesu død, er det vår nåderett å få høre Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu Kristi død, og i den forsamlede menighet få forsoningens goder rakt frem i alterets sakrament og mottatt med munnen. Vi skal ikke håpe på forsoningens goder en gang i fremtiden, for Guds forsoning med verden er fullbrakt i Kristi død og gitt deg til del i din dåp. I dag får du fritt anvende Guds nådes rikdom på deg selv, for dine synder er betalt i Jesu Navn og blod. Guds nådepant er Kristi legeme og blod rakt fram i brødets og vinens skikkelser. «Hvor syndenes forlatelse er, der er liv og salighet.»

FØRJULSSØNDAG. HERREN ER NÆR

1. rekkes evangelium: Joh 1:19-28. Johannes viser til Kristus

De spurte Døperen Johannes: «Hvem er du?»

Han svarte med å vise til en annen, for *«midt iblant dere står en dere ikke kjenner»*. Han burde de ha spurt, han som Johannes ikke var verdig til å løse sandalremmen for. Han som Gud hadde lovt Abraham, at *«i deg skal alle jordens slekter velsignes.»* Løftet var oppfylt. *«Ordet ble menneske og tok bolig i blant oss»*, v 14.

Også tidligere hadde Gud bodd hos sitt utvalgte folk. Gud hadde utvalgt Sion og templet til sin bolig. Derfor kunne profeten Jeremia si (Jer 14:9): *«Du bor jo midt iblant oss, Herre»*. Men Johannes kunne peke på Guds nærvær i Jesu legemes tempel.

Kan vi si: *«Du bor jo midt iblant oss, Herre»*. Vi bekjenner jo at han *«før opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd!»* Hva betyr det? Han bor ikke i en himmel fjernt fra oss. Han er gitt all makt i himmel og på jord, og nå kan han fritt være til stede hvor som helst hans kirke samles og holder hans befalinger. På dette vilkår kan også vi si: *«Du bor midt iblant oss, Herre»*.

Jesus Kristus ved Faderens nådeside er også usynlig til stede i det skaperverk vi sanser. Om ham gjelder også ordene i Salme 136: *«Hvor skal jeg gå bort fra din Ånd, hvor skal jeg flykte fra ditt åsyn? /.../ din høyre hånd holder meg fast.»* Midleren for Guds forsoning med verden er også Midleren for Guds skaperverk.

Det største av alle Guds undergjæringer er foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Eller sagt med katekismens ord: Han er *«sann Gud, født av Faderen fra evighet, og tillike sant menneske født av jomfru Maria.»* Også Guds gode engler lengter etter å se inn i denne hemmelighet. Den lokker og drar på kirkevei. Kir-

kens merkevare er Kristi ord som høres, og hans legeme og blod rakt frem i sakramentets skikkelser.

Gjennom Jesus Kristus lærer vi Gud å kjenne som venn til venn

Gjennom Jesus Kristus lærer vi åpenbaringsordets Gud å kjenne. Vi lærer den helige Gud å kjenne i hans nidkjærhet for sitt falne skaperverk, okkupert av synd og død og satans herredømme. *Joh 3:16* - «*så høyt har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn for at hver den som tror på ham ikke skal gå fortapt, men ha evig liv*». Vi er dyrt kjøpt av en kjærlighet som overgår all forstand. Men uvitende om Jesu persons hemmelighet må vi frykte Guds nærvær, lik trellens frykt for straff.

Da *Moses* møtte Guds nærvær, ble han forferdet. Han skjulte sitt ansikt av frykt for å se ham. *Manoa* sa til sin hustru: «*Vi kommer visselig til å dø, for vi har sett Gud*» (*Dom 13:22*). *Ussia* rørte ved paktens ark, for trekkoksene var ustyrlige. Da rammet Guds vrede *Ussia* (*2 Sam 6:6f*). Da *Simon Peter* på Jesu befaling gjorde den store fiskefangst, ble Peter redd og ropte: «*Herre, gå fra meg! Jeg er en syndig mann!*» (*Lk 5:8*). Gud er en fortærende ild. Han fortærer synd og død og satans velde. Kjenner vi ikke Guds innerste hjertelag, har vi all grunn til å frykte ham med trellefrykt av frykt for straff.

Men siden vi får et rike som ikke rokkes, så la oss være takknemlige og tjene Gud slik det behager ham. Guds kjære barn leker trykt ved ilden, med ærefrykt og glede, for Gud tjener oss med Ord og Sakrament i sitt nåderike. (*Heb 12:28f*. *Sal 2:11*)

Gudmennesket Jesus ser hva som bor i mennesket. Han gjennomskuer hykleri. Derfor sa han til farisæerne og de skriftlærde (*Mt 15:8*): «*Dette folk ærer meg med leppene, men hjertet er langt borte fra meg*». Gud ser arvesyndens motstand i oss mennesker, som han har skapt til samfunn med seg. Gud elsker sitt verk, men vendt mot ham, må Den Hellige reagere med nidkjærhet. *Salme 2:9* – *han skal slå dem med jernstav og slå dem i stykker lik leirkar*.

Så skal vi frykte den kirkegang som under skinn av fromhet søker det stuekose samvær. Vi kommer ham nær som fortærer synd og død og satans rike. Vi søker Guds nådige rettferdighet, den rettferdighet som evangeliet åpenbarer. Vår kvalifikasjon for Gud er kun det Guds Lam som bærer verdens synder. Nidkjær for sitt verk har Gud forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi lidende lydighet, lydig til døden, ja, korsets død. Vi samles om den oppstandne Kristus, virksom med Ord og Sakrament i menighetens midte.

Denne gudsdyrkelse var hensikten, da Døperen Johannes var Kristi forløper. Døperens oppdrag var å forkynne omvendelsens dåp til syndenes forlatelse. Dette oppdrag består. Den oppstandne Kristus befalte: «*Gå ut i all verden, lær alle folk og døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn*».

Også løftet står fast, Mk 16:16: *Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal gå fortapt.* Vi døper til Jesu død på den oppstandne Jesu befaling. Guds forsoning med verden, gitt den enkelte til del i dåpen, er Guds nådepakt, ikke bare i begynnelsen, men hele veien gjennom livet. Nå gjelder det å rydde vei for Herren, og praktisere dåpen i daglig forsakelse og tro. (Mt 3:3)

Hvorfor rydde vei for Herren?

Svaret er kort: På grunn av syndens nød. Vi kan ikke av egen fornuft eller kraft tro på Gud eller komme til ham, men Gud har kalt oss ved evangeliet. Troen lever av Kristi ord som høres. *Hør, og du skal leve.* Hjelperen, Den Hellige Ånd, lærer oss Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus. Og Ånden gjør oss ved troen likedannet med Kristus som er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud. Kristus er Guds fred med oss.

Det kan hende egne fall og feil røver frimodigheten for Gud. Da er legemidlet Guds løseord i det private skriftemål: «Jeg forlater deg dine synder».

Hva er hensikten med Guds frifinnende nåde?

Den lille katekisme svarer i forklaringen til den andre trosartikkel: - «*for at jeg skal være hans egen, leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet*». Privatskriftemålet i bruk gjør menigheten til et legende fellesskap. Det er denne bruk forklaringen til tredje trosartikkel sikter til: «I denne kristenhet gir han hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd...» Syndenes forlatelse fins ikke andre steder.

Hensikten med Guds frifinnende nåde oppnås med Hjelperen Den Hellige Ånd, som hjelper oss med Kristi ord. Derfor må døpte lære å holde de handlinger som den oppstandne Kristus har innstiftet og befalt. Vi er henvist til Guds nådemidler i prekenembetets gjerning, for troen kommer av Kristi ord som høres. Kristus skaper med sin Ånd liv av døde. Ved troen fremstår det nye menneske som skal leve for Gud i evig uskyldighet, rettferdighet og salighet.

Herren Jesus er til stede i den forsamlede menighet. Virksom med sitt ord, søker han det som er fortapt. Påminnelser ses i det liturgiske rom: *Prekestolen* påminner oss om Kristi undervisning. *Døpefonten* påminner oss om vår hellighet for Gud, «*for så mange som er blitt døpt i Kristus, er blitt ikledd Kristus*» (Gal 3:27). *Skriftestolen* minner oss om Guds tilgivelse, tilsagt i Guds tjeners munn. *Herrens bord* påminner om Guds kirkes samfunn i de hellige ting, rakt frem og mottatt i brødets og vinens skikkelser.

Jesus sier, Mt 18:20 – *Hvor to eller tre er forsamlet i mitt navn, der er jeg midt i blant dem.* Å være forsamlet i Jesu navn, det er å holde alle hans befalinger til døpte mennesker. Her er den oppstandne Kristus virksom – ikke av og til, eller en sjelden gang, men alltid virksom med sine nådemidler.

Rom 10:8 – *Ordet er deg nær i din munn og i ditt hjerte. Dette er troens ord som vi forkynner.*

Tegnene på Kristi nærvær følger prekenembetets gjerning: Når vi hører bibeltekster opplest og hører det apostoliske ord, hører vi Jesu undervisning og lærer Gud å kjenne. Hvordan merker vi det? Når vi hører *hvem* han er, *hva* han har gjort, og *hvorfor*, og *anvender* hans velgjerninger, enhver på deg selv. Da blir Sakarjas lovsang vår,

Lk 1:74 - *«så vi frelst fra fiendehånd og uten frykt kan få tjene ham for hans åsyn i gudsfrykt og rettferdighet alle våre dager».*

Hvorfor dømte Johannes med synderes dåp?

Døperens tilhørere var uvitende om Jesu persons hemmelighet: Den historiske Jesus fra Nasaret er Guds lovede Messias, og sann Gud og sant menneske forenet i samme person. Uvitende om hvem Jesus er, forstod de ikke hvorfor Johannes dømte. Forstår vi?

Vi har ingen grunn til å se ned på deres uvitenhet som spurte Johannes. I så fall har nedlatenhet utspring i selvkloke tankespinn. Jesus-ordet omfatter oss alle,

Mt 11:27 – *Ingen kjenner Sønnen uten Faderen, heller ikke kjenner noen Faderen uten Sønnen og den som Sønnen vil åpenbare det for.*

Rom 11:18 - *Det er ikke du som bærer roten, men roten som bærer deg.*

Profeten Jeremias peker på et kjennetegn ved nådepakten i Jesu Kristi, Guds blod:

Jer 31:34 – *Da skal de alle kjenne meg.*

Hvordan er det mulig? Guds svarer ved profeten Esekiel::

Esek 36:26 – *Jeg gir dem et nytt hjerte og en ny ånd.*

Gud gir for sin godhets skyld. Men får ikke Gud hjelpe oss med sitt ord, er vi like-så uvitende som farisèernes utsendinger den gang. Ja, uvitende hadde også også Johannes Døperen, v 33 –

Jeg visste heller ikke hvem han var, men han som sendte meg for å døpe med vann, han sa til meg: Han du ser Ånden komme ned og bli over, han er det som døper i Den Hellige Ånd. /.../ Han er Guds Sønn.

Også denne jul vil Kristus være midt i blant oss, virksom med hellige bibeltekster, virksom med sin undervisning og virksom med sitt ord, fremsagt over vin og brød.

La oss ta imot den hjelp som Kristus gir med sitt ord, og med barnlig forventning glede oss til jul. Lært av ham, kan ingen si om oss: De kjente ham ikke.

JULEDAG. JESU KRISTI FØDSEL

Første rekkes evangelium: Lk 2:1-20

«Se, jeg bringer dere stor glede til alt folket!»

Juledagen feirer vi i gledens tegn til minne om Jesu Kristi fødsel. Hans unnfangelse og fødsel er ulik vår. Vi ble født til denne verden, okkkupert av Guds fiendemakter synd og død og djevel. Kristi fødsel bringer den kommende verden, hvor fred, glede og hvile overgår all forstand. Hans komme varsler en arv som aldri forgår.

Englene bar bud om Guds glede. Adressater er «til alt folket». Gledens innhold er en bevitnet Jesus-historie - om Gud Faders enbårne Sønn i en tjeners skikkelse.,

i tidens fylde utsendt av Gud, «født av en kvinne, født under loven for å kjøpe oss fri som var under loven, så vi kunne få barnerett». (Gal 4:4f).

Gled dere alle, for han er Guds levende håp til alle. Gled dere alle, for han er den sanne trøst mot døden og dommen. Gled dere alle fattige i seg selv, for Kristus i krybben ble fattig for å gjøre oss evig rike hos Gud. Det har Gud stadfestet, da han reiste ham opp fra de døde, slik Skriften har sagt.

Evangeliets troverdighet

Årsaken til evangeliets troverdighet var skjult for fariseeren Saulus, enda han var grundig opplært i Det gamle testamentes skrifter. Med fanatisk iver forfulgte han kristne, inntil den oppstandne Kristus stanset ham utenfor Damaskus og forbarmet seg over ham. I Damaskus ble han døpt i Jesu navn. Guds forsoningsverk i Kristus ble gitt ham av Guds nåde. Saulus ble apostelen Paulus, Guds utvalgte redskap, sendt med en ny erkjennelse til folkene: Senere skrev han til Timoteus:

1 Tim 1:14 – *Det er et troverdig ord, fullt verd å motta, at Kristus kom til verden for å frelse syndere.*

Englesangen i natten utenfor Betlehem ga gjenlyd i Paulus' liv: «den evige konge, den uforgjengelige, usynlige, eneste Gud, ham være ære og pris i all evighet» (samme v 16f). Englenes lovsang er det store gloria i kirkens liturgiske tradisjon.

Allerede trosbekjennelsens er en lovprisning, og især ordene «*unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria*». Vi lovpriser Gud som har oppfylt løftet han ga ved profetene, t eks:

Jes 7:14 – *Se, en jomfru skal bli med barn; hun skal føfe en sønn og gi ham navnet Immanuel.*

Jes 9:6-7 – *For et barn er oss født, en sønn er oss gitt. Herreveldet er lagt på hans skulder, og hans navn skal være: Underfull Rådgiver, Veldig Gud, Evig Far*

og Fredsfyrste. Så skal herreveldet bli stort og freden være uten ende over Davids trone og hans kongerike..

Jer 23: 5-6 – *Se, dager skal komme, lyder ordet fra Herren, da jeg lar en rettferdig Spire vokse fram av Davids ætt. Han skal være konge og styre med visdom og gjøre rettferd i landet. I hans dager skal Juda bli frelst og Israel bo trygt. Og dette er navnet han skal få: Herren vår rettferdighet. (Jf Apg 3:14)*

I den gamle kirke var det vanlig å gjøre et kort stopp etter trosbekjennelsens ord «unnfanget ved Den Hellige Ånd». Med disse ord bekjenner vi det største av alle Guds undergjerninger: foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Sagt med barnelærdommens ord i Lille Katekisme: «*Jeg tror at han er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske født av jomfru Maria.* Jesu persons hemmelighet er det grunnleggende under i frelseshistorien.

Uten foreningen av Gud og menneske i Jesu person, ville en forsonet Gud vært ukjent også for oss, og Jesu korsdød vært en glemt hendelse. Det motsatte skjedde. Gud har bevist Jesu persons hemmelighet da han reiste Jesus opp fra de døde på den tredje dag, slik Skriftene har sagt. Guds gode engler higer etter å se inn i denne hemmelighet. Vi bekjenner ham, tilber ham og venter ham som vår Frelser på Dommens dag. Da får Guds barn av nåde gå inn til den nyskapte jord, og der få skue Gud i den evige lovprisning.

Det skjedde ide dager da det gikk ut befaling fra keiser Augustus....

Viktige hendelser i frelseshistorien er i Bibelen nøye tidfestet. Denne tidsangivelse forklarer også hvorfor Josef og Maria dro til Betlehem. Dermed ble Mika-profetien oppfylt: Messias skulle bli født i Betlehem. Fra første stund er Jesu livshistorie en bevitnet historie.

Kristentroens årsak er hverken eventyr eller spekulasjon. Kristentroen er Guds tro, gitt i en bevitnet Jesus-historie etter Skriftene. (Jes 64:3)

1 Kor 2:9 – *Det intet øye så og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes tanke, alt det som Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham.*

Engelen forkynnte at nå var Guds Messias-løfte oppfylt: «*I dag er det født dere en frelser i Davids by; han er Messias, Herren.*» Og englesangen stadfestet underet i nattens mørke: «*Ære være Gud i det høyeste og fred på jorden, til menneskene Guds velbehag.*». Kirkens Kristus-bekjennelse er gitt fra himmelen, og like fra begynnelsen stadfestet med bevitnede kjensgjerninger. Det første tegn var den nyfødte Kristus, svøpt i kluter og lagt i en krybbe.

Hva forteller tegnet?

Tegnet - gitt ved profeten Jesaja, er navnet Immanuel - Gud er med oss. Derfor fikk barnet navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder. Hvem kan da være mot oss?

Med sin lidende lydighet i alles sted har Jesus Kristus gjenopprettet det liv vi er skapt til å leve, befridd fra syndens og dødens og djevelens okkupasjon. Oppfylt er Guds løfte til Adam og Eva i Edens hage. Knust er djevelens herredømme.

Vi ble alle syndere på grunn av Adams ulydighet, men Gud vil at skal vende om og stå som rettfærdige for Gud, frikjent på grunn av Kristi lydighet. Og liksom synden hersket hvor døden, skal nåden herske ved rettfærdigheten og gi evig liv ved Jesus Kristus, vår Herre. (Rom 5:19, 21) Så er årsaken til kristentroen den samme for oss som for de første kristne:

***Fil 2:6-11:** Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske; han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham navnet over alle navn for at i Jesu navn hvert kne skal bøye seg /.../ og hver tunge bekjenne til Gud Faders ære: Jesus Kristus er HERREN!. (e Sv Kyrkobibel)*

***1 Tim 3:16** – Det må alle erkjenne, at gudsfryktens hemmelighet er stor: Han ble åpenbart i menneskers skikkelse...*

«La oss nå gå til Betlehem»

Guds gledesbudskap fra himmelen oppmuntrer med begripelige ord. Hyrdene skulle finne tegnet – barnet svøpt, liggende i en krybbe. De dro av sted med forventning. Vi har Jesu Kristi tegn synlig for øye. Kirkerommets inventar minner oss om de handlinger som den korsfestede og oppstandne Kristus befalte. Den forsamlede menighet er stallen hvor han nå er å finne, virksom med sitt Ord og synlig rakt fram i brødet og vinens skikkelser.

Kristus ligger ikke lenger i krybben. Han er heller ikke å finne på korset eller i graven. Han er oppstanden og sitter ved Gud Faders nådeside. Nå er han Kongen i Guds nåderike og utøver sin Guddoms egenskaper uten begrensning. Han er virksom til stede hvor som helst dømte mennesker samles om Ord og Sakrament og holder hans befalinger med påkallelse og bønn, takk og lov. Dermed stadfester vi juleevangeliet - hvem han er som lå i krybben, og han i sin fornedrelse har gjort for oss alle til frelse og evig salighet.

La oss derfor gjøre som hyrdene: Dra på kirkevei til det rom som nå er stallen vår. I den forsamlede menighet er Jesus Kristus virksom til stede med Ord og Sakrament. Her fortsetter Jesus-historien med underfulle kjensgjerninger. De lokker og drar. De virker troens glede og tilbedelse, den levende Gud til evig ære, takk og pris.

VEIT DIETRICH'S KOMMENTAR TIL ENGLESANGEN, LK 2:14.

Veit Dietrich, 1506-1549. Luthers medarbeider i Wittenberg. Predikant i Nürnberg 1535. Fikk stor betydning for oppbyggingen av et evangelisk menighetsliv gjennom utgivelser av Luther-skrifter og egne skrifter, blant dem «Huspostillen» (utg 1544).

Guds kjære engler ønsker, lærer og profeterer, at menneskene skal ha sin glede og lyst i Guds verk og nåde. De ser vel også hva det er som i alminnelighet feiler oss, at vi har så svake og trange hjerter, som lar seg tilfredsstillende av det uvisse og forgjengelige, så vi ikke kan kjenne den salige lykke. Hvor mange finner du som ikke trakter etter og har sin glede i forgjengelige goder, i herlighet, ære, prakt og annet slikt som den onde menneskenatur begjærer?

Derfor vil Guds gode engler at den slags ikke skal fortsette, og vil dessuten vende våre sinn og øyne mot dette kjære lille barn som er født til vår trøst og lykke. Og siden vi gjerne vil være glade, vil vi nå betrakte dette barn og av denne brønn øse den rette glede.

Der finner vi en glede som ikke er tidsbegrenset, og heller ikke plutselig forvandles til lidelse lik det vi får oppleve her på jorden. Gleden som dette barnet bringer, den består, er uforgjengelig og evig. Eller som Kristus selv har sagt, at ingen skal kunne ta denne glede ifra oss, (Joh 16)

Da dette er en profeti som går det også i oppfyllelse at det er det også de kristnes høyeste glede, største trøst og hjertets håp, at de kjenner og har Guds Sønn i sin midte. Ja, denne skatt er for dem så mye mer enn legeme og eiendom, hustru og barn, ja, mer enn deres eget liv. Så ser man at mange av dem i vår tid – Gud skje takk! – våger ære og eiendom, ja, også livet for å kunne beholde evangeliet og dette lille barn.

Men også der hvor den verdslige lovgivning beskytter kristne, også der fins bekjennere som frimodig går døden i møte med håpet om det evige liv. Årsaken er deres oppriktige glede i dette barn, og for hans skyld vil de gjerne våge alt, og håpe det beste. Og hvorfor skulle vi ikke gjøre det?

Legemlig sykdom er en stor nød. Å være foruten mat er også en stor smerte. Men en kristen sier: Hva er alt dette sammenlignet med det å ha Guds Sønn til et levende håp? Og siden han blir hos meg, vil jeg gjerne la alt annet fare, gjerne lide og tålmodig vente, uavhengig av de trengsler som Gud tillater.

Med sitt eksempel lærer de oss også å be til Gud om dette og praktisere vår tro som best vi kan. Da takker vi av hjertet Gud for hans velgjerning, og sier oss tilfreds med hans nåde, og i nøden ha trøst og glede i dette at et barn er oss født og denne Sønn er oss gitt. Må Gud skjenke oss alt dette. Amen.

ANNENDAG JUL. DEN HELLIGE STEFANUS' DAG

Første rekkes evangelium: Mt 23:34-39. Troens martyrium

Kristus i krybben og Kristus på korset hører sammen. Gud og mann forent i Jesu tjenerskikkelse er samme person i både krybben og på korset. Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv (2 Kor 5:19). Derfor ble Ordet menneske i den historiske Jesus, mannen Jesus fra Nasaret.

Kol 1:19-20 – *Det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham, og ved ham forsones alle ting med seg selv, alt i himmelen og på jorden, da han skapte fred ved hans blod, på korset.*

Fredsyrsten i krybben måtte bli «*smertenens mann*» (Jes 53:2). Av fri vilje lot han seg fornedre for å oppfylte Guds lov og være Guds rene Lam og verdens sydebærer. I hans død på korset har Gud forsonet verden med seg selv. Hvem han er og hva han gjort, beviste Gud ved å reise Jesus opp fra de døde på den tredje dag. Det er fort sagt. Problemet er «den onde lyst i vårt hjerte». Han kom til sine egne, men de «*ville ikke ta imot ham*» (Joh 1:11). Det er gammelt nytt.

Jes 65:2 - *Hele dagen rakte jeg ut mine hender til et trassig folk.*

Jes 53:6 - *Vi vendte oss hver sin vei»*

Derfor gråt Jesus over Jerusalem. Han visste i forveien Jerusalems ødeleggelse år 70, men det var ikke derfor han gråt. Han gråt fordi folket ikke forstod at «*tiden var kommet da Herren gjestet deg*» (Lk 19:44).

De ropte i vrede til Pilatus: «*Hans blod komme over oss og våre barn!*» (Mt 26:23). De dro dommen over seg. Slik forfulgte de også Guds sendebud profetene.

«*De ville ikke*». Betyr det at det står mennesket fritt å motta Kristus? Nei, vi må høre Guds ord. Gud har troens vilkår i sin hånd og virker med sitt ord ny vilje, lyst og kraft til å sette all vår lit til ham. Jesus sa: «*Får Sønnen frigjort dere, blir dere virkelig fri*» (Joh 8:34). Den som sier at «jeg kom til troen», sier indirekte at jeg er «ikke født av kjøtt og blod ved menneskers vilje og ikke av manns vilje, men av Gud» (Joh 1:13). Derfor fines et annet «Jerusalem» enn den by hvor Guds profeter ble forfulgt.

«*Jerusalem der oppe, er fritt, og det er vår mor*» (Gal 4:25f). Det er hun som i kraft av Guds løfte føder Guds frie barn. Hun er Jesu Kristi kirkebrud. Hun samler dem som søker frihet fra Guds lov, dens anklager og slaveri. Loven er i seg selv god, men dens frelsesvilkår er den fullkomne kjærlighet til Gud og vår neste som oss selv. Vær Hellig liksom Gud er hellig! Kristi kirkebrud derimot føder Guds barn ved den rettferdighet som Guds evangelium åpenbarer uten noen vår verdighet eller kvalifikasjon. Evangeliet bringer en fremmed rettferdighet, nemlig Kristus i sin lidende lydlighet. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted.

Små korsbærere etterfølger Kristus -den store korsbærer

I dåpen til Jesu død fikk vi del i Guds forsoningsverk, fullbrakt i Guds Sønns lidende lydighet. Hva er hensikten? Vi ble Guds kjære barn i dåpen for å etterfølge Kristus, den store korsbærer:

Lk 9:23 – «Om noen vil følge meg, må han fornekte seg selv og hver dag ta sitt kors og følge meg, for den som vil bevare sitt liv, skal miste det, men den som mister sitt liv for min skyld, skal vinne det.»

Mt 10:38 – den som ikke tar sitt kors opp og følger etter meg, er meg ikke verd. (Lk 14:27)

Med korstegnet minner vi oss selv om vår dåp og hvem vi tilhører. Krusifikset minner oss om Guds nidkjærhet for menneskene, skapt til samfunn med ham. Kristus og ham korsfestet minner oss på to ting: Guds vrede over synd og død og satans makt, og samtidig om Guds underfulle kjærlighet: «Så høyt har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne... Prisen er betalt. Vi er dyrt kjøpt. Løsepengen var Guds død i Jesu død.

De trengsler som ble Kristus til del, får også hans etterfølgere erfare. Det skjer på mange måter. Den frimodige Stefanus minnet jødene om hvordan de mottok Guds profeter. De ble forfulgt. Tilhørerne ble rasende og steinet Stefanus til døde. Hva Stefanus bekjente med Skriftens vitnesbyrd, det stadfestet Gud. Stefanus fikk se himmelen åpen og Kristus stå ved Guds nådeside, rede til å motta ham.

Stefanus ba for sine fiender. Han ba med Jesu bønn på korset: «Fader, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør!» Han etterlignet Jesus, alle kristnes forbilde.

Stefanus døde som Guds blodvitne, men ikke som den første. Den første var *Abel*, han som ved troen frembar takkoffer til Gud (Heb 11:4). Abels offer var et skyggebilde av Kristi offer, da han frembar seg selv til et fullkomment og eviggyldig offer for verdens synder. Brodermorderen Kain derimot, han frembar sine offer i vantro, i tillit til gjort gjerning. Kain hatet sin bror og drepte ham. Og slik har det fortsatt.

Jesus sammenfatter den gang martyrhistorien med ordene «*alt det rettferdige blid som er utgytt på jorden, fra den rettferdige Abels blod til Sakarias, Barakias sønns blod*». Guds blodvitner er siden blitt mange.

Hvem var denne Sakarias? Han var en prest, nevnt i Andre Krønikebok, som er en av apokryfene i den fullstendige utgaven av Det gamle testamente. Sakarias trådte fram for folket og talte i Den Hellige Ånds kraft: Hvorfor overtrer dere Herrens bud, dere selv til ingen nytte? De holdt gudstjenester med menneskepåfunn. Da forkyste Sakarias Guds dom: *Siden dere har forlatt Herren, har også han forlatt dere*. Folket ble rasende, og på kongens befaling steinet de ham i forgården til templet. (2 Krøn 24:18-22).

Vi fikk i dåpen del i Guds frelse for å etterfølge Jesus Kristus

Herrens apostel formaner i Romerbrevets dåpkapitel:

Rom 6-8, 17, 19b: *Vi vet at det gamle menneske ble korsfestet med ham, for at det legeme som er under synden, skulle gjøres til intet og vi ikke lenger være slaver under synden. For synden har ikke lenger noen rett over den som er død. Er vi døde med Kristus, tror vi at vi også skal leve med ham. /.../ Gud være takk! Før stilte dere slaver under synden, men nå er dere av hjertet blitt lydige mot den lære som er blitt overgitt til dere. /.../ Før stilte dere lemmene deres til tjeneste for umoral og urett, og det førte til enda mer urett. Men nå skal dere stille lemmene til tjeneste for det som er rett, så dere kan bli hellige.*

Kristi bekjennere har mange forbilder. Minnedager fins i en evangelisk-luthersk kirkeårskalender.

Heb 13: 7-9: *Glem ikke deres ledere, de som har talt Guds ord til dere. Tenk tilbake på hvordan de levde og døde, og ta eksempel av deres ferd. Jesus Kristus er i går og dag den samme, ja, til evig tid. La dere ikke rive med av alle slags lærdommer!*

Kristi etterfølgere har alle fått sitt kors å bære. Byrden varierer, men årsaken er den samme gjennom kirkens historie. Årsaken er bekjennelsen til Kristus i livets vitnesbyrd. Den samme er også Kristus, som Stefanus fikk se i en åpen himmel. Kristus ved Faderens nådeside er troens rettferdighet og hellighet hos Gud, og derfor venter vi ham som vår Frelser på den ytterste dag (Fil 3:20).

Troens gode strid

Vi kjemper Ikke mot mennesker, men mot vår anklager, «den store drage, den gamle slange, som kalles djevel og satan (Åp 12:9). Han huserer her på denne syndefulle jord, «og alle hans engler med ham». Han er en slagen fiende.

Vi blir stadig anklaget, men det er ingen fordømmelse for den som er i Kristus Jesus (Rom 8:2). Vår strid er «den gode strid» (2 Tim 4:7). Kristus er Guds fred med oss (Ef 2:14). La oss derfor kjempe Guds fulle rustning på:

La Guds ords sannhet være ditt belte om livet, Guds rettferdighet din brynje, og dine sko på føttene være den beredskap som fredens evangelium gir. Vårt skjold er troen, vår hjelm er Guds frelse, gitt i din dåp, vårt sverd er Guds Ord. La oss derfor kjempe i bønn til Gud og legge våre trengsler fram for ham. Be for alle Guds hellige, og især for prester og predikanter, at de med frimodighet forkynner apostelordets lære som Guds ord, «som det i sannhet er». (Ef 6:10-20, 1 Tess 2:13)

Jesus har i sine åpenbaringer beskrevet hvor Guds seirende kirke står for Guds trone med takk og lov. De har ikke seiret med egen kraft over anklageren satan, men «i kraft av Lammets blod, og det ordet de vitnet om» (Åb 12:11).

«Det er dyrebart i Herrens øyne at hans hellige dør.» (Sal 116:15)

«Fra og med nå skal dere ikke lenger få se meg før dere sier: «Velsignet være han som kommer i Herrens Navn»»

Hvilket gjensyn er det Jesus sikter til? Det fremgår av sammenhengen. Jesus sa dette etter inntoget i Jerusalem, og så etter alt å dømme fram til påskemåltider, da man sang Sal 118: *Velsignet være han som kommer i Herrens Navn*. Ordene kan også sikte til Pinsedagen, da mange jøder ble omvendt og deretter deltok i den nye pakts påskemåltid – Guds nådepakt i Jesu Kristi blod – Guds blod. Der ser vi Guds frelse rakt fram i sakramentets skikkelser, slik ordene sier.

Nå gjelder det hver for oss å anvende tekstens ord. Vil vi ikke høre lovens dom, skal våre hus legges øde. Men hører vi lovens dom og søker Guds tilgivende nåde, skal vi få se Guds kjærlighet rakt fram og mottatt i Sakramentets skikkelser, og med i troens glede synge. «Velsignet være han som kommer i Herrens Navn».

ROMJULSSØNDAG. BARNEMARTYRENEs DAG

Første rekkes evangelium: Lk 2:33-40. Simeon og Hanna i templet

Josef og Maria undret seg over det som ble sagt om barnet Jesus. De hadde flere ganger fått høre at Maria skulle føde Guds enbårne Sønn. De ble ikke overrasket, men undret seg. Vi vet hva som skjedde, men undres vi?

Det ord som ligger til grunn for oversettelsen, hører sammen med ordet «under». Den som erfarer et under, betrakter underet som noe stort og forunderlig. Vi tror på den levende Gud, han som i handlende allmakt kan handle uavhengig av naturlover.

Sal 77:15 - *Du er den Gud som gjør under.*

Da den gamle Manoa - Samsons far, spurte engelen hva han hette, fikk han til svar: «*Det er Under*» (Dom 13:18). Apostelen Peter skrev at Gud har i Jesus Kristus *kalt oss «fra mørket til sitt underfulle lys»* (1 Pet 1:9). Stilt overfor Jesu persons hemmelighet, bør vi gjøre som Josef og Maria: la fornuften fare og lytte til Guds løfter ved profetene, og med undring tilbe Guds Under i egen person.

Så vender vi oss til *Simeon og Hanna*, de to gamle som i templet tok barnet Jesus i sine armer. De to illustrerer forholdet mellom den gamle og den nye pakt, eller forholdet mellom Det gamle testamente og Det nye testamente.

Lik profetene ble Simeon veiledet av Guds Ånd. Derfor var han denne dagen å finne i templet. Og lik profetene forutsier han det som skal skje med Jesus-barnet. Apostelen Peter skriver:

1 Pet 1:10-12 – Denne frelse var det profetene grunnet på og utforsket, da de profeterte om den nåde dere skulle få. De prøvde å finne ut hvilken tid Kristi Ånd, som var i dem, siktet til, og hvordan den tiden ville bli. Ånden vitnet om hvordan Kristus skulle lide og deretter opphøyes i herlighet. Det ble da åpenbart for dem, at det ikke var seg selv de tjente med sitt budskap, men dere. Dette budskapet har dere nå fått høre av dem som forkyste evangeliet for dere ved Den Hellige Ånd, som er sendt fra himmelen. Dette er ting som selv engler gjerne vil se inn i.

I bibelhistorien hører vi om Simeon, en av patriarken Jakobs sønner. Da Lea hadde født ham, utbrøt hun: «Gud har hørt» (1 Mos 29:33). Barnet fikk derfor navnet Simeon, som kommer av ordet for å høre. Det blir i Det gamle testamente særlig brukt om å høre Skriftens ord. Profeten Jesaja skrev: «Hvem trodde det budskap vi hørte» (Jes 53:1), da brukte han et ord som betyr «det hørte». Guds ord forkynt er «det hørte». Samme talemåte bruker Paulus i Rom 10:17, om troen som kommer av «det hørte», det vil si prekenen i kraft av Kristi ord.

Simeon i templet hadde gjort hva navnet Simeon tilsa. Han hadde virkelig hørt hva Guds profeter forkyste om den kommende Messias. Han gjenkjente Jesusbarnet. Med barnet i armene ligner han profetene, for Kristus hviler i profetenes favn. Med det profetene har skrevet i fortid, tjener de oss i nåtid.

Simeon velsignet dem og sa til Maria, hans mor: «Se, denne er satt til fall og oppreisning for mange i Israel, og til et tegn som blir motsagt. Ja, et sverd skal gå også gjennom din sjel for at mange hjerters tanker skal bli åpenbart.»

Simeons profeti er minner om det som var forutsagt ved profeten Jesaja:

Jes 8:14 – Han skal være en helligdom, en snublestein og en klippe til fall for begge Israels riker, en snare og en felle for dem som bor i Jerusalem.

Kristus Jesus ble en snublestein, en klippe til fall for folket. Årsaken har apostelen Paulus beskrevet:

Rom 10:3 – De kjenner ikke Guds rettferdighet, men vil bygge opp sin egen rettferdighet, og derfor har de ikke bøyd seg under rettferdigheten fra Gud.

Det var denne lovrettferdighet Stefanus angrep da han avsluttet sin tale for Det høye råd. Folket hadde tatt imot Guds lov, gitt ved engler, men dere har ikke holdt den, sa han (Apg 7:53).

Alle kristne er enige om å gjøre gode gjerninger, men veiskillet blir åpenbart med spørsmålet: Hva er årsaken og midlet til frifinnelsen hos Gud? T

Til den ene siden går de som svarer: Vi blir frikjent av nåde, for Kristi skyld, men *fornylelsen hører med*. Til den andre siden går de som svarer: Troen blir ikledd en fremmed rettferdighet, nemlig Kristi hellighet og rettferdighet. Hans lidende lydighet er årsaken - og ingenting annet.

Hvem tør si: Jeg er et Guds barn fordi jeg tror? I så fall gjør man troen til en kvalifikasjon, brukt som pressmiddel hos Gud. Det er å hykle for ham.

Midlet er Guds frelsesverk for alle, gitt den enkelte til del i den hellige dåp: Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham. Guds nådepakt i dåpen består. Gud er trofast. Vi faller og feiler i tanker, ord og gjerninger. Derfor trenger vi syndenes forlatelse - ikke bare i begynnelsen, men hele veien. Men er vår kristendom et skuespill for Gud og mennesker, da er Kristus blitt oss en klippe til fall.

Men for mange i Israel ble Kristus en klippe til oppreisning. Blant dem var jomfru Maria og Josef, hyrdene, Simeon, Hanna, disiplene, de tre tusen på Pinsedagen og fariséeren Saulus. De er eksempler til oppmuntring for oss. Kristus er klippen til oppreisning også for oss.

Jes 28:16 – *Derfor sier Herren, vår Gud: Se, jeg legger en grunnstein på Sion; en velprøvd stein, en dyrebar, grunnfast klippestein. Den som tror på ham, har ingen hast.*

Da Peter hadde bekjent: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn*», sa Jesus at denne bekjennelse, gitt fra himmelen, er den klippe som Guds kirke skal oppbygges på. Derfor er læren om rettferdiggjørelsen ved tro er den lære hvormed kirken står eller faller.

Simeon talte også et annet profetord: *Et sverd skulle gå gjennom Marias sjel for at manges hjerte skulle bli åpenbart.* Maria skulle få erfare hva hennes navn betyr: «*Et bittert hav.*» Hun ble tvunget til å dra med barnet i landflyktighet, og ved Kristi kors erfare den bitreste sorg.

Den sorg som rammet Maria, rammet hele Guds troende kirke. Forfølgelse, forakt, motsigelser og frafall rammer dem som bekjenner at de er frelst av Guds nåde, uten noen egen verdighet eller fortjeneste. Frelsens årsak er kun Kristi lidende lydighet. Gud er en forsonet Gud. Løsepengen er betalt. Den rettferdighet som evangeliet åpenbarer, avslører skinnhellighet. Eksempler prester som vender kappen etter folkemeningen, trøster seg med folkets kall og søker de fordeler som posisjonen gir.

I templet var også *Hanna Fanuelsdatter*, dag og natt var hun opptatt med faste og bønn. Liksom Maria er et eksempel for Kristi kirkebrud, er Hanna et vitne om de troende i den gamle pakt, de som «*ventet og håpet på Herren*» (Sal 42;2). De håpet på den kommende Messias, «*han som skulle utfri Israel*» (Lk 24:21). Dette håp stadfestet Jesus med fader Abraham som eksempel. Abraham frydet seg over å se «*min dag, og han fikk se den og ble glad*» (Joh 8:56). Den korsfestede og oppstandne Kristus «*er den trøst som Skriftene gir*» (Rom 15:4). De troende i den gamle pakt kom til troen ved Guds løfter. Vi kommer til troen ved evangeliet om Guds løfter, oppfylt i Jesus Kristus.

Simeon og Hanna fikk se og ta barnet Jesus i sine armer. Til oss kommer oppfyllelsen med den oppstandne Kristus, til stede i den forsamlede menighet. Han var den åndelige klippe som fulgte Israel under ørkenvandringen. Nå følger han den

bekjennende menighet, virksom til stede med Ord og Sakrament, hvor som helst menigheten samles og holder hans befalinger. Den bekjennende kirke følger Kristus «*hvor enn han går*» (Åp 14:6).

Jesu oppvekstår

«Og barnet vokste opp og ble sterk, fylt av visdom, og Guds nåde var over ham.»

Med få ord er Jesu oppvekst sammenfattet fram til tempelbesøket tolv år gammel. Ordene beskriver Jesu oppvekst etter sin menneskenatur. Han var fylt av visdom, og Guds nåde var over Jesus – om ham som i sin person forener guddom og manndom uten sammenblanding. Stilt overfor denne store hemmelighet må vi la fornuften fare. Jesu undergjerninger, og hans lidelse, død og oppstandelse etter Skriftene, de taler for seg.

Kol 1:19 - *Det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham, og ved ham for-
sone alle ting med seg selv, alt i himmelen og på jorden. 2:3 – i ham er alle
visdommens og kunnskapens skatter skjult til stede.*

Lite er nedskrevet om Jesu oppvekstår. Vi må forholde oss til ordene på samme måte som Jesu ord om nattverdens sakrament. I kraft av hans ord over fremsatt brød og vin ER det hans legeme og blod vi mottar. Vi må la fornuften fare og tro med ærbødighet og tilbedelse hva han gir.

Vi tror og bekjenner den treene Gud, den Gud som gjør under. Vi har hans underfulle tegn i vår midte – de nådemidler som høres og ses. Vi vandrer ikke i beskuelse, men ser med Guds Ord. Vi ser heller ikke Jesu persons hemmelighet, men ser av Skriftens ord Gud og menneske forenet i Jesu person. Vi hører og bekjenner ham som Gud reiste opp fra de døde den tredje dag etter skriftene.

Vi får gjøre som Josef og Maria – undre oss over det som sies om ham, og tilbe Guds Under i Jesu ringe skikkelse.

NYTTÅRSDAGEN. JESU OMSKJÆRELSE OG NAVN

Første rekkes evangelium: Lk 2:21

Den verdslige nyttårsfeiring minner om romernes ville fester til ære for guden Janus. Chrysostomos kalte festen en «djevlefest». Nyttårsfeiring er en verdslig sak. Det er opp til verdslige myndigheter å bestemme når nyttår begynner.

For Kristi bekjennere er alle dager en Kristus-dag. Hver dag har vi anledning til å glede oss over Kristi daglige komme, og gjøre som det står i Salme 2: «Hyll Sønnen!»

En uke etter Juledagen feirer vi Jesu omskjærelse. Ifølge Mose lov ble han omskåret åtte dager gammel og fikk navnet Jesus. I dag får vi glede oss over hva Jesu omskjærelse og Navn betyr, og hylle ham. Vi istemmer kirkens bekjennelse, gitt fra himmelen: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn!*» (Mt 16:16). Dermed stadfester vi engelens ord til hyrdene utenfor Betlehem: «*Han er Kristus, Herren i Davids stad.*» (Lk 2:11)

Vi hørte fra dagens epistel (Tit 3) at den hellige dåp ble kalt «badet til en ny fødsel». I Bibelen er mange temaer knyttet til dåpen – også omskjærelsen.

Kol 2:11 – *I ham ble dere omskåret, ikke med menneskehånd, men med Kristi omskjærelse, da dere la av det legeme som er under synden.*

Dåpen til Kristi død er her kalt «Kristi omskjærelse». Meningen fremgår av forhistorien. Dåpen til Jesu død har avløst den omskjærelse som jødene fremdeles utfører i lydighet mot Guds befaling til Abraham:

1 Mos 17:12-13 – *I slekt etter slekt skal hvert guttebarn hos dere omskjæres, når det er åtte dager gammelt. /.../ Slik skal min pakt vises på kroppen deres, en evig pakt.*

Dette bud gjaldt i den gamle pakt, som nå er erstattet med den nye. Om den skriver Herrens apostel:

Gal 5:1-4 – *Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast, og la dere ikke atter tvinges inn under trelldommens åk. /.../ enhver som lar seg omskjære, er forpliktet til å holde hele loven. Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden.*

Men er vi frigjort fra Mose lov, hvorfor skal vi da lese lovene i Mosebøkene. De har også en dypere mening. Abrahams lydighet mot budet om omskjærelsen, er et eksempel på Abrahams tro. Han tenkte ikke: Hva skal dette tjene til? Nei, i troen var han lydig og så fram til den kommende Sæd, i tillit til Guds løfte. Han og hele hans hus med alle hans tjenere ble omskåret og dermed opptatt i Guds løftepakt om Den Kommende Sæd – Kristus.

Rom 4:11-12 – omskjærelsen fikk han som et tegn på den troens rettferdighet som han hadde før han ble omskåret. Slik skulle bli en far for alle uomskårne som har troen, så rettferdigheten kan tilregnes dem. Men han skulle også blir far til de omskårne, når de ikke bare har omskjærelsen, men vandrer i vår far Abrahams tro, den som han hadde før han var omskåret.

Så er Abraham et eksempel for oss om troens lydighet. Lik Abraham skal vi sette Guds befaling og løfte høyere enn alt annet. Abraham tenkte ikke at omskjærelsen er unødvendig og til ingen nytte. Slik skal heller ikke vi tenke om Kristi dåpsbefaling. Det er da vel ikke frelse i dåpen? Og slik skal vi heller ikke tenke om Nattverdens sakrament: Hva skal det tjene til å holde hans befaling? Det må da være nok å tro syndenes forlatelse for Kristi lidelses og døds skyld?

Nei, troen vil fremfor alt gjøre det Gud har befalt. I dåpen til Jesu død blir Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del. Derfor er det skivebom å late som om dåpen er en navneseremoni og høytidelig start på livet. Dåpen til Jesu død har en annen hensikt: Med Kristus til gave etterfølge ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Troen vil gjerne gjøre hva Kristus befaler. I innstiftelsesordene til Herrens Nattverd befaler han: «Gjør dette til min ihukommelse.» Den som med munnen mottar sakramentet, tar del i Guds kirkes samfunn i himmelen og på jorden. Men den som uavhengig av omstendighetenes tvang, holder seg borte, stiller seg utenfor kirkens samfunn.

Dåpen er ingen lydighetshandling for å bekrefte den tro og frelse man mener å ha allerede. Dåpen er Kristi omskjærelse. Sagt med vår barnelærdom:

«Hva gir eller gagnar dåpen? Den virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det, slik som Guds Ord og løfte lyder: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror skal bli fortapt.»

Er dåpen «Kristi omskjærelse», sier vi at Gud handler med oss i dåpen. Vi blir født til denne verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd og død og djevel. Men Kristus var ingen synder, men sant menneske, født av jomfru Maria, og sann Gud, født av Faderen fra evighet. Han ble omskåret for vår skyld.

Gal 4:4 – født av en kvinne, født under loven for å kjøpe dem fri som var under, så vi skulle få barneretten.

Den som lar seg omskjære, er skyldig til å holde hele loven. Det gjorde Guds enbårne Sønn i Jesu skikkelse.

Sal 40:8-9 – Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.

Med sin lidende lydighet under Guds lov, var han det Guds rene Lam, som bar verdens synder. Han har kjøpt oss alle fri, «ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod, og sin skyldfrie lidelse og død». (LK, forkl 2 trosart)

Forskjellen er stor mellom Guds lovpakt og Guds nådepakt. I lovpakten har Gud alle rettigheter og vi har alle plikter. I nådepakten har Gud alle plikter og vi har alle rettigheter. Døpt til Jesu død, får vi del i Guds nådepakt, opprettet i Jesu, Guds Sønnns blod. Dermed ble barneretten gitt oss, med løfte om salighet for hver den som tror.

Det fins bibeloversettelser hvor 1 Pet 3:21 – om dåpen, er oversatt med «en ren samvittighets bekjennelse». Det strider mot apostelordets lære om Guds nådepakt i dåpen. Da ble vi «ikledd Kristus» (Gal 3:27). Derfor må oversettelsen være «en ren samvittighets pakt med Gud». Årsaken er Guds forsoningsverk, gitt den enkelte til del i dåpen.

Det er ikke vår trosbekjennelse som gjør dåpen til Guds nådepakt med oss. Dåpen er ingen bekjennelseshandling. Den er en ren samvittighets pakt med Gud – begrunnet i Guds nådepakt med den enkelte dømte. Derfor heter det i en katekismeforklaring til Lille Katekisme:

«Er det mulig for den frafalne å vende tilbake til dåpens nåde? Ja, Guds løfte i dåpen venter den frafalnes omvendelse. /.../ Den som vender tilbake stoler på Guds løfte og anvender på seg selv Guds fullbrakte frelsesverk, gitt den enkelte til del i dåpen.

Navnet Jesus

Det er egentlig en latinsk oversettelse fra hebraisk, hvor navnet betyr «Herren frelser» eller «Herren er salighet». Altså henspiller navnet Jesus på det ufattelige gudsnavnet «HERREN» - jeg er. Det er «navnet over alle navn» (Fil 2:9-11), som ingen vet å uttale riktig. Dette navn fikk Jesus. Også andre barn kunne få navnet Jesus. Et eksempel er Jesu Syraks bok, at av apokryfene til Det gamle testamente. Et annet eksempel er Jesus Justus, som Paulus nevner i Første Korinterbrev (1 Kor 4:11).

Det var ikke Josef og Maria som gav barnet navnet Jesus, men engelen som sa til jomfru Maria at barnet skulle hete Jesus. Det var bestemt av Gud selv, og sagt henne *før* barnet ble unnfanget ved Den Hellige Ånd. Josef fikk vite av en engel at barnet skulle «frelse sitt folk fra deres synder» (Mt 1:21).

Altså er Jesus hva navnet betyr: Herren frelser og Herrens salighet. For ham skal hvert kne bøye seg og «bekjenne til Gud Faders ære at Jesus Kristus er Herren» (Fil 2:11). Dette ingen påstand begrunnet i føleri, spekulasjon eller ønsketenking. Årsaken er kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie, slik Skriftene har sagt. Guds bevis er Jesu legemlige oppstandelse fra de døde den tredje dag.

Å bekjenne «Jesus er Herre» (1 Kor 12:3) er ingen minibekjennelse til en påstått «kjerne» i evangeliet. Denne forestilling er Bibelen fremmed. «Jesus er Herre» er en omfattende bekjennelse. Den omfatter hans gjerning som skaperverkets mid-

ler, hans gjerning som Herren gjennom bibelhistorien og hans gjerning som Guds rene Lam og verdens syndebærer.

Derfor bekjente apostlene Peter og Johannes, stilt for Det høye råd:

Apg 4:12 – *Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det ikke gitt menneskene et annet navn som vi kan bli frelst ved.*

SØNDAG FØR KRISTI ÅPENBARING. KRISTI DÅP

Første rekkes evangelium: Mt 3:13-17

Denne søndagen i kirkeåret innleder Åpenbaringstiden, da tekstene handler om Jesu persons hemmelighet. Den historiske Jesus fra Nasaret – *hvem* var han?

Dagens evangelium handler om Jesu dåp i Jordan, og slutter med en røst som lød fra himmelen og kunngjorde:

«Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i»

Samtidig med denne åpenbaring ble Den Hellige Treenhet åpenbart: Gud Faders røst lød fra himmelen da hans enbårne Sønner ble døpt og Gud Helligånden svevde over Jesus i en dues skikkelse. Denne trehet fins mange steder i Det gamle testamente, men dunkelt. Hva denne trehet er, ble først tydelig åpenbart under Jesu dåp. Da gjorde Jesus det klart hva hans oppgave var:

«La det nå skje! Dette må vi gjøre for å oppfylle all rettferdighet.»

Johannes-dåpen bestod ikke bare av vann, men Guds ord sammen med vannet. Da Guds ord kom til Johannes, forkynte han *«omvendelsens dåp til syndenes forlatelse»*. (Mk 1:4) Altså var Johannes-dåpen en dåp for syndere. De som lot seg døpe, bekjente for Gud at de var syndere for ham. Da må vi spørre: Hvorfor måtte Jesus bli døpt med synderes dåp, han som var uten synd? Da Johannes vegret seg, måtte Jesus nøde ham. Johannes måtte døpe Jesus for at Jesus skulle *«oppfylle al rettferdighet»*.

Jesus lot seg ikke døpe for sin egen skyld, men som verdens syndebærer, inntil døden lydig. Gud skulle forlike verden med seg selv i Jesu uskyldige lidelse og død. Med sin lidende lydighet har han oppfylt all rettferdig i alles sted.

Sal 40:13 – *jeg er omgitt av talløse trengsler, mine misgjerninger tar meg igjen – jeg kan ikke løfte blikket, de er flere enn hårene på mitt hode.*

Verdens syndebærer druknet verdens synder i dåpens vann. Han har oppfylt det som var forutsagt ved profetene Mika og Daniel:

Mika 7:19 – *Du skal kaste alle våre synder ned i havets dyp.*

Dan 9:24 – Sytti uker er fastsatt for ditt folk og din hellige by, til ondskapen har nådd sitt mål og synden tar slutt. Da blir skylden strøket ut, det kommer en evig rettferdighet...

Jesus har i sin dåp oppfylt alt hva syndere skylder å gjøre for den hellige Gud - å og dermed frembragt en evig rettferdighet. Den har en omfattende betydning for oss alle. Derfor fikk ikke Døperen Johannes hindre Jesus i hans gjerning som verdens stedfortreder for Gud. Denne gjerning hadde Gud behag i, for Gud er nidkjær for sitt skaperverk under syndefallets kår.

Rom 5:32 - Gud sparte ikke sin egen Sønn, men gav ham for oss alle.

Guds enbårne sønn gikk villig inn i den selvhengivende kjærlighet. I sin død på korset har Gud forsonet verden med seg selv, og stadfestet forsoningen da han reiste Jesus opp fra de døde. Den korsfestede og oppstandne Jesus er alles helighet og rettferdighet hos Gud. Derfor ga den oppstandne marsjordren til de utvalgte tolv og deres etterfølgere i prekenembete:

Lk 24:47 – Gå ut i all verden og forkynn i Jesu Navn omvendelse og syndens forlatelse for alle folk.

Da oppstår spørsmålet: Hvordan blir Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del? Det skjer i dåpen til Jesu død. Sagt med vår barnelærdom:

«Dåpen er ikke bare vanlig vann, men et vann som er innfattet i Guds befaling og forenet med Guds Ord.»

Denne kjensgjerning fremgår av Jesu dåp: Guds Sønn er i vannet, Guds Ånd svever over vannet, og døpeordene blir uttalt i og med vannet. Derfor skjer den kristne dåp i den treene Guds Navn.

Hvem tør da driste seg til å underslå dåpens betydning i den døptes liv? Hvem tør da innskrenke dåpen til et gjenfødelsens bad for spedbarna, og lære gjenfødselen for voksne i troens «gjennombrudd» under vekkelsen? Denne erstatningslære strider mot Guds ord: *Den som tror og blir døpt skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.*» (Mk 16:16) Dåpen er «rettferdiggjørelsens sakrament» gjennom hele livet.

Derfor bekjenner vi med vår barnelærdom, at Guds ord innfattet i vannet gjør dåpen til *«et livets vann til frelse og et bad til ny fødsel i Den Hellige Ånd»*. Følgelig virker dåpen *«syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det som Guds ord og løfter lover.»* (LK 4. parten, 3). Men dåpen befri ikke fra den onde menneskenatur. Denne befrielse skjer først når døden skiller legeme og ånd, og legemet legges i grav.

I dåpen ble vi ikledd Kristi rettferdighet, uskyldighet og salighet. Det gjorde Gud kun for sin godhets skyld. Umiddelbart etter dåpen lød ordene:

«Den allmektige Gud og vår Herres Jesu Kristi Far, som ved vann og Ånd har født deg på ny og forlatt deg alle dine synder, han bevare deg ved sin nåde til det evige liv.»

Det er hva apostelen Peter lærer oss med henvisning til Noas ark.- (1 Pet 3:18ff) Om bord i arken ble Noa og hans venner berget fra syndfloden, ikke bare i begynnelsen, men hele veien til det lovede land. Med sin Sønns dåp i Jordan har Gud helliget vannet til en salig syndflod, hvor syndene blir vasket bort i Jesu navn. Syndenes forlatelse – gitt i dåpen, har gyldighet hele veien.

Gud har i dåpens nådepakt påtatt seg alle plikter og av nåde gitt oss barneretten hos ham. Den anvender vi i påkallelse og bønn i vår Herres Jesu Kristi navn. Med Kristus til gave tjener vi Gud som hans kjære barn, frelst av nåde fra døden i våre synder.

Spørsmålet melder seg: Kan et menneske ha trøst av sin dåp, om det faller fra dåpspakten? Ja, for Gud er trofast og faller ikke fra, men vi faller og feiler. Da er redningsbøyen Guds nådetilsagn: «Jeg forlater deg dine synder». Troen griper Guds nådetilsagn og tas ombord i samfunn med Guds Ene, Hellige kirke. Denne bruk av skriftemålet gjør menigheten til et legende fellesskap. Hva Gud har gitt i dåpen, gjelder ikke bare i begynnelsen, men hele veien, inntil døden skiller ånd og legeme. Om vi er troløse, er Gud trofast.

Men blir vi frelst «ved tro alene», kan vel ikke dåpen frelse oss?

Det er Gud som frelser i dåpen. Den er Guds gjerning – ikke vår. Men for Kristus var dåpen en lydighetshandling. Han ble døpt for å oppfylle den rettferdighet som Guds lov krever. Derfor tilregner Gud oss den rettferdighet som Kristus oppfylte i sin lidende lydighet. Kristentroen støtter seg til Guds frelse, gitt i den hellige dåp, og har sin glede i Kristi daglige komme.

Den som tror på «min tro», må vende om til Guds nådepakt i dåpen. Dåpens gyldighet beror helt og fullt på Guds ord og befaling. Din tro virker ikke frelsen, men mottar Guds frelse, gitt i dåpen.

Tit 3:4-7 – Vår Gud og Frelsesers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart. Og han frelste oss, ikke på grunn av gjerninger som vi hadde gjort i rettferdighet, men fordi han er barmhjertig; han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv som er vårt håp.

Johannes døypte til den omvendelse som Gud virker med sitt ord

Johannes forkynte en dåp til omvendelse. Det samme gjorde Herrens apostler:

Apg 2:38 (Peter på Pinsedagen): «Vend om, og enhver av dere la seg døype i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse.»

Apg 19:4 (Paulus) – Johannes døypte med omvendelsens dåp og sa til folket at de skulle tro på Jesus - Den Kommende etter Johannes.

Hvilken omvendelse er det tale om her? Den er selvbestemt. Gud er suveren. Med sitt ord virker Gud den syndserkjennelse som søker hans nåde og barmhjer-

tighet. Den er gitt verden i Jesu Kristi død. Derfor består omvendelsen anger og tro. Angeren er en sorg over den onde lyst i meg selv. Troen er den tillit som har sin glede i Kristus, vår hellighet og rettferdighet hos Gud. Med Kristus til gave og eksempel øver vi troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt kall. Det er hensikten. Eller sagt med vår barnelærdom:

Dåpen «betyr at den gamle adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot, og dø med alle sine synder og lyster, og at det derimot skal daglig fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.

Rom 6:4 – *Vi ble begravet med Kristus ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt levnet.» (LK, 4 parten, pkt 4)*

Selvbekreftende kristelighet motsier Guds hensikt med dåpen. Vi står ikke i gjeld til vår onde menneskenatur. (Rom 8:12) Jesu advarsel mot «*farisèernes og sad-
dukeernes surdeig*» gir gjenlyd gjennom kirkens historie. (Mt 16:12). Men vi har fått barnerettens Ånd, som roper «*Abba, Fader!*» (Rom 8:13-15)

ÅPENBARINGSDAGEN - KRISTI ÅPENBARING

Første rekkes evangelium: Mt 2:1-12

Vismennene kom fra Mesopotamia, det som nå er Iran. Der stod stjernetydning den gang høyt i kurs. Vismennene hadde oppdaget den stjerne som vi kaller Betlehemsstjernen, og visste hva den betydde. Det er ikke så underlig som det høres ut til.

Fem hundre århundrer tidligere var israelittene bortført til Babylon. Under fangenskapet var profeten Daniel virksom i Babylon og Persia. Daniel steg i anseelse og fikk en fremskutt posisjon ved kongens hoff. Det står skrevet om ham at «*han skjønte seg på alle slags syner og drømmer*» (Dan 1:17).

Daniels undervisning i Mosebøkene og Profetene ble senere formidlet i en tradisjon. Derfor var vismennene kjent med profetier om Messias-kongen.

4. Mos 24:17 (*Bileams profeti*) - *Jeg ser ham, men ikke nå; jeg skuer ham, men ikke nær. En stjerne stiger opp fra Jakob. En kongestav løfter seg opp av Israel.*

1 Mos 49:10 (*Jakobs profeti*) – *Kongestav skal ikke vike fra Juda eller herskerstav fra hans føtter til den rette kongen kommer, han som folkene skal lyde.*

Ved hjelp av kunnskapen i Daniels bok var det lett å beregne tiden for jødekongens fødsel.

Dan 9:25 – *Fra den tid da ordet gikk ut folket fra Jerusalem skulle føres tilbake og byen bygges opp igjen, og det kommer en som er salvet, en fyrste, skal det gå sju uker.*

I 62 uker skal byen være gjenreist og bygd opp igjen.... Forstår vi ukene som perioder på sju år, betyr de 62 ukene 434 år.

Legg merke til at vismennene fant ikke fram til Kristus ved hjelp av stjernen alene. Da de kom til Jerusalem, fikk de vite Mika-profetien av øversteprestene og de skriftlærde.

Mika 5:1 - *Men du Betlehem, Efrata, den ringeste blant ættene i Juda! Fra deg lar jeg komme en mann som skal være hersker over Israel. Han har sitt opphav i gammel tid, han er fra eldgamle dager.*

Denne Messias-profeti om Messias-kongens fødested var ukjent for dem. Vi vet av Johannes-evangeliet at denne kunnskap var hadde jødene på Jesu tid.

Joh 7:41 - *Sier ikke Skriften at Kristus kommer av Davids ætt fra Betlehem, den by hvor David var?*

Det fremgår av stamtavlen i Matteus-evangeliet (Mt 1) at Jesu slekt var knyttet til Betlehem. Ruts Bok forteller om Boas i Betlehem, han som ble gift med moabit-ten Rut. Dermed ble også Boas stamfar til Jesus Kristus, Davids sønn. David var sønn av Isai (el Jesse) i Betlehem. Dermed ble også kong David stamfar til Jesus Kristus. Han var av Davids ætt. Det fremgår også av Herrens ord til David og av engelen Gabriels ord til jomfru Maria:

Lk 1:32 – *Herren Gud skal gi ham hans far Davids trone.*

Guds Ords løfter viser vei til Kristus

Skriftsteder veiledet vismennene til Betlehem. Guds ord var en lykt på deres vei og et lys på deres sti. Dette er lærerikt for oss.

De fant fram, men det var ingen selvfølge. I Jerusalem visste de ingenting om jødekongens fødsel. Var reisen forgjeves? Var Guds løfter ved profetene en tvilsom kilde? Fornuften tilsa at de burde snu. Men Guds løfte ved profeten Mika ga tydelig beskjed om Kristi fødsel i *Betlehem*. Dit dro de. De fikk igjen se stjernen, og de ble glade.

Vi lærer at troen stoler på *Skriftens klarhet*. Hva ordlyden sier klart og likefrem om Kristus, det kan vi stole på. Det er ikke slik at vi først må føle eller forstå før vi kan tro. Nei, kristentroen kommer til oss i og med Skriftens likefremme ordlyd. Dunkle steder må ses i lys av klare ord om saken.

Bibelens gudgitte mening fins ikke i en tenkt ideverden bakom eller over Bibelens ordlyd. Troen hviler i Skriftens klarhet. Guds evangelium er gitt menneskene i og med Skriftens ordlyd, og den likefremme mening er stadfestet med Kristi død og oppstandelse slik det står skrevet.

Den som begrenser evangeliet til en idé om Bibelens «kjerne» eller «egentlige» mening farer vill og fører vill med et annet evangelium. Det fins ikke (Gal 1:8)

Guds herlighet skjult i Jesus-barnet

De fant barnet i en stall, liggende i en krybbe. Her var ingen herlighet å se. Heller ikke her i den forsamlede menighet – i den bolig som Skriften kaller «*Guds hus, som er den levende Guds kirke, sannhetens støtte og grunnvoll*» (1 Tim 3:15). Hvordan kan Jesus Kristus, kongenes Konge, være virksom til stede i vår midte? Vi ser jo ikke hans Guddoms glans?

Det strider mot all fornuft at skaperverkets mellommann – Gud Faders enbårne Sønn, tok bolig i blant oss, lagt i en krybbe! Denne overbevisning kommer Guds løfter ved profetene, oppfylt i Jesu tjenerskikkelse og stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Jesus opp fra de døde på den tredje dag etter skriftene.

Jesu jordiske legeme var Guds tempel. Nå er hans troende kirke hans legemes tempel. Denne Kristus-virkelighet har en grunnvoll: Det profetiske og apostoliske ord, hvor hjørnesteinen er den oppstandne Jesus Kristus. Nå er han til stede hvor som helst menigheten samles og holder fast ved hans befalinger i Jesu Navn. Der er han virksom med Guds Ord og sakramenter. Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie etter skriftene.

Jesu Kristi kongstrone er her et enkelt alterbord. Den hvite alterduken er uten blodflekker, for offeret er fullbrakt med evig gyldighet. Kristi ord over fremsatt brød og vin er Guds ord. Det skaper hva det nevner: «Dette er mitt legeme /.../ dette er den nye pakt i mitt blod», som rekkes fram og mottas med munnen i brødets og vinens skikkelser. Under denne handling troner Kristus på sølvfat.

Lik vismennene som frembar gaver og tilba barnet i krybben, ser også vi hans Guddoms herlighet i de jordiske tegn han befalte. Vismennene «*så barnet med Maria, hans mor*», og så den Guds glede som engelen hadde forkynt i natten. Og lik vismennene den gang, har også vi Guds glede i blant oss.

Vi ser i jordiske skikkelser det legeme og blod som ble gitt for verdens synder. Vi ser den opphøyede Kristus ved Faderens høyre trone midt i blant oss. Skjult under jordiske tegn som høres og ses, er han virksom til stede. Guds frihetsbrev til alle mennesker er her. Til stede er årsaken til menighetens sendelse med de handlinger som vitner om han nærvær.

Vismennenes gaver var gull, røkelse og myrra. Gavene var troens frukter. Guds ord ved profeten ble oppfylt:

Jes 60:6 – *De kommer alle fra Saba. Gull, røkelse og myrra fører de med seg. Med glede forkynner de Herrens pris*

Sal 72:10, 15 – *Konger fra Tarsis og fjerne kyster skal sende skatt til ham. Kongene av Saba og Seba skal komme med sine gaver. /.../ Måtte kongen leve og få av Sabas gull. Folk skal stadig be for ham og velsigne ham dagen lang.*

Gullet vitner om Kristi kongelige embete, røkelsen om hans øversteprestelige embete. Myrra vitner om hans store lidelse – om prisen han måtte betale for å være vår konge og øversteprest, og tjene oss med Ord og Sakrament.

FØRSTE SØNDAG ETTER ÅPENBARINGS DAG. KRISTUS LÆRER I TEMPLET

Første rekkes evangelium: Lk 2:41-52

Maria og Josef var på hjemveien. De hadde deltatt i påskefeiringen i Jerusalems tempel. De gledet seg over skjønne gudstjenester og over tekstene som ble forelest om Israels utvandring fra Egypt, om vandringene gjennom Rødehavet, ørkenen og inn i Kana'an, det lovede land. Da ble de rammet av stor sorg og anfektelse. Den tolv år gamle gutten Jesus var ikke med dem i reisefølget. Uten at Maria og Josef visste det, var han blitt igjen i Jerusalem.

De lette blant slektninger og venner, men fant ham ikke. De dro tilbake til Jerusalem og lette i tre dager, men fant ham heller ikke der. Det må ha vært en forferdelig opplevelse. Den som har vært i en lignende situasjon, aner den angst og anfektelse som rammet Maria og Josef.

Maria hadde båret frem og født Guds enbårne Sønn og vært mor for ham. Josef var betrodd oppgaven å være fosterfar for ham. De hadde vært i landflyktighet med Jesus-barnet og hadde passet på ham så godt de kunne. Nå var han borte. Men det som plaget Maria aller mest, var samvittighetens anklage. Hun hadde mistet ham som var Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet.

Martin Luther sier om Maria: Hennes synd må ha vært like stor som Eva, da hun med syndefall hadde styrtet hele menneskeslekten ut i syndens forderv. Det er underlig hvordan Gud handlet med Maria. Først gav han henne det største morskall som tenkes kan, og gav henne den glede som kom til uttrykk i hennes lovsang til Gud. Og nå er hun avkledd all ære. Før var hun liksom opphøyet til himmelen. Når ligger hun liksom i det dypeste helvete.

Den største anfektelse et menneske kan erfare, er fraværet av Guds nåde, når samvittigheten fordømmer og mennesket kjenner seg forlatt av Gud med rette. Da skal vi lære av denne beretning hvor vi skal søke, sier Luther.

Jesus er å finne «i det som tilhører min Fader»

Jesus sa til Maria og Josef: «Visste dere ikke at jeg må være i det som tilhører min Fader?» Det er lett å tenke seg at ordene sikter til templet i Jerusalem. Men Stefanus hadde i sin tale for Det høye råd minnet om Guds ords sannhet: «Ikke bor Den Høyeste i hus bygd med menneskehender». (Jes 66:1)

Da den tolv år gamle Jesus satt blant de skriftlærde, lyttet han til dem og spurte dem. De samtalte om utleggelsen av Skriftens ord. Det som tilhører «min Fader», det er Skriftens ord. Dette skulle Jesus senere gjenta mange ganger i sin undervisning. «Det er om meg det er skrevet». (Joh 5:46) Der er han å finne, i det som åpenbaringsordets Gud har sagt. «Ordene kan vel synes ringe og enfoldige, men likevel ligger Kristus i dem», sier Luther.

«Se, din far og jeg har lett etter deg.»

Da var det gutten Jesus underviste dem om sin persons hemmelighet. Det var ikke Josef som var hans far. Josef var Jesu fosterfar. Det var ikke et menneske som var Jesu far. Forholdet var det som engelen Gabriel hadde sagt:

Lk 1:25 – Den Hellige Ånd skal komme over deg og den Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn.

Gjennom anfektelser ble Maria og Josef ført til Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse (Joh 1:14). Hva var problemet? «*De forstod ikke det ord som han talte til dem.*»

Også disiplene var trege til å forstå Jesu undervisning. De forsto ikke hva Skriftene vitnet om Jesu persons hemmelighet, og om hans lidelse, død og oppstandelse etter Skriftene. Denne treghet erfarer også vi, selv om vi sitter med fasit-svar i påskeperspektivet. Likevel lar mange Bibelen stå i hylla. De lar være å lese, for mye er vanskelig å forstå, sier de. Denne unnskyldning fortelle at de er sin egen fortolker, istedenfor å være en Jesu Kristi disippel, Skriftens rett utlegger. Med disippelskap vokser bibelkunnskap. Et forbilde er Maria: «*Hans mor tok vare på alle hans ord i sitt hjerte.*»

Den oppstandne Jesus befalte: «*Lær dem å holde alle mine befalinger og, se, jeg er med dere alle dager.*» Den som tar vare på det apostoliske ord fra Herren, blir selv bevart til evig liv.

Joh 17:17 - Hellige dem i sannheten, ditt ord er Sannhet.

««Han var lydig mot dem.»

Jesus oppfylte også budet: «*Du skal hedre din far og din mor, og det skal gå deg vel og du få leve lenge på jorden.*» (2 Mos 20:12) «*Han, lærte lydighet*», står det. Lydig mot Josef og Maria, var han lydig mot sin himmelske Far.

Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle dem fri som stod under loven, så vi skulle få barneretten.

Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse har oppfylt alle Guds bud. Han er den fullkomne rettferdighet, den rettferdighet som evangeliet åpenbarer av tro til tro, uten lovgjerninger. Det betyr ikke at vi blir kvalifisert for Gud ved troen, men at vi blir *tilregnet* hva Kristus er. Han alene er vår hellighet og rettferdighet for Gud. Denne tilregning gjør Gud kun for sin godhets skyld. Ved dåpen og troen er Kris-

tus vår kledning for Gud. Med ham til gave og forbilde etterligner vi ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

ANDRE SØNDAG ETTER ÅPENBARINGS DAG.

Første rekkes evangelium: Joh 2:1-12. Bryllupet i Kana

Apostelen Johannes utfyller de andre evangelistene. De forteller om mange undere som Jesus gjorde, men Johannes utfyller dem med sju, og de betrakter han inngående hver for seg, unntatt vinunderet under bryllupet i Kana.

«- han åpenbarte sin herlighet

Han åpenbarte hvem han var etter sin Guddoms natur. Hva han åpenbarte, det står skrevet om ham i Det gamle testamente, særlig hos profetene.

Jesaja sier at den kommende Messias skal ha navnet «Under». Det er hva Jesus er. Det er hva vi bekjenner med ordene «*unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av Jomfru Maria*». Jesu person er det største av alle under – Gud og menneske forenet i samme person. Et under er han fordi Guddom og manndom ble forenet i samme person. Han var «Oppstandelsen og Livet» like fra fosterstadiet.

Hvordan kan vi vite dette? De undere som Jesus gjorde, vitner om denne underfulle forening. Det endelige bevis har Gud gitt, da han reiste Jesus opp fra de døde på den tredje dag etter skriftene. Gud er udødelig. Han dør ikke. Jesus døde etter sin menneskenatur.

Med sitt første tegn åpenbarte Jesus den herlighet han har som Faderens enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet. Hva det innebærer, har Johannes sagt i innledningen til sitt evangelium:.

Joh 1:2f – *Han var i begynnelsen hos Gud. Ved ham er alt blitt til, og uten ham er ingenting blitt til av alt det som er blitt til.*

Han er den mellommann som lar grøde komme av jorden (Sal 104:13), og lar vintreet bære frukt, og etter visse kjemiske prosesser gjør vin av druer. Det tar tid. Under bryllupet i Kana gjorde han vann til vin i et øyeblikk. De smakte. Underet var skjedd.

I Jesus fra Nasaret var allmaktens trofaste Gud synlig til stede. Det stadfestet han med undere når han ville og hans oppdrag var tjent med det. De var «tegn». De vitnet om hans persons hemmelighet.

Så langt astronomene i dag vet, begynte universet for 13,7 milliarder år siden, og at jorden har gjennomgått en utvikling i perioder. Skapelsesberetningen er ingen

reportasje, men en tilbakeskuende profeti. Den er kort, språket enkelt, og budskapet tilgjengelig for mennesker til alle tider. De seks ukedagene sammenfaller med en skapelse i fremadskridende perioder. Gud står over og utenfor det skapte. Han er ikke skapt, men skaper. Mennesket er skapt i Guds bilde, skapt i mann-kjønn og hunkjønn, skapt til familieliv og gitt et forvalteroppdrag på denne jord. Det betyr at vi står hver for oss ansvarlige for Gud, den gode skaperen.

Tenkende kristne undres hva ukeskjemaet betyr. I Skaperens perspektiv er «*tusen år som dagen i går*» (Sal 90:4, jf 2 Pet 3:8). I Gud er ingen forandring eller skiftende skygge. Gjennom Jesus Kristus lærer den levende, evige Gud å kjenne, og ha evig liv ham som ER.

Gud skaper med sitt ord, så det som ikke er, det er. Forklaringen til første trosartikkel begynner med «Jeg tror at Gud har skapt meg». Underlig er det.

Rom 4:17 – *Abraham trodde på ham som gjør de døde levende, og som kaller på det som ikke fins, så det fins av ingenting.*

Sal 33:9 – *Gud talte og det skjedde, han bød og det stod der.*

Guds ord er virksomt. Alt blir til ved Guds ord, og alt består kraft av Guds ord. Uten Guds skapende ord er ingenting. Bruker vi ordet «allmektig», er det en oversettelse av benevnelsen «Gud Sebaot», hærskares Gud. Guds allmakt er ingen teori, men *handlende* allmakt.

Menneskets erkjennelsesmuligheter er begrenset til en verden som er tilgjengelig for våre sanser og begripelig for vår forstand. Guds skaperverk omfatter også den usynlige verden. Jesus har etter sin Guddom all makt i himmelen og på jorden. Alt er underlagt hans handlende allmakt.

Sal 8:7 – *Du gjorde ham til herre over dine henders verk, alt la du under hans føtter.*

Sal 104:13-15 – *Du vanner fjellene fra din høysal og jorden fylles med grøden du gir. Du lar gresset gro for dyrene og for menneskene vekster som de kan dyrke. Slik lar du brødet komme fra jorden og vinen som gjør menneskene glade.*

Under bryllupet i Kana gjorde han gjestene glade ved å gjøre vann til vin og åpenbare sin herlighet. Hva dette under betyr, forstår vi lys av bibelhistorien. Da filistrene hadde røvet paktens ark, var «*herligheten borte fra Israel*», står det. (1 Sam 4:21) Men «*Ordet ble menneske, og vi så hans herlighet.*» (Joh 1:14).

At Jesus var et menneske som alle andre, kunne alle se, høre og forstå. Men hans Guddom kunne ingen se. Den ble åpenbar under bryllupet, for bare Gud kunne skape i et øyeblikk, så det som ikke er, det er.

Guds lovs herlighet og evangeliets herlighet

Om Jesus hadde utøvd lovens embete under bryllupet, skulle han ha med en pisk ha drevet alle gjestene på dør, som fortjent. Men han åpenbarte seg ikke som

Dommeren, men som Frelseren. Han utøvet evangeliets embete og gjorde dem glade.

Lov og evangelium hører sammen, og likevel er de likeså forskjellige som himmel og jord. Denne forskjell beskriver Paulus i 2 Kor 3: Guds lov utfører dødens embete. Evangeliet utøver Åndens embete, virker troen og gir evig liv. Det står om disiplene at de trodde på ham. Det er evangeliets formål. Guds lov har en annen hensikt.

Guds lov lærer oss selv å kjenne som syndere for den hellige Gud. Uten evangeliet, fører denne erfaring i siste omgang til fortvilelse, lik Saul og Judas, fordømt og forapt. Ingen tårer, ingen anger, ingen selvforbedring kan frelse oss fra døden i vår synder.

Men sammen med evangeliet har Guds lov et annet siktemål: Å drive oss til Kristus. Guds evangelium åpenbarer Jesu herlighet som verdens frelser og Guds hjertelag, lik en venn å stole på i liv og død.

Jesus er i kraft av sin lidende lydighet menneskenes hellighet og rettferdighet hos Gud. Det er Jesus Gud tilregner troen av nåde, uten noen vår kvalifikasjon. Derfor begynte Jesus sin offentlige gjerning med oppmuntringen: «Vend om, for himmelriket er kommet nær!» Denne oppmuntring har adresse til oss alle.

Legg merke til rekkefølgen i Jesu undergjerning. Hva kom først - troen eller underet? Først kom åpenbarte vinunderet Jesu guddoms herlighet. Deretter trodde disiplene.

På lignende vis er det med vår frifinnelse hos Gud. Først gikk Jesu, Guds Sønns lidende lydighet og Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Deretter følger troen hos dem hører evangeliet og tar vare på Guds ord. Noen annen frelsesorden fins ikke.

Guds endegyldige og eviggyldige bevis er Jesu oppstandelse fra de døde.

Rom 4:25 – *Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse. (Sv Kyrkobibel)*

Synlige påminnelser er de handlinger som Kristus befalte, og som døpte skal lære å holde. Påminnelser er allerede synlige i kirkerommets inventar.

Vår kristne tro – vår hellige tro - er ingen gjenytelse for Gud. Vår tro er heller ikke et pressmiddel mot Gud, som om han skylder oss noe. Guds lov virker den selverkjennelse som søker Kristus, vår hellighet og rettferdighet for Gud. Troen er Gud Helligåndens verk som kaller og opplyser ved evangeliet. Denne suverene gjerning forklarer hvor enkelte tilhørere oppdager i etterkant: Jeg tror! De anvender evangeliet på seg selv, og tror at «det er til meg også».

Først gjorde Gud underet – den rettferdighet som består i Kristi lidende lydighet, lydig til døden på korset. Deretter opplyser Helligånden om den frifinnelse som har funnet sted for alle i Kristi lidende lydighet. Gud er en forsonet Gud. Ved

denne opplysning kaller Gud. Guds tro til Ordets hørere. Han åpenbarte sin herlighet og disiplene trodde på ham.

Kol 2:13 – *I dåpen ble dere begravet sammen med ham, og i den ble dere reist opp sammen med ham, ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde. Dere var døde på grunn av deres synder, /.../ men han gjorde dere levende sammen med Kristus, idet han tilgav oss alle våre synder.*

TREDJE SØNDAG ETTER ÅPENBARINGS DAG. KRISTUS SKAPER TROEN

Første rekkes evangelium: Mt 8:5-13. Årsaken til offiserens tro.

I sentrum for teksten står ikke den romerske offiseren, en høvedsmann. I sentrum står Jesus fra Nasaret, hans persons hemmelighet. Hvilken hemmelighet? Den hemmelighet som Jesus åpenbarte, ikke direkte, men på en indirekte måte.

Gud åpenbarer ikke seg selv, men indirekte gjennom sitt ord. På lignende måte blir vi kjent med nye mennesker. Gjennom ord blir vi kjent med hverandre. Da kan det hende at trofaste vennskap oppstår med en venn å stole på i nødens stund. Offiseren hadde lært Jesus å kjenne og stolte på ham.

Guds kirkes gudstro er Guds tro

Med sitt ord har den levende Gud vært virksom gjennom frelseshistorien. Dens høydepunkt er en bevitnet Jesus-historie.

Joh 1:14 – *Ordet ble menneske.*

Gal 4:4 – *I tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnerett.*

Evangelistene Matteus, Markus, Lukas og Johannes krever å bli tatt på alvor i sin dokumentasjon. Fire beretninger har gitt oss en bevitnet Jesus-historie langt mere omfattende enn kildene til andre av antikkens personer.

Jesu livshistorie begynner med et under på linje med skapelsen: Foreningen av Gud og menneske i jomfru Marias morsliv.

Heb 1:1f – *Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss ved Sønnen. Ham har Gud innsatt som arving over alle ting, for ved ham skapte han verden.*

Faderens enbårne Sønn – av samme vesen som Faderen, stod fram for verden i Jesu tjenerskikkelse, hans menneskenatur. Denne indirekte tilsynekomst (epifani) bekreftet han med undergjerninger, når han ville og hans oppdrag var tjent med det. Jesu livshistorie oppfylte Guds løfter om Den Kommende - en lidende Messias. Hans jordeliv var ingen sukséhistorie, men historien om Guds Sønn's lidelse, død og oppstandelse «etter Skriftene». (Jes 53) Jesu liv fulgte hvetekornets lov.

Joh 12:24 – Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene korn. Men hvis det dør, bærer det rik frukt.

Den romerske høvedsmannen hadde vært tilskuer og tilhører til Jesu virksomhet. Vi derimot ser Jesu virksomhet i påskeperspektivet. I vår liturgi er vi både tilskuer og tilhørere. Vi ser og hører de handlinger som den oppstandne Jesus innstiftet og befalte. Disse handlinger stadfester «vår hellige tro». Den er troverdig.

Den romerske offiseren må ha blitt tiltrukket Jesu virksomhet. Tilskueren ble tilhører. Og til sist fikk han den tillit til Jesus, at bare Jesus sa et ord, ville gutten bli frisk. På lignende vis er det med oss. Jesu person, hans ord og handlinger drar oss på kirkevei. Vi ser de handlinger som døpefont, prekestol og alterbord minner oss om. Vi hører ordene i liturgien, tekstene og prekenen. Av tilskuere blir det tilhørere, av tilhørere bekjennere og gjester ved Herrens bord.

Vi hører tekstene og hører deres budskap i *prekenen*. Vi ser i *dåpen* Guds ord innfattet i vannet, lik perlen innfattet i ringen. Under Herrens *Nattverd* hører vi Kristi allmaktsord og ser den himmelske gave i jordiske skikkelser. Nattverd gjestene mottar dem med munnen, og har i de hellige ting samfunn med åpenbaringsordets Gud, og samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden. I dette kirkesamfunn fins ikke sykdom, lidelse og død. Her er himmelriket nær med syndenes forlatelse, og dermed evig liv og salighet ved vår Herre Jesus Kristus.

Med ytre, dennesidige midler er den oppstandne Kristus til stede, virksom i den forsamlede menighet. I nådemidlenes bruk lærer vi den Treene Gud å kjenne i hans handlende allmakt og i all hans trofaste kjærlighet. «Vår hellige tro» er Guds tro, gitt oss i en Jesus-historie bevitnet i fortid og nåtid. Guds kirkes underfulle kjennetegn lokker og drar.

1 Tim 1:15 – *Det er et troverdig ord, vel verdt å ta imot: Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere....*

1 Tim 3:16 – *gudsfryktens hemmelighet er stor: Han ble åpenbart i menneskers skikkelse, vant sin rett i Ånden, ble sett av engler, forkynt for folkene, trodd i verden, tatt opp i herlighet.*

«En levende Gud»

Årsaken til vår kristne tro er ikke menneskers lengsler og spekulasjon, men Guds skapende ord gjennom bibelhistorien og i den apostoliske læretradisjon.

Uttrykket «en levende Gud» blir stadig gjentatt gjennom Bibelen. Vi tror på «den Gud som gjør undere» (Sal 77:15, osv). Hele bibelhistorien vitner om den levende Gud, han som med handlende allmakt griper inn med undere, nidkjær for sitt skaperverk, okkupert av synd og død og satans velde.

Høydepunktet i denne frelseshistorie er evangelistenes dokumentasjon til Jesu livshistorie. Jesus fra Nasaret åpenbarte sin Guddoms person på en indirekte måte - med de undere han gjorde og med sin undervisning i Det gamle testaments skrifter. Guds endegyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag etter Skriftene. Jesu persons hemmelighet er hva profetordet forutsa:

Jes 9:8 – *Underfull Rådgiver, Veldig Gud, Evig Far og Fredsfyrste. (Jf Bileams profeti, 4 Mos 23:7-12. Jes 6:4:ff)*

Jesus åpenbarte sin Guddoms makt da han med sitt ord helbredet høvedsmannens sønn. Hva forteller dette under om personen Jesus?

Forklaringen til andre trosartikkel gir barnelærdommens svar:

«Jeg tror at Jesus Kristus, som er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria, han er min Herre» osv.

Jesus har etter sin Guddoms natur liv i seg selv. Født av Faderen fra evighet er og blir han til evig tid (Dan 6:27, Jer 10:10). Han er "livets kilde" (Sal 36:10). Han døde og gjør levende (2 Kong 5:7, 42:3). Hver den som lærer Jesus å kjenne av hans ord, lærer den eneste sanne Gud å kjenne i all hans trofasthet og kjærlighet, og i all hans nidkjærhet for en fallen menneskehet.

1 Kor 2:9 – *Det intet øye så, og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes tanke, alt det Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham.*

1 Joh 1:1-3 – *Det som var fra begynnelsen, det vi har hørt, det vi har sett med våre øyne, det vi så og våre hender tok på, om det bærer vi bud, om livets ord. Og livet ble åpenbart, vi har sett det og vitner om det og forkynner dere det evige liv som var hos Faderen og ble åpenbart for oss. Det som vi har sett og hørt, det forkynner vi også for dere, for at dere skal ha samfunn med oss, vi som har samfunn med Faderen og hans Sønn Jesus Kristus.*

Denne gudskunnskap får vi i dag, lært av Jesu under da han kom høvedsmannen til hjelp i hans nød.

«Herre, tjeneren min ligger lam hjemme og har store smerter. Si bare et ord, så vil gutten bli frisk.»

Salme 102 beskriver denne nød sett fra Guds side:

Sal 102:18f - *Han vender seg til de elendiges klage og ringeakter ikke deres bønner. /.../ Dette skal skrives for kommende slekter, så det folk som blir skapt, kan prise Herren.*

Den romerske høvedsmannen må ha erkjent at her var den hellige Gud på ferde i Jesu virksomhet. Men selv stod han utenfor Guds utvalgte folk, uverdigg til å mot- ta Jesus hjemme hos seg. Men som offiser visste han en ting:

Gav han en ordre, ble den utført. Selv var han keiserens tjener, han som med sitt ord regjerte over folkene i det verdensvide keiserriket. Men i møte med Jesus fra Nasaret stod han overfor en større makt. Han stod overfor Herren, han som har sykdom, helse, liv og død i sin hånd. Han fikk tillit til Jesus av det han hørte og så. Rekkefølgen er denne: Først Kristi ord, og deretter den tillitsfulle tro.

«*Si bare et ord!*» Luther sier om ham: Han tenkte i sin nød, at om jeg bare har Kristi ord, så har jeg alt. Mennesker kan gi hjelp og lindring på mange vis, og det skylder vi å takke og love Gud for. Men alle er vi samme båt, alle avmektige i tro- ens saker, og alle avmektige i møte med døden, syndens lønn. I denne nød gjel- der det for oss å søke hjelp og redning hos den levende Gud, hos ham som er Oppstandelsen og Livet. Jesus Kristus er Guds fred med oss og vårt levende håp. Da gjelder Guds løfte, gitt i vår dåp. Sagt med Luther: «Hva Herren har lovt, det skal visselig skje og bli oss til del».

2 Kor 4:5-7 – *Vi forkynner ikke oss selv, men Kristus Jesus, at han er HERREN, og oss selv som deres tjenere for Jesu skyld. Gud som sa: "Lys skal skinne fram av mørket", han lyste i våre hjerter til opplysning om Guds herlighets kunnskap i Kristi åsyn. Denne skatt har vi i leirkar, for at den overveldende kraft skal være Guds og ikke fra oss.*

Alternativet er det evige «utenfor» - utestengt fra Guds fullendte rike, utestengt i en tilværelse hvor Jesus ikke fins. Dette «utenfor» er selvforskyldt. Der rår Guds vrede over synd og død og satans velde. Hvordan dette «utenfor» blir erfart, an- tyder den bibelske billedbruk. Det nærmeste vi kommer er en vond og anklagen- de samvittighet.

Jes 55:6f – *Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær! Den ugudelige skal forlate sin vei /.../ og vende om til Herren, så vil han vise barmhjertighet, til vår Gud, for han er rik på tilgivelse.*

FJERDE SØNDAG ETTER ÅPENBARINGS DAG.

JESUS STILLER STORMEN

Første rekkes evangelium: Mt 8:23-27. Jesu makt i fare

Herre, hjelp! Vi går under!

Under stormen viste Jesus sin persons hemmelighet: Sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person.

Han viste sin sanne menneskenatur da han sliten og trett sov i båten. Han sov, tross frådende bølger i stormen på Genesaret-sjøen. Da ropte disiplene: «*Herre, hjelp! Vi går under!*» Men i dødens stund hjelper det ikke å rope på mennesker, heller ikke på *mennesket* Jesus. Om han aldri så meget er et forbilde, så hjelper det ikke. Var det kun et menneske som døde på Jesu kors, var hans død til ingen nytte for oss.

Stilt overfor døden, kan man tilsløre dens realitet med nærhet, underholdning og heltemot. Eksempelene er mange. Aviser gir inntrykk av å være menighetsblad for gudsfornektere. Men tilslørende fluktveier er blindgater. Hvordan overvinne død og undergang? Hvordan komme trygt igjennom død og grav til løftets land?

Guds svar er gitt i en bevitnet Jesus-historie, og i de handlinger som begrunner menighetens gudstjeneste og sendelse. Svaret er gitt menneskene utenfra – fra den levende Gud, vår Skaper og Gjenløser. En bevitnet Jesus-historie i fortid og nåtid begrunner det levende håp:

Jesus er din Herre og Frelser i kraft av sin Guddoms natur

Joh 1:14 – Ordet ble menneske.

Mt 4:17 – Vend om, for himmelriket er nær!

Joh 8:51 – Om noen tar vare på mitt ord, skal han aldri i evighet se døden.

Joh 6:68f – Herre, til hvem skal vi gå? Du har det evige livs ord /.../ Du er Kristus, den levende Guds Sønn.

1 Kor 15:1-6 – Jeg kunngjør dere, brødre, det evangelium jeg forkyste dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkyste – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. For først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag etter skriftene, og at han viste seg for Kefas og de tolv. Deretter viste han seg for mer enn fem hundre brødre på en gang. Av dem lever de fleste, men noen er døde.

Med sine undergjærninger åpenbarte Jesus sin Guddoms natur. Alt beror på foreningen av Gud og manndom i Jesu person. Han er Herren over liv og død, enten det stormer innenfra eller utenfra. Sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at Jesus Kristus, som er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria, han er min Herre» osv.

Jesus er din Herre og Frelser når det stormer *innenfra*

Da kong David erkjente sin synd, stormet det innenfra og han ba i sin nød:

Sal 51: 3, 5 – *Vær meg nådig, Gud, i din miskunnhet /.../ for mine overtredelser kjenner jeg, min synd står alltid for meg. Mot deg alene har jeg syndet, det som er ondt i dine øyne, har jeg gjort.*

Denne storm innenfra erfarte Paulus, den uklanderlige fariseeren, da Guds bud kom til og avslørte ham:

Rom 7:6f, 13, 24f – *Jeg levde en gang uten lov. Da budet kom fikk synden liv, men jeg døde. Slik viste deg seg, at det som skulle gi liv, førte til død for meg. Gjennom budet skulle synden bli over all måte syndig. /.../ Jeg ulykkelige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud være takk, ved Jesus Kristus, vår Herre. Så tjener jeg Guds lov med mitt sinn, men syndens lov slik jeg er av naturen.*

Jesus er også din Herre og frelser i stormer *utenfra*.

Det får enhver erfare som med Jesus til gave etterfølger ham. Det er å praktisere sin dåp i forsakelse og tro med ham til forbilde. Da viser livets vitnesbyrd et annet sinn. Derfor oppmuntrer og formaner Herrens apostel:

Rom 12:1 – *Ved Guds barmhjertighet formaner jeg dere, brødre, til å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag. Det skal være deres åndelige gudstjeneste. Og la dere ikke lenger prege av den nåværende verden, men la dere forvandle ved at sinnet fornyes, så dere kan bedømme hva som er Guds vilje: det gode som er til hans behag, det fullkomne.*

Guds ord formaner døpte til å frembærer sine legemer som våpen for Guds retthet. (Rom 6) Det er å praktisere sin dåp i forsakelse og tro. Da vitner livets vitnesbyrd om Guds nådige sinnelag, som reiste oss opp fra døden i våre synder. (Ef 2:1) Da oppstår den kontrast som verden ikke tåler, at den oppstandne Kristus er vår Herre i et rike som ikke er av denne verden. Veiskiller oppstår i kristentroens forhold til religionene og sekulære livssyn. Veiskillet viser seg i mange spørsmål, t eks seksuell omgang utenfor ekteskap mellom en mann og en kvinne, i spørsmål om foreldrerett, kvinneprester, vern om det ufødte menneske, homoseksuell praksis, osv. Derfor stormer det utenfra. Det er ikke tjeneridealet som preger vår samtidskultur, men vinner-idealet. Ropet etter «brød og sirkus» preger helg og yrk.

Joh 15:19f – Hadde dere vært av verden, hadde verden elsket sitt eget. Men dere er ikke av verden, jeg har jo utvalgt dere fra verden. Derfor hater verden dere.

Jesus er i kraft av sin Guddoms natur Guds kirkes Herre

Guds Ene Hellige Kirke ligner «en liten snekke og ferjebåt» på opprørt hav, omgitt av verdens makter, deres planer og ressurser.

Det sekulær-liberale samfunn har skiftet ut åpenbaringsordets Gud med selvets gud. Under skinn av frihet, gis frihet for den gamle adam, som om vi står i gjeld til vår onde menneskenatur. (Rom 8:12) Man krever frihet for lyster og behov med krav på alles respekt. De som praktiserer sin dåp i forsakelse og tro, får erfare relativismens terror. Stats- og folkemakt dominerer den organiserte kirkevirk-somhet. Den største fare truer kirken innenfra.

Antikristen er på ferde og virker antikristendom i kirkens ordninger. Denne virksomhet kjennes på falske profeter. De vet å «tolke» den egentlige mening, skjult bak eller over bibeltekstenes ordlyd. Men åpenbaringsordets Gud har ikke talt dunkle orakelsvar, men meddelt sine tanker med begripelige ord.

Det er et faresignal når presteutdanningen skal sikre menighetene prester som vet å «tolke» Bibelen og gjøre budskapet aktuelt for tilhørerne. Denne profesjon var Herrens apostler fremmed. Det er også den praktiske kirkefornuft, som om den gudstjenestelige virksomhet har en fornuftig begrunnelse.. Det har mange ganger sett mørkt ut for Guds folk. Profeten Elia klaget sin nød for Herren, men fikk til svar at 3000 ikke hadde bøyd kne for Ba'al.

Kirkens grunn er i tidens løp profetenes og apostlenes ubeskårne grunnvoll, hvor Jesus Kristus er den levende hjørnestein (Ef 2:20, Apg 2:42). På denne kirkegrunn fremstår apostolatets kirke i den apostoliske læretradisjon fra begynnelsen. Noen annen legitimitet har ikke menigheten. Utsendt av den oppstandne Kristus, skal dømte lære å holde Kristi kirkebefalinger i gudstjenestelige ordninger. Og utsendt herfra, skal troen øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Lik disiplene i stormen den gang, erfarer også vi vår avmakt og må påkalle Jesus: «Herre, hjelp!» De fikk til svar: «Hvor lite tro dere har!» Troen var svak, men den favnet Kristus, det levende håp. Denne påkallelse minner om Jesu ord sendebrevet til menigheten i Filadelfia: «Du har liten kraft, du har bevart mitt ord og ikke fornektet mitt Navn.»

Guds kirke på denne jord har Guds løfte og etterfølger Kristus hvor enn han går gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4) Han fører den bekjennende kirke trygt i havn på den jord som kommer. Menigheter er lagt øde gjennom historien, men helvetmakten får ikke herredømmet over den kirke som etterfølger ham. La oss derfor holde fast ved Herrens bud og etterfølge apostelordets lære «som Guds ord, som det i sannhet er». (1 Tess 2:16)

Mt 16:16, 18 – (apostelen Peter bekjente på vegne av de tolv): Du er Messias, den levende Guds Sønn /.../ (Jesus svarte) på denne klippe vil jeg bygge minkirke, og helvetets porter skal ikke få makt over henne.

Sal 46:1-6 – Gud er vår tilflukt og styrke, I alle trengsler var det han som hjalp oss. Derfor frykter vi ikke om jorden skaker, om fjellene vakler i havets dyp, om bølgene bryter og bruser, om fjellene skjelver i opprørt hav. En elv med flere grener skaper glede i Guds by, hvor Den Høyeste har sin bolig. Den kan ikke rokkes, for Gud er til stede. Gud hjelper den når morgenen gryr.

Kirkeårets påskedel

Førfaste, Fastetiden, Den stille uke, Påsketiden

SØNDAG SEPTUAGESIMA. VINGÅRDSSØNDAGEN

Første rekkes evangelium: Mt 20:1-16. Guds ubetingede nåde

Undervisningen i Nytestamentet er umulig å begripe uten Jesu undervisning i Det gamle testamente. Så også teksten om arbeiderne i Herrens vingård.

Jes 5:1, 7 – En vingård hadde min venn, i en fruktbar bakke. /.../ vingården til Herren, Gud Sebaot, det er Israels hus, og folket i Juda er hagen som var hans lyst og glede.

Høys 8:11-12 (brudgommen Kristus:) – Salomo hadde en vingård i Baal-Hamon. Han overlot den til voktere, og hver av dem skulle gi ham tusen sekel sølv for frukten. Jeg har min egen vingård. Salomo, behold dine tusen sekel og gi to hundre til dem som vokter frukten.

Denne innledning til kirkeårets påskedel skifter tema fra Kristi person til Kristi gjerning. Den tilhører et rike som ikke er av denne verden. Hva han har gjort, det skal i Jesu navn bli forkynt til omvendelse og tro for alle mennesker. (Lk 24:47)

Jesus forklarer at han selv er vingårdseieren med omsorg for sin vingård. Her gis ikke lønn etter fortjeneste. Den som tjener Kristus med ham til gave, kan ikke komme i ettertid og kreve mere enn Guds nådelønn.

Rom 4:3-5 – Abraham trodde Gud, og det ble regnet ham til rettferdighet. For den som gjør et arbeid, får lønn etter fortjeneste, ikke av nåde. Annerledes er det med den som ikke har gjerninger, men som tror på ham som erklærer den gudelige rettferdig. Ham blir hans tro regnet til rettferdighet. (Sv Kyrkobibel)

Her har vi nøkkelen til å forstå lignelsen om vingårdsarbeidernes lønn i Herrens vingård. De som hadde båret dagens byrde og hete kunne kreve lønn etter avtale, det fikk de. Også de som kom på slutten av dagen fikk lønn etter avtale. Lønnen viste seg å være den samme som for de med fullt dagsverk. Alle fikk lønn av nåde. Altså handler lignelsen om rettferdiggjørelse ved tro uten lovgjerninger. Gud er oss nådig for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn.

Ordet «tro» er ikke nevnt i teksten. Det står at de som kom i den siste time, fikk full lønn. Det er hva tro er i bibelsk mening: Å motta Guds nåde ufortjent, lik Abraham, eller lik røveren på korset, han som da fikk være med Kristus inn i paradiset.

Kontrasten til livet under syndefallets kår er himmelvid. Vi står som syndere for Gud på grunn av Adams ulydighet, men skal stå som rettferdige for Gud på grunn av Guds Sønnns lidende lydighet i Jesu skikkelse. Alt beror på Guds godhet for sin egen skyld.

Rom 4:7f – *Salige er de som har fått sine overtredelser forlatt og sine synder skjult. Salig er det menneske som Herren ikke tilregner synd.*

Men den tro som Gud virker ved evangeliet, mottar av nåde Guds velgjerninger i Kristus. Han er Guds lovs endemål til rettferdighet for hver den som tror.

Ordet «gratis» er svært viktig i Nytestamentet, og fins på mer enn hundre steder. Gratis kommer av ordet «gratia» som betyr nåde.

Rom 3:13f – *Alle har syndet og står uten Guds herlighet og blir rettferdiggjort gratis av hans nåde ved gjeløsningen i Kristus Jesus. (Sv. Kyrkobibel)*

Eller sagt med vår barnelærdom:

Han «er min Herre, som har gjeløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod, og sin skyldfrie lidelse og død...»

Johannes skriver om Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse, at han var «full av nåde og sannhet», og forklarer:

Joh 1:17 – *Ved Moses ble loven gitt, nåden og sannheten ble gitt ved Jesus Kristus.*

Uttrykket «nåden og sannheten» fins på flere steder i Det gamle testamente. Et eksempel er den gangen Herren ropte til Moses:

2 Mos 34:6 - *Herren, Herren, en Gud, barmhjertig og nådig, langmodig og stor i nåde og sannhet.*

De første skal være de siste

Disse Jesu ord er en påminnelse om hendelser gjennom bibelhistorien. De som var blant de fremste, kunne falle. Saul var den fremste i folket, men falt. Kong David falt i svære synder. Om alle disse blir det forklart at de ble selvsikre og stolte på seg selv i troens saker.

Ord 29:23 – *Hovmod fører mennesker til fall, men den ydmyke vinner ære.*

Apostelen Paulus viser til Israelittenes vandring gjennom Rødehavet. Denne hendelse er av den største betydning for oss som er døpt til Jesu død:

1 Kor 10:2-5,11 – *Alle ble døpt til Moses i skyen og i havet, og de spiste alle den samme åndelige mat, og drakk den samme åndelige drikk, for de drakk av den åndelige klippe som fulgte dem. Denne klippen var Kristus. Likevel godtok ikke Gud de fleste av dem, for de ble slått ned der i ørkenen. /.../ Derfor må den som tror han står, passe seg så han ikke faller.*

Døpt til Jesu Kristi død, har vi ingen årsak til den feilslutning, at Gud har forutbestemt de saliges tall. I Huspostillen sier Luther følgende om Kristi ord «de første skal bli de siste»:

«Kristus fratar deg all fortrøstning til deg selv. Han forbyr deg til og med å opphøye deg over en skjøge, om du så var lik Abraham, David, Peter og Paulus. Men når han sier om de siste, at de skal bli de første, så gjør han deg trygg mot all fortvilelse og forbyr deg å anse deg selv for dårligere enn noen helgen, om du så skulle være en Pilatus, Herodes eller et Sodoma og Gomorra. Selv om vi ingen grunn har til å opphøye oss, så har vi heller ingen grunn til å fortvile.»

SØNDAG SEXAGESIMA. SÅMANNSSØNDAGEN

Første rekkes evangelium: Lk 8:4-15. Guds kirkes skjulte hemmelighet

Den som har ører å høre med, han hør!

Også evangelisten Markus har såmannslignelsen. Markus markerer hvor viktig det er å høre Jesu undervisning i Skriftene, t eks Mk 4:24 – *Gi akt på det du hører!*

Markus var ikke øyenvitne til Jesu virksomhet. Markus skrev ned hva apostelen Peter fortalte. Markus-versjonen er etter alt å dømme avpasset den enkle dåpsundervisning. Døpt til Jesu død må vi fremfor alt huske på å høre Guds ord.

Jes 55:3 - *Hør, så får dere leve!*

Denne Guds formaning blir gjentatt gjennom hele Bibelen. Jesus gjentok den i lignelsen om såmannen. Samme formaning innskjerpet han i åpenbaringene for Johannes, som da var forvist til øya Patmos. Sendebrevene til de sju menighetene i Lille-Asia slutter alle med formaningen: «*Den som har ører å høre med, han hør hva Ånden sier til menighetene!*» Tallet sju representerer her en helhet – Jesu Kristi kirke i tidens løp. Altså har Jesu formaning adresse også til oss.

Jesu formaning til kirken i endetiden gjenspeiler hans målestokk i hans bedømmelse av menighetenes liv. Målestokken er apostelordets lære, gitt videre fra ham. Det apostoliske ord har vi mottatt i Nytestamentets skrifter. Apostelordets

lære fra Kristus Jesus er kirkens målestokk og rettesnor. Læren er gitt oss på såmannens vis.

Såmannen er den oppstandne Jesus, kirkens Herre og Lærer. Han er til stede i den forsamlede menighet, virksom med det apostoliske ord. Apostelordets mening fins ikke i en tenkt virkelighet bakom eller over ordene. Meningen er gitt i og med ordene, hvor klare steder om en sak belyser andre steder. Hvordan forholder vi oss til den likefremme mening? Kristi etterfølgere hører apostelordets lære «*som Guds ord, som det i sannhet er*» (1 Tess 2:13).

Rom 10:11-17 - *hver den som påkaller Herrens Navn, skal bli frelst. Hvorledes kan de påkalle ham som de ikke tror på? Og hvorledes kan de tro på ham som de ikke har hørt? Og hvorledes kan de forkynne uten at de blir utsendt? /.../ Så kommer da troen av prekenen og prekenen ved Kristi ord.*

Her bruker apostelen et ord som er oversatt med preken eller forkynnelse, direkte oversatt «*det hørte*». Vi hører, men går Kristi ord fra øre til hjerte? Guds levende, virksomme ord blir opplest og forkynt, men hører vi? Kristi ord lærer oss Gud å kjenne som en trofast venn og ha evig liv i Ham. Noen hører, for Guds ord vender ikke forgjeves tilbake, for det virker hva Gud vil. (Jes 55:10f)

Det nødvendige frelsesvilkår står fast: Å istemme apostelordet lære som Guds ord, som det i sannhet er (1 Tess 2:16). Kristentroens begrunnelse er ikke synsing eller føleri. Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie etter skriftene:

1 Kor 15:1-3 – *Vi blir frelst «så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro, for først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot: at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag etter skriftene». Deretter viste han seg ved flere anledninger for mange øyenvitner.*

Vi har ved evangeliet mottatt Guds tro, sikkert begrunnet i en bevitnet Jesus-historie etter skriftene. Merk rekkefølgen: Først bevitnede kjensgjerninger, deretter følger troen. Samme rekkefølge kommer til uttrykk i messeliturgien: Tekstlesningene går forut for prekenen, for uten lesningene ingen preken, ingen dåp og heller ingen Herrens Nattverd, den eneste gudstjeneste som Kristus innstiftet og befalte. Lesningene er det aller viktigste i liturgien. Kort sagt: Uten lesningene, ingen menighet.

Åpenbaringsordets Gud tjener oss med sitt ord. Prekenen står derfor i et underordnet forhold til tekstene. Altså må «Kristi ord» ha første prioritet. Kristi undervisning i Skriftene har vi mottatt. Det er ved apostlenes ord mennesker kommer til den tro som Gud virker. Derfor ber vi: «Hellige oss i sannheten, ditt ord er sannhet». (Joh 17:20). Apostelen formaner:

1 Tim 6:3f – *Om noen farer med fremmed lære og ikke holder seg til vår Herres Jesu Kristi sunne ord /.../ han er oppblåst, skjønt han ingenting forstår...*

«De skal se, og likevel ikke se; og høre og likevel ikke forstå»

Vi som har vokst opp og lever i det sekulær-liberale samfunn, vi erfarer denne skremmende virkning av Guds ord: Det likegyldige forhold til det hørte Guds ord, virker likegyldighetens terror. Kristendomskunnskap, religioner og livssyn blir presentert for den oppvoksende generasjon som om alt er like gyldig. Kirkens tro med sin unike begrunnelse er overgitt til smak og behag. Det er gammelt nytt:

2 Tim 4:1f – *de holder seg til forførende ånder og djevlers lærdommer ved hykleri av falske lærere som er brennemerket i sin egen samvittighet.*

Typisk for det sekulær-liberale samfunn er den magisk-terapeutiske kvasireligion. Dens avgud er selvets gud. Under skinn av frihet for den enkelte, praktiserer man den sjelesorg som binder til døden i våre synder, uten Gud og uten håp.

Men situasjonen kan også vær en annen: Den kristeliggjorte likegyldighet med bekvemme forbehold mot apostelordets lære fra kirkens Herre og Lærer. Man er fornøyd med kirkefellesskap gjenoppretter Guds kirkes enhet «på tilstrekkelig grunnlag». Men Guds Ene, Hellige, Allmenne og Apostoliske kirke har aldri var delt.

Kirkefellesskap på tilstrekkelig grunnlag gir rom for lære og liv i strid med apostelordets lære fra Herren. Den kanskje skarpeste advarsel i Nytestamentet er Jesu sendebrev til menigheten i Laodikea (Åp 3:14ff). Forbehold mot Herrens ord og befalinger virker forherdelse.

Jesus så i tilhørernes hjerter og så forherdelsen. Blant tilhørerne fantes de som så og ikke så, og hørte og likevel ikke forsto. Matteus-teksten gjengir en mer utførlig forklaring:

Mt 13:15-16 - *Dette folks hjerte er sløvt, og med ørene hører de tungt, og sine øyne lukker de for at de ikke skal se med øynene eller høre med ørene, eller forstå med hjertet og vende om, så jeg kunne få lege dem. Men salige er deres øyne som ser og deres øyne som hører.*

De som hører og ser himmelrikets hemmelighet, de skal få og ha i overflod. Den som motstår Sannhetens Ord, skal miste endog kjærligheten til Sannheten.

2 Tess 2:10-12f – *Den lovløse forfører «dem som går fortapt, fordi de ikke tok imot kjærlighet til Sannheten, så de kunne bli frelst. Derfor sender Gud kraftig villfarelse, så de tror løgnen for at de skal bli fordømt som ikke har trodd Sannheten, men hatt behag i urettferdigheten.*

«Den lovløse» er antikrist. Han gjør det motsatte av Kristus. Antikrist forfører menneskene inn i det evige «utenfor», fortapt for Gud, vår skaper og gjenløser. Guds vilje er det motsatte. Slik har Gud elsket verden, at han gav sin enbårne Sønn, for at ingen skal gå fortapt, men ha evig liv. (Joh 3:16)

Gud vil at alle skal få kunnskap om Sannheten og bli salige. Gud vil omstøpe våre steinhjerter. Han vil gi det sinn vet å vandre Guds veier etter hans gode vilje og bud. (Esek 11:19f). Den som har ører, han høre!

Det nye sinnelag viser seg i livets vitnesbyrd. Da skikker vi oss ikke etter denne verden, men vet å prøve hva som er Guds gode skapervilje: det fullkomne, det gode som behager ham. (Rom 12:2) Guds ord formaner:

Jes 55:6-7 – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær! Den ugudelige forlate sin vei og den urettferdige sine tanker og vende om til Herren, så skal han forbarme seg over ham, til vår Gud, for han skal mangfoldig forlate.

En såmann sådde i fire slags åkerjord

Veien, steingrunnen, tornene og den gode jord beskriver ikke medfødte anlegg, men mennesker i alminnelighet.

«En såmann gikk ut for å så...» Såmannen er Kristus selv, eller dem han utsender med Guds ord. Men ikke har han utsendt dem alle. Noen står i uvennens tjeneste, og de kommer med sitt eget. De sår ugress blant hvetekorn. Slike såmenn skal vi unngå. Deres reservasjoner mot apostelordets lære forfører, forvirrer og splitter Kristi kirke. Vi skal søke trofaste forvaltere av Guds hemmeligheter, hvor de er å finne. Kristus formaner: Gi akt på hva dere hører.

Såmannen i lignelsen sløste med såkornet. Han sådde over alt. Dette sløseri handler om noe ganske annet enn moderne jordbruk. Den oppstandne Kristus gav apostlene marsjordren – å forkynne i Jesu Navn omvendelse og syndenes forlatelse for *alle* mennesker. (Lk 24:47)

«Da han sådde, falt noe på veien»

Der ble såkornet tråkket ned og fuglene spiste det. Jesus forklarer: Her handler det om de som hørte Guds ord, men djevelen tok det fra dem for at de ikke skulle komme til tro og bli frelst.

Kristus er Bibelens rette utlegger, og hans undervisning er gitt oss i og med det apostoliske ord. Ved det er vi kommet til troen. Men Guds motstander problematiserer og bortforklarer Kristi undervisning i Det gamle testamentes skrifter. Djevelen presenterer noe annet, nemlig bekvemme tilpasninger til folkemeningen. Den veien synes i vår tid å ligne en asfaltert riksvei.

«En del falt på steingrunn»

Såkornet kan nok spire på steingrunn, men spiren visner snart. Jesus forklarer: De på steingrunnen er de som tar imot Guds ord med glede, men det slår ikke rot i deres liv. De bekjenner troen en tid, men faller fra.

Overfladisk «gladkristendom» varer ikke lenge. Hvorfor? En kristen erfarer den onde menneskenatur, steingrunnen i vårt innerste. Uten denne erkjennelse, blir

man snart mismodig og forsvinner. Det realistiske selvbilde mangler: En kristen er samtidig synder og rettferdig for Gud. (Gal 5:17ff)

Hjelpen fins. Barnelærdommen sier i forklaringen til tredje trosartikkel: Hjelpen, Den Hellige Ånd, gir *«hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd»*.

Ordene «syndenes forlatelse» sikter her til *det private skriftemål*, hvor skriftefaren tilsier syndenes forlatelse på Kristi vegne. Det hører med til prestens kall å høre skriftemål. Når noen ber ham om «å høre mitt skriftemål», skal han gjøre det og tilsi Guds tilgivelse. **Joh 20:23** – *Den dere forlater syndene, er forlatt*. Dermed stadfester Gud sin nådepakt i dåpen og vårt barnekår hos ham.

Skriftemålet er for vanlige mennesker med sine hverdagssynder. Presten er ikke kalt til å være terapeut. Utdannede terapeuter fins andre steder til hjelp mot psykiske plager.

Når egne fall og feil røver troens frimodighet, fins syndsforlatelsen i menigheten, hvor privatskriftemålet blir praktisert. Skriftemålet skal være kort. En skriftebønn gir anledning til å nevne en synd eller to. Hovedsaken er ikke syndsbejnelsen, men Guds løseord: «Jeg forlater deg dine synder. I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn.» Troens glede og frimodighet kommer av Kristi ord.

«En del falt blant torner»

Det er de som hører Ordet, men det bærer ikke frukt. Jesus forklarer: Det er de tynges av bekymringer og trang til rikdom og nytelser. Slik skal det gå til i den siste tid før Dommens dag. Jesus advarer:

Lk 21:34,36 – *Vokt dere, at så dere ikke noen gang tynges ned av rus og svir og verdslige bekymringer, så hin dag kommer over dere som en snare! /.../ Men våk hver tid og stund, og be /.../ så dere kan unnfly alt det som skal komme, og bli stående for Menneskesønnen.*

Heb 4:12 – *Guds ord er levende og virksomt, skarpere enn noe tveegget sverd og trenger igjennom, inntil det kløver sjel og ånd /.../ og dømmer hjertets tanker og råd.*

Apostelen formaner på samme vis: Jakten på rikdom medfører fristelser og mange farer. Pengekjærhet er en rot til alt ondt. Den har ført mange vill fra troen. Men en stor vinning er gudsfrykt med nøysomhet, for naken kom vi til verden og ingenting kan vi ta med oss herfra. (Tim 6:6-10)

Merk at Gud forbyr oss ikke å arbeide med flid, enhver i sitt kall. Vi er kalt til å være Guds forvaltere i hans skaperverk, enhver i sitt kall. Gud forbyr ikke utdanning, eller å være fremgangsrik og skjøtte sin eiendom. Det ikke galt å glede seg over lønn for strevet, lik bonden i Jesu lignelse. Feilen er vantroen, alle syndearters mor. Vantroen henger fast ved andre guder utenom åpenbaringsordet Gud, vår skaper og gjenløser. «Du skal ikke ha andre guder utenom meg!»

Det fins mange slags tistler, blant dem også fristelsen til å søke ektefelle på verdens markedstorg. Men sektånder forfører og splitter. Guds ord formaner (2 Kor 6:14ff): *Dra ikke i fremmed åk med vantro /.../ for hva samfunn har lys med mørke?* En troens bekjenner ber Gud om veiledning og sine foreldre om råd. Det er en stor lykke å være sammen om et hjem hvor Guds Ord står i sentrum. Der hviler Guds velsignelse over ektepakten.

«Men en del falt i god jord»

Jesus forklarer: Det er de som har hørt Guds ord og tar vare på det i et oppriktig og godt hjerte. De bærer frukt i tålmodighet.

En kristen kjenner seg igjen i Jesu beskrivelse av de fire sorter jordbunn. Denne erkjennelse gir vi uttrykk for i katekismens forklaring til tredje trosartikkel: *Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver, helliggjort og bevart meg i den rette tro...*» Den rette tro er Guds tro, som Gud skaper med evangeliet av ingenting.

Jesu lignelse om såmannen avslører vårt indre. Der fins den lettvinte omgang med Guds ord, der er veien, steingrunnen og tistlene. Det er vanskelig å se den gode såjord. Vanskelig var det også for kong David. Han bønn bør være vår egen:

Sal 51:8-14: *(Gud) du vil jo ha sannhet i hjertets innerste, så lær meg visdom i mitt hjertes dyp /.../ Gud, skap i meg et rent hjerte, og gi meg på nytt en frimodig ånd. Forkast meg ikke fra ditt åsyn og ta ikke din hellige Ånd fra meg. La meg atter få juble over din frelse, og hold meg oppe med en villig ånd.*

Jesus Kristus – Guds fred med oss

David satte ikke sin lit til sin bønn og syndsbekjennelse. Han stolte på Gud som er nådig for sin egen skyld. «*Et sønderknust og bedrøvet hjerte forakter du ikke, Gud.*» I Jesus Kristus ble Gud «*såret for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom*» (Jes 53:5)

Kristus alene er Guds fred med oss. Derfor kommer troens frimodighet av syndenes forlatelse, forkynt og tilsagt i Jesu Navn. Hos Gud er kristendom nok. Troen mangler ingenting. Troen har Guds velgjerninger i Kristus, og ved troen virker han god frukt til Guds ære. Gud er vår styrke og lovsang.

«Den som har ører å høre med, han høre».

FØRFASTESØNDAG. KRISTUS FORKYNNER SIN LIDELSE, DØD OG OPPSTANDELSE

Første rekkes evangelium: Lk 18:31-43 «Se, vi går opp til Jerusalem.»

Førfastesøndagens tekster retter blikket mot Jesu lidelse, død og oppstandelsen fra de døde på den tredje dag. Det er Gud Faders enbårne Sønn som av fri vilje lider, dør og oppstår i Jesu tjenerskikkelse. Jesu perspektiv på sin gjerning omfatter oppstandelsen. Hans perspektiv omfatter kirkeårets påskedel. Derfor synger vi «frydetonen går mot tronen, Gjenlyd gir Guds himmelhall» (nr 155 i Kirkesang).

Guds løfter - oppfylt i Jesu lidelse, død og oppstandelse

Jesus innskjerpet mange ganger at Det gamle testamente beskriver den kommende Messias, hans lidelse, død og oppstandelse. Skriftstedene er tallrike. Det får være nok å nevne tre eksempler: Da Abraham var villig til å ofre sin sønn Isak, var denne hendelse et skyggebilde av Guds selvhengivende kjærlighet, som elsket verden så høyt at han gav sin Sønn, den enbårne. (Joh 3:16)

Heb 11:17-19 – *I tro bar Abraham Isak som offer, den gang han ble satt på prøve. Sin eneste sønn var han villig til å ofre, enda han hadde mottatt løftene og fått dette tilsagn: «Det er gjennom Isak du skal få din ætt». Han regnet med at Gud endog har makt til å vekke opp døde. Derfor fik han sønnen tilbake.*

Salme 16:10f – *Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din tjener gå til grunne. Du lærer meg livets vei. For ditt åsyn er det en fylde av glede, ved din høyre hånd en evig fryd.*

Hos 6:2 – *Han vekker oss til liv etter to dager, den tredje dagen reiser han oss opp, så vi kan leve for hans ansikt.*

Jesu oppstandelse er Guds «amen» til Jesu undervisning om sin person og Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Dette ble ytterligere stadfestet på flere måter da mange ble øyenvitner til den oppstandne Jesus. Han samtalte med dem, underviste dem i skriftene og hadde måltidsfellesskap med dem. I Nytestamentet er slike hendelser dokumentert elleve ganger. En gang var de over fire hundre til stede, forteller Paulus (1 Kor 15:6). Guds kirkes hellige tro er begrunnet i en dennesidig, bevitnet Jesus-historie. Derfor bekjenner vi:

«-pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, for ned til helvetet, oppstod fra de døde den tredje dag...».

Problemet: Menneskets formørkede forstand

Jesus utla hva Det gamle testamente sier om ham. Likevel var «dette ord» skjult for disiplene. De forstod ikke. Det gjorde heller ikke den etioperen som leste pro-

feten Jesaia kap 53. Der er den kommende Messias beskrevet med lidelse, død og oppstandelse. På spørsmålet om han forstod det han leste, svarte han: «*Hvordan skal jeg kunne forstå uten at noen forklarer det for meg.*» (Apg 8:30f).

Det er merkelig at de tolv ikke forstod Jesu undervisning i Skriftene om den kommende Messias, hans person og verk. Han hadde jo undervist dem gjennom tre år. Tross omfattende kunnskap om Messias-profetiene, forstod de ikke.

Til og med den oppstandne Jesus, da han slo følge med de to Emmaus-vandrerne, måtte han bebreide dem, at de var så trege til å forstå Messias-profetiene. De vitnet jo om hans lidelse, død og oppstandelse. Hva var problemet? Alle menneskers problem. Men denne erkjennelse er et godt utgangspunkt for en samtale:

*«Vår formørkede forstand kan ikke sannhet kjenne,
Uten din den gode Ånd vil sitt lys i oss opptenne.
Godt å tenke, tale, gjøre, dertil må din Ånd oss føre.»*

Utenfor Caesarea Filippi hadde Peter for første gang bekjent på vegne av de tolv: «Du er Kristus, den levende Guds Sønn». Begrunnelsen var ikke fornuftige overveielser. Hvor hadde han det fra? Jesus sa at kjød og blod – fornuften – hadde ikke åpenbart dette for dem. Kristus-bekjennelsen er *gitt kirken fra himmelen*. (Mt 16:16f)

Hvem er Jesus fra Nasaret?

Lik den blinde tiggeren ved veien til Jeriko, begynner spørsmålet i rett ende,. Han ville vite hva som foregikk, da han hørte en flokk passere på veien. Jo, det var Jesus fra Nasaret som gikk forbi. Men hvem er han? Var han kun et menneske, er vi alle døde i vår egen synd og skam og håpløshet.

Sal 49:8-10 – *Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham. Det ble for dyrt å frikjøpe hans liv - det må en oppgi for alltid – så han kunne leve evig og aldri gå i sin grav.*

Hvem er den historiske Jesus fra Nasaret? Svaret gir gjenlyd gjennom hele Bibelen: *Han er Gud, høylovet i evighet*. Årsaken til denne bekjennelse må være den samme for oss som for de første kristne. De bekjente hva de hadde *sett og hørt*. Kristus-bekjennelsens årsak er bevitnede kjensgjerninger, bevitnet i Jesu jordiske livshistorie, slik den er forutsagt i Det gamle testamente.

Det var nødvendig for verdens frelse at Jesus var sant menneske, født av jomfru Maria, og sann Gud, født av Faderen fra evighet. Guds hemmelighet er denne forening av Gud og menneske i Jesu person. Det var nødvendig for Guds forsoning med verden at han var et sant menneske, som led, døde, ble begravet og oppstod. Men som sann Gud var han udødelig, for Gud hverken dør eller oppstår. Vi ser denne Jesus-historie i påskeperspektivet, og finner den forutsagt i Det gamle testamente. «Det er om meg han har skrevet», sa Jesus om Moses (Joh 5:46).

Foreningen av Gud og menneske i Jesu person gjorde Gud *delaktig* i Jesu død. Det var Gud som i Kristi menneskenatur forlikte verden med seg selv. Gud døde i Kristi død. (2 Kor 5:19) Delaktig i Jesu menneskenatur, ble Gud lagt i graven og oppstod fra de døde. Gud er en forsonet Gud og Kristus. Kristus har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Den oppstandne Kristus er alle menneskers hellighet og rettferdighet for Gud, og ingenting annet.

Rom 1:2-4 – *Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeters hellige skrifter, evangeliet om sin Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.*

Gud har i Kristi lidende lydighet forsonet verden med seg selv og stadfestet dette da Kristus oppstod fra de døde, rettferdiggjort i alles sted. (Rom 4:24). Han døde din død. Hans oppstandelse er din oppstandelse. Han er alles rettferdighet og hellighet for Gud. Derfor vender vi oss til ham med påkallelse og bønn:

«Jesus, Davids Sønn, miskunne deg over meg!»

Jesu persons hemmelighet lokker og drar til menighetens felles samling om Ord og Sakrament. Enhver av oss ligner den blidne tiggeren ved Jeriko-veien, for vi kan ikke av egen fornuft eller kraft tro på Herren Jesus Kristus. Vi må begynne gudstjenesten med den blindes bønnerop: «Herre Jesus, miskunne oss!»

Sammen med Fadervår har denne Jesus-bønn fulgt med kirkens liturgiske tradisjon like fra aposteltiden. Ja, vi bruker den til og med på gresk: «Kyrie eleison». Sammen med andre ord fra den tid er de viktige påminnelser: Det er Guds Ene Hellige kirke som her påkaller og ber, for også her går Jesus forbi, virksom til stede med Ord og Sakrament. Og sammen med de troende i den gamle pakt, og sammen med alle troende siden aposteltiden takker vi og lovpriser vi den eneste sanne Gud for all hans godhet uten noen vår verdighet eller fortjeneste.

Den oppstandne Kristus er til stede, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. Disse handlinger lokker og drar. De gir syn for sagn: «*Det er ikke de friske som trenger til lege, men de som har ondt.*» (Mt 9:12).

«Din tro har frelst deg!»

Den blinde tiggeren ba ikke fordi han fortjente hjelp. Jesus svarte: «*Din tro har frelst deg*». Eksemplet viser hva tro er i bibelsk mening. Kristentroen er hverken ønsketenkning eller usikre forhåpninger.

Den blinde tiggeren så ikke Jesus passere. Han fikk høre hvem som dro forbi, og da ble all hans oppmerksomhet rettet mot Jesus alene. Jesus sa om denne tro: «Salige er de som ikke ser, men likevel tror» (Joh 20:29). Han er troens opphavsmann og fullender. (Heb 12:2)

Heb 11:1 – *Troen er en fast tillit til det som man håper på, en overbevisning om det som ikke ses.*

Ef 2:20 – Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.

Rom 4:5 - Den som ikke har gjerninger, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham blir hans tro regnet til rettferdighet. (NO 1930)

En kristen er samtidig synder og rettferdig for Gud. Derfor mister vi ikke troens frimodighet, men følger den blinde tiggerens eksempel; påkaller Herren Jesus og ber ham komme oss til hjelp. Han er virksom med hjelperen Den Hellige Ånd. Han kjemper mot vår onde menneskenatur, så vi ikke gjør hva den vil. (Gal 5:17ff)

Døpt til Jesu død for å etterfølge ham

Straks den blinde ble seende, fulgte han Jesus og priste Gud. Hensikten var etterfølgelsen. Døpt til Jesu død har Gud gitt oss del i sin forsoning med verden. Med Kristus til gave, er vi døpt for å etterfølge ham. Etterfølgere vet *hvem* Jesus er, vet *hva* han har gjort for alle, og vet *hvorfor*. Sagt med forklaringen i Lille Katekisme:

*Jesus, sann Gud og sant menneske, «han er **min Herre**, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg, /.../ for at jeg skal leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet.»*

FØRSTE SØNDAG I FASTE.

JESUS BLIR FRISTET I ØRKENEN

Første rekkes evangelium: Mt 4:1-11. Kampen mot fristerens angrep

Hvorfor dro Jesus ut i ørkenen for å la seg friste av djevelen?

Guds Sønn i tjenerskikkelsen fastet førti døgn i ørkenen. Da han sultet, gikk djevelen til angrep. Hvorfor tillot Jesus at han ble fristet? Han kunne i sin allmakt ha jaget djevelen langt av lei. Det hørte med til Kristi oppdrag å la seg angripe, siste gang på korset: Stig ned! Av fri vilje led Guds Sønn i Jesu tjenerskikkelse:

Jes 61:1 – Herrens Ånd er over meg, for Herren Gud har salvet meg. Han har sendt meg for å forkynne et gledesbudskap for de arme, for å lege dem som har et knust hjerte, rope ut frihet for fanger, frigjøring for dem som satt i lenker.

Jesu fristelser lignet våre, men med én forskjell: I Jesus fantes ikke den onde lyst. Vår situasjon er den apostelen Jakob beskriver,

Jak 1:14f - Gud fristes ikke av det onde, og selv frister han ingen. Den som blir fristet, lokkes og dras av sitt eget begjær. Når begjæret er blitt svangert, føder det synd, og når synden er moden, føder den død.

Dette er menneskenes nød under syndefallets kår. I vårt innerste har den onde en medsammevoren – den onde menneskenatur, også kalt «gammeladam». Han blir vi ikke kvitt før døden skiller ånd og legeme, og legemet legges i grav. Inntil videre får vi med Guds hjelp øve troen, enhver i sitt dagligliv. Denne troens gode strid praktiserer dåpen i forsakelse og tro. Da stritter den den onde lyst imot. Ingen går fri, ikke engang en Herrens apostel:

Rom 7:18 – Synden benyttet seg av budet og vakte alle slags begjær i meg, for uten loven er synden død.

1 Joh 3:8 – Derfor ble Guds Sønn åpenbart, for at han skulle tilintetgjøre djevelens gjerninger.

Heb 2:17f – Han «måtte i ett og alt bli sine brødre lik, så han kunne være en barmhjertig og trofast øversteprest i tjenesten for Gud og sone folkets synder. Fordi han selv led og ble fristet, kan han hjelpe dem som fristes.

I Kristis lidende lydighet ble seieren fullbrakt i Kristi død. Gud er en forsonet Gud, og synd og død og djevel er beseiret til evig tid. Hvordan vet vi det? Guds bevis er Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag etter skriftene. Jesus Kristus er Guds fred med oss, og han er vår hellighet og rettferdighet hos Gud. (Jes 53).

Legg merke til Jesu fremgangsmåte. Han avviste djevelens fristelser med bibelord: «det står skrevet». Med ham til eksempel bruker vi «Åndens sverd som er Guds ord».

«Er du Guds Sønn, så si at disse steinene skal bli til brød!»

Med sin guddoms makt kunne Jesus av steinene ha oppvekket barn for Abraham. (Mt 3:9) Det kunne han ha gjort, som av noen få brød og fisk mettet en tusentalig menneskehop. Men ikke denne gang, da djevelen fristet ham til å fravike sitt oppdrag - å lide, dø og oppstå på den tredje dag. Han viste sin lidende lydighet ved å anvende Guds ord til Moses.

5 Mos 8:3 – Han ydmyket deg og lot deg sulte. Så gav han deg manna, en mat som hverken du er dine fedre kjente til. Slik ville han la deg forstå at mennesket ikke lever bare av brød, men av hvert ord som kommer fra Herrens munn.

En kristen kan havne i en livssituasjon da han kjenner seg forlatt av Gud, og spørsmålet melder seg: Er du virkelig et Guds barn? Det kalles anfektelse. Ikke hører Gud dine bønner, for seg denne verdens barn vandrer sorgløse og friske omkring! Hva skal man da si til forsvar? Det samme som Jesus: «Mennesket lever ikke kun av brød, men av hvert ord som kommer av Guds munn.» Asafs erkjennelse er kristnes erkjennelse:

Sal 73:23 – Men jeg blir alltid hos deg, du har grepet min høyre hånd. Du leder meg med ditt råd, og siden tar du meg opp i herlighet.

Mt 6:33 – *Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg!*

Det lille ordet «alt» hørte vi også i dagens epistel, da den hardt prøvde Paulus forklarte hva troens frimodighet består i: Vi har «alt» i Kristus allerede.

«Han skal gi sine engler befaling om deg, de skal bære deg på hendene så du ikke støter foten mot noen stein.»

Djevelen merket at Jesus holdt fast ved Guds ord. Da brukte han et knep som vranglærere bruker: Å misbruke det som står skrevet, som om det handler om deres eget, t eks sitatet fra Salme 91. Da fulgte Jesus regelen «å tolke Skrift med Skrift: «Det er også skrevet: Du skal ikke sette Herren, din Gud på prøve.

Det fins de som agerer «åndsfylte» kristne. De foretrekker utagerende forkynner og stordriftskampanjer med store visjoner for øye. De bibeloversettelser virker lettlest, men ettersyn viser en tilslørende og utvelgende bibelbruk. Denne åndelighet blir foretrukket fremfor predikanter som på en vennlig og saklig måte formidler Jesu undervisning i Skriftene.

I møte med vranglæren, bør kristne ruste seg med klare bibelord om hovedsannhetene i Bibelen. Det kan de fleste gjøre. Eksempler

Hele Skriften er inspirert av Gud. - Se, Guds Lam som borttar verdens synd. - Likesom fordømmelse kom over alle mennesker ved den enes syndefall, så kom også rettferdiggjørelse til liv over alle mennesker ved den enes rettferdiggjørelsesdom. – Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt. – Ta og et. Dette er mitt legeme. - Av nåde er dere frelst ved tro og det ikke av dere selv. Guds gave er det, ikke av gjerninger for at ingen skal rose seg selv.

Man trenger ikke være utdannet teolog for å motstå vrang lære. Den er lett gjenkjennelig ved å motsi bibelordets likefremme mening, f eks Jesu ord: «dette er mitt legeme». Typisk er de problematiserende og bortforklaringer: Ved hjelp av såkalt «tolkning» later man som om den egentlige mening fins et annet sted. Der henter de sitt eget. Men her som ellers gjelder den rette bibelbruk i troskap mot det apostoliske ord. Eller sagt med Luther-salmen: «Ett gudsord kan ham binde.»

«Alt dette vil jeg gi deg, hvis du falle på kne og tilber meg!»

Det er tilsynelatende en «liten» fristelse. Men virkningen er omfattende for den enkelte og ødeleggende for det organiserte kirkefellesskap. Da svarte Jesus: «Gå bort fra meg satan! For det er skrevet: Herren din Gud skal du tilba, og ham alene skal du tjene.» Dette bibelord var den stein som David slyngte mot Goliat.

La oss stride troens gode strid med Ordets sverd, og med Kristus som forbilde:

2 Kor 6:6f – *Vi går fram med renhet og visdom, med overbærenhet og godhet i Den Hellige Ånd, med kjærlighet uten svik, med sannhets ord og i Guds kraft, med rettferds våpen til angrep og til forsvar....*

Apostelen Paulus beskriver indirekte vårt forbilde, Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse, den store korsbærer.

Vi er døpt til Jesu død, for å etterfølge ham. Det nødvendige vilkår er den tro som Gud gir ved evangeliet uten lovgjerninger. Med Kristus gitt av nåde, er troen en seirende tro. Med sin lidende lydighet har han i alles sted beseiret synd og død og satans makt. Han har oppfylt det som står skrevet:

Jes 61:1 – Herrens Ånd er over meg, for Herren Gud har salvet meg. Han har sendt meg for å forkynne et gledesbudskap for de arme, for å lege dem som har et knust hjerte, rope ut frihet for fanger, frigjøring for dem som satt i lenker.

ANDRE SØNDAG I FASTE. DEN KANANÉISKE KVINNE

Første rekkes evangelium: Mt 15:21-28. Den utholdende bønn

Den kananéiske kvinne var utholdende i bønnen. Hennes livssituasjon var vanskeligere enn for de fleste. Hennes datter var besatt av en ond ånd. Likevel var hun utholdende i bønnen. Hva er bønnens kraft?

Djevelen kunne det ikke være, for bønnen har ingen kraft i seg selv. Bønnen til vår Herre Jesus er ikke magi, eller uttrykk for overtro. I hans skole går mange lærrevillige elever. Bannskap og besvergelses, og likeså misbruk av Guds Navn, høres alle vegne, endog i radio og TV.

Heller ikke sykdom, lidelse og ulykke lærer oss å påkalle vår Skaper og Gjenløser, og be til ham. Derfor er det feil å anbefale søkende mennesker å overgi seg til Gud i bønn, så blir du frelst. Det er å bygge på menneskelig visdom (1 Kor 2:5). Guds rettferdighet gis ved troen på Kristus (Rom 3:22, Fil 3:9). Man velger ikke troen, men kommer til troen.

Joh 1:7 – (Johannes skulle vitne om lyset (Kristus) så alle skule komme til troen ved ham.

Rom 10:17 – Så kommer da troen av budskapet som høres.

Først troen på Jesus Kristus. Deretter følger bønnens gang i Jesu navn til Gud, vår himmelske Far. Denne frelsesorden viser teksten om den kananéiske kvinne. Merk rekkefølgen mellom partene i Luthers Lille Katekisme. Andre parten «Om Troen» går forut for tredje parten «Om bønnen».

«Kvinne, din tro er stor.»

Jesus konstaterte en kjensgjerning: Din tro er stor. Hvor hadde hun den fra, hun som var en hedning? Hedninger kjenner ikke åpenbaringsordets Gud, den leven-

de Gud. Hos evangelisten Markus finner vi forklaringen: Hun «*hadde fått høre om ham*» (Mk 7:15).

Ryktet om Jesus ga håp. Og i denne tro ba hun lik den blinde ved veien til Jeriko: «*Herre Davids sønn, miskunne deg over meg!*» Hun ba i den tro at Jesus fra Naseret var den David-sønnen som jødene ventet på og profetene forutsagt. Med håp til ham klaget hun sin nød: «*Datteren min er ille besatt av en ond ånd.*»

En fristelse i anfektelsen

Jesus svarte henne ikke med et ord. Det likte disiplene: Vis henne bort! Fristelsen lå nær: Det nytter ikke for deg å påkalle ham om hjelp. Men hun gjorde det motsatte. Hun holdt fast ved det Guds ord hun hadde hørt. Hun fortsatte å be. Guds ord sier ikke at vi får be, men *befaler* oss å be. Bønnen har Guds ord og befaling. I vår barnelærdom slutter forklaringen til bønnene i Fadervår med disse ord:

«Jeg skal være viss på at slike bønner er etter vår himmelske Fars vilje og at han hører dem, for han har selv befalt oss å be på denne måten, og han har lovet at han vil bønnhøre oss. Amen, det betyr: Så skal skje.»

Gud oppmuntrer til bønn, selv om vi ikke vet *hva* oppfyllelsen består i, og heller ikke *når* den skjer. Det er en trøst i anfektelsen at Gud rår over oppfyllelsen. Da kan det ikke være meningsløst å be.

Verre ble anfektelsen da Jesus svarte: «*Jeg er ikke utsendt til andre enn de bortkomne sauene i Israels folk.*»

Da ligger fortvilelsen nær: Blir andre frelst, men ikke jeg? Er jeg utestengt fra saligheten hos Gud? Eller: Er min nådetid forbi? Fornuftens tanker i anfektelsen leder til innvendinger i strid med Guds universelle nåde:

Joh 3:16 – *Så har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.*

1 Tim 2:4 – *Gud, vår frelser, han som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne.*

Guds legemiddel mot anfektelsen.

Legemidlet er det private skriftemål, gitt til bruk for enhver som vil høre syndenes forlatelse tilsagt i Kristi sted. Guds nådetilsagn stadfester barneretten hos Gud, gitt dåpen til Jesu død. Hvor privatskriftemålet er i bruk, der er menigheten et legende fellesskap.

Det hører med til prestens kall å høre skriftemål. Skriftemålet gir anledning til å sette navn på en eller to synder som røver troens frimodighet. Men syndsbekjennelsen er ikke hovedsaken. Det er Guds nådetilsagn (el absolusjonen). Da er det to ting å være klar over. (1) Skriftemålet er til for normale mennesker, i stand til å erkjenne overtredelse av Guds bud. (2) Menighetens prest er ingen terapeut. Nervøse lidelser overlates til fagfolk.

Ingen er fordømt, som hører Guds løseord i skriftefarens munn: «Jeg forlater deg dine synder, i Faderens og Sønnens og Den hellige Ånds Navn». Gud ser ikke til personens anseelse eller kvalifikasjon, Kristi fullmaktsord sier: «Den dere forlater syndene, er forlatt.» Tror du det, så har du det.

5 Mos 10:17 – Herren deres Gud er Gud over alle guder og Herre over alle herrer, den store, mektige og fryktinngytende Gud, som ikke gjør forskjell på folk og ikke tar imot bestikkelser.

Denne erkjennelsen gjorde apostelen Peter i møte hedningen Kornelius:

Apg 10:34 – Nå forstår jeg at Gud ikke gjør forskjell på folk, men tar imot enhver som frykter ham og gjør rett, hva folkeslag han enn tilhører.

Jesus sa: «Det er urett å ta barnas brød og kaste det til hundene»

Jesus-ordet rangerte henne med hundene. Det gjorde ikke anfektelsen mindre. Ordet «hund» er i Bibelen brukt om de fortapte, de som står utenfor Guds folk.

Åp 21:15 – Men utenfor er hundene og trollmennene og de som driver hor, drapsmennene, avgudsdyrkerne og alle som elsker løgn og taler løgn.

Legg merke til kvinnens reaksjon. Hun motsier ikke Kristus, men gir ham rett. Hun svarer: «Ja, Herre». Ingen er kvalifisert til Guds nåde. Alle blir vi født med arvesyndens motstand mot Gud i vårt innerste. Vi befinner oss i samme situasjon som den kananèiske kvinnen. Født med den onde menneskenatur, gir vi Gud rett når han dømmer. Dermed viste hun at Guds dom talte til hennes fordel:

Derfor spiser hundene av de smuler som faller fra deres herres bord.

Eller sagt med skriftesalmen:

«Uverdig er jeg, Herre, til all din miskunnhet,
Fortjente ei å være som barn blant dine med /.../
Oppreis av støv meg ringe,
Tilsi meg nåden din.»

Så får Gud gi deg hundens fordel: Å spise nådesmuler fra hans bord.

Rom 5:18, 20 – Likesom én manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører én manns rettferdige gjerning til frifinnelse og liv for alle. /.../ Loven kom til for å gjøre fallet større. Men der synden var stor, ble nåden enda større.

1 Joh 3:20 – Om enn vårt hjerte fordømmer oss, så er Gud større enn vårt hjerte og vet alt.

Så viser teksten at vi skal ikke rette oss etter det vi føler, men etter Guds ord. Enhver får anvende på seg selv Bibelens nådeløfter. Jesus Kristus er alle menneskers eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. Kristus alene er den sanne trøst mot døden og dommen.

Guds forsoning med verden ble gitt deg til del i din dåp til Jesu død. Med ham til gave venter du ham som din Frelser på dommens dag (Fil 3:20). Jesus oppmuntrer: «Ha tro til Gud!» (Mt 11:22)

Jes 66:2 – Det er disse jeg ser nådig til: de hjelpeløse som kjenner seg knust og som skjelver for mitt ord.

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket tilhører dem.

«Det skje deg som du vil»

Bønnhørelsen drøyde, men den kom. Så skal enhver som strever, anvende Guds løfte på seg selv, for byrden har Kristus båret.

Sal 34:23 – Ingen skal stå med skyld som tar sin tilflukt til Herren. (Sv K.bibel)

TREDJE SØNDAG I FASTE. KRISTUS OG VERDENS FYRSTE

Første rekkes evangelium: Lk 11:14-28. Kampen djevelens fristelser

Vi mennesker er alle skapt i Guds bilde til samfunn med den levende Gud, vår skaper og gjenløser. Men under syndefallets kår fødes vi lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter – synd, død og djevel. Dette trespann virker med ødeleggende kraft i Guds gode skaperverk.

Teksten forteller om en som var stum fordi han var besatt av djevelen - en høyst uvanlig livssituasjon. Lignende tekster i Nytestamentet er skrevet oss til advarsel, formaning og trøst. De *advarer* fordi det gjelder å være på vakt, så man ikke blir overrumplet av den ondes angrep. De *formaner* oss til å bruke Guds nådemidler og ikke oss Guds fulle våpenrustning. De *trøster* oss med Kristi eviggyldige seier, fullbrakt i hans død på korset, og stadfestet med oppstandelsen fra de døde på den tredje dag.

I teksten er den stumme en drastisk beskrivelse av mennesket, upåvirket av Guds ord: Uten frykt for Gud og uten tillit til ham, og med den onde lyst i vårt innerste.

Sal 58:5 – de er døve som en orm når den lukker øret.

Vantroen bagatelliserer Guds advarsler - det går nok bra til sist. Likevel aner menneskene Guds gode skapervilje og syns budet om nestekjærlighet er en god regel. Men problemet består: Vantroen fatter ikke Guds evangelium, og kan følgelig heller ikke snakke om det.

Da Jesus forkynte evangelium, sa tilhørerne: «Det er en hard tale» (Joh 6:60) Vi har vel hørt noe lignende: «Dæm e så fæl å dømme!» Og kanskje har vi selv en

gang svart: «Dette forstår jeg ingenting av». Det svaret er i grunnen et godt utgangspunkt for samtale om kristentroens begrunnelse.

Bønnen i Jesu Navn er for mange et fremmed språk.

Hvorfor? Ingen kjenner den levende Gud av seg selv. Vi lærer Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Gjennom ham lærer vi den levende Gud å kjenne som en trofast venn å stole på i liv og død.

Bønn forutsetter tro. Først troen. Den er Guds suverene gave til dem som hører Guds ord og bevarer det. Eller sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver», osv.

Deretter følger bønnen til Gud i Jesu Navn. Denne rekkefølge viser Jesu under. Den stumme var fullstendig hjelpeløs. Like lite som vi kan løfte oss selv etter håret, kan vi omvende oss selv, eller bidra til omvendelsen med egne eller andres påfunn.

Hva menes med «Guds finger»?

Guds finger er Den Hellige Ånd, virksom med Guds ord.

Mt 12:28 – *Jesus sa: «er det ved Guds Ånd jeg driver ut de onde ånder, da er jo Guds rike kommet til dere.*

Så skal dog satans rike
Aldeles kastes om.
Gud vil det selv bekrige
Ved Jesu makt og dom.
Om satans makt er stor,
Så skal han dog beskjemmes,
Ved Herrens finger temmes
Og skjelve for hans Ord.

Den oppstandne Kristus er til stede i den forsamlede menighet. Her er han virksom med sin Hellige Ånd. Midlet er Guds ord i de handlinger som han innstiftet og befalte. Vi kaller dem «nådemidlene». Evangeliet høres i prekenembetets trofaste gjerning – i tekstlesninger og preken, i dåpen, i skriftemålet (absolusjonen) og i Herrens Nattverd. Åpenbaringsordets Gud er den suverene i troens saker. Vi bekjenner med Den augsburgske bekjennelse, art 5:

«Når som helst og hvor som helst det behager Gud virker Den Hellige Ånd troen i dem som hører evangeliet.»

Kong Davids erkjennelse «I synd er jeg født» (Sal 51:7) gjelder oss alle, men det gjør også Guds forsoningsverk og frelsen gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død.

Kol 1:13 – *han har fridd oss ut av mørkets makt og satt oss over i sin elskede Sønns rike. 2:13* – *i dåpen ble dere begravet sammen med (Kristus), og i den ble dere også reist opp med ham ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde. (Rom 6:4)*

«Guds finger» – Den Hellige Ånd, er virksom med Guds ord I *dåpen*. Der er Guds ord innfattet i vannet, lik perlen i ringen, så djevelen må vike for badet til gjenfødelse og fornyelse i Den Hellige Ånd. I *skriftemålet* må djevelen vike for Guds nådetilsagn, tilsagt i Guds tjeners munn: «*Det skje som du tror: Jeg forlater deg dine synder.*» Om enn vårt hjerte fordømmer oss, så er Gud større enn vårt hjerte. I *Herrens Nattverd* må djevelen vike for Guds synlige nådepant – Kristi legeme og blod i jordiske skikkelser. Her har Gud samfunn med oss for at vi i sakramentets skikkelser skal ha samfunn med ham. Men selv i disse hellige stunder er den onde på ferde med listige tanker. Derfor synger vi i en nattverdsalme:

O Jesus, hjelp at når jeg går
Fra dette bord hvor jeg deg får,
Jeg kaster da all verden hen
Og lenges til ditt samfunn hen,

Teksten viser tre reaksjonsmåter

Den første gruppen er *troens mennesker*. De stiller seg undrende til Guds veldige gjerninger, de han gjør som verdens skaper og gjenløser. Det står ofte i Bibelen at de undret seg. Josef og Maria undret seg over de ord som ble sagt dem. Og da Jesus som tolvåring satt i templet blant skriftlærde, undret de seg over de ord som gikk ut av hans munn. (Lk 4:20) Troens mennesker blir aldri ferdig med å undre seg. Evangeliet om Guds velgjerninger i Kristus er alltid godt nytt. Vi må istemme hva Paulus erfarte:

Fil 3:12-14 – *Jeg mener ikke at jeg allerede har nådd dette eller allerede er fullkommen, men jeg jager fram mot det for å gripe det, fordi jeg selv er grepet av Kristus Jesus. Brødre, jeg tror ikke om meg selv at jeg har grepet det. Men en ting gjør jeg: Jeg glemmer det som ligger bak og strekker meg etter det som ligger foran, og jager fram mot målet og den seierspris som Gud fra det høye har kalt oss til i Kristus Jesus.*

Den andre gruppen er Jesu *motstandere*. De oppfattet ham som en trollmann eller magiker i djevelens tjeneste. Beelsebul var hånsordet de brukt om djevelen – «fluenes herre». De hadde ingenting å frykte fra ham. Denne innstilling vanlig også i det sekulær-liberale samfunn. Under skinn av selvbekreftende friheter latter man som om man er fri, tross begrenset frihet, bundet til døden i egne synder.

Den tredje gruppen er *de religiøst interesserte*. «*Gi oss et tegn fra himmelen*», sa de under skinn av gudsfrykt. Men Jesus visste hva som bor i mennesket:

Mt 16:4 – *En ond og utro slekt krever tegn, men den skal ikke få noe annet tegn enn Jona-tegnet.*

Jona-tegnet er Kristi oppstandelse fra de døde – Guds endegyldige og eviggyldige sannhetsbevis. Men for de religiøst interesserte er alt like gyldig, og derfor likegyldig. De vender ikke om og søker himmelriket, selv om det er kommet oss nær. De tegn som samler den bekjennende menighet, ble innstiftet og befalt av den oppstandne Kristus. De vitner om hans virksomme nærvær, og burde samle oss alle. De som krever flere tegn, får ikke flere.

Den oppstandne Jesus har gitt de nådemidler som døpte skal lære å holde. Guds nådemidler er kirkens merkevare. De legitimerer menighetens virksomhet på ethvert sted. Andre forsøk på en fornuftig begrunnelse trengs ikke. De tilslører.

Frafallets fare

I Åpenbaringsboken tegner den oppstandne Jesus et endetidsbilde. Den største kirketrussel er ikke naturkatastrofer. De tiltar og øker i omfang før Kristi gjenkomst til dom. Den største fare er *antikristens* kirkeødeleggende virksomhet.

Antikrist er hva navnet sier – en mot-Kristus, og hans kirke er en mot-kirke med de kirkereformer som folket vil ha. Derfor ber vi i Herrens bønn: «Led oss ikke inn i fristelse.» Hva denne bønn betyr, sier forklaringen i Lille Katekisme:

«Gud frister ganske visst ingen, men vi ber i denne bønn at Gud må bevare oss, og holde oss oppe, så djevelen, verden og vår onde menneskenatur ikke skal bedra oss og forføre oss til vantro, fortvilelse og andre store synder og laster, men at vi – om vi blir anført på den måten, likevel må seire til sist og holde fast på seieren.»

I denne kamp har den onde en medsammensvoren – den onde lyst i vårt innerste. Desto viktigere er det å påkalle den levende Gud og be om Åndens hjelp i vår bruk av Guds nådemidler. I alt dette får vi ikke oss Guds fulle rustning: Troens skjold mot djevelens brennende piler, frelsens hjelm og Åndens sverd som er Guds ord. (Ef 6)

Frelsens årsak

Da var det en kvinne som ropte i folkemengden: «*Salig er det morsliv som har båret deg og det morsbryst som du har diet!*» Hun lovpriste jomfru Maria, men forsto ikke hva Elisabet visste: Jomfru Maria var salig ved tro alene. Det er hva Jesu tilsvær legger avgjørende vekt på:

Si heller: Salige er de som hører Guds ord og tar vare på det.

Guds forsoning med verden blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Det gjorde Gud med løfte om salighet for hver den som tror. Frelsen ble gitt av nåde, og den får vi fritt anvende, enhver på seg selv gjennom livet. Denne tro kommer av Guds ord, hvor døpte mennesker hører Guds ord og tar vare på det..

MIDTFASTESØNDAG. JESUS METTER DE FEM TUSEN

Første rekkes evangelium: Joh 6:1-15. Livets brød

Det var snart den andre påsken i Jesu offentlige virksomhet. Fremdeles var han så populær at folket etter brødunderet ville gjøre ham til konge. Motstanden kom offentlig til uttrykk da han senere besøkte synagogen i Kapernaum. De ventet ikke en lidende Messias – det Guds Lam som bærer verdens synder.

Vi tror på den Gud som gjør under

Med brødunderet i ødemarken åpenbarte med sin guddomsmakt den Gud som gjør under (Sal 77:15), og viser med handlende allmakt at han er barmhjertig og trofast. Han lar sin sol gå opp over gode og onde. (Mt 5:45).

Apg 14:17 – *han lot sine velgjerninger vitne om seg. Fra himmelen sendte han regn og grøde i rett tid, han har gitt dere føde og fylt hjertene med glede.*

Kilden til denne gudskunnskap er åpenbaringsordets Gud.

Heb 1:1-3 – *Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene, men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Han har Gud innsatt som arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og et bilde av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.*

Når vi ber «gi oss i dag vårt daglige brød», ber vi ikke til en gudsforestilling, heller ikke til en lunefull skjebnegud.. Vi ber i Jesu Navn til den gode Skaperen – til ham som vi kjenner gjennom Kristus Jesus.

Det var denne hemmelighet Jesus demonstrerte med sine undergjerninger. Med denne gudskunnskap ber vi «gi oss i dag vårt daglige brød» og takker for maten. Hva betyr det? Forklaringen i Lille Katekisme sier:

«Gud gir vel daglig brød endog til alle onde mennesker, også uten vår bønn, men vi ber i denne bønn at han vil la oss fatte at det er en gave fra ham og ta imot vårt daglige brød med takk.

I sitt skaperverk er Gud virksom og sørger for vårt livsopphold i denne verden, og i sin kirke på jorden sørger han for vårt barnekår i det evige livssamfunn med ham. I menighetens felles gudstjeneste er den oppstandne Kristus virksom til stede med sitt ord som høres og sakramentene som ses.

Med brødunderet viste Jesus at han er den Gud som ledet folket gjennom ørkenen til det lovede land – som skystøtte om dagen, som ildstøtte om natten.

Sal 78:19f, 23-25 – *De talte mot Herren og sa: «Kan Gud dekke bord i ødemarken? Han slo på berget så vannet rant, og bekkene flommet. Men kan han også gi oss brød og skaffe kjøtt til sitt folk? /.../ Så gav han befaling til skyene og åpnet himmelens dører, han lot det regne manna til føde for dem, gav dem*

korn fra himmelen. Englebrød fikk mennesker spise. Gud sendte dem mat så de ble mette.

Da lød Filips innvending lik et ekko fra israelittenes ørkenvandring. Det trengs mye mer enn to hundre denarer, skal vi kjøpe mat nok til å mette fem tusen!

Jesu brødunder leder også tanken hen på syndefallsberetningen: «Med svette i ansiktet skal du spise ditt brød». Med Jesu brødunder slapp folket å svette for maten. Den fikk de gratis. Jesus handlet som sann Gud, han som viser godhet for sin egen skyld. Han oppfylte Messias-profetien:

Sal 8:8f - *Du gjorde ham lite ringere enn Gud og kronet ham med ære og herlighet. Du gjorde ham til Herre over dine henders verk, alt la du under hans føtter: Sauer og okser, alle sammen, ja, også de ville dyr i marken, fugler i luften og fisken i sjøen, alt som ferdes på havets stier.*

Den falske åndelighet

Det fins en åndelighet som tar anstøt av den jordiske side ved kirkens tro. Anstøtet gjelder Guds tilsynekomst i en bevitnet Jesus-historie, og likeså Guds virksomme nærvær med ytre midler i den forsamlede menighet. Denne åndelighet foretrekker en kristendom begrunnet i den umiddelbare Jesus-mystikk. Mennesker blir henvist til selvbekreftende opplevelsesjakt, og mange er de som ble vaksinert for livet mot Jesus-i-hjerte-religionen.

Men Kristus er den samme mellommann som han var under skapelsen, den samme mellommann som lot syndfloden komme, den samme mellommann som mettet israelittene under ørkenvandringen, og den samme som med sin dåp i Jordan helliget seg selv i selhengivende kjærlighet til sin kirkebrud. Han ga seg selv for å «hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet». (Ef 5:26. Sv K.bibel) Dåpens betydning ligner skipet som underveis bringer passasjerene trygt i havn. Alt i kirken handler om dåpen.

Derfor er Herren Jesus i dag den samme som under verdens skapelse, da han «bød og det stod der». Under nattverden sier han over fremsatt brød og vin: «Dette er...». Han skaper av ingenting, så det som ikke fins, det er. Nattverd gjestene mottar med munnen hva Jesu tydningsord sier det er. Skjult under jordiske skikkelser har vi samfunn med hans legeme og blod som ble ofret på korset. Vi mottar det synlige pant på barnekår og arverett hos den levende Gud. Herrens Nattverd er den gudgitte reisekost underveis til den nye jord.

Kristus er også mellommann for rettferdiggjørelsen ved tro. Det var ikke fariseeren, men tolleren som gikk rettferdiggjort hjem. Jesus *erklærte* tolleren rettferdig. Når syndenes forlatelse blir tilsagt en synder, da er han frikjent hos Gud.

Lydig til døden på korset har Gud forsonet verden med seg selv i Kristi offerdød. Gud er en forsonet Gud. Guds bevis er Kristi legemlige oppstandelse, oppreist

rettferdiggjort på den tredje dag. Han er alles hellighet og rettferdighet hos Gud. Og ved troen på ham, venter vi ham som vår frelser på Dommens dag. (Fil 3:20)

Men den falske åndelighet kjennes på falske Messias-forventninger. Hans komme må skje med imponer-status!

«Han er sannelig Profeten som skal komme til verden.»

Folket ventet den Profeten som Gud hadde lovet Moses, og tok likevel feil.

5 Mos 18:18f – *Av deres landsmenn vil jeg la det fremstå en profet som deg iblant dem. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byr ham. Den som ikke hører på de ord jeg taler i mitt Navn, ham vil jeg kreve til regnskap.*

Folket forvekslet profetien med verdslige forventninger, fjernt fra Guds Sønns komme i Jesu skikkelse. Hensikten med Profetens komme i Jesu skikkelse var ikke folket velferd, men å tale Guds ord til folket. Det var også hensikten med manna-underet under israelittenes ørkenvandring:

5 Mos 8:3 – *Han ydmyket deg og lot deg sulte. Så gav han deg manna, en mat som hverken du eller dine fedre kjente til. Slik ville han la deg forstå at mennesket lever ikke bare av brød, men av hvert ord som går ut av Guds munn.*

Herren Jesus var ingen frigjører fra arbeid, fattigdom og hungersnød, ingen samsfunnsreformatør innordnet yndlingsideer i samtiden.

Kirkens Herre utøver sin kirkeomsorg i prekenembetets gjerning. Derfor utsendte han apostlene, og med dem deres etterfølgere, utsendt med apostelordets lære fra Herren. Derfor innsetter menighetene prester, slik apostelen Paulus befalte Titus å gjøre. (Tit 1:5). Årsaken er Kristi gjerning på korset, da han var Øversteprest og Guds offerlam til samme tid.

2 Kor 5:19f – *Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser og har betrodd oss forsoningens ord. Så er vi sendebud i Kristi sted, så Gud formaner gjennom oss. I Kristi sted ber vi: La dere forsones med Gud.*

Folket ville gjøre Jesus til konge. Samme feil begikk folket den gang det kom til Samuel og sa: **1 Sam 8:5** – *Sett en konge over oss, en som kan styre oss! Det har jo alle de andre folkene.* Dermed forkastet de Herren som kongen over sitt folk. Det var feil å gjøre Jesus til konge. Han var allerede Kongen i et rike som ikke er av verden. Der er han «konge over Jakobs hus til evig tid». (Lk 1:33)

JOMFRU MARIA BUDSKAPSDAG (25.3): KRISTI UNNFANGELSE VED DEN HELLIGE ÅND

(KAN FEIRES PÅ NÆRMESTE LØRDAG.)

Første rekkes evangelium: Lk 1:26-38 Budskapet om Kristi fødsel

Jomfru Maria budskapsdag feirer vi ikke på grunn av henne. Hver gang vi samles til gudstjeneste, samles vi fordi Gud tjener oss med Ord og Sakrament, og vi motta hans gaver med takk og lovprisning, for å be til ham som hans kjære barn. I vår midte står den oppstandne Kristus, virksom til stede. Årsaken til Jomfru Maria budskapsdag bekjenner vi med ordene i Den nicenske bekjennelse:

For oss mennesker og til vår frelse steg han ned fra himmelen, / og ved Den Hellige Ånd og av jomfru Maria ble han menneske av kjøtt og blod...

«I den sjette måned ble engelen Gabriel utsendt av Gud.»

Det var gått seks måneder siden engelen Gabriel ga budskapet til Sakarias om Johannes Døperens fødsel. Da ble engelen Gabriel utsendt «til en jomfru som var trolovet med en mann som hette Josef av Davids hus og jomfruens navn var Maria.» Vi feirer Maria Budskapsdag ni måneder før Juledagen den 25. desember. Enkelte ganger faller Maria Budskapsdag i Den stille uke. Da har man fra gammelt av feiret dagen forut for Palmesøndag. Hvem var Maria? Det fremgår av engelens hilsen (Lk 1:30):

«Frykt ikke, Maria! Du har funnet nåde hos Gud.»

Gud hadde i nåde kalt Maria til det høyeste morskall som tenkes kan – å føde Jesus, Guds lovede Messias, i forening med Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet. Hun var en benådet synder og samtidig «velsignet blant kvinner» (Lk 1:42). Jesu mor var ikke hans mor fordi hun fortjente det, men av Guds nåde. Her er ingen forskjell: Enhver som har et kall fra Gud, er kalt av nåde. Et eksempel blant alle kalte er apostelen Paulus:

Rom 1:5f – *Ved ham har jeg fått nåde og apostelembete /.../ Blant dem er også dere, som er kalt til å høre Jesus Kristus til.*

2 Tim 1:9 – *Gud har kalt dere med et hellig kall.*

Maria er ikke selv den som gir Guds nåde. Denne villfarelse opphøyer jomfru Maria til en himmeldronning som truer Kristi frelserposisjon. Denne posisjon avviser kirkens bekjennelse:

«La gå at den salige jomfru Maria ber for kirken, men tar hun imot sjeler i døden, gjør hun dem levende? Hva gjør Kristus, hvis Maria gjør alt dette? Selv om hun er verd den største berømmelse og heder, så vil hun likevel ikke bli li-

kestilt med Kristus. Hun vil heller at vi oppfatter hennes tro og ydmykhet som eksempel til etterfølgelse.. Men vi vet vi av erfaring at man på grunn av falsk lære har plassert den salige jomfru i Kristi sted.» (Apol art 21:27)

Årsaken til vår lære om jomfru Maria er Jesu undervisning om sin person og sitt verk. Ved ham kaller Gud oss av nåde.

Joh 1:16 – *Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde.*

Rom 11:6 – *Men er det av nåde, er det ikke lenger av gjerninger, for ellers er det ikke av nåde.*

*Salig kalles hun som trodde,
I Marias skjød han grodde;
Gud har hun til verden båret,
For oss ble han pint og såret.
All skyld han tok i døden bort,
Og han oppsto rettferdiggjort.*

(WAbildsnes. Credo. Kirkesang 20)

I sentrum for Maria Budskapsdag står sønnen hun fødte.

«Du skal bli med barn og få en sønn, og du skal gi ham navnet Jesus. Og han skal være stor og kalles Den Høyestes Sønn.»

Engelens hilsen forteller hvem Jesus fra Nasaret er: Sant menneske og sann Gud. Eller sagt med Lille Katekismes forklaring til andre trosartikkel:

«Jeg tror at Jesus Kristus er sant menneske, født av jomfru Maria, og sann Gud, født av Faderen fra evighet.»

Like fra begynnelsen i mors liv var han sant menneske. Han ble født og levde med kropp og sjel lik alle oss andre, men uten synd.

Engelen Gabriel sier at han samtidig skal kalles «Den Høyestes sønn». Han er hva navnet sier: Født av Gud fra evighet. Og født av Gud, er han selv Gud, av samme guddommelig natur som Gud, like evig, allmektig, hellig og rettferdig som Gud. Derfor bekjenner vi

«Gud er han av samme vesen som Faderen.»

«- han skal være konge over Jakobs hus til evig tid...»

Kong David døde, og deretter døde Salomo og alle de andre kongene på Davids trone. Men barnet som jomfru Maria fødte, skal være «konge over Jakobs hus til evig tid».

Hovedunderet i Guds frelsesverk er foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Dette under bekjenner vi med ordene i trosbekjennelsen - *«unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria».*

I det fullbrakte frelsesverk døde Jesus, enda han var uten synd. Han døde som sant menneske vår død, for «syndens lønn er døden». Og forenet med Jesu men-

neskenatur var Jesu død også Guds selvhengivende offerdød for verdens synder. Uten denne forening ville Jesu død på korset vært av liten betydning, ja, han selv trenge en gjenløser. Men i Jesu død forsonte Gud verden med seg selv.

Joh 3:16 - *Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne...*

2 Kor 5:19: *Gud var i Kristus Jesus og forlikte verden med seg selv.*

Da apostelen Paulus tok farvel med prestene i Efesus, minnet han dem om at de var satt til hyrder for Guds menighet som han vant seg «*ved sitt eget blod*» (Apg 20:28). Apostelen forklarer ikke, for et under lar seg ikke forklare, bare bevitne.

Foreningen av Gud og menneske i jomfru Marias morsliv er forutsetningen for Guds universelle forsoningsverk. I jomfru Marias morsliv begynte Guds selvhengivende kjærlighet i Kristi lidende lydighet. Den ble fullbrakt da Jesus utåndet på korset.

Beviset har Gud gitt da han reiste Jesus opp fra de døde på den tredje dag. Da stadfestet Gud at han er en forsonet Gud. Det er han i kraft av Guds Sønnns lidende lydighet i alles sted. Derfor ble han oppreist fra de døde.

Sal 16:10 – *Du skal ikke overlate meg til helvetet, du lar ikke din trofaste tjener se forråtnelse.*

Rom 4:25 – *Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse.*

Rom 1:2-4 – *Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeter i hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.*

Englesangen i natten over Betlehemsmarkene kunngjorde Guds glede og fred til menneskene. Han som er Guds Under i egen person, hans livshistorie overgår all forstand. Sammen med Guds gode engleskarer tilber vi det slaktede Guds Lam, den evige Konge og alles bror ved Faderens nådeside. Han er til stede i den forsamlede menighet. Her er han virksom i de handlinger han innstiftet, forvaltet på troskapens vilkår. Her samles vi for å høre hans ord og tilbe ham.

Vi tilber ham som med sitt ord i Herrens Nattverd velsigner fremsatt brød og vin. Han skaper av ingenting, så det som ikke er, det er: «Dette er mitt legeme...» Vi mottar med munnen Kristi legeme og blod, på korset gitt for verdens synder, oss til syndenes forlatelse, evig liv og salighet.

Åp 7:12 – *All lov og pris og visdom, takk og ære, makt og velde tilhører vår Gud i evighet. Amen.*

Hvordan ble Jesus unnfanget? Maria «kjente» jo ikke noen mann

Vi er henvist til engelen Gabriels svar: «*Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn.*»

Det lyder underlig i våre ører, for Maria var jo «trolovet» med Josef. Var mann og kvinne trolovet, var de rettslig forpliktet til å inngå ekteskap, det vil si å dele seng, bord og barn.

Oversettelsen «vært sammen med» tilslører den gammeltestamentlige talemåte å «kjenne», brukt om seksuelt samliv. Det står om Adam at han «kjente» sin hustru Eva (1 Mos 4:1). Det samme ord bruker evangelisten Matteus om Josef, som ikke «kjente» sin hustru før hun fødte Jesus. (Mt 1:25) Også Maria bruker samme ord i teksten: hun hadde ikke «kjent» noen mann, hverken Josef eller noen annen.

«Jeg er Herrens tjenerinne. La det skje med meg slik du har sagt.»

Jomfru Maria bøyde seg i tillit til Gud. Guds vilje fikk skje. Selv om hun var Guds kall uverdigg, var hun takknemlig for Guds nåde mot henne. Hun trodde at nå var tiden kommet da Guds løfte ved profetene skulle gå i oppfyllelse. Nå skulle den sønn bli født som skulle knuse slangens hode (1 Mos 3:15). Hun trodde Jesaja-profetien, at hun var den jomfru skulle føde en sønn (Jes 7:14). Og med sin lovsang viste hun sin glede over at hun skulle føde verdens frelser. Hun tror at Gud i sin handlende allmakt fullfører hva han har lovt i sitt ord.

Maria er med tillitsfull tro et forbilde til alle tider, også for oss som i vår tid erfarer det sekulær-liberale samfunn. Vi erfarer det pågående gudsopprør bærer vantroens frukter i den terapeutisk-liberale kvasireligion. Dens avgud er det enkelte menneske «selv».

Maria oppmuntrer oss til på barnlig vis å stole på Guds nådeløfter. Gud har påtatt seg vår menneskenatur i Jesu skikkelse og blitt vår bror.

Heb 2:14-15 - *Siden barna er mennesker av kjøtt og blod, måtte også han bli menneske som de. Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen, og befri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sitt liv.*

FEMTE SØNDAG I FASTE. FIENDSKAPEN MOT KRISTUS

Første rekkes evangelium: Joh 8:46-59. Forsoneren

Ikke alle jøder var Jesu fiender. Evangelisten Johannes var selv jøde, og Jesu disiplerkrets var jøder. Født av jomfru Maria var Jesus selv jøde av Davids ætt.

Heb 7:14 - *Det er en kjent sak, at vår Herre er utgått fra Juda stamme.*

Rom 9:5 – *fra dem er Kristus kommet som menneske, han som er Gud over alle ting, høylovet i all evighet.*

Når apostelen Paulus kom til et nytt sted hvor det var en synagoge, besøkte han den først. Der fikk han lov til å fremlegge Det gamle testamentes Messias-løfter, og forkynne at de var oppfylt i Kristus Jesus. Synagoge-menighetens åpne innstilling varte som regel en stund. Den fiendskap som ble Jesus til del, rammet også Paulus og hans følgesvenner.

Etter Jerusalems ødeleggelse i år 70, ble fariseerne det rådende parti innen jødedommen. Siden har ikke kristne hatt adgang til å fremlegge Jesu utleggelse av Messias-profetiene. Den opprinnelige lydhørhet betød likevel ikke at Kristi kirke var en del jødedommen. Kristi kirke er den sanne jødedom. (Rom 9-11)

Etter det åpne skillet mellom jødedom og kristendom, gikk det et par tiår før apostelen Johannes skrev ned sitt evangelium, trolig tidlig i 90-årene. Kap 8 viser til motsetningen mellom partene. Den var på visse punkter uoverstigelig. Fariseerne la vekt på en sideordnet tradisjon tilbake til Moses – «hva de gamle har sagt». Til dem hadde Jesus sagt:

Joh 5:46 – *Hadde dere trodd Moses, hadde dere også trodd meg, for det er om meg han har skrevet.*

Andre jøder holdt fast ved Moses og Profetene, de leste og studerte det som var forutsagt om Messias. De var ikke Jesu fiender, t.eks Sakarias, Elisabeth, Simeon og Hanna, eller gjeterne utenfor Betlehem. De fant at «det er om ham det er skrevet» (Mt 11:10)

Kirkens nytestamentlige tro er Abrahams tro – den sanne jødedom i oppfyllelsens tegn. Sett i dette perspektiv er jødedommen den frafalne jødedom. De sier at de tror på Moses og Profetene, men de leser og leser likevel ikke, og ser og ser likevel ikke, og hører og hører likevel ikke (Jes 6).

«Dere hører ikke, fordi dere ikke er av Gud.»

Jesus anklaget motstanderne, som hver sabbat hørte lesningene fra Det gamle testamente. Paulus kommenterer av egen erfaring denne form for høring:

2 Kor 3:14-16 – *De ble forherdet. For helt til i dag er dette sløret blitt liggende når det leses fra den gamle pakts bøker, og det blir ikke klart for dem at pakten er opphevet i Kristus. Ja, helt til denne dag ligger sløret over deres hjerter hver gang Moseloven blir opplest. Men når de vender om til Herren, blir sløret tatt bort.*

Tross dette skarpe skillet mellom kristendom og jødedom, var farséerne og Jesus enige om loven i dens hovedsum – det doble kjærlighetsbud: «Du skal elske Herren, din Gud, av hele ditt hjerte», og «du skal elske din neste som deg selv». Også fariséerne anerkjente «den gylne regel» i Tobits bok: *Hva du vil at menneskene skal gjøre mot deg, det skal du gjøre mot dem fordi det er Loven og Profetene.*

Jesus og fariséerne var også enige om den legemlige oppstandelse fra de døde. De fornuftstroende saddukéerne avviste oppstandelsen. Denne motsetning utnyttet Paulus da han stod anklaget for Det høye råd. Paulus henviste til farisèernes tro på engler og oppstandelsen fra de døde. Da skrek saddukeerne i protest og det ble stort spetakkel. Kommandanten så Paulus i livsfare og fikk berget ham i sikkerhet. (Apg 23:6-10) Hva var årsaken til fiendskapen mot Jesus?

Fiendskapen mot Jesus gjaldt hans persons hemmelighet og verk

Jesus talte om Gud som sin Fader og likestilte sine ord med Guds ord. Fariseerne påstod Jesus var besatt av en ond ånd, fordi han sa: «*Amen, amen sier JEG ER: Om noen tar vare på mitt ord, skal han aldri se døden.*» (Sv Kyrkobibel)

JEG ER – det er Guds underfulle Navn: Fra den levende Gud utgår livets kilde. Med livets ord skaper han liv av ingenting. Vi lever av hvert ord fra Gud.

Motstanderne protesterte: Han opphøyer seg selv over Abraham og profetene. Abraham og profetene er døde, men du sier «*JEG ER. Om noen tar vare på mitt ord, skal han aldri se døden.*» Jesus sa om sin persons hemmelighet: «*JEG ER før Abraham ble til.*» Han brukte gudsnavnet om seg selv, det Navn som Gud åpenbarte for Moses i den brennende busken. Jesu motstandere hørte en gudsbe-spottelse. Dommen var klar.

3 Mos 24:16 – *Den som spotter Herrens Navn, skal lide døden. Hele menigheten skal steine ham. (2 Mos 23:21)*

Senere skulle de anklage ham for landshøvdingen Pilatus og kreve dødsdom. Hvorfor? «Fordi han har gjort seg selv til Gud Sønn.» Men anklagen var falsk:

Om jeg ærer meg selv, er det ingenting verdt. Min Fader som dere sier er deres Gud, er den som ærer meg. Dere kjenner ham ikke, skjønt jeg kjenner ham, og om jeg sier at jeg ikke kjenner ham, blir jeg en løgner liksom dere. Men jeg kjenner ham og tar vare på hans ord.

Falske anklager var prisen Guds Sønn måtte betale for fornedrelsen i Jesu tjenerskikkelse. Kristus var utsendt for å gjøre sin himmelske Fars vilje som Guds rene Lam og verdens syndebærer. Derfor måtte han også bære synden mot det andre

bud: «Du skal ikke misbruke Herren din Guds Navn, for Herren vil ikke holde den uskyldig som misbraker hans Navn.»

Jes 53:5, 7 – *han ble såret for våre overtreidelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom. /.../ han åpnet ikke sin munn, lik lammet som føres bort for å slaktes...*

1 Pet 2:22f – *Han gjorde ingen synd, og det fantes ingen svik i hans munn. Han skjelte ikke igjen da han ble utskjelt, han truet ikke da han led, men overlot sin sak til ham som dømmer rettferdig.*

Født av Faderen fra evighet, steg Sønnen villig ned for å gjøre sin himmelske Faders vilje og oppfylle Guds lov i alle deler og i alles sted:

Sal 40:8f – *Da sa jeg: «Se, her kommer jeg, i bokrullen er det skrevet om meg: Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst; jeg har din lov i mitt hjerte.»*

Derfor var Guds Sønn i tjenerskikkelsen lydig til døden på korset:

Heb 9:12 – *Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og slik vant han en evig forløsning.*

Denne Kristi gjerning «for oss» blir ved troen virksom «i oss». Troen på Kristus – hvem han er og hva han har gjort, har en hensikt:

«Den som holder fast ved mitt ord, skal aldri i evighet kjenne døden.»

God gjerninger, rosende omtale og det gode liv gir sann trøst mot døden og dommen og salighet hos Gud. Det gjør «mitt ord» - Jesu Kristi ord. «Mitt ord» sikter her til den rettferdighet som evangeliet åpenbarer av tro til tro:

Jes 57:15 – *Så sier han som er høyt opphøyet /.../ I det høye og hellige bor jeg, og hos den som er knust og nedbøyd i ånden.*

Mt 5:3 – *Salig er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.*

Troen holder fast ved Kristi ord. Gud har beredt oss frelsen i den enbårne Sønnens lidende lydighet til døden og hans oppstandelse fra de døde. Gud hører fra dypet frydetonen gi gjenlyd i Guds himmelhall.

Den stille uke:

PALMESØNDAG: KRISTUS RIR INN I JERUSALEM

Første rekkes evangelium: Joh 13:1-19.

Guds visdom i tjenerskikkelsen

Evangelisten Johannes nevner at seks dager før påske kom Jesus til Betania, hvor Jesus hadde oppvekket Lasarus fra de døde. Hvorfor nevner han dette forut for sitt inntog i Jerusalem, ridende på en asenfole?

I Betania hadde Jesus vist sin Guddoms makt til å skape liv hvor liv ikke fins. Han åpenbarte sin udødelige guddomsnatur i forening med sin menneske, synlig for alle i en ringe tjenerskikkelse. Denne forening er Guds visdom. Den var nødvendig for Guds forsoning med verden i Kristi død. Men Guds visdom er en dårskap for verden. Den udødelige Gud i forening med Jesu menneskenatur red inn i Jerusalem for å fullføre sin frelsesplan.

Ord 8:1, 22f, 35 – *Hør hvordan visdommen roper /.../ Jeg var den første som Herren frembrakte, hans første verk i fordums tid. I opphavet ble jeg formet, i begynnelsen, før jorden ble til. /.../ den som finner meg, finner livet og får nåde hos Herren.*

1 Kor 2:7f – *Guds visdom som er en hemmelighet, den var skjult, men før tidenes begynnelse hadde Gud bestemt den til å føre oss fram til herligheten. Denne visdom har ingen av verdens herskere kjent til. Hadde de kjent den, ville de ikke ha korsfestet herlighetens Herre.*

Kol 1:19f – *Det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham, og ved ham forsones alle ting med seg selv. -*

Guds enbårne Sønn i tjenerskikkelsen red sin død i møte etter sin menneskenatur. Han bar på sitt legeme alle menneskers skyld og skam og håpløshet som om den var hans egen. Syndens lønn er døden. Derfor måtte den hellige og udødelige dø vår død.

2 Kor 5:19-21 – *Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres misgjerninger, og han overgav ordet om forsoningen til oss. Så er vi da utsendinger for Kristus, og det er som om Gud selv formaner gjennom oss. Vi ber dere på Kristi vegne: La dere forsones med Gud! Han som ikke visste av synd, har gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.*

Denne Guds visdom hørte vi forkynt i dagens episteltekst:

Fil 2:6-8 – *(Kristus) var i Guds skikkelse, men så det ikke som røvet gods å være Gud lik. Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død.*

Han er verdig all takk

Under festmåltidet i Betania «kom Maria med et pund ekte kostbar nardussalve, og med den salvet hun Jesu føtter og tørket dem med sitt hår». Ifølge Judas Iskariot var den verdt 300 denarer. En denar var en dagarbeiders lønn under fattigsli-ge kår. Judas protesterte. Var det ikke bedre å selge nardussalven og gi pengene til fattige? Ifølge Matteus var også de andre disiplene av samme mening.

Om Kristus bare var et menneske, var Marias salving med nardussalven et forkas- telig sløseri. I så fall var det all grunn til å si med profeten Amos:

Am 6:6 – *(De) salver seg med den beste olje, men sørger ikke over Josefs ska- de.*

Men tar vi i betraktning hvem Maria salvet, må vi bedømme hennes salving av Je- sus ganske annerledes. Det var Gud hun salvet, som om hun forberedte Guds be- gravelse etter Jesu menneskenatur. Maria gjorde ikke som hedningene, som ikke bryr seg om kunnskap fra åpenbaringsordets Gud.

Rom 1:20-25 – *(Guds) usynlige vesen, både hans evige kraft og hans guddom- melighet, har menneskene helt fra skapelsen kunnet se og erkjenne av hans gjerninger. Derfor har de ingen unnskyldning. De kjente Gud, men likevel gav de ham ikke den ære og takk som Gud skal ha. Med sine tanker endte de i tomhet, og det ble mørkt i deres uforstandige hjerter. De sier de er kloke, men endte i dårskap, og istedenfor å gi den uforgjengelige Gud ære, dyrket de bil- der av forgjengelige mennesker, fugler, firbente dyr og krypdyr. Derfor gav Gud dem urenheten i vold, så de i sitt hjertes begjær skulle vanære kroppen sin. For de har byttet ut Guds sannhet med løgn og æret og dyrket det skapte istedenfor Skaperen, han som er priset i evighet. Amen.*

Uten gudskunnskap, ligger den hedenske livsstil fjernt fra Marias tilbedelse. Der- for har Jesus sagt om henne, at der evangeliet blir forkynt, der skal de hun gjorde bli omtalt til minne om henne. (Mt 26:13)

Kristi kirke har tilbedt ham like fra begynnelsen. Underveis til korsdøden mottok Kristus den hyllest og tilbedelse som bare tilkommer den levende Gud. Da han hadde stått opp fra de døde, heter det om kvinnene ved graven at «de rørte ved hans føtter og tilba ham.» (Mt 28:9)

Og i inngangen til nattverdlovprisningen synger vi: «Han er verdig all takk.»

Åp 5:12f – *Verdig er Lammet som ble slaktet, verdig til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære, pris og takk. Og enhver skapning i himmelen og på jor-*

den og under jorden og på havet, hørte jeg si: Han som sitter på tronen, han og Lammet, skal ha all takk og ære, pris og makt i all evighet.

Kristus skal tilbes og ha all ære som Gud og menneske forent i hans person. Derfor tilber vi også hans legeme i sakramentets skikkelser, og synger «O Guds Lam» og kneler for ham.

Velsignet være han som kommer i Herrens Navn, Israels konge!

Gjestebudet i Betania ga anledning til å betrakte Jesu person. Hans inntog i Jerusalem gir anledning til å betrakte ham som Israels konge.

Mange så Jesus komme ridende inn i Jerusalem – Sion. De hadde kunnskap i Skriftene og forstod at her holdt Guds lovede Messias sitt inntog.

Sak 9:9 – *Rop høyt av glede, Sions datter, bryt ut i jubel, Jerusalem! Se, din konge kommer til deg. Rettferdig er han og seier er gitt ham, ydmyk er han og rir på et esel, på den unge eselfolen.*

Sal 24:7f – *«Løft hodene, dere porter, ja, løft dere, eldgamle dører, så ærens konge kan dra inn!» «Hvem er denne ærens konge?» «Det er Herren, den vel-dige helt, Herren, den sterke i strid!*

Ingenting tydet på at han var «den sterke i strid» og seier «gitt ham». Hva ordene siktet til, var uklart for disiplene. Etter Jesu oppstandelse fra de døde husket de at disse profetier og andre var skrevet om ham, og at de under inntoget hadde hyllet ham som konge. Han kom ikke for å legge folk under seg og straffe misgjerninger. Han kom for selv å oppfylle lovens krav og bære straffen som verdens syndebærer. Han var den saktmodige Kongen som seiret ved å opprette den nye pakt i sitt blod.

Sak 9:11f – *Ja, for ditt paktsblods skyld vil jeg la dine fanger slippe ut av brønnen som det ikke er vann i. «Vend hjem til borgen, dere fanger som ikke har håp. Ja, la det være forkynt i dag at jeg vil gi dere dobbelt igjen».*

I den natt han ble forrådt, innstiftet han sin hellige Nattverd og talte han om den nye pakt i sitt blod. Den som hans Golgata-offer i sakramentets skikkelser, har samfunn med ham og dermed syndenes forlatelse.

Hver gang vi feirer Herrens Nattverd, blir det forklart for oss hva Jesu inntog i Jerusalem og hans kongsembete betyr. Og hver gang forkynner vi i ord og handling Kristi død: «Velsignet være han som kommer i Herrens Navn. Hosianna i det høyeste.» Og deretter kommer den oppstandne Kristus i kraft av sitt allmaktsord over fremsatt brød og vin: «Dette er mitt legeme». «Dette er mitt blod». Hans allmaktsord over fremsatt brød og vin, gjør hans legeme og blod virkelig nærværende under brødets og vinens skikkelser. Hva han sier han gir, det gir han.

Det er viktig at vi under Herrens Nattverd og ellers hyller Kristus som sann Gud og sant menneske.

Sal 1:12 – *Hyll Sønnen, så han ikke blir vred og dere går til grunne på veien.*

Og likevel er det noe som er enda viktigere enn å hylle Kristus og tilbe ham: Det er å motta gaven han gir av nåde.

***Ef 2:8f** – Av nåde er dere frelst ved tro, og det ikke av dere selv. Guds gave er det, ikke av gjerninger, for at ingen skal rose seg selv.*

Guds lov og evangelium har motsatte virkninger

Guds lov virker anger av frykt for straff. Angeren er alltid ufullkommen. Guds evangelium tilsier syndenes forlatelse på grunn av Kristi lidende lydighet – og den er fullkommen. Troen mottar hva evangeliet tilsier, og vi er oppreist fra døden i våre synder.

***Rom 4:5** - Den som ikke har gjerninger, men som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. (Sv Kyrkobib.)*

Troen har Kristus og mangler ingenting.

SKJÆRTORS DAG: ALTERETS SAKRAMENT

Evangeliet etter første rekke: Joh 12:1-20.

Jesus vasker disiplenes føtter.

Evangelisten Johannes nevner «måltidet», men ikke Kristi testamentord. Allikevel er denne teksten pretekst på Skjærtorsdag? Hvorfor?

Da Johannes skrev sitt evangelium, hadde menighetene i aposteltiden feiret Herrens Nattverd gjennom et par generasjoner. Følgelig var det ikke nødvendig for Johannes å gjenta hva de andre evangelistene hadde skrevet om Herrens Nattverd. Typisk for Johannes, utfyller han de andre evangeliene med under og hendelser som er unevnt hos dem. Johannes formidler Jesu undervisning om underne: De vitner om Jesu person og oppdrag. Johannes kaller dem «tegn».

Alterets sakrament – underet i Herrens Nattverd

Et foto peker ut over seg selv og påminner oss om personen det avbilder. Et tegn var til eksempel Jesu brødunder i ødemarken. Underet pekte ut over seg selv og vitnet om Jesu persons hemmelighet. Annerledes med et sakrament, til eksempel alterets sakrament. Sakramentet er hva Kristus sier det er – mitt legeme, mitt blod. Sakramentet er en underfull virkelighet. Vi mottar med munnen sakramentet og har *virkelig* samfunn med Guds Golgata-offer til soning for verdens synder.

Etter brødunderet i ødemarken talte Jesus i synagogen i Kapernaum. Han omtalte seg selv som livets brød, og å spise hans legeme og drikke hans blod på åndelig

vis. Det skjer ved troen på hans selvhengivende kjærlighet. Men i denne tydning av brødunderet nevner ikke Jesus nattverden med et eneste ord, Det gjør Jesu tydningsord under sin Nattverd. Han sier presist og like fram hva han gir i brødets og vinens skikkelser: «*Dette er mitt legeme /.../ Dette er mitt blod.*»

Jesu fotvasking var en symbol-handling – et «tegn»

Etter måltidet reiste han seg, tok av seg kappen og vasket disiplenes føtter. Han gjorde hva en tjeners arbeid. Et simpelt arbeid, men et tegn som peker på Guds Sønn i tjenerskikkelsen.

Meningen med fotvaskingen fremgår allerede av de innledende ord i teksten: «*Han hadde elsket sine egne som var i verden og han elsket dem like til det siste.*» Han viste dem i handling forsoningens mening:.

«*Jeg har gitt dere et forbilde. Slik jeg har gjort mot dere, skal dere gjøre.*»

Mt 20:28 - *Han var ikke kommet til verden for å la seg betjene, men for å tjene og gi sitt liv til løsepenge for mange.*

Peter skulle senere skrive om dette kall:

1 Pet 2:21 – *Det var jo dette dere ble kalt til, for Kristus led for dere og etterlot dere et eksempel for at dere skal følge etter i hans spor.*

Jesus som forbilde var forutsagt i Messias-profetiene, især i Herrens Tjenersangene hos profeten Jesaja. Kristus har i tjener skikkelsen gitt verden nåderett hos den hellige Gud. Den består i Kristi lidende lydighet. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted, lydig til døden på korset.

Jes 42:1, 6 – *Se, min tjener som jeg støtter, min utvalgte som jeg har behag i. Jeg har lagt min Ånd på ham, han skal bringe retten ut til folkene. /.../ Jeg Herren har kalt deg i rettferd og grepet din hånd. Jeg har formet deg og gjort deg til en pakt for folkene, til et lys for folkeslagene.*

Jes 52:13 og 53:5 – *Se, min tjener skal ha fremgang, han skal stige, løftes og opphøyes. /.../ Men han ble såret for våre overtreddelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom.*

Guds forsoning med verden i Jesu død er fullbrakt, men ikke dermed utdelt til den enkelte. Det skjer i dåpen til Jesu død. Fra dåpen kom vi med barnerett hos Gud. Hensikten er det nye livet under den oppstandne Kristus for å tjene ham, enhver i sitt kall.

I vårt daglige kall fortsetter gudstjenesten, når troen øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Med påkallelse og bønn blir Jesus-bønnen vår egen: «Herre Jesus, miskunne deg!»

Nådepakten i Kristi blod bringer den nåderett som liturgien skal verne om. Noen annen hensikt har ikke liturgien. Peter oppfattet nåderettens betydning og ut-

brøt: «Herre, ikke bare føttene mine, men også hendene og hodet!» Guds nåderett omfatter hva vi tenker med hodet og gjør med hendene.

«Den som er badet, er helt ren og trenger bare å vaske føttene.»

Altså er det nødvendig å være «badet».

Jes 1:5f – Hvert hode er sykt og hvert hjerte er svakt. Fra fot til hode er ingen ting helt, bare flenger og skrammer og åpne sår.

Men hva mener Jesus med ordene om de rene som bare trenger å vaske føttene? Forklaringen gav han i avskjedstalen: **Joh 15:3** – Dere er alt rene på grunn av det ord jeg har talt til dere.

Denne forklaring gjentok Peter i hans første brev, der henvist til dåpen:.

1 Pet 3:21 – (Noas ark) som i sitt motbilde – dåpen, nå frelser dere. Dåpen er ingen renselse fra ytre urenheter, men en god samvittighets bekjennelse til Gud, i kraft av Jesu Kristi oppstandelse.

Så er Jesu fotvasking en påminnelse om Jesu Guds Sønns blod, som renser fra all synd. Samtidig er Jesu fotvasking en påminnelse om etterfølgernes liv i Jesu spor, hvor enn han går gjennom endetidens trengsler. Ved dåpen og troen er vi alt rene for Gud, ved troen ikledd Kristi hellighet og rettferdighet. Men på grunn av egne fall og feil trenger de syndenes forlatelse hele veien.

Påminnelse gid under utsendelsen fra vår felles gudstjeneste. Vi blir utsendt til tjeneste for vår neste, Gud til ære og vår neste til nytte og gagn. Det er også nødvendig, for under syndefallets kår er vår neste alltid i nød.

I skarp kontrast står kirker med forbehold mot apostelordets lære fra Kristus. I strid med apostelordets lære tilpasser de lære og liv til yndlingsideer i samtiden og den praktiske gudsfornektelse. Dens avgud er individet «selv» med dets selvbestemte friheter og krav på alles respekt. Vi står overfor en kvasiregion.

En kristen er døpt for å etterfølge Kristus. Med ham til gave og forbilde er vi kalt til å tjene den levende Gud etter hans gode skapervilje, gjort tydelig for oss i De ti Guds bud. Gjennom Jesus Kristus lærer vi Guds selvhengivende godhet å kjenne. Med denne gudskunnskap får livet mål og mening. Den er ikke selvrealisering, men tjeneste for Gud og medmennesker i en lidende verden.

Meningen blir tydelig hvor troens øves, først i de nære relasjoner. Foreldre og barn skal tjene hverandre i innbyrdes kjærlighet, med Kristus som forbilde i ord og gjerning. Guds familie og husfolk er menighetens fellesskap (Ef 2). I den felles gudstjeneste tjener Gud oss med Ord og Sakrament. Og utsendt herfra, skal gudstjenesten fortsetter hvor troen øves i den daglige gjerning.

Så trenger vi ikke menneskepåfunn for å tjene Gud i hans orden. Den har to deler. Den ene delen - den felles samling om Ord og Sakrament, hvor Gud tjener oss og vi ham i bønn og lovprisning. Den andre delen - den trofaste gjerning i det jordiske kall.

LANGFREDAG: KRISTUS KORSFESTET, DØD OG BEGRAVET

Første rekkes evangelium: Joh 18-19.

Vår Herres lidelse, død og begravelse

Tre ting skal vi nå betrakte i Jesu lidelseshistorie: utsagnet «Se, mennesket», deretter Guds Sønnns legemlige lidelse og – til sist - anklagen mot ham.

«Se mennesket!»

Jesus kom ut med tornekronen på hodet og ikledd en purpurfarget kappe. Da utbrøt Pilatus: «*Se, mennesket!*» *Ecce homo!* Hva han mente, vet vi ikke. Sett i den bibelske sammenheng, ser vi det Guds Lam som bærer verdens synder. Den kunnskapen manglet Pilatus.

Han spurte: «*Er du jødenes konge?*» Pilatus manglet også bibelkunnskap til å forstå hva han spurte Jesus om. Da Jesus spurte om Pilatus om han sa dette av seg selv, svarte han: «*Jeg er ikke jøde.*» Jødedommen var ham fremmed, og han var heller ikke jødenes venn. Pilatus spurte: «*Hva er sannhet?*» Men ingenting tyder på at han søkte sannheten om Jesus i Det gamle testamentes Messias-løfter.

Og likevel sa Pilatus en bibelsk sannhet, da han utbrøt: «*Se, mennesket!*» Ordet menneske er på hebraisk «adam». Den *første Adam* var representant for hele menneskeheten, da han brøt Guds bud og dro hele menneskeheten med seg i syndefallet. «*Se, mennesket!*»

Pilatus så den *andre Adam* – Jesus Kristus. Han så Guds Sønn i Jesu skikkelse, lydig til døden. Han så menneskehetens syndebærer, den ene for alle, og dermed han som er førstegråden, eller begynnelsen til den nye menneskehet i den kommende verden.

1 Mos 2:17 - *Den dag du spiser derav, skal du dø døden.*

Da Adam brøt Guds bud, dro han etterkommerne med seg under dødsdommen:

Rom 5:18 – *Likesom èn manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører èn manns rettferdige gjerning til frifinnelse og liv for alle.*

Men utsagnet «se, mennesket» kan også bety *hvilket som helst menneske*. Hvem du enn er, og uansett hva din skyld består i, så har du rett til å sette ditt eget navn på det mennesket.

Jes 53:5 – *straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, og i hans sår har iv fått legedom.*

2 Kor 5:14 – *En er død for alle. Derfor er alle døde.*

«Se, Gud forlike verden med seg selv i Jesu Kristi død. Hele Guds Sønns liv i Kristi lidende lydighet, like fra begynnelsen i jomfru Marias morsliv til sin død på korset. Den store lidelse begynte han i Getsemane, fortsatte på Helleplassen og endte i døden på korset.

Jes 52:13 - 53:3 – *Se, min tjener skal ha fremgang, han skal stige, løftes og opphøyes /.../ Hvem trodde det budskap vi hørte, for hvem ble Herrens kraft åpenbart? Han skjøt opp som en kvist for Guds åsyn, som et rotskudd av tørr jord. Han hadde ingen herlig skikkelse, vi gledet oss ikke ved synet av ham. Han var ringeaktet, forlatt av mennesker, en smertenes mann.*

Fil 2:6-8 – *Han var i Guds skikkelse, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død.*

Gal 4:4f – *i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.*

1 Kor 1:18f, 24 – *ordet om korset er dårskap for dem som går fortapt, men for oss som blir frelst, er det Guds kraft. For det står skrevet: Jeg vil ødelegge de vises visdom, og de klokes klokskap vil jeg gjøre til intet. /.../ for dem som er kalt, både jøder og grekere, er Kristus Guds kraft og Guds visdom.*

Guds Sønn led en legemlig lidelse

1 Pet 2:24 - *Han bar våre synder i sitt legeme opp på korstreet.*

Guds enbårne Sønn led ifølge sin menneskenatur i Jesu skikkelse. Han led av tornekronen, av piskeslag og av korset han bar ut til Golgata, hvor han led av naglene som gjennomboret hender og føtter, og led av tørst.

Sal 22:16f – *Min strupe er tørr som et potteskår, og tungen klistrer seg til gannen /.../ de gjennomborer mine hender og føtter.*

Og for at Skriften skulle bli oppfylt, sa han: «Jeg tørster.» Det stod en stamp der med vinedikk, og med en svamp lesket de Jesu tunge.

Sal 69:22 – *for tørsten gav de meg eddik å drikke.*

Som vår stedfortreder måtte han underkaste seg legemlige lidelser, for de hører med til livet under syndefallets kår. Også de to røverne led, men de led for sine onde gjerninger, og fikk erfare at syndens lønn er døden. Guds Sønn i Jesu skikkelse led i alles sted, «mennesker lik» (Fil 2:k7)

Jes 53:4 – *Sannelig, våre sykdommer tok han på seg, og våre smerter bar han.*

Anklagen: «- han har gjort seg til Guds Sønn.»

Da Pilatus fant at Jesus ikke var skyldig etter romersk rett, fremmet jødene sin anklage etter mosaisk lov.

3 Mos 24:16 – *Den som spotter Herrens Navn, skal straffes med døden.*

Det var en anklage i strid med Skriftens ord om Guds lidende Messias.

Sal 2:2, 4-7 – *Jordens konger reiser seg, fyrstene rådslår sammen mot Herren og hans Salvede. /.../ Han som troner i himmelen, ler. Herren spotter dem. Så taler han til dem i sin vrede, med brennende harme skremmer han dem: «Det er jeg som har innsatt min konge på Sion, mitt hellige fjell.»*

Derfor kunne Jesus svare Pilatus, at det var sant hva han sa, at han var konge og dertil født for å vitne om sannheten, og at hver den som er av sannheten, hører Jesu røst. Og allikevel var det sannhet i jødernes anklage: Kristus måtte dø, ifølge loven.

5 Mos 27:26 – *Forbannet er den som ikke holder fast ved ordene i denne loven og ikke lever etter dem!*

Det samme sted anfører Paulus i Galaterbrevet (Gal 3:10). Visselig var ikke Kristus selv skyldig etter loven. Han var kommet for å oppfylle loven (Mt 5:17). Han var født under loven for å lyde den. Men som verdens syndebærer måtte han stå som den skyldige i alles sted.

Sal 40:9, 12f – *Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte. /.../ Herre, du vil ikke ta din barmhjertighet fra meg. Din miskunn og din sannhet skal stadig verne meg. For jeg er omgitt av talløse trengsler, mine misgjerninger tar meg igjen, - jeg kan ikke lenger løfte blikket, de er flere enn håret på mitt hode. Motet har sviktet meg.*

Tross falske anklager, står Jesus taus. «lik et lam som føres bort for å slaktes» (Jes 53:7). Hvorfor? Jesu død inngikk i Guds frelsesplan fra evighet av.

Åp 13:8 – *Guds slakede Lam fra verdens grunnvoll ble lagt.*

Rom 3:26 - *i vår tid ville han vise sin rettferdighet, både at han selv er rettferdig, og at han erklærer dem rettferdig som tror på Jesus.*

Sal 60:5b – *Nå må jeg gi vederlag for det jeg ikke har røvet.*

Jes 50:5f – *Herren min Gud har åpnet mitt øre. Jeg satte meg ikke imot og trakk meg ikke tilbake. Min rygg bød jeg fram til dem som slo, mitt kinn til dem som dro meg i skjegget.*

Guds frelsesplan forklarer Jesu svar til Paulus: «Du hadde ingen makt over meg, uten at den var gitt deg ovenfra.» Men ikke visste Pilatus at han var et redskap i Guds plan.

2 Kor 2:7f – *vi taler Guds visdom, som er en hemmelighet. Den var skjult, men før tidenes begynnelse hadde Gud bestemt den til å føre oss fram til herligheten. Denne visdom har ingen av verdens herskere kjent til. Hadde de kjent den, ville de ikke ha korsfestet herlighetens Herre.*

Påsketiden i kirkeåret

PÅSKEDAG: JESU KRISTI OPPSTANDELSE FRA DE DØDE

Første rekkes evangelium: Mk 14:1-8. Kristus er oppstanden.

«Kristus er oppstanden!» - Ja, han er sannelig oppstanden!

Denne trøsterike hilsen er frydetonen i en bevitnet Jesus-historie. Den er gjennomgangstonen i kirkeårets påskedel siden fastetidens begynnelse. «Frydetonen går mot tronen, gjenlyd gis i himlens hall». I dag synger vi «trøsten står som klippen fast, at hans død og blod skal gjelde». Guds løfter om sin lidende Messias-konge er oppfylt i Jesu død. Gud er en forsonet Gud. Denne kjensgjerning har Gud stadfestet med Jesu legemlige oppstandelse fra de døde, slik Det gamle testaments skrifter vitner om ham. Guds bevis er det eviggyldige bevis: for evangeliets sannhet. Det er Guds tro som kommer til oss med evangeliet om Guds velgjerninger i Jesus Kristus.

På Langfredag skjedde oppfyllelsen, men skjult for menneskers øyne. Vi ser oppfyllelsen i ettertid. Vi ser i lys av øyenvitnene til den oppstandne, og i lys av de handlinger som den oppstandne Jesus innstiftet og befalte.

Gud er en forsonet Gud, men dermed er ikke forsoningens goder utdelt. Det gjør den oppstandne Kristus i prekenembetets gjerning. Hvor døpte lærer å holde alle hans befalinger – og de er ikke mange, der er han til stede, virksom med Kristi ord som høres og sakramenter som ses.

Ja, han er sannelig oppstanden! Dette gledesrop gir gjenlyd hver søndag hvor menigheten samles om Kristus. Hver søndag er derfor «Herrens dag». Med lovprisningen før Herrens Nattverd løfter vi våre hjerter til ham og tilber ham som er all ære verd. Og utsendt herfra, er Kristi daglige komme troens glede.

Den korsfestede og oppstandne Kristus er Guds fred med oss. Men dermed er ikke forsoningens goder utdelt. Forsoningen blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Derfra kom vi ved troen ikledd Kristus, menneskenes eneste hellighet og rettferdighet for Gud. Hvorfor? For å leve med Guds fred til gave, befridd fra skyld og skam og håpløshet, og med denne gave etterfølge ham som forbilde i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Gal 3:27 – *Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.*

Rom 6:3f – Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til han død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft.

Tit 3:5-7 – Gud frelste oss ikke på grunn av rettferdige gjerninger som vi hadde gjort, men fordi han er barmhjertig; han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår frelser. Så skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp. Det er et troverdig ord.

Kristus gav marsjordren til apostlene og deres etterfølgere i det prekenembete som han befalte, og med marsjordren dåpsbefalingen.

Lk 24:47 – Gå ut i all verden og forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Mt 28:19f – gjør alle folk til disipler, døm dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.

Øyenvitnenes troverdighet

Troverdige vitner oppfyller to nødvendig vilkår: At de selv har vært øyenvitner, og at de ikke har fordel av å fortie noe og dermed avgi falske vitnesbyrd.

De tre første vitnene var Maria Magdalena, Maria Jakobs mor og Salome. De tilhørte Jesu disippelkrets og hadde understøttet hans virksomhet med penger. De var på vei til graven for å gjøre det de ikke hadde rukket før sabbaten. De skulle salve liket med velluktende urter. Men de hadde et problem: Hvordan få rullet til side den steinen som stengte inngangen til gravkammeret? Hvem skulle kunne hjelpe dem?

De tre viste samme uforstand som de to Emmaus-vandrerne. Den oppstandne Jesus bebreidet dem fordi de var så trege til å tro alt det som profetene hadde talt om ham. (Lk 24:25)

Sal 16:10 – Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din trofaste tjener gå til grunne.

Hos 6:2 – Han vekker oss til liv etter to dager, den tredje dagen reiser han oss opp så vi kan leve for hans ansikt.

De tre kvinnene hadde hørt Jesu undervisning i Skriftene om sin lidelse, død og oppstandelse. Og likevel ventet de ikke annet enn å finne en død Jesus. De kommer fram og finner graven tom. Den første tanke slo dem: Noen har røvet liket! Da ser de en ung mann sitte til høyre side for graven. Han var kledd i en fot-sid og skinnende hvit kledning. Hvite klær tilhører den himmelske verden. De forstod han var en Guds budbærer. (Jf Åp 3;2)

De tre kvinnene ble forferdet. Det ble også de hellige i gammeltestamentlig tid. Forferdet ble også Maria da hun hørte engelen Gabriels ord, og forferdet ble også

hyrdene utenfor Betlehem, da Guds herlighet strålte omkring dem. Da forkynte Guds budbærer ved siden av Jesu grav: *«Vær ikke forferdet! Dere søker Jesus fra Nasaret, den korsfestede. Han er oppstått, han er ikke her. Se, der er stedet hvor de la ham.»*

Vi merker oss to ting: De så engelen sitte ved den høyre side av graven. Den høyre side er gledens side. Herren Jesus ved Gud Faders høyre side er hans «Benjamin», som betyr både «gledens sønn» og «den høyre sides sønn».

Merk også at engelen – ifølge grunnteksten, kalte Jesus for «*Nasarèeren, den korsfestede*». Navnet Nasareer kommer av det hebraiske ordet for *rotskudd*.

Jes 53:1f – *Hvem trodde det budskap vi hørte, for hvem ble Herrens kraft åpenbart? Han skjøt opp som en kvist for Guds åsyn, som et rotskudd av tørr jord.*

Åp 5:5 – *Løven av Juda stamme, Davids rotskudd, han har seiret og er den som kan åpne boken og de sju segl.*

Kristus var som menneske kommet lik et rotskudd av tørr jord, hvor ingenting kan vokse. Men Jesu persons hemmelighet er begynnelsen til Guds folk i Kristi evige kongerike. Engelen kalte ham «den korsfestede», og bekreftet dermed at Guds forsoningsverk var fullført i hans død, og derfor oppreist fra de døde som Kongen i Guds nåderike. Hva dette innebærer, presiserer Jesus i sine åpenbaringer for Johannes, da han som gammel var fange på øya Patmos:

De som ved dåpen og troen har seiret i kraft av Lammets blod, de har sine navn skrevet i Livets bok. Bare han som er «Davids rotskudd» kan åpne boken hvor de frelstes navn er oppskrevet.

Apg 17:30f – *(Gud) har fastsatt en dag da han vil dømme verden med rettferdighet. Det har han gjort troverdig for alle ved å oppreise (Jesus) fra de døde.*

«Han går forveien for dere til Galilea»

Engelen sendte de tre av sted for å fortelle Jesu disipler og si til Peter: *«Han går i forveien for dere til Galilea. Der skal dere få se ham, slik han sa til dere.»*

De tre fikk et oppdrag som tilhører de troendes prestedømme: Å vitne om den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus.

1 Pet 2:9 – *Dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et eiendomsfolk, for at dere skal forkynne hans veldige gjerninger som har kalt dere fra mørket til sitt underfulle lys.*

Ifølge sluttordene i teksten turte ikke de tre å fortelle om det de hadde sett og hørt ved Jesu tomme grav. Det var ingen taushet av menneskefrykt, men fordi kvinner i den tid ble oppfattet som tvilsomme vitner. Nå var de tre vitner til en hendelse som overgikk all forstand. Vi vet av de andre evangelistene at fullførte oppdraget da de hørte hva andre øyenvitner fortalte.

Noe lignende gjorde den oppstandne Jesus med de tolv. De skulle vente i stillhet inntil Pinsedagen. Da ville han utruste dem med Åndens gaver til å være hans vitner, først i Jerusalem og deretter utsendt til folkeslagene. Fra da av skulle de vitne i full offentlighet om den viktigste hendelse siden verdens skapelse.

Som Kristi delegater skulle de formidle Kristi undervisning i Det gamle testaments skrifter, og med Kristi ord gi videre den himmelske lære og legge Guds kirkes ubeskårne grunnvoll. Den består av profetenes og apostlenes lære, hvor Kristus Jesus er den levende hjørnestein. (Ef 2)

I denne menighetsbyggende virksomhet er ikke tallmessig oppslutning avgjørende, men trofasthet mot aposlelordets himmelske lære fra Guds enbårne Sønn, Jesus Kristus. Han er kirkens Hyrde og Lærer, virksom i den forsamlede menighet.

Alt sammen står og faller med Jesu oppstandelse fra de døde. Er ikke Kristus oppstanden, er vår tro verdiløs, og alle er vi døde i våre synder. (1 Kor 15:17) Men en bevitnet Jesus-historie bringer godt nytt til menneskene: Kristus er oppstanden! Gud er en forsonet Gud. Hans nådepakt med oss er dåpen til Jesu død for å leve det nye livet med ham. Vend om, for himmelriket er kommet nær.

Den oppstandnes tegn har vi i menighetens felles gudstjeneste. Den oppstandne Kristus er virksom til stede med de tegn han innstiftet og befalte, forvaltet på troskapens vilkår. Det underfulle ved menighetens gudstjeneste drar oss på kirkevei. Med den kunnskap som evangeliet gir, kommer Guds tro til oss og bevarer oss i barnekår hos Gud. Denne tro er «*en sikkerhet for det som håpes, visshet om ting en ikke ser*». (Heb 11:1)

2. PÅSKEDAG: VANDRINGEN TIL EMMAUS

Første rekkes evangelium: Lk 24:13-35.

Jesu tomme grav bekymret fiendene. De satte ut ryktet, at disiplene hadde stjålet liket. Dermed bekrefter de at Jesu grav var tom. «*Han er ikke her, han er oppstått*», sa den himmelske budbærer. Men den tomme graven er i seg selv intet bevis for Jesu oppstandelse. Til det trengs øyenvitner til den oppstandne Jesus.

Dokumentasjonen omfatter ti-elleve øyenvitne-møter med den oppstandne Jesus. Ved en anledning var over fem hundre til stede, og av dem lever de fleste enda, forteller apostelen Paulus (1 Kor 15).

Det var øyenvitner som bragte kristentroens begrunnelse videre. Til begrunnelsen hører også den Oppstandnes kirkebefalinger. De er kirkens underfulle kjen-

netegn: Prekenembetet, dåpen, løse- og bindemakten og Herrens Nattverd, innstiftet «i den natt da han ble forrådt». Hans befalinger skal døpte lære å holde.

Hvor menigheten på stedet holder Kristi kirkebefalinger, er den oppstandne Jesus til stede, virksom «alle dager». Uten den Oppstandnes befalinger, ville den kristne gudstjeneste vært ukjent i verden. Befalingene begrunner menighetens virksomhet. Annen begrunnelse trengs ikke.

Bibelsamtale på bibelsk vis

Det står om de to Emmaus-vandrerne at de samtalte med hverandre på hjemveien. Ordet for samtale, som her er brukt – er *homilia*. Den er som regel en preken eller et lengre foredrag om kristentroens begrunnelse og innhold. De to samtalte med hverandre om det som var hendt under påskehøytiden i Jerusalem. De tilhørte dem som ventet på forløsning for Israel, og håpet at det skulle skje ved Jesus. Og nå hadde de hørt om den tomme graven og englebudskap, og hørt at Jesus levde. Da slo den oppstandne følge med dem. Det var i tråd med Jesu løfte:

Mt 18:20 – *Hvor to eller tre er samlet i mitt Navn, der er jeg midt iblant dem.*

Jesus bebreidet dem. De var så trege til å fatte «*alt hva profetene hadde sagt*».

Legg merke til sammenhengen. «Alt hva profetene hadde sagt, stod skrevet. Jesus fremhever at kristentroens begrunnelse er Skriftordets vitnesbyrd om ham. Denne tro på Skriftens klarhet er gitt i og med ordlyden. Denne klarhet er et gjennomgangstema i Det nye testaments skrifter. De to derimot manglet denne tro på bibelordets mening, gitt i og med ordlyden.

Også Peter og Johannes konstaterte at Jesu grav var tom. Men heller ikke de forstod Skriftens vitnesbyrd. I samme situasjon hadde apostelen Paulus vært, da han var fariseer. Når han i synagogen hørte lesningene, hørte han likevel ikke. Derfor sa Jesus:

Joh 5:46 – *Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han.*

Lk 16:31 – *(Abraham:) Hører de ikke Moses og Profetene, så lar de seg heller ikke overbevise om noen står opp fra de døde.»*

Når Jesus underviste i Skriftene om sin person og sin lidelse, død og oppstandelse, innskjerpet han at det var «*etter Skriftene*». Denne undervisning fortsatte han de førti dagene fram til Himmelfartsdagen. «*Han begynte med Moses og Profetene og forklarte for dem ut fra alle Skriftene det som gjaldt ham.*»

Den oppstandne Jesus gjennomgikk «Moses» - eller «Loven, som bestod av de fem Mosebøkene på hebraisk, og likeså «Profetene». De bestod av de tidlige profetene – Samuelsbøkene og Kongebøkene, og de senere profetene – de fire store og de tolv skriftprofetene. Også Jobs bok og Salmene ble regnet med til «Skriftene». Alle disse bøkene er påskeprofetier. Mange er de utsagn som peker framover mot Jesu person og hans lidelse, død og oppstandelse.

En påskeprofeti er allerede *sjudagerssskjemaet* i skapelsesberetningen, som begynte på den første dag i uken, den vi kaller *søndag*. Da oppstod Kristus som «førstegrøden» av den kommende verden. Han er også «den andre Adam», som døde på en *fredag* – den samme dag som den første Adam ble født. På den sjuende dag i uken – på *sabbaten*, hvilte Gud fra sitt verk. På den dagen hvilte Kristus i graven etter å ha fullført sitt verk som Guds rene Lam og verdens syndebærer. Jesu hvile i graven er «*den store sabbat*» før oppstandelsen fra de døde på den tredje dag – på *den første dag i en ny uke* med ham selv som førstegrøden av den kommende verden.

En påskeprofeti er også beretningen om *Abraham som var villig til å ofre sønnen* Isak. Tydningen har vi i Hebreerbrevet:

Heb 11:19 – *Han regnet med at Gud endog har makt til å vekke opp døde. Derfor fikk han sønnen tilbake. – I dette ligger et forbilde (skyggebilde).*

Eksemplene var nok langt flere i Jesu samtale de to Emmaus-vandrerne, t eks:

Hos 6:2 – *Han vekker oss til liv etter to dager, den tredje dagen reiser han oss opp så vi kan leve for hans ansikt.*

Job 19:25 – *jeg vet at min gjenløser lever, og som den siste skal han stå frem på jorden.*

Sal 118:17f – *Jeg skal ikke dø, men leve og fortelle om Herrens gjerninger. Hardt har Herren tuktet meg, men han overgav meg ikke til døden.*

Sal 16:10 – *Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din trofaste tjener gå til grunne.*

Jes 53:9f – *De gav ham en grav blant ugudelige, hos en rik mann da han var død. /.../ Men fordi han gav sitt liv til soning, skal han få etterkommere og leve lenge.*

Den fremmedes undervisning virket glødende iver. De nødet ham til å bli med på veien, enda de ikke kjente ham. Den som har fått smaken på Guds visdom, vil gjerne ha mer. Den fremmede fulgte med dem, og da han under kveldsmåltidet brøt brødet og fremsa velsignelsesbønnen, kjente de ham igjen.

Holdt de Herrens Nattverd? Nei. Velsignelsesbønnen var den bønn jødene fremsa ved hvert måltid: «*Velsignet være du vår Gud, verdens konge, som lar brød komme av jorden*». Samme bønn fremsa Jesus under brødunderet i ørkenen.

Under Herrens Nattverd skal presten fremsi Kristi innstiftelsesord, høyt og tydelig over fremsatt brød og vin. Herren Jesus befalte: «Gjør dette...» Da skjer underet i kraft av Kristi ord: «*Dette er mitt legeme*» (1 Kor 11:24). «Han byr det som ikke er, å bli til» (Rom 4:17). Hans tydningsord sier likefrem og presist hva det er nattverdsgjestene mottar med munnen.

Ifølge Martin Luther, viser de to Emmaus-vandrerne et viktig kjennetegn ved rette nattverdsgjester.

Disse to er et bilde på de som har fått smaken på evangeliet i sine hjerter. Men de er så mismodige at de ikke tør gå til sakramentet. De kjenner seg ikke sterke nok i troen, så evangeliet tilhører ikke dem. De kjenner seg svake og vil gjerne bli svakheten kvitt. Det hører med til troen at man kjenner sin mangel og vil gjerne være den foruten.

Jesu-undervisning og dens virkning

Da de kjente ham igjen, forsvant han for dere øyne. Og der satt Kleopas og vennen tilbake. Hva hadde de vært med på? De hadde fått smaken på den bibelundervisning som begrunner evangelistenes Jesus-historie «etter Skriftene», og de ville høre mere. Skriftbeviset virket troens glede. Dens kilde er han som selv er Guds Benjamin – gledens sønn ved Guds nådeside.

Slik går det, når man lytter til Jesu undervisning, formidlet i prekenen. Kristi ord virker først en lengsel. Han åpner Skriftene. Man vil gjerne høre mer. Det klarer. Nytestamentets Kristus-vitnesbyrd stadfester Guds løfter ved sine profeter i den gamle pakt. Da kan vi ikke tie om Guds løftene, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, stadfestet med Kristi oppstandelse og Guds kirkes kjennetegn: Guds Ord og sakramenter forvaltet i den bekjennende menighet.

De to måtte tilbake til Jerusalem. De måtte tilbake til Jesu venner. Og før de rekker å fortelle om sitt møte med den oppstandne Jesus, møtte de hilsenen: «*Herren har virkelig oppstått og har vist seg for Simon!*» Jesus hadde også tenkt på dem. I denne glede så stor at de knapt våget å tro på oppstandelsens under, da står han midt i blant dem og sier: «Fred med dere!» Han hilser, som selv er Guds fred til menneskene. Han viste dem sårene etter naglene i hender og føtter, og de forstod det var han. Naglemerkene er hans kjennetegn alle dager, men legg merke til sammenhengen. Fremvisningen fortsatte med den bibelundervisning som allerede var gitt de to Emmaus-vandrerne til del. Guds Messias-løfter er oppfylt, gitt i og med det som står skrevet i Moses, Profetene og Salmene.

Lk 24:45 – Da åpnet han deres forstand, så de kunne forstå Skriftene.

Kleopas og vennen ba ham inntrengende: «*Bli hos oss! Dagen heller og det lir mot kveld.*» Denne bønn må være vår bønn også. Alt peker mot dagen da Kristi gjenkomst er nær. Alt synes å være i oppløsning. Det sikreste tegn er antikristens forførende kirkevirksomhet. Varselet er gitt med Jesu åpenbaringer for apostelen Johannes. Under skinn av kristendom motsier man apostelordets lære fra Biblens Herre, som også er kirkens Hyrde og Biskop. Bli hos oss, Herre! Bevar oss i ditt ord!

Da gikk han inn og ble hos dem!

FØRSTE S. E. PÅSKEDAG:

LØSE- OG BINDEMAKTENS EMBETE

Første rekkes evangelium: Joh 20:19-31. Kristus går gjennom stengte dører

Teksten forteller om to hendelser. Den første skjedde samme dag som Jesus var stått opp fra de døde og handler om Kristi fred – hva den betyr. Den andre hendelsen skjedde en uke senere og handler om tvil – hvordan den overvinnes.

«Fred være med dere!»

Jesu hilsen var den vanlige blant jødene, og er vanlig fremdeles: Schalom! Men det var ingen vanlig hilsen da den oppstandne Jesus første gang hilste sine utvalgte tolv. Det var ikke et ønske om fred, for her hilste freden i egen person. Den evig levende Kristus gav hva han er: Guds fred, den fred som overgår all forstand. Dermed oppfylte han sitt løfte under avskjedstalen for de tolv.

Joh 16:33 – Dette har jeg sagt dere for at dere skal ha fred i meg. I verden har dere trengsler. Men vær frimodige, jeg har seiret over verden.

Fil 4:7 – Da skal Guds fred som overgår all forstand bevare deres hjerter og deres tanker hos Jesus Kristus.

Ef 2:13f – Men nå, i Kristus Jesus, er dere som var langt borte, ved Kristi blod kommet nær, for han er vår fred...

Da han hilste dem «fred», viste han dem sine hender. Han viste dem hva Gud hadde gjort: Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død,

Forsoningens embete

Prekenembetet i Guds kirke er «forsoningens embete» - en fast tjeneste. Guds forsoning med verden begrunner syndenes forlatelse. Den angår alle mennesker, og må bli forkynt og gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Det skjer ved Kristi delegater gjennom kirkens historie. Ved dem som trofast forvalter Guds hemmeligheter i prekenembetets gjerning, er Kristus virksom til stede:

Lk 24:47 – Gå ut i all verden og forkynn i Jesu Navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

2 Kor 5:18, 20 – alt er av Gud, han som ved Kristus forsonte verden med seg selv og gav oss forsoningens embete /.../ han overgav ordet om forsoningen til oss, så er vi da utsendinger for Kristus, og det er som om Gud selv formaner ved oss: Vi ber dere på Kristi vegne: La dere forsone med Gud.

1 Kor 4:1f – Så skal dere da se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. Nå kreves det av forvaltere at de viser troskap.

***Ef 4:11f** – (Kristus) satte noen /.../ til evangelister, noen til hyrder og lærere. Han gjorde det for å utruste de hellige, så de kan utføre sin tjeneste og Kristi legeme bygges opp...*

Kirkens virksomhet i denne verden hviler helt og fullt på prekenembetets gjerning i samsvar med Kristi oppdrag og fullmakter – og ingenting annet. Guds kirke har ingen verdslig makt eller myndighet. Guds kirke har en åndelig – geistlig myndighet som utøves med i prekenembetets gjerning med Guds ord og sakramenter i den forsamlede menighet. Derfor sa Jesus til Peter, da Peter hadde avgitt Kristus-bekjennelsen på vegne av de tolv:

***Mt 16:18** – Du er Peter; på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og helvetets porter skal ikke få makt over den.*

«Åndens embete»

Men hvordan skulle skrøpelige apostler kunne utføre dette veldige oppdrag? Kristus utrustet dem med Helligåndens gaver. Derfor er kirkens prekenembete «Åndens embete» (2 Kor 3:8) i motsetning til lovens embete. Åndens embete har en større herlighet fordi det bringer Guds fred og meddeler syndenes forlatelse på Guds vegne. Derfor innstiftet Jesus det nådemiddel som kalles «avløsningen»:

***Joh 19:21** - «Liksom Faderen har sendt meg, sender også jeg dere. Da han hadde sagt dette, åndet han på dem og sa til dem: Ta imot Den Hellige Ånd! **De som dere forlater syndene, er forlatt. De som dere binder i syndene, er bundet i dem.**»*

Kristus innstiftet det nådemiddel hvor presten tilsier syndenes forlatelse med ordene: «Jeg forlater deg dine synder, i Faderens osv.» Da innvender den falske åndelighet, lik fariseerne den gang: Kan et menneske forlate synder? Hvem kan forlate synder uten Gud alene? Denne bortforklaringskunst er like gammelt som syndefallet, da den listige djevel spurte: «Har Gud virkelig sagt?» (1 Mos 3:1)

***2 Kong 17:9** - Israels folk tilhyllet Herren sin Gud med ord som ikke var rette. (NO 1930)*

Den djevleske listighet tilslører, når kristne tilslører apostelordets lære med forbehold. Jesus sa ikke: Om dere sier til noen at dine synder er forlatt. Han sier: **De som dere forlater syndene**, er forlatt. La oss ta Jesu fullmaktsord på alvor og bruke avløsningen blant Guds nådemidler. Det er å ta fornuften til fange i lydighet mot Kristi ord. (2 Kor 10:5) Det er aldeles unødvendig å drasse på en byrde som Kristus har båret. Syndsforlatelsens ord virker troens glede.

En innvending sier: Det er for lettvtint å si «ja» til prestens ord: Tror du min forlatelse er Guds forlatelse! Ja, visst er det lettvtint! Det er hva Gud gjør. Han forbarmer seg over hver og en. Det gjør han gratis – av nåde.

***Rom 3:27** – All ros er utelukket! Ved hvilken lov? Ved gjerningenes lov? Nei, etter troens lov!*

Tekstens andre del handler om Tomas. Det var han som under Jesu avskjedstale hadde sagt: «*Herre, vi vet ikke hvor du går. Hvordan skal vi da finne veien?*» (Joh 14:5) Og da Jesus sa han skulle gå tilbake til Judea for å oppvekke Lasarus, svarte Tomas: «*La oss gå med, så vi får dø med ham!*» (Joh 11:16) En lignende frimodighet viste Peter da han sa seg villig til å følge Jesus, om så i fengsel og død. Men dette spontane overmote var ikke mye verdt i prøvens stund.

«Salige er de som ikke ser og likevel tror»

Tomas var ikke til stede. Han fikk høre av de andre hva de hadde sett og hørt i møte med den oppstandne Jesus. Tomas stilte seg kritisk til deres vitnesbyrd. Ikke ville han tro, hvis han ikke fikk se naglemerkene i hendene og stikke handa i Jesu side. Det var hva fikk gjøre på den åttende dag.

Da Tomas så naglemerkene og fikk røre ved Jesu sidesår, da bekjente han: «*Min Herre og min Gud!*» Her lærer vi at den selvbestemte tro på egen tro er null verdt. «Hovmod står for fall» (Ord 16:18). Kristentroen er Guds tro, en tro som kommer til oss med evangeliet om en bevitnet Jesus-historie, slik Skriftene har sagt.

Eksemplet Tomas viser at de tolv var ikke lettlurte disipler, villig til å tro hva som helst. Evangelistenes dokumentasjon til Jesus-historien viser en tro begrunnet i kjensgjerninger. Bevitnede kjensgjerninger begrunnet kristentroen i begynnelsen. De samme kjensgjerninger begrunner troen i fortsettelsen – også nå. Begrunnelsen er hva øyenvitnene til den oppstandne hadde sett og hørt av ham. «Vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt», sa Peter og Johannes, anklaget for Det høye råd. (Apg 4:20)

1 Kor 15:1-3,5-8 - *Jeg kunngjør dere, brødre, det evangelium jeg forkyste dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkyste – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. /.../ Kristus viste seg for Kefas, og deretter for de tolv. Deretter viste hsn seg for mer enn fem hundre brødre på en gang, men noen er døde. Deretter viste han seg for Jakob, deretter for alle apostlene. Aller sist viste han seg for meg...*

Derfor kjennes Guds kirke på troskapen mot det apostoliske ord. På troskapens vilkår er Kristus til stede i den forsamlede menighet. Her lærer døpte å holde hans de handlinger som han innstiftet og befalte. Synlige påminnelser er døpefont, prekestol, skriftestol og alterbord. De minner oss om å bruke Guds nådemidler. Med nådemidlenes bruk istemmer vi apostelens bekjennelse

Rom 1:4 - *Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.*

Jesu ord til Tomas har adresse til alle som i ettertid må stå bak i køen: «*Salige er de som ikke ser og likevel tror*». Stilt overfor bevitnede kjensgjerninger i fortid, står vi overfor den oppstandne Jesus, virksom med sitt ord i de handlinger han befalte. Og anvendt på oss selv, må vi istemme ordene: «*Herre og min Gud*».

Merk *rekkefølgen*: Først den kjensgjerning som øyenvitner så og hørte, deretter tro på Kristi ord uten å se. Denne rekkefølge medbestemmer liturgien: Ordets liturgi går forut for Nattverdens liturgi.

Så er det hverken tallmessig oppslutning eller gamle tradisjoner som begrunner eller legitimerer menighetens gudstjenestelige virksomhet. Dens troverdighet består heller ikke i tilpasninger til menneskers religiøse behov og yndlingsidèer i samtiden. Vår troverdighet består i troskap mot det apostoliske ord, gitt i begynnelsen fra Herren Jesus.

Lk 12:42f – *Hvem er en tro og klok forvalter, en som herren betror oppsynet med de andre tjenerne, så han skal gi dem mat i rette tid? Det er den tjeneren som Herren finner i ferd med dette når han kommer tilbake. Lykkelig er han!*

Ef 2:20 – *Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. Han holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, og gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig i Ånden.*

1 Tim 3:15 – *Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.*

Denne troverdighet innskjerpet den gamle Johannes mot slutten av aposteltiden, da falsk åndelighet hadde fått rom i menighetene. Virkningen truet med å ødelegge apostolatets kirke. (Åp 2-3). Guds Ene Hellige Kirke kjennes ikke på opplevelsesmystikk og selvkloke reservasjoner mot apostelordets lære. Troens vilkår er alle dager er trofaste forvaltere i prekenembetets gjerning. Der fremstår Guds kirke – *apostolatets kirke*. Det kirkebeskrivende ord er «APOSTOLISK».

Apostelen Johannes innskjerpet hensikten da han som gammel var vitne til de farer som truer Guds kirke i den apostoliske læretradisjon. Hensikten er den trofaste formidling. Derfor utfylte han de andre evangelistene med noen hendelser som var unevnt hos dem: «*for at dere skal tro at Jesus er Messias, Guds Sønn, og for at dere ved troen skal ha liv i hans Navn*». Det er også hensikten med dagens pretekst.

ANDRE S. E. PÅSKDAG

VÅRE SJELERS HYRDE OG BISKOP

Første rekkes evangelium: Joh 10:11-16. Den gode hyrde.

«JEG ER den gode hyrde. Den gode hyrde gir sitt liv for sauene.»

Med disse ord sier Jesus *hvem* han er og *hva* han har gjort.

JEG ER – det er Navnet over alle navn. Med dette navn ga Gud seg til kjenne for Moses. Med navnet «JEG ER» ga Jesus sin guddom og sitt oppdrag til kjenne.

Gud kalte Moses til å være hyrde for Israels folk, og føre folket ut av trelldommen i Egypt. Men hva skulle han si, når de spurte ham hvem utsenderen var? Da lød Navnet fra en brennende tornebusk.

2 Mos 3:14 – *Slik skal du svare israelittene: JEG ER har sendt meg til dere.*

Da Jesus ga seg til kjenne med Guds navn JEG ER. Da lød gudsnavnet fra ham selv. Da var Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet den brennende tornebusk, underveis til nådepakten, opprettet i hans død på korset.

Da han i Getsemane hage innledet sin store lidelse, kom en flokk fiender for å gripe ham. De spurte ham hvem han var. Han svarte JEG ER. Da falt de forferdet til marken, stilt overfor den guddommelige Majestet.

Men spør vi hva hans livsverk var, da er svaret: «*Den gode hyrde gir sitt liv for sauene*». Hele hans liv like fra unnfangelsen til hans død var en frivillig forberedelse til offerdøden på korset. Han oppfylte Guds lov i alle deler og i alles sted. Han som fra evighet stod over loven gikk frivillig inn under loven. Lovens giver var lovens oppfyller. Hvorfor? Den gode hyrde var Guds utsendte «*for å kjøpe dem fri som var under loven*» (Gal 4:5). Denne lydighet i selvhengivende kjærlighet var Guds Sønns aktive lydighet. Han var det Guds rene, hellige Lam som gav sitt liv for sin hjord. Da handlet det om hans passive lydighet:

Jes 53:6 – *Vi før alle vill som sauer, vi vendte oss hver til sin vei. Men skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.*

1 Pet 2:24f – *Han bar våre synder på sitt legeme opp på korstreet, så vi skulle dø bort fra synden og leve for rettferdigheten. Ved hans sår har dere fått legedom. Dere var som bortkomne sauer, men har nå vendt om til ham som er hyrde og biskop for deres sjeler.*

Sak 13:7, 9 – *Sverd, våkn opp mot min hyrde, mot mannen som står meg nær, lyder ordet fra Herren, Gud Sebaot. Slå hyrden så sauene spredes! Mot de minste vil jeg løfte min hånd. /.../ De skal påkalle mitt Navn, og jeg vil bønnhøre dem og si: «De er mitt folk», og de skal svare: «Herren er vår Gud.»*

Den gode hyrdes aktive og passive lydighet er høydepunkt og sentrum i Guds frelseshistorie. Derfor er han tiljublet og lovprist i Guds tronehimmel. Guds gode engleskarer lovpriser ham sammen med Guds kirke i himmelen og på jorden:

Åp 5:9f – *De sang en ny sang: Verdig er du til å motta boken og åpne seglene på den. For du ble slaktet og har med ditt blod frikjøpt for Gud mennesker av alle stammer og tungemål, av alle folk og nasjoner. Til et kongerike har du gjort dem, til prester for vår Gud, og de skal herske på jorden.*

Leiekarer og ulver truer Guds kirke på jorden

Guds kirke på jorden triumferer ikke, men kjemper mot trusler utenfra og innenfra. Innenfra truer leiekarene. De er ikke nødvendigvis vranglærere. De kan en tid være til hjelp for hjorden, men når ulven kommer, stikker de av fra sitt vokteroppdrag.

Denne trussel utlegger Luther om Kristi kirke under korset. Den gang var religionsfrihet en ukjent idé. Med stort alvor sang man «og tok de enn vårt liv, gods ære, barn og viv...»

Man skulle tro at det glade budskap om Guds selvhengivende kjærlighet for alle virket glede hos alle. Det skjer ikke. Den gode hyrde har med sin død befridd oss alle fra lovtrelldommens gjerningsstrev og frykten for den fortjente straff. Dette har den levende Gud stadfestet da han reiste Jesus opp fra de døde. Han er vårt levende håp, virksom til stede med ytre midler i den forsamlede menighet. Han befri fra synd og skam og håpløshet. De fleste mennesker anser seg selv for gode til å høre slikt, og får det heller ikke. Guds svar er døde ører og blinde øyne.

Den gode hyrde lokker og drar med Ord og Sakrament. En rest er tilbake under korset, men ingen ren menighet. Leiekarene forkynner evangeliet så lenge de høster takk og ære. Når konflikter oppstår med folkemening og makthavere, vet leiekarene å tilpasse seg og svikte dem som praktiserer sin dåp i forsakelse og tro.

Kristus advarer mot ulvene. De sprer og splitter med menneskepåfunn. Noen går åpent fram. De lærestykker som folkemeningen avviser, avviser også de. Slike ulver var i Jesu samtid farisèerne og saddusèerne. Fariseerne fornektet Kristi guddom og gjenfødelsen ved vann og Ånd. Sadduseerne fornektet oppstandelsen og englene. Jesu advarer mot «farisèernes surdeig» - deres lære. (Mt16:6) Det minste forbehold mot apostelordets lære kan snart gjennomsyre et helt kirkefellesskap.

Farligere er fordekte ulver, de som opptrer i saueham. Fremgangsmåten ligner djevelen – Guds fiende, som kommer lik en «lysets engel». Da apostelen Paulus tok avskjed med prestene i Efesus-menigheten, advarte han:

Apg 20:29f – *Vær hyrder for Guds menighet, som han vant ved sitt eget blod. For jeg vet at når jeg har dratt bort, vil glupske ulver trenge inn hos dere, og de skåner ikke hjorden. Og blant dere selv skal noen menn stå fram og fare med vrang lære for å trekke disiplene med seg.*

Gud kjenner sine

En rest blir bevart, tross den kirkeødeleggende virksomhet. Gud kjenner sine, og de kjenner ham på apostelordets lære fra ham. (2 Tim 2:19) Avgjørende for oss er dette ene: Å være kjent blant dem Gud vedkjenner seg som «sine». Hvordan gjør han det? Jesus svarer:

«- likesom Faderen kjenner meg og jeg kjenner Faderen, og jeg gir mitt liv for sauene.»

Gud Faders enbårne Sønn gav sitt liv for oss i sin lidende lydighet. Han kjenner sine, og de kjenner ham som har kjøpt oss fri fra synd og død og satans velde. Blant verdens mange røster kjenner de ham på røsten. Den kjennes på troskapen mot apostelordets lære fra Kristus Jesus, Den gode hyrde. Derfor følger de ham for å leve under hans herredømme og tjene ham nå og evighet. Om vi enn er troløse, er han trofast. Han overgir ikke sine til ulvene, han som har kjøpt deg fri – «ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod og sin uskyldige lidelse og død». Han er Guds fred med oss.

Evangeliet lærer oss Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus. Han er Guds rettferdighet og hellighet, gitt oss til del i vår dåp, gratis av nåde.

Fil 3:8-10 – *For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap, for at jeg kan vinne Kristus og bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den av lov, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen. Da kjenner jeg ham og kraften av hans oppstandelse, og samfunnet med ham i hans lidelser og blir ham lik i hans død. (Sv Kyrkobibel)*

Guds Ene Hellige Kirke

«Jeg har også andre sauer som ikke tilhører dette sauehus.»

Jesu ord sikter her til hedningene, for i bibelsk språkbruk er alle de hedninger som ikke er israelitter eller jøder. Altså var det to sauehus – Israel og folkene. Dette forhold ble opphevet da Gud forlikte verden med seg selv i Jesu Kristi død.

Kristus er Guds fred med alle. Han forener de to sauehusene til ett gudsfolk. Slik ble Guds løfte til Abraham oppfylt. Ved Abrahams tro blir vi Abrahams barn, forenet i «det åndelige Israel» - i Guds Ene Hellige Kirke, under stadig oppbygging på Guds kirkes ubeskårne grunn, hvor Kristus er den levende hjørnestein.

Ef 2:14-16 – *Han er vår fred, han som gjorde de to til ett og rev gjerdet som skilte, fiendskapet. Ved å gi sitt legeme avskaffet han loven med dens bud og forskrifter. Slik skulle han stifte et nytt menneske av de to. I ett legeme skulle han forsone dem begge med Gud da han døde på korset og der drepte fiendskapet.*

Jesu bønn - «att de alle må bli ett», fikk sitt bønnesvar da Gud forlikte verden med seg selv i Kristi død. Guds kirke har aldri vært delt, men alltid vært «Den Ene Hellige Kirke». Derfor bekjenner vi med katekismeforklaringen til tredje trosartikkel:

*Den Hellige Ånd underviser hele kirken med Kristi ord fra Faderen. Kirken har
èn Gud, èn dåp, èn gjenløser, èn tro, ett og samme håp og samme bekjennelse.*

TREDJE S. E. PÅSKEDAG

KRISTUS GÅR TIL FADEREN

Første rekkes evangelium: Joh 16:16-22. Sorgen vendt til glede

«Om en liten stund ser ikke verden meg mer. Men dere ser meg...»

I sin avskjed med disiplene lovte et gjensyn «om en liten stund». Det lovte han kvelden før sin store lidelse. Han ble skilt fra dem da han døde på korset, men på den tredje dagen skulle de atter få se ham. Så skjedde. Gjensyn med den oppstandne Jesus skjedde en rekke ganger i løpet av de førti dagene før Kristi Himmelfartsdag. Gjensynet den gang er bevitnede kjensgjerninger. De begrunner vår gudstjenste og vårt håp under alle omstendigheter.

Vi ser Jesu avskjed i ettertid, og syns vel «en liten stund» var svært så kort, bare en hel dag! Men sett fra disiplenes ståsted på Langfredagen, kunne de ikke fatte at han som led og døde, han skulle de møte igjen «om en liten stund». Da lå det nær å tenke, at nå er alt håp ute.

Det var slike tanker Emmaus-vandrerne ga uttrykk for på Påskedags kveld: «Vi hadde håpet at han var den som skulle utfri Israel.» (Lk 24:21) Den kommende Messias var «Israels håp og frelser» ((Jer 14:8, 17:13). De to var tydeligvis uvitende om Jesu avskjedsløfte - gjensyn «om en liten stund». Også vi kan havne i situasjoner da alt synes håpløst. I sykdom og lidelse er det lett å glemme at det varer «en liten stund».

2 Kor 4:17 – *De trengsler vi nå må bære, er lette, og de skaper for oss en evig rikdom av herlighet som er uendelig mye større.*

Rom 12:12 – *Vær glade i håpet, tålmodige i trengsler.*

«Hva er det som har hendt?»

De forstod ikke det som hadde hendt. Vår fornuft er fremmed for Guds rike, og står i veien omvendelse og tro.

1 Kor 2:14 – *slik et menneske er i seg selv, tar det ikke imot det som hører Guds Ånd til. For ham er det uforstand og han kan ikke fatte det kan bare bedømmes på åndelig vis.*

Joh 3:6 – *Det som er født av kjøtt, er kjøtt; det som er født av Ånden, er ånd.*

Det betyr ikke at vår kristne tro er prisgitt synsing og føleri. Langt derifra! Vårt håp er et levende håp!. Det begrunnelse er en bevitnet Jesus-historie, «slik det står skrevet». Hva betyr det levende håp for oss? Det betyr at han er til stede, fortsatt virksom med sitt i den forsamlede menighet hvor døpte holder hans befalinger. Det levende håp er vår nye begynnelse.

Derfor sa Jesus til Nikodemus, at man må bli født på ny for å komme inn i Guds rike. Denne radikale begynnelse gjelder alle mennesker under syndefallets kår:

Mt 18:2 – *Sannelig, jeg sier dere: Uten at dere vender om og blir som barn, kan dere ikke komme inn i Guds rike.*

Mt 11:25 – *«Jeg priser deg, Fader, himmelens og jordens Herre, fordi du har skjult dette for kloke og forstandige, men åpenbart det for enfoldige.»*

Her anvender Jesus en lignelse: Smerten er snart glemt i en mors glede over barnet som er født. Det samme kan sies om omvendelsen. Den sorg som Guds lov virker, er snart glemt i den glede som evangeliet gir. Troens glede er en ny begynnelse. Guds lov og evangelium hører sammen, men forskjellen er himmelvid: Guds lov straffer og fordømmer. Guds evangelium gleder med syndenes forlatelse og evig liv for Kristi skyld:

Sal 94:19 – *Er mitt hjerte fullt av urolige tanker, blir din trøst til glede for meg.*

2 Kor 7:10 – *Når sorgen er slik Gud vil, virker den omvendelse og frelse, og det angre ingen. Men verdens sorg fører til død.*

Troens kilde er evangeliets nådeløfte for Kristi skyld. Jesus sier: Jesu løfte under avskjeden med de tolv kan ses i et lengre perspektiv: Håpet om å få del i Guds herlighet. Dette håp lar oss istemme apostelens ord:

Rom 5:1-3 – *Da vi er blitt rettferdige ved tro, har vi fred med Gud ved vår Herre, Jesus Kristus. Gjennom ham har vi også fått adgang til den nåde vi står i. Vi priser oss lykkelige fordi vi har det håp at vi skal få del i Guds herlighet. Ja, ikke bare det: Vi priser oss lykkelige over våre trengsler.*

Paulus visste av erfaring at prøvelser kommer for den som tror. Underveis til Antiokia formante Paulus og Barnabas de kristne. Hold fast ved troen, for «vi troen, for «vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler.» (Apg 14:22)

Formaningen er nødvendig. Vi fristes til å fremstå som kvalifiserte og selvfornøyde kristne, tilfreds med egen. Men forklaringen til det førsate bud er denne: «vi skal «frykte og elske Gud over alle ting og sette all vår lit til ham» (Lille Kat). Budets forklaring er en påminnelse om den selverkjennelse som driver oss til Kristus. «Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frels meg...» Hos ham blir vi bevart hos Gud. Her følger tre eksempler fra bibelhistorien:

Det første eksemplet er kong **David**, som etter sitt syndefall bekjente: «Jeg har syndet mot Herren.» Da profeten Natan hadde meddelt ham Guds tilgivelse, sang

han i Salme 32: «*Salig er den som har fått sine synder tilgitt og sine synder skjult.*» David beskriver sine erfaringer under lov og evangelium slik:

Sal 32:5-7 – *(Loverfaring) - din hånd lå tungt på meg dag og natt. Min livskraft svant som i sommerens hete. Da bekjente jeg min synd for deg og dekket ikke over min skyld. Jeg sa: «Jeg vil bekjenne mine synder for Herren». Og du tok bort min syndeskyld. /.../ (Nådeerfaring) Hos deg kan jeg skjule meg, du beværer meg mot trengsel og lar frelsesjubel lyde omkring meg.*

Senere fikk David erfare mange prøvelser.

Sal 38:4f – *Fordi du straffer i din harme, er ingenting friskt i min kropp, mine lemmer syke fordi jeg har syndet. Min syndeskyld stiger over mitt hode, den er som en byrde, for tung for meg.*

Det andre eksemplet er **Job**. Under sine store prøvelser kunne han avlegge denne trosbekjennelse: «Jeg vet at min gjenløser lever.» Men flere prøvelser gjestod.

Det tredje eksemplet er apostlene **Peter og Paulus**. Peter oppreisning for sine fornektelser i øversteprestens forgård. Men i Antiokia falt han for fristelsen å hykle. Da forkynte Paulus lovens straffedom for ham. Paulus på sin side ble straffet med «en torn i kjødet». Den tjente til å bevare ham i ydmykhet, tross høye åpenbaringer.

Alle Guds barn må erfare Herrens tukt. Hva hensikten er, fremgår av Heb 12:

Heb 12:7-11 – *At dere må lide, tjener til å oppdra dere, for Gud behandler dere som barn. Finnes det en sønn som ikke blir tuktet av sin far? Hvis dere ikke får tukt som alle andre, er dere ikke sønner, men uekte barn. Vi har hatt våre jordiske fedre som tuktet oss og vi hadde respekt for dem. Har vi ikke mye større grunn til å bøye oss for ham som er åndenes Fader, så vi kunne vinne livet? For fedrene tuktet oss bare en kort tid, slik de fant det for godt. Men han gjør det til vårt beste for at vi skal få del i hans hellighet. All tukt synes vel i øyeblikket å være mer til sorg enn til glede. Men siden gir den fred og rettferd som frukt hos dem som er blitt oppøvd i den.*

Derfor sier Jesus: «*Dette har jeg sagt dere for at dere skal ha fred i meg. I verden har dere trengsler, men vær frimodige. Jeg har seiret over verden.*»

FJERDE S. E. PÅSKEDAG: KRISTUS SENDER TALSMANNEN

Første rekkes evangelium: Joh 16:5-15.

Den Hellige Ånds embete

Jesus hadde fortalt at han skulle gå bort. De sørget disiplene lik umyndige barn som brått var blitt foreldreløse. Da var det Jesus lovte dem en hjelper og talsmann – Den Hellige Ånd. Altså var det bra for disiplene at Jesus forlot dem.

Oppfylt er løftet om Hjelperen - Den Hellige Ånd

Jesu avskjed med disiplene inngitt i Guds frelsesplan da tiden var inne:

***Joel 2:27, 3:1** – Dere skal få sanne at jeg bor midt i Israel. Jeg og ingen annen er Herren, deres Gud, og mitt folk skal aldri bli til skamme. En gang skal det skje at jeg utøser min Ånd...*

***Ef 1:9f** – han kunngjorde oss sin viljes hemmelighet, den frie beslutning han hadde fattet om å fullføre sin frelsesplan når tiden var inne.*

Guds løfte ble oppfylt. Ordet ble menneske i Jesu skikkelse, og dermed bodde Gud midt i Israel. Det var hva Peter, Jakob og Johannes fikk erfare da de var sammen med Jesus på forklaringsberget. De fikk se den herlighet som den enbårne Sønnen har fra sin Fader. (Mt 17:2).

Da Jesus forklarte at han måtte gå til Jerusalem for der å lide, dø og oppstå på den tredje dag, forstod de ikke at de var blitt deltagere i Guds frelsesplan. Da gjenstod Gud Helligåndens komme på Pinsedagen- Da ble Guds løfte ved profeten Joel oppfylt: Med Hjelperen Den Hellige Ånd skal Guds folk aldri bli til skamme.

Jesus sa: «*jeg går bort*». Hvor hen? Jeg «går til Faderen», sa han. Denne bortgang omfatter hele Guds frelsesverk. Da han utgjøt sitt blod på korset, gikk han lik øverstepresten inn i det aller helligste – inn til Faderen i himmelen. Senere skulle Peter si i sin tale på Pinsedagen:

***Apg 2:33** – Han ble opphøyd til Guds høyre hånd og mottak av Faderen Den Hellige Ånd, som var lovt oss, og utøste den. Dette er det dere ser og hører.*

Jesus sammenfatter: I Guds frelsesplan har Helligånden tre oppgaver: «*Når han kommer, skal han overbevise verden om synd og om rettferdighet og om dom.*»

Den Hellige Ånd overbeviser om synd

Hvilken synd overbeviser han om? «*Om synd fordi de ikke tror på meg.*» Ordet «synd» omfatter alt som er i strid med Guds gode skapervilje. Menneskene aner

dunkelt Guds skapervilje. Den har Gud gjort tydelig for oss i Tibudsloven, om kjærligheten til Gud og vår neste som oss selv.

«Du skal ikke ha andre guder utenom meg.» Dette førstes bud omfatter alle guds bud. Det gjør også vantroen. Den er «alle syndearters mor», er det sagt. Vantroen er det mørke hvor man ikke oppfatter synden som synd mot den hellige Gud, vår Skaper og Gjenløser. Det trengs en folkeopplysning til. Guds lov krever den fullkomne hellighet, liksom Gud er hellig. *«Ved loven lærer vi synden å kjenne»*, Rom 3:20. Denne opplysning avslører den onde menneskenatur. Det var hva apostelen Paulus fikk erfare da han var kristenforfølgeren Saulus<:

Rom 7:18 – *jeg vet at i meg, det vil si slik jeg er i meg selv, bor det ikke noe godt. Viljen har jeg, men å gjøre det gode, makter jeg ikke.*

Denne erfaring rører ved selve rotskaden: Den onde lyst, alltid en motstander mot den levende Gud. Legedommen har Kristus skaffet til veie da han *«gikk bort»*, og gikk *«inn i selve himmelen»* (Heb 9:24). Jesus Kristus, det Guds rene Lam, er ved Guds høyre hånd – ved Guds nådeside. Det betyr: Gud er en forsonet Gud. Da kan ikke synden fordømme oss. Den er betalt, ikke med gull eller sølv, men med Guds hellige blid i Jesu Kristi død. Gud sparte ikke sin egen Sønn, men gav ham for oss alle. Årsaken til menneskers fortapelse er ikke den levende Gud, men menneskets vantro, for evig «utenfor» Guds nåderike i den kommende verden.

Joh 3:18, 36 – *Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke tror på Guds enbårne Sønns Navn. /.../ Den som tror på Sønnen, har evig liv, Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.*

Den Hellige Ånd overbeviser om rettferdighet

Hvorfor? Jesus sier: *«- jeg går til Faderen og dere ser meg ikke lenger»*.

Hvilken rettferdighet kan dette være? Det er ikke den rettferdighet som Guds lov krever av alle mennesker. I teksten taler Jesus om den rettferdighet som hører sammen med hans død og oppstandelse. Vår hellighet og rettferdighet for Gud er Kristi rettferdighet. Kristus har med sin lidende lydighet oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Det er denne rettferdighet Ånden overbeviser om. Den er uavhengig av vår medvirkning eller kvalifikasjon.

Rom 3:21 – *nå er Guds rettferdighet blitt åpenbart uavhengig av loven. Om den vitner loven og profetene. Dette er den rettferdighet som gis ved troen på Jesus Kristus.*

Uavhengig av loven, forkynner evangeliet Guds kjærlighet for sin egen skyld. Han er i evighet den han er. Gud er i sin kjærlighet nidkjær for sitt falne skaperver. Han reagerer med vrede over fiendemaktene synd, død og djevel. Det kraftigste uttrykk er Kristus Jesus og ham korsfestet.

Krusifikset er den kraftigste påminnelse om Guds nidkjærhet, både lovens dom og den rettferdighet som evangeliet åpenbarer vår frifinnelse hos Gud av Guds

ubegripelige nåde. Denne årsak til Guds tilgivelse strider mot den allmenreligiøse tankegang: Å blidgjøre Gud – iallfall med bønn og forbedring og menneskepåfunn. Vi har lettere for å tro på hva vi selv er og kan, enn å tro på Kristus, frifinnelsens årsak.

Det er denne folkeopplysning vi istemmer med sangstrofen: «Vår formørkede forstand kan ikke sannhet kjenne, uten din den gode Ånd vil sitt lys i oss opptenne». Hjelperen Den Hellige Ånd overbevise om Guds rettferdighet for sin godhets skyld – stilt fram for verden i Kristus og ham korsfestet. Denne årsak er oss fremmed.

Denne opplysning er nødvendig. Vår naturlige trang til å søke trøst i vår egen rettferdighet, den er ikke rare trøsten. Guds hellige lov krever at vi skal være hellige og fullkomne liksom den levende Gud. Da ligner vår egenrettferdighet et skittent klesplagg (Jes 64:6). Med denne erkjennelse ber vi Den Hellige Ånd opplyse oss om troens rettferdighet. Den er Kristus ved Faderens nåde side. Han er Guds fred med oss, gitt til salighet for hver den som tror (Rom 10:4).

Den Hellige Ånd overbeviser om dom

Hvorfor? «*Fordi verdens fyrste alt er dømt.*» Jesus forberedte disiplene på verdens motstand. Verdens makthavere skulle straffe dem for deres Kristusbekjennelse. Men da går makthaverne i den ondes tjeneste, som selv er dømt. Hvorfor frykte ham som alt er dømt? Kristus har med sin død beseiret ham. Guds vitnesbyrd Kristi oppstandelse fra de døde. Den onde huserer under syndefallets kår, men Gud holder ham i bånd, lik en hund.

Den Hellige Ånd leder til hele sannheten

Gjennom bibelhistorie har Den Hellige Ånd talt gjennom Guds profeter. David sa: «*Gjennom meg taler Herrens Ånd, hans ord er på min tunge*» (2 Sam 23:2)

Hvordan taler Den Hellige Ånd til oss? På Pinsedagen ble Kristi utvalgte apostler utrustet med Åndens gaver, så de kunne gi videre den rett utlagte Skrift fra dens Herre, Bibelen er Ånden enhetlige verk. Den klarhet består i bibelordets vitnesbyrd om Jesu Kristi person og verk.

Fra de tolv har kirken mottatt den rett utlagte Skrift. Han er sin kirkes Hyrde og biskop gjennom apostelordets lære, gitt kirken i og med Det nye testaments skrifter fra Kristi apostlers hånd. Derfor er Nytestamentet kirkens rettesnor for lære og liv, og bibeltroskapens kjennetegn troskap mot det apostoliske ord.

2 Tim 3:16 – *Den hele Skrift er inspirert av Gud, nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettledning og oppdra i rettferdighet.*

Gud Helligånden skal tale «alt hva han har hørt»

Jesus sa at Ånden «skal ikke tale av seg selv, men alt hva han har hørt, skal han tale, og det kommende skal han forkynne dere.» Hva har Ånden hørt? Han har hørt hva Faderen har sagt til Sønnen. Eksempler:

1 Mos 1:26 – *La oss gjøre mennesker i vårt avbilde.*

Sal 2:7 – *Du er min Sønn; jeg har født deg i dag.*

Ånden utgår fra Faderen og Sønnen, og hva han har hørt, det har han talt ved Moses og Profetene, og til sist ved Jesus Kristus til de tolv.

«*Han skal ta av mitt og forkynne dere.*» Hva Moses og Profetene vitner om Jesu person og verk, det er Faderens vitnesbyrd. Hva Faderen har, «er mitt», sier Jesus. Det er denne gudskunnskap det siktes til med uttrykket «Guds ord», brukt om Bibelen.

Den Hellige Ånd herliggjør Kristus

Det er hensikten med Bibelens to deler – å herliggjøre Kristus. Det var hensikten med apostlenes gjerning den gang, og det er hensikten med prekenembetets gjerning i menighetens samling om Guds ord og Sakrament.

1 Kor 2:1f, 4 – *Da jeg kom til dere, brødre, var det ikke med fremragende talekunst eller visdom jeg forkynnte Guds vitnesbyrd. For jeg hadde bestemt meg for at jeg ikke ville vite av noe annet hos dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet. /.../ Jeg la ikke fram mitt budskap med overtalende argumenter og visdomslære, men med Ånd og kraft som bevis.*

Apostelen Paulus hadde med sin undervisning malt den korsfestede Kristus for galaternes øyne. Dette Kristus-bilde var Åndens verk, malt med Sønnens ord fra Faderen. Men noen tok forbehold. Kristne av mannkjønn måtte la seg omskjære. Med dette forbehold om lydighet mot jødernes seremonilov, måtte apostelen spørre:

Gal 3:2 – *Fikk dere Ånden på grunn av lovgjerninger, eller var det ved å høre og tro?*

Også de kristne i Galatia hadde fått Ånden ved Guds evangelium. Det åpenbarer Gud rettferdighet uten lovgjerninger. Noe annet evangelium fins ikke. Kristus er i sin lidende lydighet menneskets hellighet og rettferdighet for Gud – og ellers ingen annen. Ånden vedkjenner seg ikke noe annet evangelium enn det han har mottatt fra Faderen og Sønnen. Han tar «av mitt», sier Jesus. På dette vilkår får vi leve under Kristi herredømme og med ham som gave tjene ham i hans evige uskyldighet, rettferdighet og salighet.

FEMTE S. E. PÅSKEDAG. KRISTUS LÆRER OSS Å BE

Første rekkes evangelium: Joh 16:23-33.

Ordbruken om bønn

Da Jesus lærte sine disipler å be, brukte han et ord som betyr å *lese en bønn* eller *forrette bønn*, f eks under liturgien. Alle gudfryktige israelitter var vant til å lese bønner fra Salmenes Bok. Det gjorde også Jesus. Den var Jesu bønnebok.

I Jerusalems tempel foregikk tidebønner på skift gjennom hele døgnet. De første kristne overtok noe av denne praksis, især morgenbønn og aftenbønn. Tidebønn markerer at *vi er* den nye pakts tempel på dette sted, bygd av levende steiner.

Det står om Peter og Johannes at de gikk opp i templet i den niende og forrettet bønn. Og det heter om urmenigheten i Jerusalem at den holdt fast ved *bønnene*. Urmenigheten praktiserte tidebønn. Paulus formante Timoteus til å *forrette* slike bønner. Og Jakob formaner: Om noen har det vanskelig, skal han *lese en bønn*. (Jak 5:13) Vi bør vokte oss for den åndelighet som foretrekker frie bønner fremfor skrevne bønner, og prekenes uten manus fremfor leste prekener. Tidebønn bør høre med når vi samles til stevner og møter med taler og bibeltimer.

Løftet om bønnehørelse

I dagens evangelium bruker Jesus et annet ord – å be eller *begjære* noe. Det er til slike begjæringer Jesus knytter løftet om bønnehørelse. Hva vi enn ber Faderen om, det skal han gi dere i mitt Navn. Slike løfter er gammelt nytt. De fins det mange av i Det gamle testamente.

T eks Jer 29:12f – Når dere kaller på meg og kommer til meg med deres bønner, vil jeg høre på dere. Når dere søker meg, skal dere finne meg. Ja, søker dere meg med et helt hjerte, lar jeg dere finne meg, sier Herren.

I Det gamle testamente fins mange eksempler på bønn i tillit til Guds løfte:

1 Mos 32:12 (patriarken Jakob)– *Du har jo selv sagt at du alltid vil gjøre vel mot meg.*

Jes 30:19 – *Ja, du folk som bor på Sion, i Jerusalem, du skal ikke gråte mer! Herren vil være nådig mot deg, når du roper til ham. Så snart han hører det, svarer han.*

Guds løfter skal vi anvende når påminnelser om egen uverdighet tynger oss. I botssalmene fins mange slike eksempler:

Sal 51:1, 3f (kong David) - *Vær meg nådig, Gud, etter din trofasthet, slett ut mine overtredelser i din store barmhjertighet /.../ - For mine overtredelser*

kjenner jeg, min synd står alltid for meg. Mot deg alene har jeg syndet, hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort.

Sal 143:2 – *Stevn ikke meg, din tjener, for retten! For ingen som lever er rettferdig for deg.*

Sal 138:2f – *Jeg kaster meg ned for ditt hellige tempel og priser deg for din miskunn og trofasthet. Du har gjort ditt Navn og ditt ord større enn alle ting. Den dagen jeg ropte, svarte du meg, du gav meg mot og kraft i sjelen.*

Bønn i tillit til Guds løfte har en iboende kraft.

Jak 5:16-18 – *Bekjenn da syndene for hverandre og be for hverandre, så dere kan bli helbredet. Et rettferdig menneskes bønn er virksom og utretter mye. Elia var et menneske under samme kår som vi, da han ba at det ikke måtte regne over landet, falt det ikke regn over landet på tre år og seks måneder. Da bad han på ny, og da gav himmelen regn på ny og jorden bar atter sin grøde.*

Løftet om bønnehørelse går som en rød tråd gjennom Det gamle testamente. Hva er så nytt i Jesu undervisning om bønnen? Det er bønnen i Jesu Navn.

Bønnen i Jesu Navn

«Hittil har dere ikke bedt om noe i mitt Navn /.../ På den dag skal dere be i mitt Navn.» Og: *«Hva vi enn ber Faderen om vil han gi oss det i mitt Navn».*

Vi avslutter gjerne våre bønner med *«ved din Sønn, Jesus Kristus vår Herre»*. Men hva er bønn i Jesu Navn? Dette løfte må vi forstå i lys av hans ord tidligere i avskjedstalen.

Joh 15:7 – *Hvis dere blir i meg og mine ord blir i dere, da be om hva dere vil, og dere skal få det.*

Vi ber i Jesu Navn når vi ber i tillit til Jesu Kristi verk for oss. Da ber vi som Guds kjære barn. *«Faderen selv elsker dere, fordi dere har elsket meg og trodd at jeg er gått ut fra Gud.*

Betyr dette at man må ha en sterk tro for å bli bønnehørt? Apostelen Jakob skriver jo at man må tro og ikke tvile. Den som tviler, ligner bølgen som drives hit og dit av vinden. Et slikt menneske kan ikke vente bønnesvar. (Jak 1:6f)

Her må vi ha klart for oss at også en svak tro er en rett tro. I evangeliene har vi et eksempel – mannen som kom til Jesus med sønnen som var besatt av en stum ånd. Han ba: *«Jeg tror, hjelp min vantro!»* (Mk 9:24) Det var en rett bønn. Han vendte seg til Jesus for å få hjelp – også mot sin vantro.

Vi kan ikke av oss selv prestere tro, hverken svak eller sterk. Det er i erkjennelse av vår egen avmakt vi går bønnens vei i Jesu Navn. Hjelpeløse som vi er, kommer vi til den levende Gud fordi Jesus Kristus er vår mellommann. Slik er troens bane.

«Jeg er gått ut fra Faderen og kommet i verden. Jeg går tilbake til Faderen.»

Bønnen i Jesu Navn har en forutsetning: Troen på Jesus som sann Gud og sant menneske i en person. I ham har forlikte Gud verden med seg selv. Bønnens gang

til Faderen skjer i tillit til Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død på korset. Vi ber til en forsonet Gud. Vi ber fordi vi er Guds *kjære* barn.

Da Jesus gikk tilbake til Faderen, gikk han tilbake som vår *øversteprest*. Han gikk tilbake som sann Gud og sant menneske. Han gikk inn i himmelen med sitt blod. Øverstepresten i den gamle pakt gikk på forsoningsdagen inn i templets aller heligste. På brystplaten var Israels tolv stammer skrever. Da Kristus gikk inn i Guds tronehimmel, gikk han inn som representant for den nye pakts gudsfolk, kjøpt med Guds hellige og dyre blod. Der går Kristus i forbønn for sine.

Han sa: «Jeg sier ikke at jeg skal be til Faderen for dere.»

Hva mener han med det? Hans forbønn er ikke innskrenket til apostlene. I kap 17 har vi Jesu øversteprestelige forbønn, som omfatter *Kristi troende kirke* i verden. Han ber uttrykkelig for alle som ved apostlenes ord er kommet til tro på ham. Han hadde allerede bedt for Peter, at hans tro ikke skulle bli til intet. Og på korset ba han: *«Fader, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør.»* (Lk 23:34) Ja, han ba også for det ufruktbare tre: *«La det stå også dette år.»*

Så er bønn i Jesu Navn en bønn i tillit til Jesus, hvem han er og har gjort. Det avgjørende ved troens bønn er ham som er troens innhold. Derfor svarer en katekismeforklaring på spørsmålet: Hva er bønn?

Svar: Bønn er Guds verk i dem som hører Guds ord og tror det.

Hvordan øve oss i bønnen?

«Dette har jeg talt til dere, for at dere skal ha fred. I verden har dere trengsler. Men vær frimodige! Jeg har seiret over verden.»

Guds ord lærer oss hva vi trenger å vite om bønnen. I trengsler gjelder det å øve bønnen i praksis. Elihu ga den hardt prøvde Job det trøsterike råd:

Job 36:15 – *dem som er i nød, kan han berge gjennom nøden, gjennom trengsler åpner han deres øre.*

I trengsler øver vi oss i ordene fra den korsfestede og oppstandne Jesus:

«Jeg har seiret over verden.»

KRISTI HIMMELFARTSDAG

KRISTI TRONSTIGNING

Første rekkes evangelium: Mk 16:14-20.

Hjørnesteinen i kirkens grunnvoll

Jesus «bebreidet dem at de var så vantro og forherdet at de ikke hadde trodd dem som hadde sett at han var oppstått».

De hadde ikke trodd øyenvitnene til den oppstandne, hjørnesteinen i kirkens grunnvoll. Med denne vantro er kristentroen eller hvilken som helst tro meningsløs. Dette stadfestet Paulus da han forsvarte sitt apostelembete mot kvinnefrigjørere og superapostler i Korint-menigheten:

1 Kor 15:4-8, 17 – *(Kristus) stod opp den tredje dag etter Skriftene, og at han viste seg for Kefas og deretter for de tolv. /.../ hvis Kristus ikke er stått opp, er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i deres synder.*

Den oppstandne Jesus ga de tolv i oppdrag å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk. Og han gav dem og deres etterfølgere i preken-embetet befalingen: «Døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn, og lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»

Spekulative religioner og livssyn holder menneskene fanget i synd og skam og håpløshet. Guds alternativ er en bevitnet Jesus-historie om hans lidelse, død og oppstandelse ifølge Guds løfter ved sine profeter.

Kristus er oppstanden – hva så?

Disiplene hadde spurt den oppstandne Jesus, om han var den som skulle «forløse Israel». (Apg 1) Spørsmålet viser at de fremdeles trodde Guds rike var et denne-sidig, verdslig rike. Det var deres håp, til tross for Jesu undervisning i Skriftene om sitt rike. Det kommer, men ikke på en slik måte at man kan se det.

Da Jesus var opptatt til himmelen som Rikets konge, ble heller ikke han lenger sett med øynene. Det er kristnes situasjon inntil Jesu gjenkomst, når han kommer i sin guddoms herlighet, synlig for alle. Jesu ord til apostelen Tomas har adresse også til oss: «*Salige er de som ikke ser, og likevel tror.*»

Guds rike er ingen «skueartikkel», men en trosartikkel. Det er likevel mulig å lokalisere Kristi kirke. Tegnene er de handlinger som den oppstanden innstiftet og befalte. Kirkerommets inventar påminner oss om kirkens kjennetegn: Guds evangelium og sakramentene forvaltet slik Kristus befalte. På dette vilkår er Herren Je-

sus virksom til stede i prekenembetets gjerning. Derfor bekjenner vi at der er «èn hellige, allmenn, apostolisk kirke» (Nicenum).

Denne bekjennelse er også vår, begrunnet i deres vitnesbyrd som var øyenvitner til den oppstandne Jesus og mottok de befalinger som døpte skal lære å holde.

Guds kirkes kjennetegn i den forsamlede menighet

Vi ser teksten fremfor oss og hører den lest, utlagt og forkynt, men vi ser ikke Den Hellige Ånd virksom med Kristi ord. Vi ser *dåpsvannet* utøst over den som døpes, men Ånden ser vi ikke virkningen:

«- dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det som Guds løfte lover.» (Lille Katek. 4. parten)

Vi ser ikke dåpens virkning, men tror den på grunn av Guds ord. Vi hører presten fremsi Kristi ord over brød og vin, og ser presten løfte kalken og deretter fatet når Kristus gjør det sakramentale under i messen. Men vi kan ikke se at brødet er Kristi sanne legeme og vinen hans sanne blod. Kristi tydningsord sier hva det er som presten rekker fram og nattverd gjestene mottar med munnen. Vi tror den oppstandne Kristus på hans ord: «Dette er mitt legeme /.../ Dette er mitt blod.»

Guds kirkes ytre kjennetegn er nok for oss. Det er hva den oppstandne Jesus har sagt med sitt løfte: «*Den som tror og blir døpt, skal bli salig.*» Jesu løfte omfatter hele den døptes liv. Allerede i dåpen gir Gud den rettferdighet som evangeliet åpenbarer og troen mottar uten noen vår kvalifikasjon. Troen henger fast ved Guds løfte alle dager: «*Den som tror og blir døpt, skal bli salig.*» Dette Guds løfte gjør dåpen til rettferdiggjørelsens sakrament gjennom hele livet, lik Noas ark underveis til det lovede land. Om bord er Guds troende kirke med det levende håp, Jesus Kristus.

Legg merke til hva fordømmelsens årsak er: «Den som ikke tror, går fortapt». Årsaken menneskets onde natur, gitt til kjenne med vantro og dens syndearter. Det er kun vantroen som fordømmer, for synden har Jesus sonet som verdens sydebærer og Gud er en forsonet Gud. Derfor synger vi takk og lov til Gud for frelsen gitt iden hellige dåp til bruk gjennom hele livet. Alt i kirken handler om dåpen.

*Jeg er frelst og dyrekjøpt
Og til saligheten døpt
I det guddomsnavn hvorved
Alle kne skal knele ned.
Blant Guds venner er jeg talt
Og til saligheten kalt
Ved hans Ånd som styrer alt.*

Ekstraordinære kjennetegn

Ved siden av de kirkegrunnleggende kjennetegn forkynnelse og dåp, nevner Jesus ekstraordinære kjennetegn: «*Og disse tegn skal følge dem som tror: I mitt Navn*

skal de drive ut onde ånder, de skal tale nye tungemål, og de skal ta slanger i hendene, og om de drikker dødelig gift, skal den ikke skade dem. På syke skal de legge sine hender, så de skal bli friske.»

Apostlenes Gjerninger forteller at tegnene fulgte apostlenes virksomhet. De helbredet mange syke, og Paulus ble ikke skadet da en hoggorm bet seg fast i handa hans. På Pinsedagen talte apostlene – ikke babbel, men nye språk, og Paulus nevner at han talte flere språk enn de andre apostlene.

Når vi i vår liturgi stadig ber «Herre Krist, miskunne oss», er det ikke forgjeves. Lignende tegn følger kirken gjennom dens historie og viser bønnens virkning i Jesu Navn. Den vitner om Kristi virksomme nærvær, ham til evig ære, takk og pris.

Guds ord blir stadig oversatt til nye språk, selv om det ikke skjer ved et språkundder som på Pinsedagen. Også oversetterne er avhengig av Helligåndens hjelp.

Hva betyr det at Jesus «før opp til himmelen»?

Hendelsen handler om Jesu kongekroning i Guds nåderike. Guds Sønns menneskenatur ble opphøyet gjennom alle himler til Guds majestets høyre side. Da gikk profetordet i oppfyllelse:

Sal 110:1 – *Herren sa til min herre: «Sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender som skammel for dine føtter.»*

Her taler Gud Fader, den allmektige, i handlende allmakt. Han taler til Sønnen, den enbårne, i Jesu tjenerskikkelse. «Herren sa til min herre» betyr ikke at det er flere guder. Vi bekjenner tre personer i den ene Gud:

«Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Guddom er èn, i herlighet like stor, i majestet like evig. /.../ Således er Faderen Herren, Sønnen Herren og Den Hellige Ånd Herren, og allikevel er det ikke tre Herrer, men èn Herre.» (Den atanasianske trosbekjennelse, pkt 6, 17.)

Hver person i Treenheden er Gud og Herre, men det fins ikke tre guder, bare den ene, levende Gud. En fornuftig begrunnelse fins ikke. Begrunnelsen er underfull. Det gamle testaments dunkle vitnesbyrd gir til kjenne en trehet i Gud. Hva den innebærer, ble tydelig først under Jesu dåp i Jordan: Det er tre personer – Gud Fader, Sønn og Helligånd, i den ene sanne Gud. Denne bekjennelse beror ikke på spekulasjon, men på Guds ord gjennom frelseshistorien.

Hva betyr det at Jesus «sitter» ved Guds høyre side?

Gud og menneske forenet i Jesu person «har all makt i himmelen og på jorden». Han er ikke innestengt i et himmelrom fjernt fra oss. Etter Kristi Himmelfartsdag er Guds Sønn etter sin menneskenatur fri til å virke med handlende allmakt når og hvor som helst han vil.

I sitt nåderike er han virksom til stede i den forsamlede menighet, hvor døpte holder hans befalinger. Himmelriket er midt iblant oss (Lk 17:21). Sagt med en katekismeforklaring:

Nå er han skaperverkets herre og kirkens hode: Med guddommelig myndighet, makt, ære og majestet rår han over alt det skapte, synlig og usynlig. På jorden er han til stede i den forsamlede menighet, virksom med evangeliet og sakramentene inntil den dag han kommer som verdens dommer i synlig herlighet.

Derfor slutter teksten med følgende ord:

De gikk ut og forkynnte overalt, og Herren virket med og stadfestet Ordet gjennom de tegn som fulgte.

Hva var årsaken til Ordets fremgang? Årsaken var ikke menneskers samarbeid med Gud i omvendelsen. «*Det er Guds verk at dere tror*», sier Jesus (Joh. 6). *Gud selv virker i dere*, skriver Paulus (Fil. 2). Med Kristi ord om hans velgjerninger kommer troen til oss. Kristentroen er Guds tro, begrunnet i bevitnede kjensgjerninger.

Den som søker Gud, må høre Kristi ord om sin person og sitt verk. Da skjer det under at tilhørere anvender evangeliet, enhver på seg selv. Hvorfor? For at vi skal leve under Kristi nådige herredømme, og med ham til gave tjene ham med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, Gud til ære, enhver i sitt kall.

Ef 1:18-23 – *Måtte han gi deres hjertes øye lys, så dere forstår hvilket håp han har kalt dere til, hvor rik og herlig arven er for de hellige, og hvor veldig hans kraft er blant oss som tror.*

Med denne veldigte makt og styrke reiste han Kristus opp fra de døde og satte ham ved sin høyre hånd i himmelen, over alle makter og myndigheter, over alt velde og herredømme og over alle navn som kan nevnes, ikke bare i denne verden, men også i den kommende. Alt la han under hans føtter, og ham som er hodet over alle ting, har han gitt til kirken, som er Kristi legeme, fylt av ham som fyller alt i alle.

FØRPINSESØNDAG. OM ÅNDENS KOMME

Evangelietekst: Joh 15:26-16:4

Førpinesøndag peker framover mot Kirkedelen i kirkeåret. Det store tema er hensikten med Kristi komme og Guds forsoningsverk i hans død.

Dagens tekst handler dels om Hjelperen, Den Hellige Ånd, dels om det kors som Kristus-bekjennelsen medfører i livets vitnesbyrd.

HJELPEREN DEN HELLIGE ÅND

Teksten sier han utgår fra Faderen. Det går frem av Joh 20 at Ånden også utgår fra Sønnen. Den oppstandne Kristus åndet på disiplene og sa: Ta imot Den Hellige Ånd (v 22). Derfor bekjenner vi om Den Hellige Ånd at han «utgår fra Faderen og Sønnen, tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen». (D nicenske bekj.)

At Ånden tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen, betyr ikke at de er tre guder, men tre personer i den ene sanne Gud. Dette er vi nødt til å bekjenne på grunn av Guds ordåpenbaring, gitt i Bibelen.

«Altså er det en Fader - ikke tre fedre, en Sønn – ikke tre sønner, en Hellig Ånd – ikke tre helligånder.» (D atanasianske bekj, pkt 32.)

Døpeordene nevner Den Hellige Ånd sammen med Faderen og Sønnen. De er tre personer i den ene Guddom. Det bibelske vitnesbyrd om den levende Gud tvinger oss til å bekjenne dette mysterium.

Apg 5:3f – Da sa Peter: «Ananias, hvor har satan fylt ditt hjerte, så du kan lyve for Den Hellige Ånd /.../ Du har ikke løyet for mennesker, men for Gud.»

Dermed stadfestet Peter personene i den Treenhet som ble åpenbart da Jesus ble døpt med synderes dåp i Jordan. Da ble den trehet åpenbart, som man dunkelt kjente til i gammeltestamentlig tid.

I likhet med Faderen og Sønnen er også den Den Hellige Ånd en skaper og fornyer, og lik dem utfører han visse oppgaver. Han vitner med Guds ord og gir gudskunnskap. underviser, forkynner og påminner, veileder og vitner. Disse oppgaver utfører Helligånden i menigheten og bygger den virkelighet som kalles Herrens tempel, hvor Ånden «bor».

Ef 2:21f - Herren holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.

1 Kor 3:16f – Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham, for Guds tempel er hellige, og dette tempel er dere.

1 Tim 3:15 – Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

«SANNHETENS ÅND»

Sannhetens Ånd og løgnens ånd - djevelens ånd, utelukker hverandre gjensidig.

Joh 8:44 – Han har vært en morder fra begynnelsen og står ikke i sannheten; det finnes ikke sannhet i ham. Når han lyver, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og løgnens far.

Løgneren motsier sannheten, gitt kirken i og med det apostoliske ord. Løgneren kjennes på innsigelsene mot apostelordets lære fra Jesus Kristus, han som er Skriftens Herre og kirkens Lærer.

1 Joh 4:3, 6 – enhver ånd som ikke bekjenner Jesus, er ikke av Gud. Det er antikristens ånd, som dere har hørt skal komme. Og den allerede nå virksom i verden. /.../ Den som kjenner Gud, hører på oss; den som ikke kjenner Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom Sannhetens Ånd og villfarelsens ånd.

JESU UTVALGTE VITNER: DE TOLV APOSTLENE

«Dere skal vitne, for dere har vært hos meg fra begynnelsen».

Jesus utnevnte de tolv og utrustet dem på Pinsedagen til å vitne om ham. Hvor menighetens ordninger etterfølger apostelordets lære som Guds ord, fremstår menigheten som apostolatets kirke med troverdighet.

1 Tess 2:13f – Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkyste, tok dere imot det – ikke som menneskers ord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror. Brødre, dere har gått i samme spor som Guds menigheter i Judea, de som har sitt liv i Kristus Jesus, for dere har måttet tåle det samme av egne landsmenn, som de har måttet tåle.

Også de menn som apostlene fant skikket, ble innsatt som Jesu vitner i prekenembetet. Det er «Åndens embete» (2 Kor 3:8). På dette embete vil Jesus bygge sin kirke (Mt 16:18). Apostelen Paulus forutså tider bekjennelsen til apostelordets lære medfører lærestrid. Ulver i saueham ville forføre kristne med villfarelser. Den ånd som vitner mot apostelordets lære, bekjenner ikke Jesus, men løgnens far. Eksempler:

Den som påstår at jomfrufødselen ikke hører med til kirkens bekjennelse, har ikke Den Hellige Ånd. - Den som sier at Kristus med sin død på korset, ikke er et fullkomment offer for verdens synder, har ikke Den Hellige Ånd. – Den som sier om Jesu legemlige oppstandelse, at den er ingen nødvendig del av kirkens tro, har ikke Den Hellige Ånd. – Den kvinne som utøver prekenembetet, og dermed frem-

stiller forholdet Kristus og hans kirkebrud i et lesbisk parforhold, har ikke Den Hellige Ånd. - Og slik kan vi fortsette. Reservasjonene vitner falskt om åpenbaringsordets levende Gud. Han godkjenner ikke falske vitner om ham (1 Kor 14:34). Uten omvendelse, er de forgjeves kommet til troen (samme 15:1-3).

1 Joh 4:6 – den som kjenner Gud, hører på oss, den som ikke er av Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom sannhetens Ånd og villfarelsens ånd.

I likhet med Faderen og Sønnen er også Den Hellige Ånd en person utfører visse oppgaver. Helligånden taler med Guds ord, gir kunnskap om sannheten, underviser, forkynner og påminner, veileder og vitner. Hvor Helligånden forestår det menighetsbyggende arbeid, er menigheten den Kristus-virkelighet som kalles Guds tempel hvor Ånden «bor».

Ef 2:21f - Herren holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.

1 Kor 3:16f – Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham, for Guds tempel er hellige, og dette tempel er dere.

1 Tim 3:15 – Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

«SANNHETENS ÅND»

Sannhetens Ånd og løgnens ånd - djevelens ånd, utelukker hverandre gjensidig.

Joh 8:44 – Han har vært en morder fra begynnelsen og står ikke i sannheten; det finnes ikke sannhet i ham. Når han lyver, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og løgnens far.

Løgneren motsier sannheten, gitt kirken i og med det apostoliske ord. Løgneren kjennes på innsigelsene mot apostelordets lære fra Jesus Kristus, han som er Skriftens Herre og kirkens Lærer.

1 Joh 4:3, 6 – enhver ånd som ikke bekjenner Jesus, er ikke av Gud. Det er antikristens ånd, som dere har hørt skal komme. Og den allerede nå virksom i verden. /.../ Den som kjenner Gud, hører på oss; den som ikke kjenner Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom Sannhetens Ånd og villfarelsens ånd.

DE SMÅ KORSBÆRERE I KRISTI ETTERFØLGELSE

De skal utstøte dere fra synagogen. Ja, det kommer en tid da enhver som slår dere i hjel, skal tro at han utfører en tjeneste for Gud. Det skal de gjøre fordi de hverken kjenner Faderen eller meg.

Etter Pinsedagen gikk Jesu ord snart i oppfyllelse. De ledende i folket mislikte sterkt at Peter og Johannes forkynnte Jesu oppstandelse fra de døde. De ble satt i fengsel til neste dag. (Apg 4:2f) De fikk forbud mot å tale og undervise i Jesu

navn. Jesu ord gikk i oppfyllelse: «Dette skal de gjøre fordi de ikke kjenner Faderen og heller ikke meg.» Men apostlene var gjennom Jesu undervisning forberedt på motstand og gav dem følgende svar:

Apg 4:19f–Dere får selv avgjøre om det etter Guds vilje er rett å lyde dere mer enn ham. Men vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt.

Og da de gikk ut fra forhøret, gikk de med glede fordi de var aktet verdige til å bli spottet for Navnets skyld. (Apg 5:43) De forstod å anvende Jesu undervisning på seg selv:

Lk 6:23 – Gled dere da og hopp av fryd, for stor er lønnen dere har i himmelen. Det samme gjorde jo fedrene mot profetene.

Senere sørget Herodes for at Jakob, Sebedeus-sønnen, ble drept. Samme skjebne led Jakob, Herrens bror, da han sammen med flere jødekristne led martyrdøden år 62. Det skjedde på initiativ av øverstepresten Ananias d. y. - en av saddukeerne. Dermed gikk Jesu ord i oppfyllelse – om de som slår i hjel i den tro at de gjør Gud en tjeneste.

Det var perioder i kirkens historie da makthaverne skjermet kirken og folket sluttet opp om kirkens gudstjenester. Slike perioder synes å motsi Jesu ord om kirkens framtidsutsikter. Men historien vitner om tilpasninger til verdslige interesser og folkemeningens ideer om rett og galt i lære og liv. I stedet for å stole på Åndens sverd, som er Guds ord, vitner historien om den djevlelske fristelse. Denne verdens herlighet ville bli ham til, om han ville tilbe den onde selv:

Lk 4:6f – Jeg vil gi deg makten over alt dette og la deg få denne herlighet. For det er gitt i min hånd, og jeg gir det til hvem jeg vil. Om du bare faller ned og tilber meg, skal det være ditt.

I statskirkesystemet hendte det at kirkens rett, under utøvelse av løse- og bindemakten, ble overlatt til makthaverne. Helligdagene ble innordnet den kongelige straffelovgivning. Noe lignende skjer i vår tid, da folkekirkelige ordninger innordnet likhetsideer og individers selvbestemmelse medfører sanksjoner mot prester og lekfolk tro mot apostelordets lære fra kirkens Herre og Lærer. Oversett blir Guds kirkes handlende subjekt – apostelordets etterfølgere samlet om sin rettelig kalte prest.

Menighetens iverksettende myndighet består i apostel-ordets lære fra Jesus Kristus, Skriftens Herre. Lærevedtak i kraft av annen autoritet og kompetanse er uten gyldighet i Guds kirke. Misbruk av «menneskelig rett» forfalsker kirkens fremtreden.

Lk 6:26 – (Jesus) Ve dere, når alle taler vel om dere, for det samme gjorde fedrene med de falske profeter.

Guds profeter fikk lide forfølgelse, blant dem Amos som fikk prekenforbud:

Am 7:13 – Profeter ikke mer i Betel, for det er kongens tempel og rikets hus.

Jeremia ble forfulgt og satt i fengsel, og derfor klaget han sin nød:

Jer 20:8f – Så ofte jeg taler, må jeg skrike og rope: «Vold og overfall!» For Herrens ord er dagen lang blitt til spott og skam for meg. Men når jeg tenkte: «Jeg vil glemme ham og ikke lenger tale i hans Navn», da ble det som flammende ild i mitt indre, innestengt i mine ben. Jeg strevde for å holde det tilbake, men greidde det ikke.

ÅRSAKEN TIL TRENGSELSTIDER FOR KRISTI ORDS ETTERFØLGERE

«Dette skal de gjøre fordi de ikke kjenner Faderen, og heller ikke meg.»

Trengselstider fulgte i oldkirken da *arianerne* fornektet at Kristus er «av samme vesen som Faderen». De ville ikke vite av bekjennelsen til Kristus som sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. *Atanasius* ble drevet i landflyktighet. *Chrysostomos* ble flere ganger landsforvist fordi makthaverne i Konstantinopel ikke tålte kirkens gudgitte Kristus-bekjennelse. Senere truet keiseren med dødsdom over *Luther*, og paven lyste ham i bann. Dette har Kristus forutsagt.

«Jeg har sagt dere dette, for at dere når tiden kommer, skal komme i hu at jeg har sagt dere dette.» Herre Jesus, miskunne oss og bevare oss!

PINSEDAGEN. DEN HELLIGE ÅNDS UTGYTELSE

Første rekkes evangelium: Joh 14:22-31

Den Judas som kalles «Herrens bror», stilte Jesus et spørsmål: «Hva kommer det av at du vil åpenbare det for oss og ikke for verden?» Også flere av de tolv var opptatt Jesu forhold til «verden».

Forut for den løvhyttefest som det fortelles om i kap. 7, hadde de sagt til Jesus at han med sine undergjerninger burde gjøre seg kjent for «verden». (Joh 7:4) Ordet «verden» blir her brukt i motsetning til de tolv og de som tror på Kristus.

Joh 17:16 – De er ikke av verden, likesom jeg ikke er av verden.

HVORDAN FREMSTÅ SOM GUDS KIRKE I VERDEN?

Denne problemstilling har opptatt mange kirkeledere i det sekulær-liberale samfunn: Hvordan gjøre den organiserte kirke tiltrekkende? De har fulgte to linjer: Dels ved å vise fodeler ved et kirkemedlemskap, dels ved å tilpasse læren til de dominerende idèer i samtiden.

Dermed ble verdsliggjøring en indrekirkelig prosess. Jesu ga marsjordren: «Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk» (Lk 24:47). Men marsjordren blir sabotert, og det underfulle ved kirkens gudstjeneste blir tilslørt: Den oppstandne Kristus til stede i den forsamlede menighet, virksom med de handlinger han innstiftet og befalte. De skal døpte mennesker lære å holde, men dåpsundervisningen ble sideordnet med religion, kristendomskunnskap og humanetikk. Relativismens terror ble ødeleggende for kristen oppseding i hjem og menighet. Barn og unge blir indoktrinert den magisk-terapeutiske kvasireligion hvor avguden er mennesket «selv».

Denne kirkeødeleggende virksomhet tilslører Guds kirkes underfulle handlinger – prekenembetets løse- og bindemakt, dåpens betydning for den enkelte og kirkens liv, og likeså skriftemålets plass i nattverdberedelsen (absolusjonen), og Kristi sakramentale i Herrens Nattverd. Tilsløringene arter seg som fornuftsvisdom. Lyset står under et kar (Mt 5:15)

HVILKEN KIRKE TALER JESUS OM?

«Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord. Min Fader skal elske ham og vi skal komme til ham og ta vår bolig hos ham.»

De som bortforklarer og underkjenner Herrens bud, tar ikke vare på hans ord. De er ikke hans ords etterfølgere i kjærlighet til ham, men fremstår som tillitsvalgte, forpliktet på menneskers ordninger.

1 Kor 3: 16-18 – Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham. For Guds tempel er hellig, og dette tempel er dere. Ingen må bedra seg selv. Hvis noen regner seg for å være vis i denne verden, la ham da bli uforstandig, for at han kan bli virkelig vis.

1 Joh 3:18 – Mine barn, vår kjærlighet må være sann, ikke tomme ord, men handling.

Stilt overfor dette kjennetegn, holder ingen mål.

Lk 5:8 –Gå fra meg, Herre, for jeg er en syndig mann.

Mt 8:8 – Jeg er ikke verdig til at du går inn under mitt tak.

Legg merke til hva Jesus sier: «Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord.» Han sier ikke «holder mitt ord», som om det er et bud vi skal holde. Han sier: Den som tar vare på «mitt ord», anvender Guds ord på seg selv med apostelen som forbilde.

1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord at Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere, og blant dem er jeg den fremste.

Ingen kan av egen kraft elske Gud av hele sitt hjerte og sin neste som seg selv. Budet er godt i seg selv, men er ingen frelsesvei. Årsaken er vår onde menneskenatur. Den frelsesvei som Gud har beredt for oss i Kristus Jesus er en annen:

Joh 4:10 – Kjærligheten er ikke det at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder.

Denne kjærlighet er evangeliet i avgrenset mening. Den som tar vare på evangeliet, gir Gud rett i hans kjærlighet og tar vare på hans ord.

HVOR ER GUDS ENE HELLIGE KIRKE?

Etter Kristi Himmelfartsdag er ikke Kristus lenger synlig til stede på denne jord, men likevel virksom hvor menigheten samles og holder hans befalinger.

«Dette har jeg sagt dere mens jeg ennå er hos dere. Men talsmannen, Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, han skal lære dere alt og minne dere om alt som jeg har sagt dere.»

Vi kan heller ikke se Den Hellige Ånd, men merke hans virksomme nærvær med Kristis ord. Helligånden virker troen på Kristi velgjerninger, og skaper ved troen det nye menneske som skal leve evig for Gud. Hva vi er ved troen – hellige og rettferdige i Kristus, det skal vi en gang bli fullt og helt. Det nødvendige vilkår bekjenner vi med Den augsburgske bekjennelse:

«- kirken er de helliges forsamling, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett. (CA 7:1)

Nytestamentets skrifter er fremmed for den tanke at den kirkeorganiserte virksomhet er «kirken». Navnet kirke, brukt i denne mening er ingen garanti for at der fins Guds Ene Hellige Kirke. Avgjørende er troskapen mot det apostoliske ord fra Bibelens Herre og Kirkens lærer. Der kan selv et syv år gammelt barn finne dem som hører Den gode hyrdes røst og følger ham, sier Luther.

GUDS FRED - KIRKENS SKATT OG RIKDOM

«Fred etterlater jeg dere, min fred gir jeg dere, ikke den som verden gir. La ikke hjertet bli grepet av angst og motløshet.»

Etter oppstandelsen fra de døde, hilste Jesus de tolv: «Fred være med dere!» (Joh 20:19) Ordet «fred» omfatter den rikdom som Gud har gitt sin kirke.

*«Fred er kirkens velkomstord
og farvel på denne jord.
I vår dåp det til oss lød,
er vår trøst mot synd og død.
Fred med dere, Herrens fred,
nå og i all evighet!»*

Hva slags fred? Lærestrid følger kirkens historie har, og – merkelig nok – særlig i de tider som åndelig sett var rike tider for kirken. I aposteltiden gikk striden høyt om omskjærelsen – skulle kristne praktisere den eller ikke? Deretter stred man gjennom flere århundrer om Kristi guddom, da oldkirkens bekjennelser ble formulert. På reformasjonstiden gjaldt striden frelseslæren. Da ble de bekjennelser

formulert, som på bibelsk vis istemmer den nytestamentlige tro med en hel Bibel. Kirkens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden ble samlet og utgitt i Konkordieboken. Dens kirkerettslige og økumeniske gyldighet består i bekjennelsen til apostelordets lære fra Bibelens Herre, Herren Jesus.

Selv om apostelen refset Korint-menigheten, konstaterte han:

1 Kor 11:19 – Det må være partier blant dere, så det kan bli klart hvem som holder mål.

Innen moderne økumenisme har man inngått avtaler om prekestol- og nattverdfellesskap uten kirkebot for vrang lære. De er avtaler «på tilstrekkelig grunnlag» med rom for reservasjoner mot apostelordets lære fra kirkens Herre.

Guds fred med oss er syndenes forlatelse kun for Kristi skyld, mottatt i tro uten forbehold om fornyelse eller medvirkning, og uten rom for reservasjoner mot Guds ord.

Rom 5:1 – Da vi altså er blitt rettferdige ved tro, har vi fred med Gud ved vår Herre, Jesus Kristus.

Syndenes forlatelse fins ikke andre steder enn i Guds kirke på jorden. Andre forsøk på å fri seg fra skam og skyld og håpløshet løser ikke problemet. Det består. Derfor bekjenner vi i den tredje trosartikkel:

Jeg tror på Den Hellige Ånd, en hellig, allmenn kirke, de helliges samfunn, syndenes forlatelse og det evige liv.

Guds kirke og Guds nåde for sin godhets skyld hører uatskillelig sammen. Sagt med forklaringen til tredje trosartikkel:

«I denne kirke forlater han daglig meg og alle troende alle synder.» Har Gud fred med oss, trenger ikke vårt hjerte å være «urolig og motløst.»

ANDRE PINSEDAG: GUDS VILJE - MENNESKENES SALIGHET

Tredje rekkes evangelium: Joh 3:16-21

Dagens pretekst avslutter Jesu samtale med rådsherren Nikodemus. Samtalen viser den skarpe motsetning mellom Jesus og fariseismen, en retning innen jødedommen.

MOTSETNINGEN FARISÈISME OG KRISTENDOM

Fariseerne lærte at det gjaldt å velge det gode fremfor det onde. Denne valgmulighet er tema for neste søndag. I dagens evangelium er det ikke mennesket, men den levende Gud som handler til vår frelse. Jesus lærte at man måtte bli født på ny for å komme inn i Guds rike. Gud er den suverene i sin handlende allmakt. Gud må gripe inn til vår frelse fra synd og død, og gi våre liv en ny begynnelse:

Joh 3:16 – Så har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Guds selvhengivende kjærlighet utelukket fariseismens lære om menneskets valgmulighet. Da Jesus brukte gudsnavnet JEG ER om seg selv, lød det som gudsbespottelse i deres ører. De krevde lovens strengeste straff:

Joh 19:7 - «Vi har en lov, og ifølge loven må han dø fordi han har gjort seg selv til Guds Sønn.»

Fariseerne var derimot ikke fremmed for Guds kjærlighet. De vedkjente seg Guds nådige omsorg. Jesus fortalte jo om fariseeren i templet at han takket Gud for sin lovlydighet.

Jesus lar forskjellen mellom fariseisme og kristendom komme til uttrykk med det lille ordet «så»: «Så har Gud elsket verden at han gave sin Sønn den enbårne»

Denne forskjell ga Jesus til kjenne i ord og handling. Han sa ikke til den lamme: «Gud elsker deg og tilgir deg dine synder». Han sa: «Jeg forlater deg dine synder.» Guds kjærlighet viste han ved å ta imot tollere og syndere og spiste sammen med dem. I lignelsen om den bortkomne sønnen er han selv den hjemvendte sønnens far.

GUDS FORSONINGSVERK – EN SNUBLESTEIN OG DÅRSKAP

Jesus fremsto ikke som en lærer blant andre om frelsesveien, men sa: «JEG ER veien, sannheten og livet. (Joh 14:6). Han lærte om seg selv at Menneskesønnen var kommet for å gi sitt liv til løsepenge. Og derfor ga han marsjordren til de tolv og deres etterfølgere i prekenembetet:

Luk 24:46f – Så er det skrevet at Kristus måtte lide og oppstå fra de døde på den tredje dagen, og at i hans navn skal omvendelse og syndenes forlatelse blir forkynt for alle folk og først i Jerusalem.

Mt 28:20 – døb dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt jeg har befalt dere, og, se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.

Apostlene ble ikke forfulgt fordi de forkyste Guds kjærlighet til menneskene, men på hvilken måte det var skjedd. Gud hadde forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død, og bevist dette ved å reise ham opp fra de døde. På denne måte har Gud vist at han er en forsonet Gud og elsker verden. De forkyste Guds evangelium i Jesu navn.

Apg 5:30-32 – Våre fedres Gud oppreiste Jesus, han som dere hengte på et tre og drepte. Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding, for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse. Vi er vitner om alt dette, vi og Den Hellige Ånd, som Gud gav dem som lyder ham.

Apg 4:12 – Det fins ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det ikke gitt noe annet navn som vi kan bli frelst ved.

De lærte som det står i teksten: «Gud sendte ikke sin enbårne Sønn til verden for å dømme verden, men «for at verden skal bli frelst ved ham». Også den tidligere fariseer, Paulus forkyste på hvilken måte Gud hadde elsket verden:

1 Kor 2:2 – Jeg hadde bestemt meg for at jeg ikke ville vite noe annet blant dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet.

Derfor ble også Paulus forfulgt og til sist straffet med døden. Heller ikke han forkyste Guds kjærlighet i sin alminnelighet, men forkyste på hvilken måte Gud hadde forsonet verden med seg selv i Jesu korsdød,- «for jøder en snublestein, for greker en dårskap». (1 Kor 1:23)

Heb 9:22 – Etter loven blir jo nesten alle ting, og synd blir ikke tilgitt uten at blod blir utøst.

2 Kor 5:19 – Det var Gud som i Kristus forsonet verden med seg selv og gav oss forsoningens embete.

ERKLÆRT RETTFERDIG VED TRO UTEN LOVGJERNINGER

Jesus understreker den tro som Gud virker ved evangeliet. Den som tror på ham, blir ikke dømt. Uten troen, står mennesket under Guds lovs anklage og dom, bundet til sin synd og årsak til sin egen fortapelse, i det evige utenfor, borte fra Guds fullendte rike. Den en som ikke tror er allerede dømt... (v 18). Denne årsak blir stadfestet i Jesu dåpsbefaling.

Mk 16:16 - Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.

I dåpen til Jesu død blir Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del. Det blir stadfestet med ordene umiddelbart etter dåpen:

«Den allmektige Gud, vår Herre Jesu Kristi Fader, som har gjort deg til sitt barn i den hellige dåp og tatt deg inn i sin troende menighet, han styrke deg med sin nåde til det evige liv. Fred være med deg!»

Guds løfte om salighet for hver den som tror, gjør dåpen til «rettferdiggjørelsens sakrament» gjennom hele livet. Guds nådepakt består, ikke bare i begynnelsen, men hele veien. Denne lære om rettferdiggjørelse ved tro utvikler Paulus i Romerbrevet:

Rom 3:21-24 (Sv Kyrkobib.) –uten lov er Guds rettferdighet åpenbart, stadfestet av loven og profetene: Guds rettferdighet ved tro på Jesus Kristus for alle som tror. Her er ingen forskjell. Alle har syndet og står uten Guds herlighet og blir rettferdiggjort gratis av hans nåde ved gjenløsningen i Jesus Kristus.

Troen er ingen tro på troen. Avgjørende er ham vi tror på: Gud sendte sin enbårne Sønn til verden – ikke for å dømme verden, men for at menneskene skulle bli frelst ved ham. Også vi tilhører verden. Gud sendte ikke sin enbårne Sønn, for å dømme oss, men for å frelse enhver av oss ved Sønnen han gav, også oss til et levende håp. Vend om for himmelriket er kommet nær!

Troens grunn er ikke engang tilhørighet til dem som bekjenner Kristus Jesus som Herre og frelser. Det står «hver den» som tror. Altså får du fritt anvende Guds forsoningsverk på deg selv. Denne nåderett har Gud gitt deg i din dåp til Jesu død. Troens grunn er Jesus Kristus, og ham alene. Eller sagt med katekismens forklaring til tredje trosartikkel:

«I denne kristenhet gir han hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd

Jesu fullmaktsord – «den dere forlater syndene, er forlatt» - forklarer hvorfor presten spør i privatskriftemålet: «Tror du at min forlatelse er Guds forlatelse?»

Heb 10:39 – Men vi er ikke av dem som trekker seg tilbake og går fortapt, vi er av dem som tror og berger vår sjel.

Den som trekker seg tilbake er «allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn.»

JESUS KRISTUS - «LYSET SOM ER KOMMET I VERDEN»

Joh 1:9f – bekjenner vi våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss fra all urett. Sier vi at vi ikke har syndet, da gjør vi ham til en løgner, og hans ord er ikke i oss.

Mt 5:16 – Slik skal også deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerninger dere gjør, og prise deres Far i himmelen.

Rom 3:31 – Opphever vi så loven ved troen? Slett ikke! Vi stadfester loven.

DEN HELLIGE TREFOLDIGHETS FEST

Første rekkes evangelium: Joh 3:1-15. Den nye fødsel

Jesus underviste farisèeren Nikodemus om dåpen med vann og Ånd. Nikodemus hadde kjennskap til dåpen, kanskje fra Johannes Døperen som døypte i Jordan. Da ville flere farisèere bli døpt av ham. En annen kilde kan ha vært Jesu disipler, for også de døypte. De praktiserte kristen dåp på Kristi vegne, som er praksis den dag i dag.

Nikodemus hadde hørt at dåpen var et middel til en ny fødsel. Jesus innskjerpet at dåpen er nødvendig til frelse (3:5). Det var altså ingen tilfeldighet at Jesus kom i samtale med en farisèer om dåpen. Men at dåpen skulle være nødvendig til frelse, det kunne ikke farisèeren fatte. Hvorfor?

FARISÉISMENS LÆRE OM VILJENS FRIHET

Farisèerne lærte at mennesket kan fritt velge mellom rett og galt, og dermed bli frelst ved gode gjerninger. Syndefallsberetningen var for dem et eksempel på hvordan det kan gå, når man velger galt. I en synagogebeønn heter det: «Min Gud, den sjel du har gitt meg, er ren.» (Sit Hugo Odeberg.)

Med sin tro på viljens frihet måtte Nikodemus spørre: «Hvordan kan et menneske bli født, når det er gammelt?»

Jesus viser til menneskets avmakt i troens saker. Bare den levende Gud kan gripe inn til frelse og gi en ny begynnelse med et nytt liv i Guds rike. Utelukket er den selvbestemte kristentro, for utelukket er tro med forbehold om egen kvalifikasjon.

GUDS SUVERENE FRELSESHANDLING I DÅPEN

Tit 3:5f - Ved badet til gjenfødelse og fornyelse ved Den Hellige Ånd, som han rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser, for at vi – rettferdiggjort ved hans nåde, ifølge håpet skal bli arvinger til det evige liv.»

Jesus innskjerpet Guds suverene frelseshandling i dåpen. Da har noen forsøkt å berge dåpens betydning. Til den ene siden går de som døper barna i lydighet mot Jesu befaling, men tilføyer en erstatningslære om gjenfødselen i vekkelsens opplevelsesmystikk. Dermed oppstod læren om to gjenfødseler - den ene for spebarna, den andre for frafalne voksne.

Til den andre siden går gjendøperne. De samarbeider med Gud om frelsen og lar seg døpe på nytt for å bekrefte den tro som de allerede har. Denne lære fikk nedslag i bibeloversettelser, hvor dåpen er kalt «en ren samvittighets bekjennelse for Gud».. (1 Pet 3:21). Denne oversettelse motsier den nytestamentlige lære om dåpen: «en god samvittighets pakt med Gud»

Det er sant at den som døpes, bekjenner troen på Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd. Da apostelen Filip døpte den etiopiske mannen, bekjente han «jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn». Det allikevel ikke vår bekjennelse som gjør dåpen til dåp, eller at vår bekjennelse er dåpens innhold. Det strider mot Jesu ord om Guds frelseshandling i dåpen. Det får være nok å minne om forklaringen i Lille Katekisme:

«Hvordan kan vann gjøre så store ting?

Vann gjør det visselig ikke, men Guds Ord som er med og hos vannet, og troen som liter trygt på det Guds Ord som er innfattet i vannet.

Uten Guds ord er vannet bare vann og ingen dåp, men med Guds Ord er det en dåp; et nåderikt livets vann, og «et bad til gjenfødelse ved Den Hellige Ånd».

Et eksempel fra bibelhistorien er Na'aman – den arameiske høvedsmannen kom til profeten Elisa og ba om å bli helbredet fra sin spedalskhet. Han fikk til svar at han skulle bli ren ved å vaske seg sju ganger i Jordan. Men Na'aman vegret seg. Ikke var vel vannet i Israel renere enn elvene i Syria? Han oppfattet ikke det guddommelige løfte som ble knyttet til vannet i Jordan. (2 Kong 5:10, 12)

Guds Ord var forent med vannet også da Døperen Johannes døpte i elven Jordan. Der var det Jesus lot seg døpe med synderes dåp, og dermed stadfestet sin lidende lydighet som Guds lovs oppfyller og verdens syndebærer. Denne dåp ble fullført i hans død på korset. (Mk 10:38f, Lk 12:50) Johannes vegret seg først, men lot det skje på Guds befaling: «La det nå skje!» Da var de tre personene i Guds Treenhet – Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd virksomme i Jesu dåp. Derfor sier kirken i en av sine bønner:

«Du som også ved din Sønns dåp i Jordan helliget vannet til en salig syndflod, der syndenes vaskes vekk i Jesu Navn ...»

På Pinsedagen klandret Peter tilhørerne, som med sine synder var medskyldige i Guds Sønns død på korset. De ble i villrede: «Brødre, hva skal vi gjøre?» Da fikk de til svar: «Vend om, og enhver av dere la seg døpe i Jesu Navn til syndenes forlatelse. Da skal dere få Den Hellige Ånds gave.»

Dåpens vann får sin kraft av Guds ord og befaling, så Den Hellige Ånd blir utgytt over den som blir døpt. Derfor måtte Johannes-disiplene ble med den kristne dåp til Guds nådepakt i Jesu død. (Rom 6)

På samme måte som et menneske består av en synlig kropp og en usynlig sjel, består dåpen av synlig vann og den usynlige Hellige Ånd. Ved døpeordene «i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn» blir vannet et sakrament – fylt av Den

Hellige Ånds kraft, skjønt vi ser bare vann. Her må vi gjøre på samme måte som under Herrens Nattverd. Vi må se med Guds Ord som vi hører fremsagt over vin og brød. Også da skjer underet i kraft av Guds ord.

Da har man forsøkt å gjøre såkalt «tungetale» til et tegn på Åndens virksomme nærvær. Men det var ikke et ubegripelig babbel tilhørerne hørte på Pinsedagen. Mange var da samlet fra ulike folkegrupper rundt Middelhavet. De hørte apostlene tale begripelige ord på hvert deres tungemål (gresk glossa: språk). Men påstår man at apostlene talte et ubegripelig babbel, må man gjøre den til Guds kirkes kjennetegn, og dermed underkjenne Åndens gjerning ved Guds ord gjennom kirkes historie.

FRA DÅPEN KOMMER GUDS BARN MED BARNERETT HOS GUD

Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu Kristi død for alle, blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død.

Rom 6:3f – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? /.../ for at vi skal leve det nye livet likesom Kristus ble reist opp fr de døde ved Faderens veldige kraft.

Fra dåpen kommer Guds kjære barn med barnerett og arverett hos ham. Derfor formaner Kristus: «Søk først Guds rike og hans rettferdighet!» (Mt 6:33)

Problemet vårt er egen avmakt og uverdighet, for Gud vil ikke ha noe urent inn i sitt rike. Gud er hellig, og intet urent øye kan se ham og leve. Stilt overfor ham, må vi istemme Davids ord: «Se, i synd er jeg født.» Løsningen har Gud beredt oss i Den hellige dåp, til bruk gjennom hele livet. Sagt med vår barnelærdom:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det. Slik Guds ord sier og løftet lyder /.../ Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.»

Gud kan. Derfor er dåpen til Jesu død rettferdiggjørelsens sakrament til frelse for hver den som tror. Guds nådepakt i dåpen består til vår bruk, ikke bare i begynnelsen, men gjennom hele livet.

Ef 5:26f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved å hellige henne i vannets bad ved ordet, og for at han skulle stille kirken fram for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller annet slikt, nei, hun skulle være hellig og feilfri. (E. Sv Kyrkobibel)

1 Kor 6:11 – Dere er blitt renvasket, dere er blitt helliget, dere er blitt erklært rettferdige ved Herrens Jesu Kristi navn og vår Guds Ånd.

DÅPEN I DAGLIG BRUK

Dåpen praktiseres i daglig anger og bot. Det er å forsake djevelen og alle hans gjerninger, og betrakte seg selv som et Guds barn kun for Kristi skyld.

Med Kristus til gave er han all vår hellighet og rettferdighet hos Gud. Denne gudgitte tro øver vi i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt kall. Kristi daglige komme er troens glede og vårt levende håp.

1 Joh 3:1-3 – Se hvor Faderen har vist oss. Vi får kalles Guds barn, og vi er det. Verden kjenner oss ikke, for den ikke kjenner ham. /.../ det er ennå ikke åpenbart hva vi skal bli. Vi vet at når han åpenbarer seg, skal vi bli ham lik, for vi skal se ham slik han er. Enhver som har dette håp, renser seg, liksom Kristus er ren.

1 Joh 4:11 – Mine kjære! Har Gud elsket oss slik, da er vi skyldige til å elske hverandre.

1. S. E. TREF. DEN RIKE MANN OG LASARUS

Første rekkes evangelium: Lk 16:19-31

Den rike mann levde «i fest og glede hver dag», uten tanke på det som senere måtte komme. Hvordan gikk det med ham? Kroppen døde og ble begravet. Deretter står det at han pintes «i denne lue». Men hvordan gikk det med Lasarus?

Hva Gud har beredt for dem som elsker ham

Lasarus i Abrahams fang forteller at hans trøst i livet hadde vært Guds løfte til Abraham. Nå var han hjemme i den virkelighet hvor Guds løfte gikk i oppfyllelse. Billedbruken beskriver ikke, men lar oss ane det uutsigelige i en virkelighet som overstiger mennesketankens muligheter.

1 Kor 2:9 – Det intet øye så, og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte, alt det som Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham.

Guds gode engler førte Lasarus til hvilen i «Abrahams fang», et bilde på de saliges liv hos Gud. Der gikk Asafs bønn i oppfyllelse,

Sal 73:26 – Du leder meg med ditt råd, og siden tar du meg opp i herlighet.

Vanlig språkbruk vil vel si om den rike mann at han havnet i helvetet. Men grunntekstens ord (apoleia) betyr ikke «å komme til helvete». At noe gikk fortapt, kan bety at noe eller noen kom bort, omkom, gikk til grunne, ble ødelagt eller fordervet. Sorg og savn vitner om noe som var verdifullt. Sammenhengen avgjør betydningen.

Jesu billedbruk gjenspeiler Det gamle testamente. Poenget er åpenbaringsordets Gud, den levende, hellige Gud, han som rår i begge virkeligheter.

Motstand mot Guds frelse medfører den evige død

Guds himmelrike er kommet oss nær i Jesus Kristus. Den oppstandne Jesus er virksom til stede med sitt ord i den forsamlede menighet. Han kaller og opplyser. Noen river himmelriket til seg. Andre trosser imot og forblir under Guds fiendemakter synd og død og satans rike. De går fortapt når Kristus kommer tilbake som verdens dommer. De får som fortjent, men aldeles unødvendig, for Gud er en forsonet Gud.

Sal 80:17 – De /.../ skal gå til grunne for din trussel.

Mt 10:28 – Vær ikke redd for dem som kan drepe legemet, men ikke kan drepe sjelen. Frykt heller for ham som kan ødelegge både sjel og legeme i helvete.

Mk 9:47 – i helvete, der marken ikke dør og ilden ikke slukner.

Når vi i Nytestamentet møter sammenstillingen død og fortapelse, liv og frelse, er det tale om to motstående virkeligheter.

2 Kor 2:15f – vi er en Kristi vellukt for Gud, blant dem som blir frelse og blant dem som går fortapt: blant dem som går fortapt, en duft av død til død, blant dem som blir frelst, en duft av liv til liv.

Den rike mann havnet i dødens virkelighet. Lasarus i «Abrahams fang» beskriver hva frelse er – evig liv. Det motsatte av «evig liv» er «evig død. Død er i denne sammenheng mer enn den legemlige død. Et vantro menneske er allerede underlagt syndens og dødens herredømme, skilt fra livets kilde.

Rom 6:23 – Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Sal 36:10 – hos deg er livets kilde.

Jer 2:13 – de har gått bort fra meg, kilden med det levende vann.

Åp 7:17 – Lammet /.../ skal være deres hyrde og føre dem til kilder med livets vann.

Fortapelsen er den virkelighet «hvor livet og livsmulighetene er ødelagt. Guds skaperverk er ødelagt – uten skjønnhet, kraft, glede, fylde, sunnhet, utfoldelse, fred. Ingenting av det som hører livet til, er tilbake. Alt er mislykket, forfeilet, ødelagt og fortapt.

Den rike mann var borte fra Gud, den frelsende og livgivende makt. Han var under Guds vrede over synd, død og satans velde.

Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som er ulydig mot Gud, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

HVA MENER JESUS MED «LUE» ELLER «ILD»?

Billedbruken handler om Guds vrede over sine fiendemakter synd, død og djevel. Jesus overtok denne billedbruk fra Det gamle testamente (Esek 34:9f, 1 Mos 19:24f. Jf Åp 14:10f, Mt 25:41, osv).

Gud er kjærlighet på en slik måte at han er nidkjær for sitt verk, så nidkjær at han ikke sparte sin egen Sønn, men gav ham for oss alle. (2 Mos 20:5, Rom 8:32) En synlig påminnelse er krusifikset. Det minner oss også om hvem vi tilhører, alle vi som er døpt til Jesu død. Det var hensikten å tjene ham i det nye livet under hans nådige herredømme.

Derfor kaller Gud oss alle tilbake for å leve forsonet med ham. Men vil man ikke høre Guds ord og ta vare på det, motsetter man seg Guds tro og forblir uten kjennskap til den levende Gud, og uten håp. Det gudløse samfunn gjør den levende Gud til sin verste fiende, for de mange gudsbilder vitner om uvitenhet. Barn og ungdom blir skjermet mot gudskunnskap i kirkens gudstjenestelige rom.

Det gikk et uoverstigelig juv mellom de to. Det fins ikke noe Guds evangelium etter døden. I dag er Dette stadfester Jesu ord på Dommens dag:

Mt 25:41 – Gå fra meg, dere som er forbannet, bort til den evige som er gjort i stand for djevelen og hans engler.

Ef 5:14 – Våkne opp du som sover, stå opp fra de døde, og Kristus skal lyse for deg.

Gud virker omvendelse og tro hos dem som hører hans ord.

Uttrykket «omvende seg» gir inntrykk av en selvbestemt omvendelse. Men det motsatte er tilfelle. Det er Gud som omvender med sitt ord i sin tjeners munn. Omvendelsen er Guds gave.

Mal 4:6 – Han (Elia = Johs Døperen) skal vende fedrenes hjerter til barna og barnas hjerter til fedrene

Apg 5:31 – (Jesus) har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding, for å gi Israel omvendelse og syndstilgivelse.

Omvendelsen medfører et nyttsinnelag: sorg over synden og tro på Kristus.

Mk 1:15 – Tiden er kommet. Guds rike er nær. Vend om og tro på evangeliet!

Omvendelsen innebærer et nytt gudsforhold i Kristus Jesus, og dermed syndenes forlatelse, evig liv og frelse fra Guds vredesdom over sine fiendemakter.

Uttrykket «Abrahams tro» er en påminnelse om det nye gudsforhold. En kristen har samme tro som Abraham, og kristne kalles «Abrahams barn», de som etter sin død kommer til «Abrahams fang». De dør i Abrahams tro, ved dåp og tro ikledd Kristi rettferdighet og hellighet. Et eksempel er tolleren Sakkeus. Jesus sa om ham frelse var kommet til hans hus fordi han var en Abrahams sønn, det vil si en som hadde Abrahams tro.

Vi kommer til troen ved å høre Guds ord, for Gud er virksom med sitt ord:

Rom 10:17 – Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord. (Jes 53:1)

Den som hører Guds ord, anvender det på seg selv, uansett om det avslører synd eller kaller og opplyser om Guds kjærlighet – hva den består i. Det «er til meg også». Slik virker Guds ord et nytt sinnelag.

Rom 1:16 – jeg skammer meg ikke over evangeliet. Det er Guds kraft til frelse for hver den som tror.

2. S. E. TREF. DET STORE MÅLTID

Første rekkes evangelium: Lk 14:15-24

Det var gjestebud på en sabbatsdag. Verten var en ledende farisèer, og blant gjestene var Jesus. En av de utbrøt da: «*Salig er den som spiser brød i Guds rike.*»

Denne episode danner bakgrunnen for Jesu lignelse om det store måltid. Dermed ville Jesus ha sagt at hele Israel er innbudt, men siden det takket nei, går innbydelsen til hedningfolkene. Denne regel fulgte Paulus og Barnabas da de hadde forkynt i synagogen i Antiokia i Pisidia, men møtt med hånsord og motsigelser:

Apg 13:46f – Det var nødvendig å forkynne Guds ord til dere først. Men siden dere avviser det og selv ikke finner dere verdige til det evige liv, så går vi nå til hedningene. For dette er Herrens befaling til oss: Jeg har satt til et lys for folkeslag, for at du skal bringe frelse helt til jordens ende.

Jesu lignelse om det store måltid angår Guds kirke i nåtid, også oss på dette sted. Vi har ingen grunn til å opphøye oss over jøder og hedninger.

Rom 11:17f – Noen av grenene er nå brukket av, og du som var en vill oljekvist, er blitt podet inn blant grenene og har fått del i sevjen fra roten. Men innbill deg ikke at du er bedre enn grenene! Men gjør du det, så husk at det er ikke du som bærer roten, men roten som bærer deg!

Når vi leser eller hører hvordan Jesus gikk i rette med jøder og farisèere, skal vi anvende Jesu ord, enhver på seg selv. Vår menneskenatur søker gjerningenes rettferdighet fremfor troens rettferdighet i Kristus. Det er ødeleggende for kirkes fremtredende når frelse ved gjerninger vinner frem lik en surdeig i den organiserte kirkevirksomhet. Hvor man t gir rom for den lære at mennesket kan samarbeidet med Gud om sin egen omvendelse, har farisèismens lære fått innpass med kirkeødeleggende virkning.

I Jesu lignelse heter det: «Kom, nå er alt ferdig!» Profetien i Ordspråkenes bok er gått i oppfyllelse:

Ord 9:1-5 – Visdommen har bygd sitt hus og hogd til sine sju søyler. Hun har slaktet fe, blandet vin og dekket sitt bord. Hun har sendt sine piker av sted og

roper oppe fra byens høyder: «Den uerfarne kan vende seg hit!» Og til den som er tankeløs, sier hun: «Kom og spis av min mat, og drikk av den vin jeg har blandet!»

Visdommen har gjort alt ferdig. Derfor heter det i Jesu lignelse: Kom, alt er gjort ferdig. Hvem er denne visdom? Det er Guds visdom, åpenbart i Jesus Kristus og ham korsfestet (1Kor 4:2). Innbydelsen skal vi forstå i lys av Jesu ord på korset: «Alt er fullbrakt!» (Joh 19:30) I løpet 33 år hadde han i sin lidende lydighet oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted, og like fra omskjærelsen led han syndestrafen inntil den ble fullbrakt i hans død på korset. Guds forsoning med verden begrunner innbydelsen: Kom, alt er gjort ferdig! Det er ingen mangel ved Guds forsoning med den syndefulle verden. Den levende Gud er en forsonet Gud. Kristus Jesus er Guds fred med oss alle.

Rom 8:23 - Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Guds forsoningsverk i Kristi død er også forutsagt i Salme 22. Det innledende bønnerop er troens rop: «Min Gud, min Gud! Hvorfor har du forlatt meg?»:

Sal 22:22ff – Du bønnhører meg. Jeg vil forkynne ditt Navn for mine brødre. Lovsyng deg i menigheten: «Pris Herren, dere som frykter ham, all Jakobs ætt, gi ham ære!».

«Du bønnhører meg». Gud er en forsonet Gud i Guds enbårne Sønns død. Vår medvirkning er utelukket. Gud har gjort alt ferdig.

Like fra begynnelsen i Guds frelseshistorie har Gud forberedt sitt gjestebud i sitt himmelrike. Gjennom hele Det gamle testamente gikk innbydelsen ut. Noa og hans familie tok imot innbydelsen og om bord i arken ble de frelst fra syndfloden, Guds straffedom over syndens herredømme i verden. Abraham ble innbudt da han fikk Guds løfter. Og innbyderne var like fra Guds profeter, like fra Samuel til Malaki. Da tiden var inne, innbød Døperen Johannes med ordene: «Vend om, for himmelriket er nær!» Deretter fullførte Jesus innbydelsen, da himmelriket var kommet nær i hans tjenerskikkelse. Han fullførte innbydelsen: «Vend om, for himmelriket er kommet nær.

Mk 1:15 – Tiden er kommet- Guds rike er nær. Vend om og tro på evangeliet!

Under sin offentlige virksomhet gjennom tre år forklarte Jesus at han ikke vaar send til andre enn til de fortapte får av Israels hus. (Mt 15:24) Han befalte senere de tolv om å begynne med jødene; først i Jerusalem og senere gå til folkene, like til verdens ende.

De først innbudte takket nei. Det betyr ikke at alle jøder gjorde det. Den første kristne menighet bestod av flere titusen jøder. Fariséeren Nikodemus ble regnet med blant dem- Og den kristenforfølgeren Saulus ble apostelen Paulus.

Hvilke unnskyldninger hadde de som ikke mottok innbydelsen? De unnskyldte seg med gjerninger som i og for seg er gode innen jordbruk og husdyrhold, enhver i sitt kall. (Ord 18:18:9, Pred 3:22, 2 Tess 3:10)

Det var også en god gjerning å inngå ekteskap, for det er innstiftet av den gode Skaperen.. (1 Mos 2:24) Forholdet mann og hustru er en Kristus-profeti: Det avbilder Kristus og kirken. Men en kvinne i prekenembetets gjerning avbilder et lesbisk partnerskap. Virkningen er ødeleggende for Guds kirkes fremtreden.

Men hvordan kan gode gjerninger hindre inngangen til Guds rike? Det beror på vår prioritering. Hva er viktigst for meg i mitt liv? Det ditt hjerte henger fast ved, det er din gud.

Guds bud korrigerer: «Du skal ikke ha andre guder foruten meg.» Den fremste avgud er mennesket «selv». Selvet krever selvbestemte tanker, ord og gjerninger. Denne mystiske kilde krever selvbestemte friheter med krav på alles respekt – også den selvbestemte kristendom.

Den Gud som vi lærer å kjenne gjennom Jesus Kristus, er ingen gudsforestilling, men åpenbaringsordets levende Gud, vår skap og gjenløser. Derfor formaner apostelen umiddelbart før Nattverdens liturgi:

1 Kor 10:14 – Hold dere altså borte fra avgudsdyrkelsen /.../ Jeg taler til dere som til forstandige mennesker. (1 Joh 5:21)

Den selvbestemte prioritering hindrer mennesker i å søke Guds rike og hans rettferdighet først. Da gikk innbydelsen ut til «fattige og lamme, blinde og halte». Det er denne nyorientering Paulus beskriver med følgende ord:

1 Kor 1:26-29 – Brødre, tenk på hvem dere selv er, dere som ble kalt: ikke mange vise, menneskelig talt, og ikke mange med makt eller av fornem ætt. Men det som går for å være uforstandig i verden, utvalgte Gud seg for å gjøre de vise til skamme. Det som regnes som svakt i verden, utvalgte Gud seg for å gjøre de sterke til skamme. Det som står lavt i verden, det som blir foraktet, det som ingenting er, det utvalgte Gud seg for å gjøre til intet det som er noe, for at ikke noe menneske skal rose seg overfor Gud.

Gud er den suverene. Med sitt ord bringer han oss til Herrens Nattverd, som nå er gjestebudet i Guds rike. Alt er gjort ferdig; Gud er en forsonet Gud og syndene tilgitt. Utelukket er vår medvirkning av egen fornuft eller kraft. Gud har kalt oss og opplyst oss. Det skjer med det prekenembete som har Guds oppdrag og fullmakt å lære evangeliet og meddele sakramentene. Hvorfor?

«For med Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud, ikke for våre fortjenesters skyld, men for Kristi skyld, rettferdiggjør (dvs frikjenner) dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld.» (CA art 4) 4.)

1 Kor 1:30 – Dere er (Guds) verk ved Kristus Jesus, han som er blitt vår visdom fra Gud, vår rettferdighet, vår helliggjørelse og forløsning, for at den som roser seg, skal rose seg av Herren, slik det står skrevet (Jer 9:23f).

Jesus sier til slutt at ingen av de innbudte «skal får smake mitt måltid». Hvorfor? Med velmente gjerninger utelukket de seg selv fra det gjestebud som er troens fest, som vi allerede feirer med Herrens Hellige Nattverd.

Jer 9:23f – Så sier Herren: Den vise skal ikke rose seg av sin visdom, den sterke ikke av sin styrke, og den rike ikke av sin rikdom. Men den som vil rose seg, skal rose seg av dette: at han har forstand og kjenner meg, vet at jeg er Herren, som viser miskunn og øver rett og rettferd på jorden. For slik vil jeg ha det, lyder ordet fra Herren.

3. S. E. TREF. DEN BORTKOMNE SAUEN

1. rekkes evangelium: Lk 15:1-10.

Tollere og syndere holdt seg nær til Jesus for å høre på ham. Dette forarget farisèerne og de skriftlærde: «Denne mannen tar imot tollere og syndere, og spiser sammen med dem!»

Hvorfor spiste tollere og syndere sammen med Jesus? Hos ham fikk de høre at deres synder var forlatt. Det fikk også den lamme høre: «*Dine synder er forlatt.*» Det fikk også hun høre som var anklaget for hor: «*Dine synder er forlatt.*» (Mt 9:2, Joh 8:11) Det fikk de høre hos Jesus uten noe forbehold om egen fortjeneste.

Farisèerne kjente ikke til evangeliet om syndenes forlatelse. De kjente kun lovens krav til gjerninger. At de selv ble fordømt av loven, de forstod de ikke.

Joh 5:45 – Den som anklager dere, er Moses, han som dere setter deres håp til.

Hos Jesus får syndere høre Guds evangelium. Hos farisèerne får de høre selvforbedring på lovens vilkår. Veiskillet går mellom to frelsesveier. Farisèerne lærte at du har en fri vilje, fri til å velge de gjerninger som Guds lov krever: Å elske Gud av hele ditt hjerte og din neste som deg selv. Det er bare et spørsmål om å velge rett. Hos Jesus får de høre om sin avmakt. De kan ikke av egen fornuft eller kraft prestere lovens krav, om så med Guds hjelp. Gud er nådig for sin egen skyld.

Hos Jesus hører vi om Guds handlende allmakt og frie nåde, uten krav om egen kvalifikasjon. Jesus er den gode hyrde, kommet for å frelse de bortkomne, forvillet bort fra Gud. Det er hva lignelsen om den bortkomne sau handler om.

Fil 2:6-10 – Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske: Han fornedret seg selv, og

ble lydig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gikk ham navnet over alle navn, for at hvert kne skal bøye seg i Jesu navn.

2 Kor 5:19 – Det var Gud som i Kristus Jesus forsonet verden med seg selv.

Derfor var det Jesus tok imot tollere og syndere og tilgav. Blant farisæerne var Paulus, uklanderlig i sin ferd. Senere kom han til selverkjennelse, fordømt av Guds lov:

Rom 7:24 – Jeg arme menneske, hvem skal frelse meg fra dette dødens legeme?

Paulus var selv blitt den bortkomne sauene som den oppstandne Jesus oppsøkte utenfor Damaskus og fikk bragt inn til menigheten i Damaskus og frelsen i dåpen. Paulus fikk nåde til å fremstille den rettferdighet som evangeliet åpenbarer, at «et menneske blir erklært rettferdig ved tro uten lovgjerninger». (Rom 3:28)

Paulus fikk lære at den «Guds rettferdighet» som kom til ham, var den rettferdighet som farisæerne forkastet og fikk drept på korset, nemlig Jesus.

Rom 5:18 – likesom en manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører én manns rettferdige gjerning til frifinnelse og liv for alle.

Mannen med de hundre sauene gikk for å oppsøke den ene bortkomne – ikke for å straffe, men for å frelse, gratis av nåde, og med ham til gave gjøre oss skikken til å gjøre hans vilje.

Jes 53:6 – Vi før alle vill som sauer, vi vendte oss hver til sin vei. Men skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.

Heb 13:20f – Fredens Gud, som førte den store hyrde for hjorden, Jesus Kristus opp fra de døde, i kraft av en evig pakts blod, måtte han gjøre dere skikken til alt som godt er, slik at dere gjør hans vilje.

Det bortkomne pengestykket

Denne lignelsen handler ikke om Kristus. Hvem kan denne kvinnen være? I Bibelen blir Guds folk og kirke sammenlignet med en kvinne.

Ef 5:25, 28 – Dere menn skal elske hustruene deres slik Kristus gav seg selv for den /.../ På samme måte skal mennene elske sine hustruer som sitt eget legeme.

Den troende kirke er den virkelighet som kalles Kristi legeme (Ef 5:30), som i Åpenbaringsboken kalles «Lammets hustru». Hun har i dåpen født oss til Guds barn, og hun før og fostrer oss med Guds ord. Hun er ingen organisasjon blitt til av mennesker, men Kristi kirke som leter etter sine barn, kommet bort fra Guds familie. Og hver gang hun finner en bortkommen, tilsier hun syndenes forlatelse og gir plass i troens fest, Herrens Hellige Nattverd.

Den bortkomne mynten var av stor verdi.

1 Kor 7:23 - Dere er kjøpt og prisen betalt.

1 Pet 1:18 – Dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene; det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil eller lyte.

Sal 116:15 – Dyrt aktet i Herrens øyne er hans helliges død.

Mt 10:31 – (Jesus) Dere er mere verdt enn mange spurver.

Hva gjorde kvinnen da hun lette? Hun tente et lys.

Mt 5:14f – Dere er verden lys. En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. Og når man tenner et lys, setter man det ikke under kar, men i en stake, så det kan lyse for alle i huset.

Lyset i lysestaken er Guds ord. Sal 119:105 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti. Om dette lys talte Simeon (Lk 2:32) da han tok Jesus-barnet i favn og i sin lovsang kalte det «et lys til opplysning for hedningene og en herlighet for ditt folk, ditt Israel.»

Det samme sa den oppstandne Jesus til Paulus utenfor Damaskus:

Apg 26:18 - Du skal åpne deres øyne, så de vender om fra mørke til lys, og fra satans makt til Gud, for at de ved troen på meg skal få syndenes forlatelse og arvelodd blant dem som er helliget.

«Opplysning» er her det samme som å vende om fra mørke til lys. Guds ord opplysning skjer når Gud får dra oss til seg med sitt ord. Lyset fra Guds herlighet opplyser med Guds ord vår formørkede forstand. Når mennesker vender om til den levende Gud, er det utelukkende hans verk hos dem som hører hans ord og tar vare på det.

Apg 5:31 – Gud har opphøyd (Kristus) til sin høyre hånd /.../ for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse.

Apg 11:18 – de priste Gud og sa: «Så har da Gud også latt hedningene få vende om og vinne livet.

Apg 20:21 - ingenting av det som kunne gagne dere, har jeg holdt tilbake.

Omvendelsen merkes når tilhørere anvender Guds velgjerninger i Kristus, enhver på seg selv. De blir nattverdgjester og kommunikanter i Guds kirkes sakramentale samfunn med Kristi ofrede legeme og blod. Derfor gleder vi oss over en synder som får nåde til å vende om. Da blir den lovsang som Moses sang (2 Mos 15), også vår lovsang for Guds og Lammets trone:

Jes 6:3 – Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaot. All jorden er full av hans herlighet.

Åp 15:3-4 – Store og underfulle er dine gjerninger, Herre Gud, Allmektige.

Rettferdige og sanne er dine veier, du folkenes konge.

Hvem skulle ikke frykte deg, Herre, og ære ditt Navn?

For du alene er hellig.

Alle folkeslag skal komme og tilbe for ditt åsyn, fordi dine rettferdige dommer er blitt åpenbare.

Derfor avslutter vi nattverdlovprisningen med sangen

Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud Sebaot.

All jorden er full av hans ære.

Hosianna i det høyeste!

Velsignet være han som kommer i Herrens Navn;

Hosianna i det høyest!

4. S. E. TREF. SPLINTEN OG BJELKEN.

1. rekkes evangelium: Lk 6:36-42

«Døm ikke, så skal dere ikke bli dømt! Fordøm ikke, så skal dere ikke bli fordømt!»

HVA SLAGS DØMMING ER DET JESUS TALER OM?

En forhastet slutning påstår at Jesus forbyr å anvende Guds ord i spørsmål om rett og vrang lære, eller i spørsmål om et menneskes evige skjebne. Hvis så var tilfelle, ville Jesus ha motsagt seg selv, han som dømte så hardt farisæerne og de skriftlærde, de som holdt seg til «de gamles tradisjoner» ved siden Skriftens ord.

I Bibelen har Guds profeter og apostler avsagt mange strenge dommer om lære og liv. Altså må det være en viktig oppgave å bedømme og dømme lære og liv, for ellers blir vi snart fpå ville veier. Og når et menneske avviser evangeliet, eller Guds løfte gitt i dåpen, da vil Jesus at den ubotferdige får høre Guds advarsel, at «den som ikke tror, skal bli fordømt» (Mk 16:16).

Mt 7:15 – Vakt dere for de falske profeter! De kommer til dere i saueham, men innvendig er de glupske ulver.

Mt 18:18 – Sannelig sier jeg dere: Alt dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og alt dere løser på jorden, skal være løst i himmelen!

KRISTUS HAR GITT KIRKEN TO NØKLER, LØSE- OG BINDENØKKELN.

Esek 33:7-9 – jeg har satt deg til vaktmann for Israels ætt. Når du hører et ord fra min munn, skal du gi dem en advarsel fra meg. Hvis jeg sier til en ugudelig mann: «Du skal sannelig dø», og du ikke advarer ham mot det livet han fører, da skal han dø, for han har syndet. Men deg vil jeg kreve til ansvar for hans død. Men advarer du ham /.../ og han likevel ikke vender om, da skal han dø på grunn av sin synd. Men du har berget livet.

Altså kan ikke Jesu forbud mot å dømme gjelde den løse- og bindemakt som Gud har gitt sin kirke på jorden.

DEN INNBYRDES OVERBÆRENHET BLANT TROENS BEKJENNERE

Feil og mangler hefter ved troens bekjennere, men for sin godhets skyld har Gud gitt oss barnerett i nådens og syndsforlatelsens rike. (Lk 12:32) Bruker vi De ti bud som skriftespeil, skjønner vi hvorfor.

Sal 19:13 – hvem kan merke sine feiltrinn? Tilgi meg hver synd jeg ikke vet om.

Guds kjære barn må daglig be: «Forlat oss vår skyld, slik også vi forlater våre skyldnere.» Denne bønn bes fra laveste trinn.

Ef 4:2 – Vær ydmyke, ta dere ikke til rette, strekk dere langt, så dere bærer over med hverandre i kjærlighet.

Gal 6:1-5 – dersom noe blir grepet i feiltrinn, må dere som lever ved Ånden, hjelpe ham til rette. Men gjør det med varsomhet, men pass deg seg selv, så ikke du også blir fristet. Bær hverandres byrder og oppfyll på den måten Kristi lov. Den som tror han er noe, men ingenting er, han bedrar seg selv. Hver og en skal prøve sin egen gjerning. Han skal ha ros av det han selv har gjort, og ikke se på andre, for enhver skal bære sin egen byrde.

«Vi skal frykte og elske Gud så vi ikke lyver på vår neste, forråder ham, bakta-ler ham eller fører et dårlig rykte på ham, men unnskylder ham, taler vel om ham og tar alt i beste mening.» (Forkl 8.bud, Lille Kat.)

Det kan oppstå situasjoner da man må underkjenne den kristne bekjennelse. Begrunnelsen kan være at vedkommende har sluttet å bruke Guds nådemidler. En annen situasjon foreligger når en kristen forsvarer lære og liv i strid med Guds ord. Da gjelder Jesu regel for kirketukt.

Mt 18:15-17 – Dersom din bror begår en synd, så tal ham til rette på tomannshånd. Hør han på deg, har du vunnet din bror. Men hører han ikke, så ta med deg en eller to andre, for etter to eller tre vitners utsagn skal enhver sak stå fast. Hører han heller ikke på dem, så si det til menigheten. Men vil han heller ikke høre på menigheten, skal han være for deg som en hedning eller toller.

Også kirketukt må skje fra laveste trinn, og med medfølelse sikte mot syndserkjennelse og syndsforlatelse i et gjenopprettet gudsforhold.

KRISTI ADVARSEL

De som dømmer andre, blir selv fordømt av Herren med samme målestokk. De ligner en blind som viser veien for en blind. Han hykler, for han ser ikke bjelken i sitt eget øye. Han erkjenner ikke arvesyndens motstand mot Gud i sitt eget innerste. Så lærer vi av Jesu advarsel at den syndige dømming av andres feil og mangler, er ingen liten synd. Den er en vanskelig synd å hanskes med, men også den har han båret i selvhengivende kjærlighet til alle mennesker.

1 Joh 4:10f, 16, 20f – Kjærligheten er ikke det at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder. Mine kjære, har Gud elsket oss slik, da skylder vi å elske hverandre. /.../ Vi har lært å kjenne den kjærlighet Gud har til oss, og vi har trodd på den. /../ Om noen sier at han elsker Gud, men likevel hater sin bror, da er han en løgner. For den som ikke elsker sin bror som han har sett, han kan ikke elske Gud som han ikke har sett. Og dette er det bud vi har fra ham: Den som elsker Gud, må også elske sin bror.

Så vil Jesus lære oss å se vår neste fra et lavere trinn, og der ha vår glede i Guds kjærlighet, han som ikke sparte sin enbårne Sønn, men gav ham for oss alle.

5. S. E. TREF. DEN STORE FISKEFANGST

Første rekkes evangelium: Lk 5:1-11.

Teksten om den store fiskefangst viser at også våre daglige sysler skal være en gudstjeneste, Gud til ære.

5 Mos 6:6 – Disse ord og bud som jeg gir deg i dag, skal du bevare i ditt hjerte. Du skal gjenta dem for dine barn og tale om dem når du sitter hjemme og når du går på veien, og når du legger deg og når du står opp.

DEN DAGLIGE GUDSTJENESTE, ENHVER I SITT KALL

Jesu tolv disipler var fiskere av yrke. Arbeidsdagene bød på prat om Guds ord og dessuten på samvær da Jesus underviste i «Moses og Profetene». Teksten lærer oss om troens øvelse i det daglige arbeid, enhver i sitt kall. Den skal vi akte høyt.

Gud satte Adam i Edens hage for å bruke og forvalte hagen. Men etter syndefallet ble arbeidet strevsomt. (1 Mos 3:17-19). Poenget er ikke strevet, men kallet. Dets gleder må den savne som ikke lenger orker strevet.

Pred 3:22 – Jeg så at ingenting er bedre for mennesket enn at det er glad under sitt arbeid.

1 Tess 4:11 – Dere skal sette deres ære i å føre et stillferdig liv, passe deres egne plikter og arbeide med hendene, slik vi har pålagt dere.

2 Tess 3:10 – Om noen ikke vil arbeide, skal han heller ikke ete.

LEGG UT PÅ DYPET ... JA, PÅ DITT ORD, HERRE!

De hadde arbeidet hele natten uten fangst. Allikevel befalte Jesus dem å gå til sitt arbeid. «Ja, på ditt ord vil jeg kaste noten», svarte Simon Peter. Arbeidet er vår skyldighet. Gud står ansvarlig for resultatet.

Ja, på ditt ord, Herre, legger vi ut på dypet. Hvilket dyp? Det er dypet i kirkens tro. Dens begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie, om hans persons hemmelighet, og om hans lidende lydighet, død og oppstandelse, slik Skriftene har sagt. Det dype i kirkens tro bevitner dybdene i Gud, verdens skaper og gjenløser. Gud Helligånden vitner med Skriftens ord «for at vi skal forstå hva Gud i sin nåde har gitt oss» (1 Kor 2:12).

Troens begrunnelse i en bevitnet historie gir frimodighet til å forvalte og bruke Guds nådemidler. De er underfulle og enestående kjennetegn. De ville ingen kjent til uten den oppstandne Kristus og hans befalinger. De vitner om hans nærvær, virksom i den forsamlede menighet.

1 Kor 4:1 – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.

1 Kor 2:1f – jeg forkynnte Guds vitnesbyrd /.../ Jesus Kristus og ham korsfestet.

«GÅ FRA MEG, HERRE, FOR JEG ER EN SYNDIG MANN!»

Noten holdt på å revne, og begge båtene ble fulle av fisk. Istedenfor å vise glede og takknemlighet falt Peter ned for Jesu føtter og sa: «Gå fra meg, Herre, for jeg er en syndig mann!» Han stod overfor den hellige Gud, og ble overveldet av kontrasten til sitt eget liv. Den samme erfaring gjorde profeten Jesaja, da han i templet ble vitne til englesangen for Guds trone:

Jes 6:3, 5 – Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaot. All jorden er full av hans herlighet. /.../ Boltene ristet i dørtersklene når ropet runget, og huset ble fylt av røk. Da sa jeg: Ve meg! Det er ute med meg, for jeg er en mann med urene lepper...

Det var rett av Peter å bekjenne sin egen uverdighet, men ikke var det rett av ham å vise bort Herren Jesus. Samme fristelse ligger nær under Herrens Nattverd. Kan jeg gå til Herrens Nattverd og motta sakramentet. For også jeg er et menneske med urene lepper? Merk deg Peters ord: «Ja, på ditt ord, Herre.» På Herrens ord mottar vi syndsforlatelsens ord (avløsningen). På Herrens ord mottar vi Kristi legemes og blods sakrament.

Mt 8:8 – Herre, jeg er ikke verdig at du kommer inn i mitt hus, men si bare et ord så blir gutten min frisk!!

Dette ord kaller Paulus for «et troverdig ord»

1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord, vel verdt å ta imot: Kristus kom til verden for å frelse syndere, og blant dem er jeg den største.

Jes 43:25 – jeg, ja, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld: Dine synder kommer jeg ikke mere i hu.

«FRYKT IKKE! HERETTER SKAL DU FANGE MENNESKER.»

Beretningen om den store fiskefangst har en dypere mening, sagt med kirkefader Augustin: Kristus er Ordet, derfor er også hans handlinger Guds ord til oss,

Et eksempel fra bibelhistorien er Guds befaling til profeten Jeremias - å grave ned kappen sin. Da han gravde opp kappen, var den ødelagt. Herren forklarte: På samme måte skal jeg sende ødeleggelse over Judas og Jerusalems store hovmod. (Jer 13:9) Lignende symbolhandlinger gjorde Gud ved profeten Esekiel.

Den store fiskefangst handler også om kirkens prekenembete. Den oppstandne Kristus sendte apostlene ut på dypet for å fange mennesker i himmelrikets garn (Mt 13:47). Arbeidet kan virke forgjeves. Fristelsen ligger nær: Å tilpasse prekenen til det folk vil høre, og finne på noe som trekker folk til kirken. Men marsjorden står fast: Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Legg ut på dypet! Kristus inntår for resultatet, også når hans ord virker forherdelse.

«På ditt ord, Herre!»

Ordets etterfølgere praktiserer regelen «i tide og utide» (2 Tim 4:2). Presten i menigheten forvalte Guds ord og sakrament med trofasthet, så lenge Gud vil. Og menigheten samle seg om ham fordi den ikke forventer noe annet. Ved Guds ord og sakramenter, forvaltet slik Kristus har befalt, er han til stede, virksom i den forsamlede menighet.

6. S. E. TREF. JESUS UNDERVISER I LOVEN

Første rekkes evangelium: Mt 5:20-26.

Farisèere tror deres lovrettferdighet hjelper dem inn i himmelriket. Da skal vi som troens bekjennere passe oss, så vi ikke ser ned på som fordømmende hyklere, opptatt av påbud og forbud, og uten å skjønne at kjærligheten er det viktigste. Med denne innstilling møter vi oss selv i døren. Det er sant at i Jesu øyne var farisèerne hyklere, men det betyr ikke at vi har noen grunn til å opphøye oss. Vi har ikke en gang grunn til å takke Gud for at vi ikke er som disse farisèerne! (Lk 18:11)

HVA VIL JESUS MED SIN UNDERVISNING OM FARISEERNES LÆRE?

Jesus taler om den rettferdighet som overgår fariseernes gjerningsrettferdighet. Hvis ikke gjerninger hjelper meg inn i himmelriket, hvordan skal det da gå meg? Budene om nestekjærlighet er likevel nyttige for dette liv. Den som har opplevd å

bli bestjålet, ønsker at alle levde etter budet «du skal ikke stjele». Farisèeren hadde grunn til å takke Gud for at han ikke var lik dem som gjør urett, bryter ekteskapet eller bedrar «som den tolleren der» (Lk 18:11). Jo visst hadde det vært bra om alle levde etter budene «du skal hedre din far og din mor, du skal ikke slå i hjel, ikke bedrive hor, ikke stjele, ikke si falskt vitnesbyrd og ikke begjære noe som hører din neste til. Jesus sa om farisèerne: «Alt hva de sier til dere, det skal dere gjøre» (Mt 23:3). Men gjerninger kvalifiserer ikke til himmelriket.

I Jesu samtale med farisèeren Nikodemus, sa ikke Jesus at fikk ta seg sammen. Jesus pekte på Guds vei inn himlenes rike. Det er et nåderike. Dets vilkår er ikke vår kvalifikasjon, men Guds godhet for sin egen skyld. Du må bli født på ny av vann og Ånd. Gud må gi en ny begynnelse. Din egen rettferdighet duger ikke, selv om du lever uklanderlig i menneskers øyne. Det fikk Paulus erfare:

Fil 3:7-9 – Det som før var en vinning for meg, akter jeg nå som et tap på grunn av Kristus. Ja, jeg regner alt som tap, for det å kjenne Jesus Kristus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg akter alt som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham. Her har jeg ikke min egen rettferdighet, den som loven gir, men den rettferdighet som jeg får ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved tro.

Paulus viser til en ny begynnelse: Guds rettferdighet i Kristus Jesus.

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av den onde menneskenatur, det gjorde Gud /.../ han sendte sin Sønn...

Jesus taler her om en høyere rettferdighet. Den er Guds gave, for alt er gjort ferdig i kraft av Kristi lidende lydighet under Guds lov. Gud har forsonet verden med seg selv i Kristi død. Alt er fullbrakt. (Joh 19:30) Guds rettferdighet i Jesus Kristus er troens evige rettferdighet, og intet annet. (Dan 9:24). Det er denne rettferdighet evangeliet åpenbarer for oss. Dens årsak er Guds godhet for sin egen skyld.

Gud virker troen hos dem som hører evangeliet og anvender Guds velgjerninger på seg selv. Denne tro er Guds suverene verk. Kristus alene er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud. Derfor oppstod han fra de døde på den tredje dag for å være vårt levende håp, gitt ved dåp og tro.

Landshøvdingen Pilatus toet sine hender. Ikke kunne han avsi dødsdom over en uskyldig mann. Han overlot til jødene å dømme Jesus etter sin egen lov. Men under den romerske okkupasjon var jødene uten myndighet til å avsi dødsdommer. Men Jesus viser også til «det brennende Gehenna», som bare den Høyestes domstol kan dømme til.

Jesus likestiller «vrede» med «å drepe». Det samme gjorde fariseerne. Hverken Jesus eller fariseerne lærte begrenset synden til ytre gjerninger, og dermed rom for vrede i hjertet. Likevel kunne farisèerne utstøte fra synagogen enhver som ikke oppfylte deres krav til et lovlydig liv. De ble tiltalt med ordene «raka» eller «more».

Jesus avviste denne form for menighetstukt, for den rammet dem som ikke godtok dere lære. Det forklarer hvorfor den blindfødtes foreldre fryktet for å bli utstøtt av synagogen. Og likeså de rådsherrer som lik Nikodemus trodde på Jesus, men ikke turte å bekjenne troen av frykt for fariseerne.

Veiskillet mellom farisèisme og kristendom angår oss. Det fins de som ikke tør bekjenne av frykt for sitt omdømme. Hva vil «andre» si? De som taler nedsettende lik farisèerne, er selv skyldig «til det brennende Gehenna». Denne billedbruk viser til den brennende søppelfyllingen uten Jerusalem. Guds vrede over fiendemaktene synd og død og djevel innebærer et evig «utenfor» hvor Jesus ikke fins.

Joh 3:36 -Den som tror på Sønnen, har evig liv. Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

Jesus tar også opp et annet tema. Farisèerne verdsatte vennskap og forlik mellom motstandere. Det gjorde også Jesus. Han priser dem salig som praktiserer troen ved å stifte fred (Mt 5:9). Han ser dem i en større sammenheng. Guds fred med dem er Guds forsoning med verden, fullbrakt i i Kristi død.

Fariseerens kvalifikasjon er gjerninger, men Gud gjennomskuer den gjenstridige og stolte menneskenatur. Den avviser Guds godhet for sin egen skyld. Derfor blir han værende i fengselet, selv om han betaler til siste øre.

7. S. E. TREF. KRISTI FORKLARINGS DAG.

Første rekkes evangelium: Matt 17:1-8.

Gamle bibeloversettelser sier om Jesus at han ble «forklaret». Derfor er navnet på denne søndagen «Kristi Forklaringsdag». Nyere oversettelser sier han ble «forvandlet». Hva denne forvandling består i, fremgår av Lukas-evangeliet:

Lk 9:29 – Mens han forrettet bønner, forvandlede hans ansikts utseende, og hans klær ble blendende hvite. (E Sv Kyrkobib)

Jesus ble ikke forvandlet til noe annet enn det han var fra før, sann Gud og sant menneske. Som regel hold han sin guddomsnatur skjult. Han antok en tjeners skikkelse og ble menneske lik (Fil 2:7). Også i det ytre fremstod han som menneske. Det var altså utseende som ble forvandlet å forklairngsberget, da hans guddomsnatur en kort stund gjennomlyste Jesu ansikt og klær.

Vi kan bruke et bilde: Om en person i søndagsklær måtte gjøre et skittent arbeid, tar han på seg arbeidsklær. Guds Sønn kom ikke for å la seg betjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for mange. I sin lidende lydighet kom han i en

tjeners skikkelse, men hele tiden var hans guddoms natur skjult under tjenerdrakten. Ja, han sa til de tre disiplene at de ikke fikk fortelle hva de hadde vært vitne til – ikke før han hadde stått opp fra de døde. Derfor leser vi:

Joh 1:14 – Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss, og vi så hans herlighet, den herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Fader, full av nåde og sannhet.

2 Pet 1:16 – vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet. For han fikk ære og herlighet av Gud Fader den gang røsten lot mot ham fra den høyeste herlighet: «Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i.» Vi hørte selv denne røsten lyde fra himmelen, da vi var sammen med ham på det hellige fjell.

Da Guds Sønn fremstod i tjenerskikkelsen, ble profetordet oppfylt, som sier at han ble ringeaktet av mennesker (Jes 53:3). Om han i Getsemane hage hadde fremstått som den hellige Gud, lik en fortærende ild med tolv legioner engler, hva ville da ha skjedd med fiendene, utsendt for å gripe ham? De ville ha lidd samme skjebne som de soldatene som var utsendt mot profeten Elias oppe på fjellet. Ild slo ned fra himmelen og fortærte dem. (2 Kong 1:9-14) Men Guds Sønn i sin lidende lydighet hadde et annet oppdrag. HAN overlot til fiendene å gjøre med ham som de ville.

«HANS ANSIKT SKINTE SOM SOLEN»

Mal 4:2 – rettferdighetens sol skal gå opp med legedom under sine vinger. (NÅ 1930)

Dette syn av Kristi guddoms herlighet fikk Johannes se, da han var fange på øya Patmos:

Åp 1:14-17 – Hans hode og hår var hvitt som hvit ull eller som snø, og øynene som flammende ild, føttene var som bronse glødet i en brennende ovn, og røsten lød som bruset av veldige vannmasser. I sin høyre hånd holdt han sju stjerner, og fra hans munn gikk det et skarpt, tveegget sverd. Ansiktet var som solen, når den skinner i all sin kraft.

Guds ord opplyser nå vår forstand med kunnskapen om den guddomsnatur som gjennomstråler Kristi ansikt:

2 Kor 4:7 – For Gud som sa: «Det bli lys i mørket», han lyste i våre hjerter til opplysning om Guds herlighets kunnskap i Kristi ansikt. (Sv Kyrkobib.)

HVA SAMTALTE DE OM - JESUS, MOSES OG ELIAS?

Hos Matteus fremgår svaret av sammenhengen. Forut for hendelsen på forkla-
ringsberget hadde Jesus fortalt disiplene at ha «måtte» gå til Jeruslem for der å lide, dø og oppstå på den tredje dagen (Mt 16:21). Lukas opplyser at han talte om sin bortgang som han skulle fullføre i Jerusalem (Lk 9:31).

Samtaleemnet var gåtefullt. Hvorfor skulle han, den skyldfrie, bli straffet med lidelse og død. Allerede Jobs lidelse var ubegripelig. Vennen Elifas fra Teman undret seg:

Job 4:7 – Tenk etter! Når mistet en skyldfri mann livet, hvor gikk rettskafne folk til grunne?

Det står jo i Moseloven (5 Mos 27:26): Forbannet være den som ikke holder dens lovs ord og ikke gjør etter dem! Da Jesus var opphengt på korset, måtte man tenke som så, at her har en overtreder fått sin fortjente straff. Hvorfor skulle han ellers henge der?

Men nå ble det synlig på forklaringsberget at dette menneske også var sann Gud. Han guddom strålte fram, så Peter og Johannes senere kunne skrive et de så hans herlighet, og dertil høre røsten fra himmelen. Det var vanskelig å fatte at den skyldfrie skulle henge der.

At han som også var sann Gud, skulle straffes med døden overstiger all forstand. Hvorfor skulle den udødelige Gud lide døden? «Herlighetens Herre» ble korsfestet, skriver apostelen Paulus (1 Kor 2:8). Mange har forsøkt å bortforklare dette, og påstått at Jesus led og døde kun etter sin menneskenatur. På lignende vis har man unngått å kalle jomfru Maria for gudfødelse. Fornuftens problem er Skriftens vitnesbyrd, som kort sagt sier at Gud forsonte verden med seg selv i Jesu Kristi død på korset. Hvis vi lar oss nøye med et menneskes heltedød, blir Jesu død av liten betydning. Det fins mange selvoppofrende helter.

ET MENNESKES TANKER ER IKKE GUDS TANKER

Her var det godt å være, tenkte Peter, og foreslo at det skulle bygges tre hytter for Moses, Elias og Jesus. Kort tid i forveien hadde Jesus sagt til Peter at han ikke tenkte Guds tanker, men mennesketanker (Mt 16:23). Da Peter hadde sagt sitt, var det en annen som talte. En sky overskygget dem og de hørte en røst tale ut av skyen: «Detter min Sønn, den elskede, i ham har jeg behag. Hår ham!»

Skyen minner oss om det som står i 2 Mos 24.

2 Mos 24:16-18 – Herrens herlighet senket seg ned på Sinai-fjellet. Skyen skjulte fjellet i seks dager. Den sjuende dagen ropte Herren på Moses fra skyen. For israelittene var Herrens herlighet å se til som en fortærende ild på fjelltoppen. Moses gikk inn i skyen og steg opp på fjellet.

Der talte Gud til Moses. Noe lignende skjedde på forklaringsberget. Gud talte ut av skyen. Etterpå så de ingen andre enn Jesus alene. De hadde hans ord å holde seg til. Den som hører i bibelsk mening, hører, leser og tar imot Guds ord.

De fikk ikke høre et nytt ord, men en gjentakelse av et ord de hadde hørte mange ganger bli forelest i synagogen:

5 Mos 18:18-20 – Av deres landsmenn vil jeg la det fremstå en profet som deg iblant dem. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og skal tale til dem alt det

jeg byr ham. Den som ikke vil høre på de ord han taler i mitt navn, ham vil jeg kreve til regnskap. Men våger en profet å tale noe i mitt navn som jeg ikke har befalt ham, eller taler han i andre guders navn, da skal den profeten dø.

Sammenstillingen Moses og Elias betegner Loven og Profetene. Det var om dem Jesus sa: «De vitner om meg.» (Joh 5:39) Peter, Jakob og Johannes representerer de tolv apostlene. Til dem skulle den oppstandne Jesus si, da han utsendte dem i prekenembetets gjerning: «Dere er vitner om dette.» (Lk 24:28) De var tre vitner på forklaringsberget. «Etter to eller tre vitners utsagn skal en sak stå fast.» (5 Mos 19:15)

Blant apostlene ble Jakob det første blodvitne, og den første som gikk inn til Guds herlighet og der fikk skue Jesu guddom ansikt til ansikt. Peter var i flere år et Jesu vitne om Skriftens ord oppfylt i ham, inntil han også led martyrdøden. Johannes levde til han døde i begynnelsen på 90-tallet. Også han vitnet om det som stod skrevet om Jesu person og verk. Han skriver i sitt første brev:

1 Joh 1:4f - Og livet ble åpenbart, vi har sett det og vitner om det, og forkynner dere det evige liv, som var hos Faderen og ble åpenbart for oss. Det som vi har sett og hørt, forkynner vi også for dere, for at dere skal ha samfunn med oss, vi som har samfunn med Faderen og hans Sønn, Jesus Kristus. Og vi skriver dette for at vår glede skal være fullkommen.

KIRKESAMFUNN I EGENTLIG MENING

Det er de troendes samfunn i de hellige ting, som mottas med munnen under Herrens Nattverd. Brevets sluttord gjenspeiler overgangen til Nattverdens Liturgi:

1 Joh 5:20f – Vi vet at Guds Sønn er kommet, og han har gitt oss forstand så vi kjenner Den Sanne. Og vi er i ham, Den Sanne, vi som er i hans Sønn, Den Sanne, Jesus Kristus. Han er den sanne Gud og det evige liv. Mine barn! Vær på vakt mot de falske guder!

Kristi legemes og blods sakrament, mottatt med munnen, bevitner dømte menneskers samfunn med «den sanne Gud og det evige liv». Utelukket er falske guder. «Du skal ikke ha andre guder utenom meg»

8. S. E. TREF.

ADVARSEL MOT FALSKE PROFETER

Første rekkes evangelium: Mt 7:15-21

Jesu advarsel mot falske profeter er hentet fra Bergprekenen og har adresse til alle kristne: «Vokt dere for de falske profeter! De kommer til dere i saueham, men innvendig er de glupske ulver.» Alle kristne har ansvar for det som blir forkynt over prekestoler og lærekatedre.

Gal 1:7 – det finnes ikke noe annet evangelium; det er bare noen som forvirrer dere og vil forvrengte Kristi evangelium. Men om vi selv eller om en engel fra himmelen skulle forkynne dere et annet evangelium enn det vi har forkynt, så skal han være forbannet.

2 Kor 11:4f – dere tåler det svært så godt, når noen kommer og forkynner en annen Jesus enn den vi har forkynt /.../ eller et annet evangelium enn det dere har tatt imot. Jeg mener at jeg ikke står noe tilbake for disse superapostlene. (Jf 1 Kor 14:36-38, 15:1f)

Åp 2:2 – Du har prøvd dem som kaller seg apostler,, men ikke er det, og du har funnet at de er løgnere.

Jesu advarsel i Bergprekenen er ikke tidsriktig. Det er heller ikke kampen for apostelordets lære fra Skriftens Herre og kirkens lærer passer ikke inn i vår tid. Eller gjør den det? Jesu advarsel mot likegyldighet for læren gjør advarselen nødvendig. Den kanskje strengeste advarsel har Jesus gitt i sitt sendebrev til den menigheten i Laodikea – en av de sju som representerer kristenheten till alle tider:

Åp 3:16- 19 – du er lunken, ikke kald og ikke varm. Derfor vil jeg spytte deg ut av min munn. «Jeg er rik», sier du, «jeg har overflod og mangler ingen ting. Men du vet ikke at nettopp du er elendig og ynkelig, blind, fattig og naken. Derfor gir jeg deg det råd, at du kjøper gull av meg, lutret i ild, så du kan bli rik, og hvite klær som du kan kle deg med og skjule din nakne skam, og salve til å ha på øynene dine, så du kan se. Alle som jeg har kjær, dem refser jeg og tukter jeg. La det bli alvor og vend om!

Tidsriktig er heller ikke Jesu ord i Bergprekenen, om hans ords absolutte autoritet:

Mt 5:18 – før himmel og jord forgår, skal ikke den minste bokstav, eller en eneste tøddel i loven, forgå.

Hans ord i Bergprekenen stadfester Guds gode skapervilje for mann og kvinne (Mt 5:27-47). Likevel fremstår kvinner på prekestolen som om Kristi forhold til sin kirke er et lesbisk parforhold. Heller ikke Eller hva skal man si om Og hva med Jesu advarsel mot å samle seg skatter på jorden? (Mt 6:19ff) Advarselen står i skarp

kontrast til suksesskriteriene karriere, velstand og popularitet. De gjennomsyrrer den praktiske ateisme, hvor mennesket dyrker seg selv som sin egen lykkes smed.

Og hva skal vi si om den moderne økumenikk? Jesu advarsel mot falske profeter lar seg umulig forene med kirkefellesskap på såkalt «tilstrekkelig grunnlag». Følger man Jesu ord, gitt oss i og med det apostoliske ord, må men bære omkostningene både sosialt, økonomisk og kanskje tap av et kirkehjem for seg og sine. Omkostningene har Jesus foreskrevet:

Mt 10:34-36 – Tro ikke at jeg er kommet for å bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd. Jeg er kommet for å sette skille: Sønn står mot far, datter mot mor, svigerdatter mot svigermor, og en manns husfolk er hans fiender.

Da må kristne prøve læren, og avsløre dem som motsier Kristi ord, gitt oss i og med det apostoliske ord. Bortforklarende og problematiserende forbehold avslører dem. Da gjenstår apostelens formaning, Rom 16:17 - Dra dere bort fra dem!

SAUEHAMEN

Denne billedbruk hører sammen med Jesu anklage mot fariseerne: De var hyklere. Det greske ordet kan også bety skuespillere. En skuespiller kan spille sin rolle så godt at den gir inntrykk av å være virkelig. Fariseerne gav inntrykk av å være bedre mennesker enn andre. Men under sauehamen så Jesus rovgriske ulver. Skinnet kan bedra. Jesus gir det råd å gjenkjenne dem på fruktene av deres virksomhet. Resultatet av håndverkerens arbeid avslører dårlige håndverkere. Slik er det også i kirken. Det er ikke ære og posisjon som avslører, men resultatet. I denne sammenheng advarer Jesus mot surdeigen – fariseernes og sadduseernes lære. Det samme gjør apostelen Paulus: En liten surdeig kan gjennomsyre hele deigen. (Mt 16:6, 1 Kor 5:6)

I vår tid er det vanlig å skjelne mellom splittende lære og alvorlig uenighet til å leve med. Historien om kirkefellesskap på tilstrekkelig grunnlag viser en ting: Det er ikke bekjennelsen til apostelordets lære som overvinner vranglæren. Det motsatte skjer. Det fins kirkesamfunn og organisasjoner som sier «vi bygger på Bibelen». Men ser man nærmere etter, viser læren om sakramentene og prekenembetet en annen virkelighet. Påstanden om bibeltroskap er den saueham som skjuler reservasjoner mot det apostoliske ord fra Jesus Kristus, Skriftens Herre og rette utlegger.

Jer 23:28, 30, 32 – Den profet som har en drøm, kan fortelle drømmen, men den som har mitt ord, skal i sannhet tale mitt ord. /.../ Derfor vender jeg meg mot profetene, sier Herren, de som stjeler mine ord fra hverandre. (.../ De fører mitt folk på villspor med sine løgner og sitt skryt. Jeg har ikke sendt dem.

KIRKEFELLESSKAP ETTER «MIN FADERS VILJE»

I teksten er «min Faders vilje» det samme som «Guds ord». Å gjøre «min Faders vilje» er det samme som å praktisere Guds ord, gitt kirken i og med apostelordets lære.

Forutsetningen for kirkefellesskap er troskap mot det apostoliske ord, som medfører nei til falske profeter.

Rom 16:17 – Jeg formaner dere, brødre: Hold øye med dem som volder splittelse og fører andre til fall ved å gå imot den lære dere har tatt imot. Hold dere unna dem.

2 Joh 8-11 – Vær på vakt, så dere ikke mister det dere har vunnet med arbeidet deres, men får full lønn! Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud. Den som holder seg til læren, har samfunn med Faderen og Sønnen. Om noen kommer til dere og ikke fører denne lære, så ta ikke imot ham i deres hjem, og hils ham ikke vel møtt. For den som hilser ham, blir medskyldig i det onde han gjør.

Under gudstjenesten – ved inngangen til Ordets liturg, hilser prest og menighet hverandre. «Herren være med dere! - «Og med din ånd!» Med denne hilsen konstituerer vi oss som rettsforsamling i Kristi kirke på dette sted, samlet for å utøve vår nåderett hos Gud, gitt i Guds nådepakt med oss i vår dåp. Og med samme hilsen hever vi rettsforsamlingen under utsendelsen til slutt. Under den felles gudstjeneste har vi kirkesamfunn under Herrens Nattverd, da vår Herre forbyr oss å ha samfunn med vranglærere.

1 Joh 1:6f – Sier vi at vi har samfunn med ham, men vandrer i mørket, da lyver vi og følger ikke sannheten. Men dersom vi vandrer i lyset, slik han er i lyset, da har vi samfunn med hverandre, og Jesu, hans Sønns blod, renser oss for all synd.

Men medfører troskapen mot det apostoliske ord at strid og splittelse oppstår, da er ikke troskapen, men troløsheten årsaken. Da gjelder det fremfor alt å bevare Åndens enhet på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen.

Ef 2:20 – Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.

Ef 4:15 – la oss i holde oss til sannheten og i alle ting vokse opp i kjærlighet til ham som er hodet, Kristus. (E Sv Kyrkobib)

9. S. E. TREF. DEN UTRO FORVALTER

1. rekkes evangelium: Lk 16:1-9.

Det er forskjell på Jesu lignelser og annen undervisning, den som er bokstavelig ment. Teksten om den utro forvalteren er en lignelse. Den er ingen oppfordring til utroskap i næringslivet. Meningen kommer fram i v 9, hvor den herre som roser stortyven, er ikke den levende Gud, men den urettferdige Mammon.

Tyven bryter Guds lov. Tyveri er noe av det mest dåraktige et menneske kan foreta seg. Tyven stjeler fra Gud selv, den gode Skaperen.

ALT TILHØRER GUD SKAPEREN

Sal 24:1 – Jorden og det som fyller den, /.../ alt hører Herren til.

Hagg 2:8, – Sølv er mitt, og gullet er mitt, lyder ordet fra Herren.

Vi mennesker har ingenting som vi kan kalle vårt i egentlig mening.

Job 1:21 – Naken kom jeg fra mors liv, naken vender jeg tilbake, Herren gav og Herren tok, Herrens navn være lovet.

Fork 5:18 – Når Gud lar en mann få rikdom og gods, og gir ham lov til å nyte det, og ta sin del og glede seg midt i sitt strev, da er dette en gave fra Gud.

Rom 11:35f – Hvem gav ham noe først, så han skulle få vederlag? Fra ham og til ham og ved ham er alle ting.

Under syndefallet er mennesket så fordervet at det innbiller seg å være eieren av skaperverkets rikdommer. Men den som samler til seg selv, får til sist høre:

Lk 12:20 – Uforstandige menneske! I natt kreves ditt liv tilbake. Hvem skal så ha det du har samlet?

DET SYNDEFORDERVEDE MENNESKE

Ofte blir de beundret, de som vet å samle store rikdommer til seg selv ved å lure og bedra, og uten å bli oppdaget og straffet for det. Den som vet å snyte på skatten, blir respektert som dyktige. Luther sier et sted om de virkelig store kjeltringene, at de bærer gullkjede om halsen. I den Store Katekisme står følgende:

«Tyveri er det vanligste håndverk på jorden. /.../ (De hilser man som) «store herrer og som gode og hederlige medborgere, som under fagert skinn stjeler og røver.»

Jesus gir i sin lignelse et bilde av mennesket under syndefallets kår.. Det faller oss naturlig å leve som om vi står i gjeld til vår onde menneskenatur. Jesu lignelse beskriver mennesket i Mammons tjeneste. Skjult bak pengejag og havesyke står den onde selv, som har den hele verden i sin vold ((Joh 5:19). Han gir inntrykk av eierskap, men eier ingenting. Like lite som en tyv, har ikke djevelen rett på noen ting.

Den som tjener ham, tjener den virkelige stortyven, og dermed anvende de normer som fremmer den ondes interesser. Og da får den utro forvalter ros for sin klokskap. Hvilken klokskap? Hardhet, overmot, hensynsløshet, smiger, forakt for andres verdier. Men unnlater man å praktisere Mammons normer, blir man før eller siden avsatt som utro tjener.

Å ØDELEGGE FOR MAMMON

Den som etterlever budet «Du skal ikke stjele», ødelegger for Mammon.

Du skal ikke stjele. Hva er det? Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke tar penger eller gods, og ikke drar det til oss med falske varer eller annen svikmen hjelper ham til å berge sin eiendom og bedre sine kår.

Da deler vi med andre av det vi eier og gir uten tanke på fortjeneste.

Ef 4:28 – Tyven skal ikke lenger stjele, men arbeide og gjøre noe nyttig med hendene sine, så han kan ha noe å gi til dem som trenger det.

Da Jesus sa til den rike unge mann, at han skulle selge det han eide og gi det til de fattige, da var det en oppfordring til å ødelegge for Mammon. Da ble han dyster til sinns. Han ville være Mammons trell.

Å SKAFFE SEG VENNER I HIMMELRIKET

Tjeneren i teksten hadde en plan med sin utroskap. Han ville skaffe seg venner i denne verden. Det kunne han klare på egen hånd med fremtidsutsikter i denne verden. Jesus vil lære oss noe annet: Hvordan skaffe oss venner med evige fremtidsutsikter i «de evige boliger». Hvordan? Ved å ødelegge for den urettferdige Mammon.

Så snart et menneske vender om og søker Guds rike først, er det et tap for Guds fiende – djevelen og hans rike. Når troen øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, da bærer troen frukt i gode gjerninger. Da ødelegger man for Mammon. Når man i ord og handling elsker sin neste som seg selv, da skaffer man seg venner i de evige boliger og ødelegger for Mammon.

Da skal Jesus på Dommens dag ikke rose oss for fremgangsrike egeninteresser, men peke på troens frukt – hva vi gjorde for «disse mine minste brødre, de som tror på meg, det gjorde dere mot meg».

DENBESTE VENN BLANT ALLE VENNER

Troen bærer frukt hvor vår beste venn er Guds Sønn, Jesus Kristus. Frelseren er forbildet i selvhengivende kjærlighet. Den gjør ikke forskjell på folk. Han er selv døren inn til himmelriket. Men vil man gjøre seg selv kvalifisert med kristeliggjorte interesser, blir man rammet av Peters bann:

Apg 8:20f Måtte både du og pengene dine forgå, du som tror at du kan kjøpe Guds gave for penger! Du har ingen lodd eller del i dette, for ditt hjerte er ikke oppriktig for Gud.

Vennen Jesus har uten noen vår fortjeneste åpnet himmelriket for oss. Det har han ikke gjort ved å nedskrive vår syndegjeld. Han har betalt den fullt og helt.

Joh 14:2 – I min Fars hus er det mange rom. Var det ikke slik, hadde jeg sagt dere det. For jeg går for å gjøre i stand et sted for dere.

Kol 2:14 – Gjeldsbrevet som gikk imot oss på grunn av lovens bud, strøk han ut og tok det bort ved å nagle det til korset.

Job 33:24 – Jeg har fått løsepenge for ham.

Mt 20:28 – (Menneskesønnen kom) for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for mange.

10 S. E. TREF.

KRISTUS GRÅTER OVER JERUSALEM

Første rekkes evangelium: Lk 19:41-48

Vi står overfor et merkelig sammentreff i frelseshistorien. Jerusalem ble ødelagt av babylonerne i år 586 f Ke., og av romerne i år 79 e Kr. Begge ganger skjedde ødeleggelsen på den tiende dagen i måneden Av, som omtrent tilsvarer vår måned august.

Salomos ødelagte tempel ble gjenoppbygd etter 70 år. Under Herodes den store ble templet delvis ombygd og fikk et tilbygg (Joh 2:20). Da bygget stod ferdig etter 47 år, ble templer beundret av alle for sin skjønnhet. Jesu disipler sa til ham: «Se slike steiner og bygninger! (Mk 13:1). Da var det Jesus bemerket at dager kommer da templet skal brytes ned, og det skal ikke være stein på stein tilbake av det som dere nå ser. (Lk 21:5f).

GUDS NIDKJÆRHET FOR SITT VERK

Herren hadde sagt til kong Salomo, at templet skulle bli ødelagt hvis Israel forlot Herren sin Gud. I dagens tekst forutsier Jesus at ikke bare templet, men hele Jerusalem ville bli ødelagt.

Jer 1:12 - Jeg (Herren) skal våke over mitt ord og la det gå i oppfyllelse.

Jesus hadde forberedt disiplene på de da burde gjøre for unnfly ødeleggelsen: De skulle rømme opp i fjellene. De gjorde urmenigheten i Jerusalem.

Da Jesus forutså Jerusalems ødeleggelse, gråt han av medfølelse med sine stammefrender. Jesu gråt vitner om Guds nidkjærhet for sitt folk. Gud er hellig. Han må straffe synd med syndens lønn, men til samme tid ufattelig stor i sin kjærlighet til dem som erkjenner sine overtredelser.

5 Mos 5:9f – For jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud. Jeg lar straffen for foreldrenes synd komme over barn i tredje og fjerde ledd, når de hater meg, men jeg viser miskunn i tusen ledd mot dem som elsker meg og holder mine bud.

Esek 33:11 – Så sant jeg lever, sier Herren Gud, jeg vil ikke at den ugudelige skal dø, men at han skal vende om fra sin onde ferd og leve. Vend om, vend om fra det onde livet dere fører!

Denne nidkjærhet for sitt verk har Gud stadfestet da han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv. (Joh 3:169.

JERUSALEMS NÅDETID OG VÅR NÅDETID

Den romerske hær omringet Jerusalem og bygde skanser. Den 14. april ble Jerusalem angrepet fra alle kanter. Da templet var ødelagt, ble alle prestene drept. I september lå hele byen i ruiner. Det gikk som Jesus hadde sagt.

Om også du på denne dagen hadde forstått hva som tjener til din fred! Men nå er det skjult for dine øyne. Det skal komme dager da dine fiender kaster en voll opp omkring deg, omringer deg og trenger inn på deg fra alle kanter og slår deg og dine innbyggere til jorden. Det skal ikke bli stein tilbake på stein i deg fordi du ikke forstod at tiden var kommet da Herren gjestet deg.»

Jerusalems ødeleggelse år 70 er en alvorlig påminnelse, for hele vår levetid i denne verden er en nådetid. Hvordan kan vi vite det?

Det er nådetid når vi hører og leser Guds ord med Kristus som veileder. Det er nådetid, når vi hører evangeliet tilsi oss syndenes forlatelse på grunn av Kristi fortjeneste. Det er nådetid når vi under Herrens Nattverd mottar Kristi legeme og blod i sakramentets skikkelser. Herren Jesus gjester oss på underfullt vis. Vi har i dette måltid samfunn med ham som er Guds fred med oss.

Det er nådetid å tro Guds løfte, gitt i vår dåp: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig. (Mk 16:16) Det er nådetid å tro ordene i det private skriftemål: «Jeg forlatter deg dine synder, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Det er nådetid å høre Kristi ord over fremsatt brød og vin, og motta hva han sier det er: «Ta og et! Dette er mitt legeme. Dette er mitt blod som gis for dere til syndenes forlatelse. (Mt 26:26-28)

KRISTUS RENSET TEMPLET

«Så gikk Jesus inn på tempelplassen og gav seg til å jage ut dem som drev handel der.»

På tempelplassen ble det kjøpt offerdyr. Ifølge Moseloven skulle israelittene tre ganger i året tre fram for Herren, og da skulle de ikke komme tomhendte. De som hadde lang vei til templet, kunne få kjøpt det dyr som trengtes til offeret. Da oppstod det misbruk som bestod i å drive handel for vinnings skyld. Tempelbruken ble en forretningssak. De gjorde templet til en markeds plass (Joh 2:16) og en «røverhule», som det står i teksten.

Hvorfor reagerte Jesus så strengt? Problemet var gammelt nytt:

Jer 7:9-11 – Er det ikke så at dere stjeler, slår i hjel, bryter ekteskapet og sverger falskt, at dere tenner offerild for Ba'al og holder dere til andre guder som dere ikke kjenner. Så kommer dere og trer fram for meg i dette huset som bærer mitt navn, og sier: «Vi er frest». Og enda holder dere på med disse avskyelige ting! Mener dere at dette huset som bærer mitt navn, er en røver hule? Også jeg kan se, sier Herren.

I den tid Jeremia levde, søkte folk til gudstjeneste samtidig som det fortsatte sitt syndige liv. På Jesu tid satte gjerrighet sitt preg på tempelbruken, og gjerrighet er avgudsdyrkelse.

Kirkens reformasjon begynte med et angrep på avlatshandelen. Gjerrighet og gudstjeneste ble blandet sammen. Om dette samrøre sa Luther at det var verre enn å gjøre Guds tempel til en røverhule og markeds plass, slik man gjorde i Jerusalem, for nå ble avlatshandel og frelseslære blandet sammen.

OGSÅ I VÅR TID VIL HERREN RENSE SITT TEMPEL

Guds tempel i den nye pakt er den troende kirke, oppbygd av levende steiner på profetenes og apostlenes grunnvoll hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus.

1 Tim 3:15 – Guds hus er den levende Guds kirke.

Rom 12:12 – Vær utholdende i bønner!

Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til /.../ bønnene.

Selv om det jordiske kall må skjøttes, er det mulig for de fleste å vsette tid til daglig bønn.

Sal 119:147f – Før daggry roper jeg om hjelp og venter på dine ord. Herre du som er trofast, hør når jeg roper, hold meg i live etter dine dommer.

Sal 55:17f – Men jeg ivl rope til Gud og Herren vil frelse meg. Både kveld og morgen og midt på dagen må jeg klage og sukke.

TA VARE PÅ ORDETS GUDSTJENESTE

Til slutt i teksten står det at Jesus underviste i templet og folket hørte på ham. Det står om de første kristne i Jerusalem at de holdt fast ved apostlenes lære. Det betyr for oss at enhver gudstjeneste er en Ordets gudstjeneste da Kristus og apostlene underviser oss. Uten tekstlesning – ingen gudstjeneste. Det er grunnen til den formaning Paulus gav den unge Timoteus:

1 Tim 4:13 – du skal særlig ta deg av skriftlesningen, formaningen og undervisningen.

Det aller viktigste som skjer under gudstjenesten er tekstlesningene m preken og Herrens Nattverd. Også nattverden er en Ordets gudstjenster, for ved Kristi ord skjer det sakramentale under. Her taler Kristus med sine ord og tyder gaven han gir: «Dette er mitt legeme /.../ Dette er mitt blod» Og når Kristus taler, skal vi høre.

11. S. E. TREF. FARISEEREN OG TOLLEREN

Første rekkes evangelium: Lk 18:9-14

Jesus tegner bilde av en farisèer som roste seg av gode gjerninger. Ja, det må vi gi ham rett, at livet ville vært bedre, om alle etterlevde De ti bud.

Fariseerens frelsesvei

Fariseeren nevnte først gjerninger som handler om vårt gudsforhold – i vår barne-lærdom om De ti Guds bud kalt «Første tavle». Han ba i templet, på det sted som Gud hadde anvist til bønn og tilbedelse. Han tilba ingen avgud, men den sanne og levende Gud – åpenbaringsordets Gud: «Du skal ikke ha andre guder foruten meg.»

Deretter nevnte han gjerninger i samsvar med Den andre tavle - om vårt forhold til vår neste: Han var ingen horkar, men levde i samsvar med Det sjette bud. Han var ingen røver eller tyv. Han hadde ikke gjort seg rik på andres bekostning, men levd etter det sjuende bud. Her fremstod en mann som i egne øyne var gudfryktig og hederlig. Ja, mye ville vært annerledes her i verden, om alle fulgte fariseerens eksempel. Og likevel er det noe som skurrer! Hadde han oppfylt Guds gode skapervilje?

Guds gode skapervilje står fast. Jesus var ikke kommet for å oppheve loven, men for å oppfylle den. Når noen spurte Jesus om hvordan man kunne bli stående i Guds dom, henviste han til Mose lov med dens mange bud og forskrifter. «Hva står skrevet i loven?» Jo, det visste man. «Gjør det, så får du leve!» (Lk 10:26) Da driver lovens krav til den selverkjennelse som er evangeliets rette adresse: «Salig er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres!» En kortslutning ligger nær: Det er ikke farlig å synde, om du bare tror! Men syndenes forlatelse er ikke syndenes tillatelse.

Heb 10:28 – Når noen forkaster Moseloven, møter han ingen barmhjertighet, men må dø på to eller tre vitners ord.

Rom 10:4 – Kristus er lovens siktemål til rettferdighet for hver den som tror. (Sv Kyrkobib)

Rom 3:31 – Opphever vi da loven ved troen? Slett ikke! Vi stadfester loven.

En har oppfylt Guds gode skapervilje i alle deler og i alles sted: Guds enbårne Sønn i Jesu skikkelse. Han er den ene for alle. Han er lovens ende til frelse for hver den som tror. Gud har elsket verden på den måte at han gav sin Sønn, den enbårne for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv» (Joh 3:16). Guds eviggyldige vitnesbyrd om saken er Jesu oppstandelse fra de døde. Gud har ikke gitt oss en frelsesteori, men Sønnen i Jesu skikkelse - det levende håp.

Jesus går bakom fasaden og ser hva som bor i mennesket: Den onde lyst. Den gjør oss innkrøkt i oss selv. Fariseeren overså fariseeren. Budet sier: «Du skal ikke ha andre guder foruten meg». Hva det betyr, sier forklaringen til budet:

«Du skal frykte og elske Gud over alle ting og sette all din lit til ham.»:

Den onde lyst i vårt innerste vet bedre: Stol på deg selv. Vær din egen gud. Vær fri til å velge mellom rett og galt. Dette er avgudsreligionen i det sekulær-liberale samfunn.

Farisèerens bønn viser at han også brøt Den andre tavles bud. Han takket Gud for at han ikke var som andre mennesker. Han opphøyet seg selv istedenfor å elske sin neste som seg selv.

Rom 2:1 – Derfor har du ingen unnskyldning, du menneske som dømmer, hvem du så er. For når du dømmer en annen, fordømmer du deg selv. Du gjør jo det samme selv, og vi vet at Guds dom med rette rammer dem som gjør slikt.

Selvfølgelig har vi grunn til å takke Gud for barnerett hos ham, gitt av nåde i vår dåp. Barnerettens årsak er Jesus Kristus alene. «Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg...» Men med forbehold om gode gjerninger, gikk ikke fariseeren hjem, erklært rettferdig for Gud.

Hvorfor gikk tolleren hjem erklært rettferdig fo gud?

Tollerne var den gang mislikt på grunn av sin grådighet. Samtidig viser Jesus med tolleren som eksempel hva omvendelse handler om i vårt gudsforhold. Omvendelsen består av to deler – anger og tro. Angeren kommer av Guds lov av frykt for straff. Samvittigheten anklager: Jeg har overtrådt Guds bud! Troen kommer av evangeliet, når man tror syndenes forlatelse på grunn av Kristi fortjeneste – og ikke av noe annen grunn.

Tolleren stod langt borte og ville ikke engang løfte sine øyne mot himmelen. Han men slo seg for brystet og kalte seg med rette navn - «en synder». Også en fariseer kunne komme til denne erkjennelse. Apostelen Paulus kalte seg selv «den

fremste» av syndere, for han hadde vært en kristenforfølger. Paulus delte tollerens erkjennelse: «Gud, vær meg synder nådig!»

I grunnteksten står et ord som ikke lar seg oversette til norsk. Det har sin rot i ordet for «*nådestol*», som apostelen Paulus bruker i Romerbrevet.

Rom 3:23-25 – Alle har syndet og står uten Guds herlighet og blir rettferdiggjort gratis av hans nåde ved gjenløsningen i Kristus Jesus. Ham har Gud satt fram som en nådestol ved troen i hans blod for å vise sin rettferdighet derved at han forlater forut begåtte synder som han har hatt tålmodighet med. (E Sv Kyrkobib)

I templet stod nådestolen i det aller helligste. Bare øverstepresten fikk gå dit inn en gang i året. På forsoningsdagen bestenket nådestolen med sydebukkens blod. Denne handling tok ikke bort syndene, men var en *påminnelse* om folkets synder. Annerledes er den nådestol som Gud har satt fram i Jesus Kristus og ham korsfestet. Gud har forsonet verden med seg selv i Kristi død. Skulle vi oversette tollerens bønn direkte, måtte den lyde: «Gud, nådestol deg over meg», men det sier vi ikke på norsk. Likevel er «nådestol» et innholdsrikt bilde.

Jesus *erklærte* tolleren for rettferdig på vei hjem til sitt hus. Han hadde ikke medvirket til frifinnelsen – ikke på noen måte! Det var ikke fariseere, men tolleren Jesus erklærte rettferdig for Gud. Denne forskjellsbehandling åpenbarer Guds godhet for sin egen skyld, stilt fram for verden i Herren Jesus. Erklærer han noen for rettferdig for Gud, så er han virkelig rettferdig for Gud. Troens rettferdighet for Gud, er Guds virkelige hellighet og rettferdighet i Kristi lidende lydighet.

Jes 53:11 (det salige bytte) – Min rettferdige tjener skal gjør de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Rom 4:5 – (Den) som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. (E Sv Kyrkobib)

1 Pet 3:18 – Kristus led døden for syndere, en gang for alle. Den rettferdige led for urettferdige for å føre dere fram til Gud.

Sal 32:1 – Salig er den som har fått sine overtredelser tilgitt og sine synder skjult. Salig er det menneske som Herren ikke tilregner skyld.

12. S. E. TREF. DEN DØVSTUMME

Første rekkes evangelium: Mk 7:31-37

Gud skapte mennesket i sitt bilde, med evnen til å høre, tale og se

Sal 94:9 – Hører ikke han som plantet øret, og ser ikke han som formet øyet?

I Lille katekismes forklaring til første trosartikkel står det:

«Jeg tror at Gud har skapt meg og alle andre skapninger, at han har gitt meg legeme og sjel, øyne, ører og alle lemmer, fornuft og alle sanser, og fremdeles holder alt dette ved lag.»

Da kan vi noen og hver fristet til å tenke: Andre blir syke, andre dør, men ikke jeg, osv. Og Hvordan gikk det med Job? Gud tillot satan å sette Job på prøve, men spare livet hans. Da slo satan Job med byller fra isse til såle. (Job 2:6f)

Det fortelles om kong Nebukadnesar at Herren straffet hans store overmot og støtte ham ut av det menneskelige fellesskap til han etter en tid fikk tilbake sin forstand. I Apostelgjerningene står det om Herodes Agrippa, sønnesønnen til Herodes den store, at han satte seg på en ærestribune og lot seg hylle som en gud.

Apg 12:22f – Mengden hyllet ham og ropte: «Her taler en gud, ikke et menneske.» Øyeblikkelig slo en Herrens engel ham fordi han ikke hadde gitt Gud æren. Han ble oppspist av ormer og døde.

Også apostelen Paulus fikk erfare Herrens tukt. Han ble plaget av «en torn i kjødet», så han ikke skulle opphøye seg på grunn av de høye åpenbaringer han fikk. Guds nåde fikk være nok, for Guds kraft blir fullendt i svakhet. (2 Kor 12:7-9) Slik er korsets teologi.

Den onde menneskenatur en guds fiende

Kombinasjonen døvstum og blind er fæl, men verre er den onde lyst i vårt aller innerste. Den vil styre evnen til å høre og tale, alltid i opposisjon til Gud Skaperen, og især hos dem som gjennom Jesus Kristus lærer å kjenne Guds trofaste godhet. Det er nok for den onde å hviske løgnen i øret, så hører vi. Men når Gud lar sitt ord høre, vil vi helst gjøre som Adam og Eva i paradiset – lukke det døve øret til og gjemme oss.

Jer 6:10 – Deres ører er uomskåret, de kan ikke høre etter. De driver spott med Herrens ord og bryr seg ikke om det.

Sak 7:11f – de nektet å høre, de var stivnakket og gjorde sine ører døve så de skulle slippe å høre. Hjertet gjorde de hardt som flint, så de lot være å høre på loven og de ord som Herren, Gud Sebaot, hadde sendt ved sin Ånd gjennom de tidligere profeter.

2 Tim 4:3 – Det skal komme en tid da folk ikke lenger vil tåle den sunne lære, men slik de finner det for godt, skal de ta seg lærere i mengdevis, for de vil ha det som klør i øret.

Matt 13:13-15 – Derfor taler jeg til dem i lignelser. For de ser, og likevel ser de ikke; de hører, og likevel hører de ikke og forstår ikke. På dem er denne profetien hos Jesaja blitt oppfylt: Dere skal høre, og ikke høre og forstå, se og se, men ikke skjelne. For dette folks hjerte er blitt sløvt, tungt hører de med ørene, øynene har de lukket til, så de ikke ser med øynene, ikke hører med ørene, ikke forstår med hjertet og ikke vender om, så jeg får lege dem. (Jes 6:9f)

Syndefallet påvirket både hørselen og taleevnen. Derfor skriver apostelen Jakob:

Jak 3:6-9 – Vi legger jo bittelitt i munnen på en hest for at den skal lystre oss, og da kan vi styre hele hesten. Ja, selv store skip som drives av vinden, kan styres med et lite ror, dit styrmannen vil. Slik er det også med tungen. Den er et lite lem, men kan skryte av store ting. Tenk at en liten ild kan sette den største skog i brann. Også tungen er en ild, som en verden av ondskap står den blant våre lemmer. Den smitter hele legemet, og setter livshjulet i brann. Men selv settes den i brann av helvetet. Mennesket er slik skap at det kan temme alle andre skapninger, både villdyr og fugler, krypdyr og fisk. Men tungen makter ikke noe menneske å temme, skiftende og ond som den er, full av dødbringende gift. Med den lovpriser vi Herren og Faderen, og med den forbanner vi menneskene som er skapt i Guds bilde

Jesus så opp mot himmelen, sukket og sa: «effata!»

Jesu sukk er Guds medynk med menneskene under syndefallets kår. Vi blir født til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd, død og djevel. Jesu sukk er den enbårne Sønnens sukk, utsendt for å frigjøre oss ved å bære syndens nød som sin egen. Han ser syndens nød i misbruk av hørselen, når vi vender det døve øre til Guds ord. Han ser syndens nød i misbruk av taleevnen. I Jesu sukk ligger Guds nidkjærhet for sitt skaperverk under syndens tyranni. Han sukket i sin lidende lydighet som verdens syndebærer:

Sal 40:13 – jeg er omgitt av talløse trengsler, mine misgjerninger tar meg igjen – jeg kan ikke lenger løfte blikket, de er flere enn hårene på mitt hode.

Kristus måtte lide for menneskenes åndelige døvheter for Guds ord. Han måtte lide for all misbruk av Guds Navn, lide for falske vitnesbyrd og onde tunger. Jesu sukk innledet hans bønn i Getsemanne hage: «Min sjel er dypt bedrøvet inntil døden.» (Mk 14:34)

Selv oppfylte Jesus budene om både å høre, tale og se, slik Gud vil.

Jes 50:4 – Herren min Gud har gitt meg en disippels tunge, så jeg med mitt ord kan styrke den trette. Hver morgen vekker han mitt øre. Jeg satte meg ikke imot og trakk meg ikke tilbake.

Joh 8:26 – han som har sendt meg, taler sant; og det jeg har hørt av ham, det taler jeg til verden.

Joh 8:43 – Hvorfor skjønner dere ikke det språk jeg taler? Fordi dere ikke tåler å høre mitt ord.

Hvordan helbredet Jesus den døvstumme?

Han satte fingrene i ørene hans, spyttet og rørte ved tungen. Var nå det nødvendig, da? Den falske åndelighet stiller seg på lignende vis til sakramentene. Hvorfor må Gud anende vann for å gjenføde et menneske? Er ikke Guds ord nok? Eller hvorfor bruke brød og vin for å gi samfunn med Kristi legeme og blod, når vi ved troen kan spise og drikke på åndelig vis? Ja, slik kan den naturlige fornuft spørre og foreskrive Gud hvordan han skal handle med oss. Apostelen spør: «Menneske, hvem er du som vil trette med Gud?» (Rom 9:20) Det avgjørende for oss, er hva Gud i sin uutgrunnelige visdom har bestemt.

Den døvstumme kom ikke med innvendinger – hvorfor gjør du det eller det? Kan du ikke gjøre det på en annen måte? Nei, det står: «Han talte rent.» Han talte ikke bare rent i betydningen begripelige ord. Han talte også rett, som her betyr å avlegge en rett bekjennelse. Derfor innstiftet Kristus sakramentene dåpen og Herrens Nattverd, ikke for at vi skal komme med innvendinger mot bruk av ytre midler som vann og brød og vin. I dåpen gir han den enkelte del i Guds forsoning med verden og nytt liv under Kristi herredømme. I Herrens Nattverd gir han virkelig samfunn med sitt ofrede legeme og blod. Slik styrker han troen, så vi kan tale rent og bekjenne Kristus som Herre og Frelser, vårt levende håp.

Effata – lukk opp!

Kristus helbredet med et guddommelig skaperord, like kraftig som ved verden skapelse. Met sitt ord reiser han oss opp fra døden i våre synder. Gud handler alltid med sitt ord – i dåpen med ordet innfattet i vannet, lik perlen på ringen, under Herrens Nattverd med ordet fremsagt over brød og vin. Derfor skal vi ikke sitte stille og vente på en mystisk-umiddelbar opplevelse, som om den kvalifiserer oss til barnerett hos Gud.

«Han sier også sitt «Effata» til deg som nå hører eller leser dette. Hans Effata lar deg forstå at Gud også har elsket deg så høyt at han ikke sparte sin enbårne Sønn, men gav ham også for deg. Slik handler Gud med våre syke sjeler, så vi hører hans ord og istemme den hovedsak som vår barnelærdom dreier seg om: «Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske» ...

Folk ble overveldet og forundret. De sa: «Han har gjort allting vel!» Under nattverdlovprisningen istemmer vi: «Han er verdig all takk»

13. S. E. TREF.

DEN BARMHJERTIGE SAMARITAN

Førsterekkes evangelium: Lk 10:23-37

Teksten slutter med ordene: «Gå du og gjør likeså!» Det er en lærdom på linje med budet: «Du skal elske din neste som deg selv.» Det er ikke feil å anvende denne lignelse som om den handler om nestekjærlighet. Men teksten handler om både lov og evangelium

DET STØRSTE BUD I LOVEN

Den lovkyndig hadde spurt Jesus om hva han skulle gjøre for å arve evig liv. Jesus svarte med å henvise til loven, og lot ham lese den sammenfatning av loven som ble opplest i synagogen hver sabbat:

«Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand og din neste som deg selv.»

Evangelisten Markus forteller om en annen skriftlærd, han som spurte Jesus om det fremste bud i loven. Da henviste Jesus til synagogeliturgen, hvor det blir sagt: «Hør Israel! Herren vår Gud, Herren er én. Og du skal elske Herren din Gud /.../ Det andre er dette Du skal elske din neste som deg selv.»

Jesus svarer først ved å henvise til Guds morallov. Dens løfte er klart. Den som holdere loven, skal leve ved den (3 Mos 18:5).

Rom 10:5 – Moses skriver om den rettferdighet som er av loven: «Det menneske som holdere den, skal leve ved den.»

Det bør alle leve på hederlig vis, men tåler resultatet Guds inspeksjon? Da er det Jesus forteller lignelsen om den barmhjertige samaritan.

LIGNELSEN OM DEN BARMHJERTIGE SAMARITAN

«En mann gikk ned fra Jerusalem til Jeriko, da han falt i hendene på røvere.»

Jerusalem - den evige stad, betegner det evige liv hos Gud. Paulus taler om «det Jerusalem som er der oppe» (Gal 3_26). Jeriko er i Bibelen den by som det hviler en forbannelse over.

Jos 6:26 – Forbannet for Herrens åsyn være den som våger å bygge opp igjen denne byen.

Uttrykket «gikk ned» antyder menneskets livssituasjon under syndefallets kår. Mannen som havnet i hendene på røvere, er Adam. Han falt i synd, og med ham havnet menneskeheten i klørne på Guds fiendemakter synd og død og djevel. Følgelig står vi utenfor paradisetts porter. Vi er på nedtur, bort fra Gud.

Mt 11:23 – (Jesus sa): du som vil opphøyes like til himmelen, til helvetet skal du styrtes ned!

Jesu vil med denne billedbruk advare: Om du innbiller deg å være underveis til himmelen, så er du på vei til din undergang borte fra det evige liv hos Gud. Årsak: Du har havnet i hendene på Guds fiende – djevelen, som med sine løgner innbiller deg at du med din fornuft og kraft kan reise deg opp fra døden i dine synder og vende om til Gud.

En prest og en levitt var også på vei til Jeriko. De er her representanter for Guds lov. I Jerusalem hadde de utført den gudstjeneste som loven påla dem.

HVORFOR ER GUDS LOV INGEN FRELSSESVEI?

Jesu lignelse om den barmhjertige samaritan viser at ingen kan bli stående for Gud i kraft av lovlydige gjerninger. De fant den sårede, men kunne ikke hjelpe ham. Hvorfor? Guds gode skapervilje er hellig og god. Det var ingen feil ved loven. «Den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur» (Rom 8:3).

Feilen sitter i mennesket. Presten og levitten kunne ha sagt hva den sårede kunne gjøre, men til ingen nytte for en døende stakkar. Sett fra Guds side, er vi alle døde i våre synder og overtredelser i tanker, ord og gjerninger.

Gal 3:21f – Hvis det overhodet var gitt en lov som kunne gi liv, da kunne vi vinne rettferdigheten ved loven. Men Skriften har lagt alt under synden, for at løftet skulle gis ved troen på Jesus Kristus til dem som tror. (E Sv Kyrkobib)

DET SOM VAR UMULIG FOR LOVEN, DET GJORDE GUD

Jesu lignelse om den barmhjertige samaritan illustrerer den himmelvide forskjell mellom lov og evangelium:

Rom 8:3f – Det som var umulig for loven /.../ det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur.

Hva presten og levitten ikke gjorde, det gjorde den barmhjertige samaritan, Jesus Kristus.

Mt 13:16. Salige er deres øyne som ser og deres ører som hører. Sannelig sier jeg dere: Mange profeter og rettferdige lengtet etter å få se det som dere ser, men de fikk ikke se det, og å få høre det som dere hører, men de fikk ikke høre det. (E Sv Kyrkobib)

Rom 10:17 – Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord.

Det greske ordet for preken betyr direkte oversatt «det hørte». I Nytestamentet er også evangeliet kalt «det hørte», dvs prekenen i kraft av Kristi ord. Troen kommer av «det hørte», dvs evangeliet om Guds velgjerninger i Kristus Jesus.

Derfor sa røsten som hørtes da de var på forklaringsberget: «Hør ham!» Det betyr: Hør hans ord og stol på ham. Den som ikke hører apostelordets lære fra Kris-

tus, hører ikke. Den som hører, anvender apostelordets lære på seg selv og mot-
tar Kristus. Derfor sier apostelen:

1 Joh 4:6 – den som kjenner Gud, hører på oss, den som ikke er av Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom sannhetens Ånd og villfarelsens ånd.

Evangeliet er «Guds kraft til frelse» (Rom 1:16). Evangeliet krever ikke, men gir. Evangeliet kommer til oss med Kristi ord og reiser opp fra døden i våre synder, frelst av nåde.

Den barmhjertige samaritan gjorde det som trengtes for å bringe den halvdøde tilbake til livet. Han helte olje og vin i sårene og forbandt dem. Det minner oss om ordene ved profeten Jesaja:

*Jes 53:5 – Han ble såret for våre overtredder /.../ ved hans sår har vi fått le-
gedom.*

GUDS KIRKE PÅ JORDEN ET HERBERGE OG LASARETT

Deretter løftet han den sårede opp på sitt ridedyr, bragte ham til et herberge og sørget for at han der fikk den nødvendige pleie. Sagt med forklaringen til tredje trosartikkel:

«Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet.»

Herberget er her Guds troende kirke i denne verden. Hun er det lasarett hvor le-
gedommen fins for syke sjeler. Han gav verten to denarer, for løsepenge har den barmhjertige samaritan allerede betalt en gang for alle. Om løsepenge skriver apostelen Peter:

1 Pet 1:18f – Dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene: det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil eller lyte.

I den forsamlede menighet får vi motta løsepenge i Nattverdens sakrament, som trofaste tjenere forvalter. Slik han befalte. De sørger for at Guds husfolk får sin mat i rette tid, inntil han kommer tilbake.

«GÅ DU BORT OG GJØR LIKESÅ!»

Det er et Jesus-ord til alle kristne. Han er frelsens årsak og fremste forbilde. Med ham til gave, er vi fri til å tjene Gud i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt daglige kall. Da er vårt forbilde det sinnelag som var i Herren Jesus: Han tjener oss av nåde. Når vi erfarer egen svakhet, tror vi allikevel syndenes forlatelse for Kristis skyld.

Joh13:15 – Slik jeg har gjort mot dere, skal dere gjøre.

Fil 2:5 –Vis det samme sinnelag som Kristus Jesus!

Gjør likeså! Legg vinn på gode gjerninger (Tit 3:8).

14. S. E. TREF. DE TI SPEDALSKE

Første rekkes evangelium: Lk 17:11-19

GUD HANDLER MED SITT ORD.

Et eksempel: Jesus sa en gang til en spedalsk: «Jeg vil, bli ren!» (Mt 8:3) Gud skapte verden med sitt ord. I den hellige dåp gjør han dåpsvannet til gjenfødelsens bad med sitt ord. I det private skriftemål forlater Gud synder med sitt ord. Med sitt ord fremsagt over brød og vin gjør han under Nattverden fremsatt brød og vin til sitt legemes og blods sakrament. Og på den ytterste dag skal Gud vekke opp alle døde og dømme verden med sitt ord. Og stilt overfor den hellige Gud, har vi kun ett bevis for at Kristus Jesus er vår hellighet og rettferdighet for Gud, nemlig den rettferdighet som evangeliet åpenbarer uten forbehold om gjerninger.

Da er det underlig at Jesus sa til de ti spedalske at skulle gå av sted og vise seg for prestene. Han ba de overholde Moselovens bestemmelse:

3 Mos 13:45f – Den som er angrepet av denne sykdommen, skal flere klærne sine og la håret henge fritt. Han skal skjule skjegget og rope: «Uren, uren!» Så lenge han er syk, er han uren. Han skal bo for seg selv. Utenfor leiren skal han ha sitt tilhold.

Derfor stod de ti spedalske langt borte da de ropte: «Jesus, mester! Miskunne deg over oss!» Og det gjorde han, men uten å oppheve lovens bestemmelse, som påla prestene å stadfeste om helbredelse hadde funnet sted, og deretter holde bestemte renselsesseremonier. (3 Mos 14:2f)

Deres lydighet mot loven var ikke årsak til helbredelsen. Ser vi nøyer etter i forskriften, finner vi noe merkelig. Loven sier ingenting om hvordan den syke skulle helbredes. Ingenting! Prestens oppgave var begrenset til å stadfeste om den spedalske var blitt frisk eller ikke. Ble den spedalske erklært frisk, skulle han eller hun overholde forskriftene om renselse. Alle disse seremonier hører med til det Hebreerbrevet kaller «et bilde på den nåværende tid»:

Heb 9:9f – Dette er å forstå som et bilde på den nåværende tid. De gaver og offer som her bæres fram, er ikke i stand til å gjøre den som dyrker Gud, fullkommen, slik at samvittigheten blir ren. Likesom reglene om mat og drikke og om alle slags renselser er dette bare ytre forskrifter som gjelder inntil den tid da alt skulle settes i den rette skikk.

FORHOLDET TIL GUD OG FORHOLDET TIL MENNESKER

Vi merker oss også en annen sak av stor betydning: Forskriftene om renselse gjaldt ikke forholdet til Gud, men forholdet til mennesker. Etter at renselsesremoniene var gjennomført, kunne andre omgås den rene i sitt fellesskap.

Altså må vi skjelne mellom det som gjelder forholdet til Gud og forholdet til mennesker. Det har liten betydning å bekjenne troen for andre, hvis den ikke blir stadfestet i livets vitnesbyrd. Det ses.

Jak 2:18 – Noen kan si: «Den ene har tro, den andre har gjerninger». Vis meg da din tro uten gjerninger, så vil jeg vise deg min tro av mine gjerninger.

Men overfor Gud gjelder tro alene, for Gud ser i hjertene. Gud frikjenner den synder som setter sin lit til Kristi lidende lydighet i alles sted. Da gjelder troen alene, for «lovens sikte mål er Kristus, til frelse for hver den som tror» (Rom 10:4).

De ti spedalske kunne ha tenkt som så: Hvorfor skal vi gå og vise oss for prestene? Vi får jo høre at vi er urene. De tenkte ikke slik. De stolte på Jesus og gjorde som han befalte. De tok ham på ordet, og underveis ble de rene.

De tok også Moselovens forskrifter på alvor som Guds ord. I Moseloven fins også Guds løfter, «for om meg skrev han», sier Jesus (Joh 5:46). Forskriftene om renselse pekte framover mot den ordning som gjelder i den nye pakt – i nytestamentlig tid:

1 Joh 1:7, 9 – dersom vi vandrer i lyset, slik han selv er i lyset, da har vi samfunn med hverandre, og Jesu, Guds Sønns blod renses oss for all synd. /.../ bekjenner vi våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renses oss for all urett.

Den ene som vendte tilbake, forstod at Jesus hadde gjort ham ren. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død. Noen anvender Guds forsoningsverk på seg selv og vender tilbake. De hører evangeliet og lar seg opplyse. De oppfatter at Gud er en forsonet Gud, og at Guds forsoning med verden omfatter også mitt liv. De vender tilbake til den oppstandne Jesus, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet.

Vi er alle urene på grunn av den onde lyst i vårt innerste og våre synder i tanker, ord og gjerninger. Hvordan kan vi da se at vi er blitt rene? Vi finner feil og forømmelser langt flere enn vi husker og kan telle. Apostelens erkjennelse blir vår egen:

Rom 7:18 – jeg vet at i meg, det vil si slik jeg er i meg selv, bor det ikke noe godt. Viljen har jeg, men å gjøre det gode, makter jeg ikke.

Sal 130:3 – Hvis du vil gjemme på syndeskyld, Herre, hvem kan da bli stående?

Gud gjennomskuer oss med sin lov. Evangeliet derimot åpenbarer Guds barmhjertighet uten noen vår kvalifikasjon. Hvorfor?

Joh 15:3 – Dere er allerede rene på grunn av det ord jeg har talt til dere.

Når vi hører evangeliet tilsi syndenes forlatelse for Kristi skyld, er vi rene på grunn av løseordet uten å se den Guds rettferdighet som er frifinnelsens årsak. Den er Kristus ved Faderens nådeside.

HVA BETYR DET Å VENDE TILBAKE OG TAKKE GUD?

Hva gjør vi når vi under innledningen til gudstjenesten blir minnet om Guds velgjerninger? Vi svarer med lovprisning: «Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, hos mennesker Guds velbehag!» - Hva gjør vi, når vi hører Guds ord bli opplest? Vi svarer: «Gud, vi takker deg!» Eller: «Gud være lovet! Halleluja!» Og hvordan innleder vi Nattverdens Liturgi? Vi takker og priser Gud:

«La oss takke HERREN, vår Gud! Han er verdig all takk! Sannelig rett er det at vi nå og alltid og i evighet priser deg, hellige HERRE, allmektige Fader, evige Gud, ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre!» Og deretter følger begrunnelsen....

Når hedninger trer fram for sine guder må de blidgjøre dem med gaver og utføre renselsesritualer. Et kristent menneske kjenner den eneste sanne Gud gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Vi kjenner Gud som en trofast venn og trer fram for ham på nåderettens grunn som Guds kjære barn. Hvorfor?

Guds enbårne Sønn har i tjenerskikkelsen kjøpt meg fri og frelse meg – «ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod, og sin skyldfrie lidelse og død».

Heb 13:15f – La oss da ved ham stadig bære fram for Gud vårt lovprisningsoffer, det vil si frukt av lepper som priser hans navn. Men glem ikke å gjøre godt og dele med andre, for slike offer er til Guds behag.

1 Pet 2:9 – dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som er Guds eiendom, for at dere skal forkynne hans storverk, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys.

Den eneste som kom tilbake for å takke, tilhørte ikke Guds eiendomsfolk. Han var en samaritan, en fremmed for Guds utvalgte folk. Men til ham sa Jesus: «Din tro har frelst deg!» Så er han likevel ingen fremmed. Troen er ingen kvalifikasjon i seg selv. Ved evangeliet om Guds forsoning med verden, skaper og bevarer Gud den barnlige tillit til Guds godhet. Hvorfor? Guds ord lærer oss Guds selvhengivende kjærlighet å kjenne, stilt fram for i Kristi lidende lydighet for oss alle.

Guds barn tilhører Guds sanne Israel. Vi er ikke lovens treller, men løftets barn - Abrahams barn. Vi ble i dåpen ikledd Kristi fullkomne rettferdighet med løftet om salighet for hver den som tror. (Mk 16:16)

Ef 2:13 – i Kristus Jesus er dere som før var langt borte, ved Kristi blod kommet nær.

15. S. E. TREF. Å TJENE TO HERRER

Første rekkes evangelium: Lk 6:24-34

DERE KAN IKKE TJENE GUD OG MAMMON.

Jesu ord har adresse til alle kristne. Vi blir i apostelbrevene kalt «de hellige», dvs helgener. Trenger de hellige Jesu påminnelse?

Forklaringen er enkel: En kristen består av to deler: Det gamle og det nye menneske. Vi er ved troen samtidig synder og rettferdig for Gud.

Gal 5:17 - vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot. De to ligger i strid, slik at dere ikke er i stand til å gjøre det dere vil.

Rom 6:3f, 11 – vet dere ikke at vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ still dere selv til tjeneste for Gud, så dere bruker lemmene for ham, som våpen for det som er rett.

Å tjene Gud er den rake motsetning til det å samle seg skatter på jorden, for «hvor din skatt er, der vil også ditt hjerte være» (Mt 6:21). De doble kjærlighetsbud sammenfatter Guds gode skapervilje:

«Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av all din sjel og av all din forstand», og «du skal elske din neste som deg selv».

De jordiske skatter får ikke innta den plass som kjærligheten til Gud skal ha i hjertet. Det vårt hjerte henger fast ved, det er vår Gud.

Et eksempel fra bibelhistorien er dansen om gullkalven. Mens Moses var oppe i Sinai-fjellet, spurte folket Aron om han ikke kunne lage «en gud som kan gå foran oss». Da ba Aron folket om å samle sammen gullringene

2 Mos 32:4f – Han tok imot gullet, støpte det om og formet det med meiselen til en kalv. Så ropte de: «Dette er din gud, Israel, han som førte deg opp fra Egypt!»

Profeten Amos levde i en tid da man tjente både Gud og Mammon, og «solgte den fattige for et par sko» (Am 2:6). Guds dom var knusende.

Am 5:21, 23 – Jeg hater og avskyr de fester dere feirer, de stevner dere holder, byr meg imot. /.../ La meg slippe dine støyende sanger, jeg vil ikke høre på ditt harpespill!

1 Tim 6:9f – De som vil bli rike, faller i mange fristelser og farer og gripes av mange slags tåpelige og skadelige begjær., som styrter mennesker ned i undergang og fortapelse. For kjærlighet til penger er en rot til alt ondt. Drevet

av pengebegjær er mange ført vill og er kommet bort fra troen, og har påført seg selv mange lidelser.

Det er en fristelse for både rik og fattig å tjene både Gud og Mammon. Derfor fins bønner i Ordspråkene, aktuell for oss alle, og likeså begrunnelsen:

Ord 30:8f – Gi meg hverken armod eller rikdom, men la meg få den mat jeg trenger. Ellers kunne jeg bli så mett at jeg fornektet deg og spurte: «Hvem er Herren?»- eller så fattig at jeg stjal og forbannet min Guds navn.

TO SLAGS BEKYMRINGER

«Vær ikke bekymret og si: Hva skal vi spise? Eller: Hva skal vi drikke? Eller: Hva skal vi kle oss med? Alt dette er hedningene opptatt av. Men den Far dere har i himmelen, vet at dere trenger alt dette.»

Disse Jesu ord legger ikke sten til byrden. Jesus befaler ikke, men oppmuntrer. Jesus sier ikke om sine disipler at dere må ikke bry dere om verdslige bekymringer. Han selv mettet jo de fem tusen med sitt brødunder i ødemarken. Og da den oppstandne Jesus møtte igjen de tolv, spurte han: «Har dere noe å spise?» (Joh 21:5)

Slike bekymringer skal vi kaste på ham som har omsorg for oss og vet hva vi trenger. Altså er verdslige bekymringer unødvendige.

«Så vær ikke bekymret for morgendagen; morgendagen skal bekymre seg for seg selv. Hver dag har nok med sin egen plage.»

Eller sagt med forklaringen til første trosartikkel:

Gud forsørger meg «med alt jeg trenger til mitt livsopphold, verger meg mot all fare, vokter og bevarer meg mot alt ondt. Og alt dette gjør han kun av faderlig godhet og barmhjertighet, uten noen min fortjeneste og verdighet.»

Jesu lærte oss å be med Herrens bønn: Gi oss i dag vårt daglige brød. Det daglige brød omfatter alt vi trenger til vårt livsopphold. Sagt med forklaringen i Lille Katekisme::

«slikt som mat, drikke, klær, sko, hus, hjem, aker, fe, penger, gods, en god ektefelle, gode barn, gode ansatte, gode ledere som en kan stole på, gode styresmakter, godt vær, fred, helse, gode seder, godt navn og rykte, gode venner, trofaste naboer og mere slikt.»

Sal 145:15f – Alles øyne venter på deg, Herre, og du gir dem deres mat i rette tid. Du lukker opp din hånd og metter alt levende med velbehag.

En årsak til bekymring kan være at man er utilfreds med det man har og vil ha mer. Men» har vi mat og klær, skal vi være tilfreds med det», (2 Tess 3:10).

Den rike mann levde i glede og fest hver dag, men gikk for evig til grunne. Den rike bonde bygde seg store uthus til alt han hadde. Men det sorgfrie liv var et selvbedrag.

Lk 12:19 – Min sjel, du har skaffet deg mye godt for mange år. Slå deg nå til ro, et, drikk og vær glad!

Han mistet sin sjel. Paulus ville ikke leve på andres bekostning, selv om han hadde rett til å motta lønn for sin apostelgjerning.

DET ENE NØDVENDIGE

Det fins en bekymring som er nødvendig.

«Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg.

Hvorfor søke Guds rike og hans rettferdighet «først»? Fordi ingen er kvalifisert til borgerskap i Guds rike. Det nødvendige vilkår er den rettferdighet som evangeliet åpenbarer: Den består i Jesu Kristi, Guds Sønns lidende lydighet. Han har oppfylt Guds strenge lov i alle deler og i alles sted.

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i selv, for himmelriket er deres.

Jes 57:15 – Så sier /.../ Den Hellige: I det høye og hellige bor jeg, og hos den som er knust og nedbøyd i ånden. Jeg vil vekke de nedbøydets ånd til liv og gjøre de knuste hjerter levende.

Jes 53:5 – Men han ble såret for våre overtredder og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom.

Rom 1:17 – I (evangeliet) åpenbares Guds rettferdighet, av tro og til tro, slik det står skrevet: den rettferdige skal leve ved tro.

Guds bevis er Kristi oppstandelse fra de døde. Han lever rettferdiggjort i alles sted. Han alene er vår evige rettferdighet, uskyldighet og salighet hos Gud. Troen kan være svak eller sterk, men har Kristus og mangler ingenting. Derfor oppmuntrer Kristus oss til å søke ham fremfor alt. Det er som om han sier: Min rettferdighet er din rettferdighet.

Jo visst, har vi mange grunner til å bekymre oss, men fremfor alt god grunn til å kaste dem på Ham so har omsorg for oss. Det viser apostelen Paulus:

2 Kor 4:17 – De trengsler vi nå må bære, er lette, og de skaper for oss en evig rikdom av herlighet som er uendelig mye større.

Rom 8:35, 37 – Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet? Nød, angst, forfølgelse, sult, nakenhet, fare eller sverd? /.../ i alt dette vinner vi full seier ved ham som har elsket oss.

16. S. E. TREF. ENKENS SØNN I NAIN

FØRSTE REKKES EVANGELIUM: LK 7:11-17

Vår barnelærdom sier om dåpen at

«den virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det, slik Guds ord og løfte lyder: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig; men den som ikke tror, skal bli fordømt.

DET ER TRE SLAGS DØD:

Den legemlige, den åndelige og den evige død. Dåpen er den nye fødsels bad, som også kalles en oppstandelse fra de døde, det vil si en oppstandelse fra den åndelige død.

I Åpenbaringsbokens 20. kapitel er det tale om den første og den andre oppstandelse. Den andre oppstandelse skjer på den ytterste dag, ved Kristi gjenkomst, synlig for alle i sin Guddoms herlighet. Den første oppstandelse skjer i dåpen til Jesu død. Hvorfor?

Rom 6:3 – for at likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt levnet.

Det er om denne åndelige gjenfødelse Jesus taler om med ordene:

Joh 5:25 – Den tid kommer, ja, den er nå, da de døde skal høre Guds Sønns røst, og de som hører, skal leve.

I dagens pretekst hører vi om Jesu oppvekkelse fra den legemlige død. Samtidig er denne oppvekkelse et bilde på det åndelig døde menneske som blir født på ny til liv med Gud, livets kilde.

Ut av Nain gikk et dødens tog på vei til gravstedet. Vi alle på den veien.. Vi lever under syndefallets kår. Vi kommer til verden, hver for oss lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter: synd, død og djevel.

Gud er livets kilde. Gud skapte mennesket i sitt bilde, skapt til samfunn med Gud, og til et liv som forvalter i Guds tjeneste. Men okkupert av Guds fiendemakter, arter livet seg i strid med Guds gode skapervilje. Vi lever våre livshistorier under syndefallets kår. Vi lever ikke i Guds kjærlighet, og Guds kjærlighet lever ikke oss. Underlagt Guds fiendemakter, er vi åndelig døde, innkrøkt i oss selv.

Ef 2:1 – Dere var døde ved deres overtredelser og synder.

Men hvem kan oppvekke seg selv fra den åndelige død? Man vet jo ikke engang at man er åndelig død! Og enken i Nain måtte forholde seg til den kjensgjerning at hennes eneste sønn var død. All verdens terapi kunne endre denne realitet.

DEN SANNE TRØST MOT DØDEN I VÅRE SYNDER

Bare en kan i fullt alvor trøste den sørgende og si: «Gråt ikke!» Det er Jesus Kristus.

Joh 11:25 – Jeg er Oppstandelsen og Livet. Den som tror på meg, skal leve, om han enn dør.

Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske, viste sin Guddoms makt da han gjorde enkens sønn levende. Ubedt gikk han bort til båren, rørte ved den døde og sa med handlende allmakt: «Unge mann, jeg sier deg: Stå opp!»

Jesu handling griper inn i menneskenes livssituasjon. Vi er alle avmektige i møte med forgjengelighet og død. Like lite som den døde på båren, er vi i stand til å oppvekke seg selv, ja, lik den døde er vi uvitende om vår egen sin død, så lenge vi er åndelig døde. Uten forstand, vilje og kraft er vi ikke i stand til å reise oss opp fra døden i våre synder og overtredelser. Men den oppstandne Kristus kan. Med sin lidende lydighet i alles sted har han oppfylt Gud lov og beseiret døden.

1 Kor 15: 55-57 – Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre, Jesus Kristus!

2 Tim 2:13 - Om vi er troløse, er han trofast, for han kan ikke fornekte seg selv.

Guds enbårne Sønn kom i Jesu tjenerskikkelse for å søke de bortkomne og gi verden liv (Joh 10:10). Han søker også de frafalne, alle de som er falt fra Guds nådepakt i dåpen til Jesu død. Og derfor gikk han ubedt fram til den døde og viste son Guddoms makt til å gi liv av døde.

Nå er den oppstandne Kristus ifølge sitt løfte til stede, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Han viste sin nåde før den døde stod opp. Slik er han. Han søker og kaller med sitt ord åndelig døde. Han oppsøker deg i din avmakt for å kalle deg tilbake til dåpens nådepakt og barneretten du fikk hos Gud, vår Skaper og Gjenløser. Jesus sa til den døde den gang: «Stå opp!» Og i dag kaller han døpte tilbake til Guds nådepakt i din dåp:

Ef 5:14 – Våkne opp, du som sover, og stå opp fra de døde!»

Du hører Guds løfte i din dåp, når du hører evangeliet om syndenes forlatelse for Kristi skyld: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig».

Dåpen er frifinnelsens sakrament gjennom hele livet, lik et skip som aldri går til grunne, om du enn faller over bord. Redningen er alle dager Guds tilgivelse, lik redningsbøyen som berger deg om bord igjen, frelst av nåde.

Og når du under Herrens Nattverd hører Jesu ord: «Denne kalt er den nye pakt i mitt blod, utgytt for dere til syndenes forlatelse», da er disse ord like kraftfulle som den gang han sa til den døde: «Stå opp!» Kristus er i dag den samme. Hvor synd og død rår grunnen, gir han også i dag det evige liv hos Gud. Merk deg midlet: Han belønner ikke din bønn og beredelse, men gjør det av nåde med sitt ord.

Han ord «stå opp!» er ingen ordre, ingen appell til å bruke evner du ikke har. Han sier ikke: Gjør så og så, så får du leve! Nei hans ord «stå opp» er et guddommelig skaperord, lik ordene på den første skaperdag: «Bli lys!» Jesu ord er Guds livgivende ord. Han trer inn i dødens mørke, kaller på det som ikke er, så det er. Noe lignende gjorde apostelen Paulus, da han ropte til den fortvilte fangevokteren: «Tro på Herren Jesus, så blir du frelst!» (Apg 16:31) i

HVA ER HENSIKTEN MED GUDS FRELSE, GITT AV NÅDE?

Den døde reiste seg opp og begynte og tale, og Jesus gav ham tilbake til hans mor. Den som ved dåpen og troen har barnekår hos Gud, viser med livets vitnesbyrd at han tjener ham som er Oppstandelsen og Livet.

Rom 6:4, 11, 13 – Vi ble altså begravet med ham med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men som levende for Gud i Kristus Jesus. /.../ Still dere selv til tjeneste for Gud, så dere bruker lemmene for ham, som våpen for det som er rett. Dere var jo døde og har fått liv.

Vekket opp fra død til liv, begynte den døde å tale. Hva han sa, vet vi ikke. Kanskje velsignelsesbønnen: «Velsignet være du, Herre, som vekker døde til live.

Det står om Jesus at han gav sønnen tilbake til hans mor». Så må også den som kommer til troen, overgis til Guds Ene Hellige Kirke, vår åndelige mor. Sakt med ordene i Den store katekisme: Guds kirke er hun «som føder og fostrer hver kristen med Guds ord» (Store Katekisme).

1 Tim 3:15 – Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

1 Kor 15:2 – ved (evangeliet blir dere frelst, hvis dere holder fast ved det ordet jeg forkynnte dere, så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro.

Følgelig må den som kommer til troen, søke kirkefellesskap hvor evangeliets rene lære og sakramentene blir forvaltet i samsvar med Kristi ord.

«DETTE ORD OM HAM KOM UT I HELE JUDEA».

Evangeliet om Kristi maktfulle ord er nå med dagens evangelium kommet til oss.

Den døde begynte det nye livet, men også han fikk erfare at syndens lønn er døden. Men det nye livet slutter ikke i graven. På den ytterste dag skal Kristus vekke opp alle døde og gi det evige liv til alle som tror på ham. Om bord i Guds nådepakt er Guds troende kirke, underveis til den nye jord, hvor Guds fred glede og hvile overgår alle forstand. Jesus sier om dem:

Åp 20:6 – Salig og hellig er den som har fått del i den første oppstandelse. Over dem har den annen død ingen makt.

17. S. E. TREF:

KRISTUS HELBREDER PÅ SABBATEN

Første rekkes evangelium: Lk 14:1-11

Før Jesus helbredet den syke, stilte han farisæerne og de lovkyndige spørsmålet: «Er det tillatt å helbrede på sabbaten?» Den kristnes frihet er dagens tema.

De hadde lært budet: Kom sabbaten i hu så du holder den hellig. Budet går tilbake på skapelsen:

2 Mos 20:9-11 – Seks dager skal du arbeide og gjøre din gjerning. Men den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud. Da skal du ikke gjøre noe arbeid. /.../ på seks dager skapte Gud himmelen, jorden og havet og alt som er i dem, men den sjuende dagen hvilte han. Derfor velsignet Herren hviledagen og lyste den hellig.

2 Mos 31:11-14 – Mine sabbatsdager skal dere holde, for sabbaten er et tegn på pakt mellom meg og dere fra slekt til slekt, for at dere skal vite at det er jeg, Herren, som helliger dere. /.../ Den som vanhelliger sabbaten, må dø.

FORSKJELLEN MELLOM LOVPAKT OG NÅDEPAKT

Sabbaten var et tegn på Guds lovpakt med sitt utvalgte folk, Israel. I lovpakten har Gud alle rettigheter, og folket alle plikter. Derfor medførte vanhelligelse dødsstraff.

Sabbatsordningen gjaldt inntil tiden var inne for en bedre ordning. «Menneskesønnen er sabbatens Herre», sa Jesus (Mt 12:8). Også i dette spørsmål er Kristus lovens siktemål (Rom 10:4). Med ham har Gud opprettet nådepakten i Kristi blod. I Guds nådepakt har Gud påtatt seg alle plikter, og gitt sitt folk nåderett hos ham. Dermed har Gud avskaffet den gamle lovpakt.

Forskjellen mellom lovpakt og nådepakt lar oss forstå hvorfor Jesus tok disiplene i forsvar, da de plukket kornaks på en sabbat. De måtte ha mat å spise. Dette forsvaret innskjerperte apostelen Paulus:

Kol 2:16f – la ingen dømme dere for det dere spiser eller drikker, eller når det gjelder høytider, nymånedag eller sabbat. Alt dette er bare et skyggebilde av det som skulle komme: Kristi legeme.

Dette istemmer vi med artikkel 28 i Den augsburgske bekjennelse:

«Den hellige Skrift har avskaffet sabbaten, ikke kirken, for etter at evangeliet ble åpenbart, kan man se bort fra alle de mosaiske seremoniene. (CA 28:59)

ER SØNDAGEN EN ERSTATNING FOR SABBATSDAGENSOM HVILEDAG?

Nei, denne erstatningslære fins ikke i Det nye testamente. Og likevel er hviledagen på søndag en stor Guds gave i likhet med andre helligdager.

Hviledagene er uttrykk for Skaperens omsorg for oss. Liksom Gud lar sin sol gå opp og lar det regne over rettferdige og urettferdige, så gir han hviledager for troende og vantro. Det gjør Skaperen uten noen vår verdighet eller fortjeneste.

Gjennom mange generasjoner har Gud latt verdslige myndigheter fastsette hviledagene. De inngår i statskalenderen eller almanakken. Det skylder vi å takke Gud for. Den tid kan komme, da Gud gjengjelder utakk og misbruk ved å innskrenke hviledagene. Det har hendt før at verdslige myndigheter har avskaffet helligdager.

Hverken Kristus eller apostlene har anbefalt en bestemt ukedag. Vi følger eksemplet fra aposteltiden: Vi samles om Guds ord og sakrament på «Herrens dag» - søndagen. Det er en god ordning.

Da Paulus var i Troas, holdt han gudstjeneste på den første dag i uken, dvs søndag.

«Fordi det likevel var nødvendig å fastsette en viss dag, så folk kunne vite når de skulle komme sammen, så er det klart at kirken har fastsatt søndagen til dette. Det ser ut til at man har syntes best om søndagen, også av den grunn at folk kunne ha et eksempel på den kristelige frihet.» (CA 28)

Lille Katekisme gir følgende forklaring til budet om å holde hviledagen hellig.

«Vi skal frykte og elske Gud så vi ikke forakter prekenen og Guds ord, men holder det hellig, gjerne hører det og lærer det.»

I Store Katekisme leser vi:

«På hvilken måte holder vi hviledagen hellig? Sannelig ikke ved å bære en krans på hodet eller gå i fine og nye klær, men ved å betrakte Guds ord.»

Derfor skal vi følge formaningen i Hebreerbrevet:

Heb 10:24f – La oss ha omtanke for hverandre, så vi oppgløder hverandre til kjærlighet og gode gjerninger. Og la oss ikke holde oss borte når vår menighet samles, slik som noen pleier å gjøre. La oss heller oppmuntre hverandre, så mye mer som dere ser dagen nærme seg.

HVA ER VÅR SABBAT I DEN NYE PAKT?

Heb 4:8-11 – Hadde Josva ført folket inn til hvilen, ville ikke Gud senere ha talt om en annen dag. Det er fremdeles en hviledag i vente for Guds folk. Den som kommer inn til hans hvile, får jo hvile fra sine gjerninger. La oss da streve etter å komme inn til denne hvilen, så ingen er ulydig og faller. Vi må ikke følge deres eksempel som var ulydige i ørkenen.

Det gjenstår ennå en sabbatshvile. Også den går tilbake til Guds hvile etter skapelsen. Det er denne sabbatshvile Jesus innbyr til:

Mt 11:28 – Kom til meg, alle dere som strever og har tunge byrder å bære, så vil jeg gi dere hvile.

Den hvile Kristus gir i Guds nådepakt, er hvilen fra arbeidet under lovens krav. De hviler. aldri. I Guds nådepakt forkynner Jesus evangeliet for oss: Hvil deg nå! Jeg har oppfylt lovens krav i ditt sted og derfor oppsto jeg fra de døde, rettferdiggjort i alles sted. Jeg er alles rettferdighet og hellighet hos Gud. Hos meg får du nyte troens hvile. Hos meg følger sabbat på sabbat uavbrutt. (Jes 66)

Kom hviledagen i hu! Tenk på Guds Sønn i tjenerskikkelsen. Tenk på hans lidende lydighet like til døde på korset. Hos ham har du hvilen, gratis, av nåde.

VI SAMLES TIL BRYLLUPSGLEDEN I GUDS RIKE

Senere i teksten sier Jesus i en lignelse hva som gjelder for den som er innbudt til Guds rike. Han gir bildet av et bryllup. Der albuer man seg ikke fram, men venter på anvist plass. Slik er det i Guds rike og i Guds menighet.

Jesus advarte fariseerne, som ville sitte fremst fordi de hadde gjort seg fortjent til deg. (Mt 23) De fulgte regelen i Jobs bok:

Job 34:33 –Tror du Gud vil lønne deg slik du ønsker, når du ringeakter hans råd? .

Guds rike er et nåderike. Her gjelder nåden alene.

Rom 4:4f – Den som gjør et arbeid, får lønn etter fortjeneste, ikke av nåde. Annerledes er det med den som ikke har gjerninger, men som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig. Ham regnes hans tro til rettferdighet. (E Sv Kyrkobib)

Men den som opphøyer seg selv, har satt seg som dommer over andre.

Rom 2:1-3 – Derfor har du ingen unnskyldning, du menneske som dømmer, hvem du så er. For når du dømmer en annen, fordømmer du deg selv. Du gjør jo det samme selv, og vi vet at Guds dom med rette rammer dem gjør slikt. Men når du dømmer dem som gjør dette, og selv gjør det samme, mener du da at du skal unngå Guds dom?

I Guds nåderike gjøres det ingen forskjell.

Rom 3:22-24 – Guds rettferdighet gis ved troen på Jesus Kristus, til alle som tror. Her er det ingen forskjell, for alle har syndet og de har ingen del i Guds herlighet. Men ufortjent og av hans nåde blir de erklært rettferdige på grunn av forløsningen i Kristus Jesus.

Derfor står det til slutt i teksten:

«Den som setter seg selv høyt, skal settes lavt, og den som setter seg selv lavt, skal settes høyt.»

18. S. E. TREF. DET STØRSTE BUD I LOVEN

FØRSTE REKKES EVANGELIUM: MT 22:34-46

En farisèer spurte Jesus om det største bud i loven. Jesus svarte ved å henvise til synagogens liturgi. Etter det trefoldilge «Hellig» følger bekjennelsen: «Hør, Israel, Herren vår Gud. Herren er én!» Deretter blir De ti bud opplest og sammenfattet i budet om kjærlighet til Gud:

5 Mos 6:4 – Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av all din sjel og av all din makt.

Men Jesus la til: «Men et annet er like stort. Du skal elske din neste som deg selv. På disse bud hviler hele Loven og Profetene.»

Altså var svaret enkelt. Det var ikke nødvendig med noen større lærdom eller høyere utdanning. Likevel lærte ikke Jesus og farisèerne det samme om loven. Veiene skiltes i spørsmålet:

KAN MENNESKET HOLDE LOVEN?

Farisèerne lærte at mennesket har en god lyst og en ond lyst. Lydighet mot loven vitnet om den gode lyst. Derfor gjaldt det å utvikle den gode lyst, så barnet i voksenalder fremstod lydig mot Moselovens bud og forskrifter. Dette høres fornuftig ut. Samme lære begrunner troen på «sunn fornuft».

Etter Jerusalems ødeleggelse i år 70 ble farisèerne den dominerende retning innen jødedommen. Dermed ble kristne utestengt fra synagogens gudstjeneste. Tidligere kunne man betrakte synagogens gudstjeneste som en kristen gudstjeneste. Kristus selv deltok i den. Med farisèerne dominerende posisjon, - og lenge etter aposteltiden, fikk synagogens liturgi en bønn som begynner slik: «Min Gud, den sjel du har gitt meg, den er ren!»

Altså kan menneske holde loven, men ikke om lysten til det onde seiret. Da Nikodemus samtalte med Jesus, var han ukjent med Jesu lære om menneskets syndeforderv, den onde menneskenatur. Han kunne ikke fatte at mennesket må bli født på ny for å komme inn i Guds rike. Paulus oppfattet situasjonen først da han møtte den oppstandne Jesus utenfor Damaskus. Da kom han til syndserkjennelse og forkastet læren om frelse ved lydighet mot Moselovens mange bud og forskrifter.

Gal 2:21 – Om det fins rettferdighet ved loven, så er Kristus død forgjeves.

Gal 5:19-23 – Det er klart hva som kommer fra vår onde natur: hor, umoral, utskeielser, avgudsdyrkelse og trolldom, fiendskap, rivalisering, sinne, selvhevdelse, stridigheter, partier og misunnelse, fyll, festing og mer av samme slag.

Som jeg har sagt før: De som gjør slikt, skal ikke arve Guds rike. Men Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsomhet og selvbeherskelse. Slike ting rammes ikke av loven.-

HVA BETYR DET Å ELSKE SIN NESTE SOM SEG SELV?

Å elske sin neste som seg selv, det er å elske slik Gud elsker min neste og meg selv. Det skjer ved troen på Guds selvhengivende kjærlighet til alle mennesker.

1 Joh 4:20 – Om noen sier han elsker Gud, men likevel hater sin bror, da er han en løgner. For den som ikke elsker sin bror som han har sett, kan ikke elske Gud som han ikke har sett.

Den som elsker sin neste som seg selv, har oppfylt loven. Jesus lærer oss at det vi har gjort mot de minste små som tror på ham, det har vi gjort mot ham, dvs mot Gud selv. Å oppfylle kjærlighetsbudet, det er å være fullkommen likesom Gud selv. (Mt 5:48)

1 Joh 3:18 – Mine barn, la oss elske, ikke med ord og med tunge, men i gjerning sannhet.

Dette er fort sagt, for straks støter vi på det problem som var farisèernes problem: Det er alle menneskers skyldighet for Gud å leve etter Guds gode skapervilje, gjort tydelig for oss i Tibudsloven: Men problemet er den onde lyst i vårt innerste. Vår onde menneskenatur stritter imot.

Fork 12:13 – Frykt Gud og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre.

Joh 7:19 – Har ikke Moses gitt dere loven? Men ingen av dere holder loven.

Det er ingen feil ved Guds gode skapervilje. Roten til det onde ligger i vår nedarvede menneskenatur under syndefallets kår. Budet er hellig liksom Gud er hellig, rettferdig og god.

Rom 7:12 – Så er da loven hellig og budordet hellig, rettferdig og godt.

Rom 8:3f – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur. Slik skulle lovens krav bli oppfylt i oss som ikke lar oss lede av vår onde natur, men av Ånden.

VÅR REDNING ER GUDS SØNN I JESU TJENERSKIKKELE

Vår redning er Jesu Kristis lidende lydighet like fra unnfangelsen ved Den Hellige Ånd inntil hans død på korset. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted, og derfor oppstod han rettferdiggjort på den tredje dag.

Gal 4:4f – I tiden s fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Forutsetningen var foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Det var denne hemmelighet Jesus siktet til med spørsmålet: «Hva mener dere om Messias?

Hvem er han sønnen av?» «David», svarte de, og det er sant. Kristus er etter sin menneskenatur av Davids ætt, født av jomfru Maria. Men det er halve sannheten. Han er samtidig Guds enbårne Sønn, født i evighet. Denne underfulle forening bevitnet han med undergjæringer og med oppstandelsen fra de døde. Jesu skriftbevis er ordene i Salme 110:

Sal 110:1 – Herren sa til min herre: Sett deg ved min høyre håndD til jeg får lagt dine fiender under dine føtter.

Kristus spurte da: «Om nå David kaller Kristus for Herre, hvordan kan han da være Davids Sønn?» Da ble de svar skyldig. Vi istemmer Skriftens vitnesbyrd:

Det første ordet «Herren» er Gud Faderen. Det andre ordet «herre» er Guds Sønn i Jesu tjenerskikkelse. Altså er den historiske Jesus Guds Sønn og Davids Herre til samme tid. Denne underfulle forening er av grunnleggende betydning for all kristendom. Vi bekjenner:

«Således er Faderen Herren, Sønnen Herren, og Den Hellige Ånd Herren, og likevel er det ikke tre Herrer, men èn Herre. /.../ Gud er han av Faderens natur, født før alle tider, og menneske er han etter moderens natur, født i tiden.» (Athanasianum e sv overs).

Joh 1:14 – Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss.

1 Joh 4:2f – Hver ånd som bekjenner at Kristus er kommet i kjøtt og blod, er av Gud. Men enhver ånd som ikke bekjenner Jesus, er ikke av Gud, Det er antikristens ånd, som dere har hørt skal komme. Og den er allerede nå virksom i verden.

Predikanter som forkynner «Gud-og-Jesus»-religion, har stilt seg utenfor Guds Ene Hellige kirke. De kjennes på antikristens ånd.

HVORFOR MÅTTE KRISTUS VÆRE SANN GUD OG SANT MENNESKE?

En katekismeforklaring svarer:

Menneske måtte han være for å lide og dø. Men som menneske alene kunne han ikke forsones Gud og bortta Guds vrede og lovens forbannelse over synden, og heller ikke beseire synden, døden og djevelen. Derfor måtte han også være sann Gud.

Derfor har man sagt om Salme 110 at den fremstiller Kristi trefoldige embete som profet, prest og konge. I disse «embeter» er han «lovens ende».

Rom 10:4 – Kristus er lovens ende til rettferdighet for hver den som tror.

Den rettferdighet som loven krever av oss alle, den har Gud gitt oss alle i Kristi lidende lydighet. Han er alles hellighet og rettferdighet hos Gud – og ellers ingen annen. Han er gitt oss til del i dåpen til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror.

19 S. E. TREF. DEN LAMME

Første rekkes evangelium: Mt 9:1-7.

Teksten lærer oss at Kristus er Herren over både synd og død. Med ulydighet mot Guds bud kom sykdom, lidelse og død.

KRISTUS GRIPER FATT I MENNESKETS GRUNNPROBLEM

Vårt grunnproblem er ikke sykdom og lidelse, men den fordervede menneskenatur, alltid i strid med Guds gode skapervilje, og det på mange vis. Derfor tilsa Jesus syndenes forlatelse, stadfestet med helbredelsen. «Vær frimodig, mitt barn! Dine synder er forlatt. /.../ Men for at dere skal vite at Menneskesønnen har makt på jorden til å forlate synder: Reis deg opp! Ta din seng og gå hjem.»

Allerede i Edens hage talte Gud om Sønnens verk, og senere også til Abraham:

1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og hennes ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.

1 Mos 22:18 –(til Abraham) i din ‘ætt skal alle folk på jorden bli velsignet fordi du lød mitt ord.

Adam og Eva fikk barn av samme menneskenatur som de selv var. Derfor blir alle mennesker født med den onde menneskenatur, uten frykt for Gud og uten tillit til ham. Derfor må vi alle dø.

Guds løfte til Abraham betød at forbannelsen og Guds vrede over synden skulle bli tatt bort. Og her viser Kristus at han først tilsier syndenes forlatelse, og dermed viser han at vi fremfor alt skal søke Guds rike og hans rettferdighet.

HVOR FÅR JEG HØRE KRISTUS TILSI MEG SYNDENES FORLATELSE?

Han har ikke etterlatt seg en rådvill kirke. Den oppstandne Kristus innstiftet prekenembetet, da han ga de tolv myndighet til å løse- og binde synder i hans sted.

Lk 24:47 – Så er det skrevet at Kristus måtte lide og dø, og oppstå fra de døde på den tredje dagen, og at i hans navn skal omvendelse og syndenes forlatelse blir forkynt for alle folk.

Joh 20:21, 23 – Liksom Faderen ha sendt meg, sender også jeg dere. /.../ De som dere forlater syndene, er forlatt, de som dere binder i syndene er bundet i dem. (E Sv Kyrkobib)

Mt 18:19f – Alt dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og alt dere løser på jorden, skal være løst i himmelen. /.../ Alt det to av dere her på jorden blir enige om å be om, skal de få av min Far i himmelen.

Guds evangelium forkynner Guds nåde og fred fra Gud, vår Far, og midleren Jesus Kristus. Han er å finne i den forsamlede menighet, virksom til stede i prekenembetets gjerning – med den preken som i Jesu navn forkynner omvendelse og syndenes forlatelse, - med dåpen som «virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir det evige liv til alle som tror det, slik Guds ord og løfte lyder (Mk 16:16), - i privatskriftemålet, hvor Gud tilsier den enkelte syndenes forlatelse, - og i Nattverdens sakrament, hvor Kristi ofrede legeme og blod blir rakt frem og mottatt med munnen. Det skjer til et synlig pant på syndenes forlatelse, liv og salighet hos Gud. Slik viser Gud sin godhet mot oss med ord som høres og midler som ses.

I den felles gudstjeneste lærer døpte å holde alle Guds befalinger til sin kirke på jorden. Gud er virksom til stede med sitt ord. Hvorfor? Årsaken er Guds godhet for sin egen skyld, ikke bare i begynnelsen – i dåpen, men alle dager, hele veien vil han være med oss med sitt ord. Slik bevarer han oss i barnekår hos seg.

Jes 43:25 - Jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld; dine synder kommer jeg ikke mere i hu.

Derfor har det alltid vært viktig for kristne å leve i kirkens samfunn med den treene Gud, også under alvorlig sykdom. Siden synden er årsak til sykdom, lidelse og død, må Gud være livets kilde. Med Guds ord og sakrament styrker han troen og bevarer oss i det evige livssamfunn hos seg. Derfor har kristne til alle tider bedt sin prest å komme i sognebud. Da drar presten av sted for å høre skriftemål og meddele sakramentet. Da er den oppstandne Kristus til stede, virksom med Ord og sakrament.

«HAN SPOTTER»

Hvor Guds ord mottas og blir trodd, blir det også motsagt. Slik var det også i aposteltiden.

1 Kor 1:18f, 21 – Ordet om korset er dårskap for dem som går fortapt, men for oss som blir frelst, er det Guds kraft. For det står skrevet: Jeg vil ødelegge de vises visdom, og de klokes klokskap vil jeg gjøre til intet. Hva da med den som er vis eller skriftlærd eller en forsker i denne verden? Har ikke Gud vist at verdens visdom er uforstand? For da verden ikke brukte visdommen til å kjenne Gud gjennom Guds visdom, besluttet Gud å frelse dem som tror, ved den dårskap vi forkynner.

Fil 3:18-20 – Jeg har sagt det ofte og må si det igjen med tårer, at det er mange som lever som fiender av Kristi kors. De ender i fortapelsen; de har magen til gud, og setter sin ære i det som er en skam for dem, og de er bare opptatt av jordiske ting. Men vi har vår borgerrett i himmelen, og derfra venter vi Herren, Jesus Kristus, som frelser.

Jesu motstandere kunne ikke hindre den trøst som den lamme fikk, og heller ikke hindre dem som bar den lamme fram til Kristus. Jesus så deres tro virksom i den

gode gjerning. Hos Jesus fikk den syke høre evangeliet, og ved evangeliet virket han troens gave. Evangeliet først, så troen. Det er Guds frelsesorden.

Luther sier: «Vær ved godt mot mitt barn! Dine synder er forlatt». Dette ord må man drive på med og plugge fast i folket.»

Teksten forteller om deres tro som bar den lamme fram til Jesus. Da vil noen innvende: Kan man bli frelst ved andres tro? Innvendingen er som regel knyttet til dåpen, når man bringer spedbarn til dåpen: Barn kan ikke tro. Det kan heller ikke voksne. Og det står heller ingenting i Nytestamentet om å døpe på andres tro. Kristentroen er Guds tro, som kommer til oss ved det forkynnte Guds ord. Troen merkes i tilhørere som anvender Guds ord og løfter, enhver på seg selv.

Lik bærerne som hjalp den lamme fram til Jesus, bringer mennesker spedbarnet fram til Jesus. Der stopper likheten med den frelessøkende tro. Hvordan kan man da vite at det lille barnet tror? Et sikkert svar gir heller ikke prestens dåps-samtale med foreldrene. Gud som ser i hjertene og kjenner sine. Kan Gud virke troen hos voksne som hører evangeliet, kan han også virke troen i spedbarna. De bæres fram til dåpen på Kristi ord:

Mk 10:14f – La de små barn komme til meg, og hindre dem ikke! For Guds rike hører slike til. Sannelig sier jeg dere: Den som ikke tar imot Guds rike likesom et lite barn, skal ikke komme inn i det.

Å komme til Jesus, er det samme som å tro på ham. Det skjer ikke av egen fornuft eller kraft, men ved Gud Helligånden som kaller og lokker, opplyser og drar med evangeliet om Guds velgjerninger i Jesus Kristus.

DE PRISTE GUD SOM HADDE EN SLIKT MAK TIL MENNESKENE

Denne makt omfattet syndsforlatelsen og helbredelsen. Folket priste Gud for denne makt. De skriftlærde kalte den en spott. Også vi har all grunn til å prise Gud. Den oppstandne Kristus er til stede, virksom i den forsamlede menighet med de handlinger som især døpefont, prekestol og alterbord vitner om. Var han ikke stått opp fra de døde, ville den kristne gudstjeneste vært ukjent. Hva den oppstandne befalte, er årsaken til menighetens sendelse. Noen annen begrunnelse trengs ikke.

1 Kor 15:12-22 – Men hvis det forkynnes at Kristus er stått opp fra de døde, hvorledes kan da noen blant dere si at det ikke er noen oppstandelse fra de døde? Hvis de døde ikke står opp, er heller ikke Kristus stått opp. Men er ikke Kristus stått opp, da er vårt budskap intet, og deres tro er meningsløs. Da har vi vist oss som falske vitner om Gud, for vi har vitnet mot Gud at han har reist Kristus opp fra de døde, noe han altså ikke har gjort, hvis de døde ikke står opp. Men hvis Kristus ikke er stått opp, er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i deres synder. Da er også de fortapt som er døde i troen på Kristus. Hvis vårt håp til Kristus bare gjelder for dette liv, er vi de ynkeligste av alle mennesker.

Men nå er Kristus stått opp fra de døde, som forstegrøden av dem som er sovnet bort. Fordi døden kom ved et menneske, er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske. For likesom alle dør på grunn av Adam, skal alle få liv ved Kristus.

20. S. E. TREF. BRYLLUPSKLÆRNE

Første rekkes evangelium: Mt 22:1-14

Den verden som er tilgjengelig for menneskets sanser, er kalt for «Guds speil». Apostelen sier at «nå ser vi som i et speil, på en gåtefull måte». (1 Kor 13:12) Dette speil omfatter også Guds kjærlighet, en evangeliet åpenbarer.

Jesus lar oss også se det fullendte Guds rike som i et speil. Livet utfolder seg der hvor man får «spise brød» likesom i et bryllupsmåltid. En forsmak allerede er den åndelige spising ved troen (Joh 6:51), og når vi mottar Kristi ofrede legeme og blod i sakramentets skikkelser. Slik foregriper vi Lammets bryllup.

LAMMETS BRYLLUP

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. (E Sv kyrkobib)

Himmelriket er den virkelighet hvor Guds selvhengivende kjærlighet i Kristi død gis den enkelte til del i dåpen. Guds paktstroskap er evig. Er jeg døpt, er jeg innbudt til bryllupsmåltidet i det fullendte Guds rike. En forsmak er også den glede som apostelen Peter kaller «en god samvittighets pakt med Gud ved Jesu Kristi oppstandelse» (1 Pet 3:21).

Hos 2:19f – Jeg vil trolove meg med deg for evig. Jeg vil trolove meg med deg i rettferdighet og rett, i miskunn og barmhjertighet. Jeg vil trolove meg med deg i troskap, og du skal kjenne Herren.

Legg merke til ordet «evig». Ingen jordisk brudgom kan love sin brud en evig paktstroskap. Hans løfte gjelder for dette liv «inntil døden skiller dere ad». Men Kristi ektepakt med sin troende kirkebrud er en evig nådepakt, uavhengig av den legemlige død. Derfor hører vi i dåpsliturgien, ordene sagt umiddelbart etter dåpen:

«Den allmektige Gud, vår Herre Jesu Kristi Fader, som har gjort deg til sitt barn i den hellige dåp og tatt deg inn i sin troende menighet, han styrke deg med sin nåde til det evige liv!»

Legg også merke til ordet «rettferdighet»: Jeg vil trolove meg med deg i «rettferdighet og rett». Guds nådepakt i dåpen gir en evig barnerett hos ham. Gud er trofast. Ved frafall er døpte mennesker skyld i sin egen fortapelse.

INNBYDELSEN

Åp 19:7-10 – Tiden er komme for Lammets bryllup! Hans brud har gjort seg i stand, og hun har fått en drakt av skinnende rent lin. Linet er de helliges rettferdige gjerninger. Så sa han til meg: Skriv: Salige er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid.

Han sendte ut sine tjenere for å innby til bryllupet. Det første kall gikk ut ved Guds profeter i den gammeltestamentlige tid. Den andre innbydelsen utgikk ved Kristi apostler og deres etterfølgere i prekenembetet. De skulle si at alt var gjort ferdig til bryllupsmåltidet. «Kom til bryllupet! Denne innbydelse sikter til Guds forsoning med verden, fullbrakt i Guds Sønnns lidende lydighet. Guds rene, hellige Lam ofret seg selv til et eviggyldig offer for verdens synder. «Alt er gjort ferdig! Guds lov er oppfylt og synden sonet og betalt i Kristi død. Guds vitnesbyrd om denne kjensgjerning er Kristi oppstandelse fra de døde på den tredje dag, slik Skriften vitner om ham.

Jes 55:1 – Hør, alle som tørster, kom hit og få vann! Kom, dere som ikke har penger! Kjøp korn, så dere kan spise, ja, kom og kjøp uten penger, uten betaling vin og melk!

DE UTAKKNEMLIGE

De hadde andre interesser og var opptatt av andre ting. De forstod ikke å søke først Guds rike og hans rettferdighet.

Sal 49:12f – Graven blir deres hjem for evig, deres bolig fra slekt til slekt, enda de samlet seg åker og eng. Med all sin herlighet kan ikke mennesket leve for alltid, likesom dyrene må det dø.

Pred 2:11 – Jeg gav meg over til å tenke over alt det jeg hadde gjort med mine hender, det jeg hadde strevd og slitt med. Se, alt var tomhet og jag etter vind. Ja, under solen fins ingenting som kan regnes for vinning.

1 Tim 6:6-9 – gudsfrykt med nøysomhet er en stor vinning. For vi har ikke hatt med oss noe til verden, og kan heller ikke ta med oss noe herfra. Har vi mat og klær skal vi nøye oss med det. De som vil bli rike, faller i fristelser og snarer og gripes av mange slags tåpelig og skadelige begjær, som styrter mennesker ned i undergang og fortapelse.

DE SKINNKRISTNE OG GUDS ORDS FIENDER

De kan utad fremstå som gode kristne, men er egentlig likegyldige til apostelordets lære fra Bibelens Herre, Kristus Jesus. Andre går åpent fram. De motsier apostelordets lære og opptrer som superapostler. Med lærdommer tilpasset folkemeningen, forfølger de apostelordets etterfølgere.

«De grep hans tjenere, mishandlet dem og drepte dem.»

Bibelhistorien gir mange eksempler: Abel som ble drept av sin bror Kain. - Noa som forkynte og bygde arken mens bare hans nærmeste familie hørte på ham. - Lot som i Sodoma måtte lide under «de lovløses løsaktige liv» (1 Pet 2:7f). Moses ble motsagt av sine egne – av Mirjam og Aron. «Er da Moses den eneste som Herren taler med? (4 Mos 12:2) - På kong Akabs tid ble Elia og Herrens profeter forfulgt, så Elia til slutt måtte si: «Jeg alene er blitt igjen mens de står meg etter livet.» (1 Kong 19:10) - Profeten Jeremia ble forfulgt av sine landsmenn. Presten Pashur, overoppsynsmannen i templet, pisket Jeremias og bandt ham til stokken i en av tempelportene. - Daniel ble kastet i løvehulen. Profeten Amos fikk høre av øverstepresten Amasja: «Gå din vei /.../ I Betel får du ikke lenger profetere, for det er en kongelig helligdom og rikets tempel. (Am 7:12f) - Johannes Døperen ble halshogd. - Kristus ble korsfestet. – Herrens apostel Johannes ble forvist. Osv.

Guds ords fiender har til alle tider forfulgt kristne bekjennere. Vanlig i vår tid er relativismens terror, som under skinn av religionsfrihet undertrykker prester og lekfolk som etterfølger apostelordets lære (1 Tess 2:13).

DEN RETTE BRYLLUPSDRAKT

Åp 19:7f – Lammets hus har gjort seg rede. Det ble gitt henne å kle seg i skinnende rent lin. Linet er den rettferdighet som ble tilkjent de hellige. (E Sv Kyrkobib)

Gal 4:26f – Alle er dere Guds barn i Kristus Jesus. Dere, så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.

Gud har i har erklært dem rettferdige (i sin rettferdiggjørelsesdom: dikaioma) tilkjent dem din fullkomne rettferdighet i Kristus (jf Rom 5:16). Gjesten uten denne kledning var ikledd sin gjerningsrettferdighet.

Jes 64:6 – All vår rettferdighet var som et skittent klesplagg.

«MANGE ER KALT, MEN FÅ ER UTVALGT.»

Konkordieformelens kommentar til Jesu ord:

«Likesom Gud i sin rådslutning har bestemt at Den Hellige Ånd ved Ordet skal kalle, opplyse og omvende de utvalgte, og at han skal rettferdiggjøre og frelse alle dem som i sann tro mottar Kristus. Slik har han også i sitt råd besluttet at han vil forherde, forkaste og fordømme dem som – når de blir kalt ved Ordet, støter Ordet og Den Hellige Ånd fra seg og motstår Den Hellige Ånd som ved Ordet vil være kraftig virksom i dem, og som fortsetter med dette (Mt 20:16, 22:14).» (FC Sol Dec X(, 40).

De salige er utvalgt fordi Gud av nåde har kalt dem.

Ef 1:4-6 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin egen frie vilje, forut

bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Har Gud ved sitt ord kalt oss, er vi utvalgt. En feilslutning er denne: Da må alle de andre være utvalgt til evig fortapelse. Nei, læren om Guds utvelgelse sier oss at alt er av nåde, begrunnet i Guds godhet for sin egen skyld.

1 Tim 2:4 – Gud vil at alle /.../ skal bli frelst og lære sannheten å kjenne.

Esek 18:23 – Det er vel ikke min vilje at den ugudelige skal dø, sier Herren Gud. Nei, jeg vil at han skal vende om fra sin ferd og leve.

Er du døpt, er du kalt. Og hører du Guds ord kalle, er du kalt. Alt er gjort ferdig.

21. S. E. TREF. MANNEN MED SØNNEN SOM BLE HELBREDET

Første rekkes evangelium: Joh 4:43-54.

Etter vinunderet under bryllupet i Kana gjorde Jesus mange under som Johannes lot være å fortelle om i sitt evangelium. Hvorfor?

Joh 20:30f – Jesus gjorde også mange andre tegn for disiplenes øyne, som det ikke skrevet om i denne boken. Men disse er skrevet ned for at dere skal tro at Jesus er Messias, Guds Sønn, og for at dere ved troen skal ha liv i hans navn.

Jesu under hadde alltid til hensikt å virke tro på foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Men han lot være å gjøre under for dem som krevde under for å tro på ham.

KTRISTENTROENS KILDE OG KJENNETEGN

Den romerske offiseren krevde ikke et under for å tro på Jesus. Jesus stilte seg først avvisende. Men fikk til svar: «Herre, kom før barnet mitt dør!» Han krevde ikke et under for å tro. Han trodde allerede. Han kom til Jesus for å få hjelp av ham. Det er troen: «Å frykte og elske Gud over alle ting og sette all sin lit til ham», sier forklaringen til det første bud.»

Joh 6:35 – Den som kommer til meg, skal ikke hunge, og den som tror på meg skal aldri noensinne tørste.

Hvordan var denne romerske offiseren kommet til tro på Jesus. Vi får ikke vite annet enn at han hadde hørt Jesus var kommet fra Judea til Galilea. Kapernaum lå nær Kana, hvor Jesus hadde gjort vinunderet. Det var mye snakk om vinunderet, men trolig også om Jesu under under høytiden i Jerusalem. Evangeliet spredte seg som et godt rykte. Derfor kom han i tillit til Jesu person.

Rom 10:14 – Hvordan kan de tro på en som de ikke har hørt om?

Det er ved å høre ordet om Jesus Kristus mennesker kommer til tro på ham. Å høre i bibelsk mening, det er å motta Guds ord i tillit. Den som anvender Guds ord på seg selv, anvender på seg selv Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Det er å høre, når Guds ord går fra øre til hjerte.

Jes 53:1 – Hvem trodde vår preken?

Rom 10:17 – Troen kommer av prekenen.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg (sa Jesus til de tolv.

Mt 17:5 – «Hør ham!» (Røsten som lød på forklaringsberget.)

1 Joh 4:6 – Vi er av Gud. Den som kjenner Gud, hører oss. Den som ikke er av Gud, hører ikke oss.

«GÅ, DIN SØNN LEVER!»

Da trodde mannen og gikk. Jesu ord bekrefter deres betydning for troen. Troen er en tillit til ham som bestemmer troens innhold. «Gå, din sønn lever!» Han sa ikke: Sønnen kommer til å bli frisk. Troens innhold var allerede virkelighet. Det er alltid tilfelle når mennesker kommer til tro på Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Troens innhold er allerede virkelighet.

Kristus sier ikke: Du kommer til å bli erklært rettferdig, eller: du kommer til å bli et Guds barn, om du gjør slik og slik, eller opplever det og det. Nei, troen er en tro på Jesus ord: «Dine synder er forlatt.»

Rom 5:1 – Da vi altså er blitt rettferdige ved tro, har vi fred med Gud ved vår Herre, Jesus Kristus.

Å være erklært rettferdige ved tro, betyr å tro den virkelighet som evangeliet åpenbarer: Gud er en forsonet Gud i Kristi død på korset, og vi er allerede erklært rettferdige på grunn av Kristi lidende lydighet – og ikke av noen annen grunn.

Derfor ble han reist opp fra de døde, rettferdiggjort i alles sted. Denne Guds rettferdighet er den virkelighet som evangeliet åpenbarer for alle folk. Troens grunn er en bevitnet Jesus-historie - historien om Jesu persons hemmelighet, hans lidende lydighet og Guds forsoning med verden i hans offerdød på korset, stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde på den tredje dag, slik Skriftene har sagt. Derfor stoler troen på den rett utlagte Bibel fra dens Herre, Jesus Kristus. Og følgelig stoler troen på apostelordets lære fra ham. Troen tror på den gudskunnskap som den levende Gud har gitt verden ved den han utsendte, Jesus Kristus.

Guds endegyldige vitnesbyrd om kristentroens sannhet er Jesu legemlige oppstandelse fra de døde. Han sørget selv for å få denne kjensgjerning stadfestet med øyenvitner. I Nytestamentet er 10-11 øyenvitne-møter dokumentert. En gang var de over 500 øyenvitner, hvorav de fleste lever ennå, skrev Paulus. (1 Kor 15:6) Et særtrekk ved denne dokumentasjon kan enhver bibelleser konstatere: Kirkens fremtreden på Pinsedagen mangler en uklar overgang av typen «hva skal

vi nå gjøre». Den oppstandne Jesus hadde gjort alt ferdig med de handlinger som kirkerommets inventar minner oss om.

Vi vet hvem vi tror på, vet hvem Jesus Kristus er og har gjort, og vet hvorfor han er til stede i den forsamlede menighet. Han er virksom med nådemidlene, forvaltet i det prekenembete som han har befalt.

Jesu oppstandelse fra de døde er det gudgitte vilkår for Guds frelse, gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død.

1 Kor 15:17, 20 - Hvis ikke Kristus er stått opp, er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i dere synder. /.../ Men nå er Kristus stått opp som førstegråden av de de som er gått bort.

Men den som gjør Jesus til en modell for et menneskeliv i nestekjærlighet, raushet og solidaritet, har navn av å leve, men er død. -

«HAN OG HELE HANS HUS KOM TIL TRO.»

Dette ord må forstås på samme måte som Pauli ord til fangevokteren i Filippi: «Tro på Herren Jesus, så blir du frelst, du og ditt hus.» (Apg 16:31) Uttrykket «å komme til tro» blir i Nytestamentet brukt om mennesker som tar imot Kristus som sin Frelser, tar imot syndenes forlatelse, og dermed evig liv og salighet. Da bor Kristus ved troen i deres hjerter, og vi har samfunn med Gud og med hverandre. Det synlige tegn er Nattverdens sakrament – Kristi sanne legeme blod rakt frem i jordiske skikkelser og mottatt slik han befalte.

22. S. E. TREF. KONGENS REGNSKAP

Første rekkes evangelium: Mt 18:23-35

Kongen var i sin fulle rett: Et lån medfører en avtale om tilbakebetaling innen den bestemte frist.

Sal 37:21 -Den ugudelig låner og betaler ikke.

I den verdslige rettsorden skal regnskapsførsel og revisjon tjene til å avsløre feil og bedrageri. «Gjør regnskap for din forvaltning!» Jesus forteller om en storbedrager som gikk fri. Luther bemerker at her i verden blir småtyvene hengt, mens stortyvene får gullkjeder hengt om halsen!

JESU LIGNELSE HANDLER OM NÅDERETTEN I GUDS RIKE - HIMMELRIKET

I det verdslige rike skal lån betales og bedrag straffes. Men i Guds kirke på jorden, skal man anvende «Åndens sverd» som er Guds ord. Her skal man avstå fra

maktmidler, men straffe onde gjerninger, løgn og urett med Guds lov og bindenøkkelen. I Guds kirke på stedet skal følge regelen i Herrens bønn: «Forlat oss vår skyld, som vi og forlater våre skyldnere.»

Mt 6:14f – dersom dere tilgir menneskene den urett som de gjør mot dere, skal også den Far dere har i himmelen, tilgi dere. Men om dere selv ikke tilgir, skal heller ikke han tilgi det dere har forbrutt.

Straks før vår tekst spurte Peter: «Hvor mange ganger skal man tilgi?» Han var betrodd nøklemaktens embete og dermed ansvaret tilsyn med livets vitnesbyrd blant menighetsleddene. Var det nok å tilgi sju ganger? Jesu svar fremgår av lignelsen om kongens regnskap.

Mt 18:22 – Ikke sju ganger, men jeg sier deg sytte ganger sju.

Guds lov avslører vår store syndeskyld for Gud og den fortjente straff. Jesus anfører ti tusen talenter – en svimlende sum tilsvarende 60 millioner dagsverk! Hva har vi da å anføre til vårt forsvar, stilt overfor Kongen i Guds rike, Herren Gud Sebaot? Ingenting. Hva annet kan vi si, enn «Herre Gud, miskunne deg over oss!» Men vi kan ikke si: «jeg skal tilbakebetale alt!» Hva skulle vi betale med? Alt tilhører ham, himmelens og jordens Skaper!

Straks Guds gode skapervilje blir forkynt, holder den levende Gud regnskap med oss. Fluktruter fins ikke, stilt overfor den strenge rettferdighet i den aller høyeste rett. Da skal vi vite at i Guds rike gjelder Guds nåderett. Den beror ikke på slapphet eller likegyldighet i spørsmål om synd. Gud er nidkjær for sitt falne skaperverk, terrorisert under syndens herredømme. Ingen av de skyldige kunne betale for seg.

Tilbake står Guds ufattelige godhet for sin egen skyld: Gud har elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn. Med sin lidende lydighet i alles sted har han betalt verdens syndegjeld til siste øre.

Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død på korset. Gud er en forsonet Gud. Vår syndeskyld er betalt. Ikke noe sted taler Guds lov strengere enn i «Jesus Kristus og ham korsfestet» (1 Kor 2:4), men enda sterkere taler Guds selvhengivende kjærlig enn i Kristus, og ham korsfestet. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag, slik Skriftene vitner om ham.

Heb 7:22 – Derfor er den så mye bedre, den pakten som Jesus går god for.

I Guds Golgata-pakt har Gud påtatt seg alle plikter og gitt oss alle rettigheter. Denne nåderett har ikke kostet ti tusen talenter, men betalt med en umålelig pris:

«ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod og sin uskyldige lidelse og død» (Lille Katekisme, forkl 2 trosart).

Gud ropte til Kain: «Din brors blod roper til meg fra jorden» (1 Mos 4:10). Ufatte- lig er all den ondskap og alt det blod som er utgytt på jorden siden gang. Allerede

Kain erkjente: «Min skyld er større enn jeg kan bære den» (samme v 13), det vil si større enn den kunne bli forsonet og tilgitt.

Sal 49:8f – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenge for ham – det ble for dyrt å frikjøpe hans liv, det må en oppgi for alltid.

Guds svar på syndens nød ble gitt med Døperen Johannes:

Joh 1:29 – «Se Guds Lam som borttar verdens synd!»

Den syndebyrd som hverken Kain eller noen annen kunne bære, har Guds enbårne Sønn båret i sin lidende lydighet, like til sin offerdød på forbannelsens tre. Hva ingen bror kunne gjøre, det gjorde Gud i Kristus Jesus – alles bror:

Gal 4:3f – vi levde som slaver under grunnkreftene i verden. Men i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under love or å kjøpe dem fri som var under loven.

2 Kor 5:19 – Det var Gud som i Kristus forsonet verden med seg selv...

Heb 9:12 – Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og slik vant han en evig forløsning.

Det var ikke av slapphet eller likegyldighet Gud slettet verdens syndebyrde. Det var virkelig Gud selv som gjorde det i Jesu skikkelse. Var det bare et menneske som døde for oss på Jesu kors, så var hans død av liten betydning for oss. Det er følgelig av grunnleggende betydning å istemme den bibelske lære, at jomfru Maria er «gudfødtersken». Den sønnen hun fødte, er «sant menneske /.../ og sann Gud, født av Faderen fra evighet» (Lille Katek. Forkl 2. trosart). Hans blod var Guds blod, hans død var Guds død», og derfor ble verdens ufattelige syndegjeld betalt.

GUDS BARN AV NÅDE BEVITNER GUDS NÅDE I LIVETS VITNESBYRD

Jesus viser med den hardhjertede tjeneren at vi kan miste Guds nåde. Den gjeldbundne tjeneren hadde fått sin store gjeld ettergitt, men selv ettergav han ikke sin nestes ubetydelige gjeld til ham.

«Slik skal også min himmelske Far gjøre mot dere, om ikke enhver av dere tilgir sin bror.»

Jesu lignelse er en oppmuntring for den som tviler på barnekår hos Gud: Din syndskyld er betalt. Kristus alene er din hellighet og rettferdighet hos Gud. Og samtidig er Jesu lignelse en advarsel mot det harde sinnelag som ikke vil tilgi andre, skjønt man selv er tilgitt og kjøpt med Guds blod. Derfor må vi vokte oss, så vi ikke mister Guds nåde og frafaller barneretten hos Gud.

23. S. E. TREF. SKATTEPENGEN

Første rekkes evangelium: Mt 22:15-22

Teksten består av to deler: Første del handler om Jesu fiender, den andre del om Jesu undervisning. Jesu fiender er her farisèerne og herodianerne.

Fariseerne var et *religiøst* parti med en frelseslære i sterk motsetning til Jesus. Deres gudsdyrking var strengt lovregulert. Med lydighet mot Mose lov ville de jødene til et gudsrike. Herodianerne var et *politisk* parti. Deres mål var et jødisk rike under en konge av Herodes' ætt.

Guds folk styrt på verdslig vis, betyr et frafall

Opprinnelig var Israel et gudsrike med Gud som konge. Men på Samuels tid ble Israel også et verdslig rike, styrt av en konge lik andre folk.

2 Mos 19:5f – dere skal være min eiendom fremfor andre folk, for hele jorden er min. Dere skal være et kongerike av prester og et hellig folk for meg.

1 Sam 8:5, 7, 9 – (Samuels sønner) søkte urett vinning, tok imot bestikkelser og fordreide retten. (Da sa folket til Samuel): «Nå er du gammel, og sønnene dine følger ikke i dine fotspor. Sett derfor en konge over oss, en som kan styre oss! De har jo alle de andre folkene.» Samuel syntes det var ille /.../ Men Herren sa til ham: «Lyd folket og gjør alt det de ber deg om, for det er ikke deg de har forkastet, det er meg de har forkastet og ikke vil ha til konge over seg! /.../men advar dem alvorlig, og la dem få vite hvilken rett han kommer til å få, den kongen som skal rå over dem!»

Guds folk styrt på verdslig vis, innebærer alltid et frafall fra Gud og hans gode skapervilje. Gud lot folket sitt få det som de ville. Det fikk Saul til konge, og deretter David.

JESU KRISTI EVIGE KONGEDØMME

Til David gav Gud også løftet om Kristus og hans evige kongedømme. Derfor sa engelen Gabriel til Maria:

Lk 1:33 – han skal være konge over Jakobs ætt til evig tid, det skal ikke være ende på hans kongedømme..

Da patriarken Jakob lå på det siste, profeterte han:

1 Mos 49:10 – Kongespir skal ikke vike fra Juda, eller herskerstav fra hans føtter, inntil den rette kongen (Silo) kommer, han som folkene skal lyde..

Jakob forutså at langt inn i fremtiden – da Kristus skulle bli født i Betlehem, var det ikke lenger noe kongedømme i Israel. Slik gikk det. Da var Herodes lydkonge under keiseren i Rom. Derfor ropte folket til Pilatus, da Kristus stod anklaget for ham: «Vi har ingen annen kongen enn keiseren!» (Joh 19:15).

Alt dette ble også forutsagt ved profeten *Daniel*, da han profeterte om de fire verdensrikene, som kong Neukadnesar hadde drømt om. Det fjerde rike siktet til det romerske keiserriket, sterkt som jern. Da skulle Messias-riket komme:

Dan 2:44 – På den tid da disse kongene rår, skal himmelens Gud opprette et rike som aldri går til grunne. Det riket skal ikke gå over til noe annet folk. Det skal knuse og gjøre en ende på alle disse rikene, men selv skal det bestå til evig tid.

Dette evige kongedømme er Kristi rike som i denne verden består av alle de som bekjenner Guds tro, gitt ved Guds ord. Ofte går det slik til at den ene tyrannen styrter den andre. Det visste jomfru Maria:

Lk 1:52 – Herskere har han styrtet fra deres troner.

«Er det rett å gi keiseren skatt?»

Teksten forteller at farisèerne og herodianerne hadde slått seg sammen for å fange Jesus i ord. De begynte med smiger: «Vi vet at du er sannferdig og undervise rett om Guds vei.» Så spurte de ham: «Er det rett å gi keiseren skatt?» Det fortelles om farisèerne at de var pengekjære, slik mennesket er i alminnelighet. Derfor var det så viktig for dem å få svar på spørsmålet om det var riktig eller ikke å betale keiseren skatt.

Uansett ja eller nei til svar, ville Jesus møte kraftig motstand, enten fra folket eller de verdslige myndigheter som ikke skjønnte at Jesus var Guds lovede Messias og folkets rette konge.

Jesus avslørte hykleriet. De ble selv fanget da han viste dem bildet av keiseren på pengestykket med keiserbildet på. Å gi Gud det som Guds er, det er i livets vitnesbyrd å være Guds trofaste forvalter.

Da Jesus senere stod anklaget for landshøvdingen Pilatus, ropte folket at det ingen annen konge enn keiseren. Da fornektet de Guds Sønn i Jesu skikkelse og bekjente seg til keiseren. Dette bekreftet Peter på Pinsedagen og senere:

Apg 3:13-15 – Dere utleverte ham og fornektet ham for Pilatus, som hadde besluttet å gi ham fri. Dere fornektet Den Hellige og Rettferdige og bad om å få løslatt en morder. Men livets høvding drepte dere, han som Gud reiste opp fra de døde. Det er vi vitner om.

Apg 13:28, 32, 37- – De kunne ikke finne noe grunnlag for dødsdom, men likevel bad de Pilatus om å henrette ham /.../ nå bringer vi dere det gode budskap, at det løfte som ble gitt fedrene våre, det har Gud oppfylt for oss, deres barn, da han oppreiste Jesus. /.../ Han som Gud oppreiste, gikk ikke til grunne.

KRISTI KIRKE ET KRISTOKRATI

Ifølge Guds ord skal man lyde verdslige myndigheter, for så vidt som de ikke befaler noe som strider mot Guds ord.

Apg 3:29 – En skal lyde Gud mer enn mennesker. (D. apostoliske regel.)

Men lyder man verdslige påbud i strid med Guds ord, vitner man falskt om Gud, vår skaper og gjenløser. Da gjør vi Gud til en løgner, men hans ord svikter aldri.

Kirkens historie ligner i mangt farisæerne som ga keiseren det som Guds er. Kirkelige myndighetspersoner innordnet seg kongens suverene herredømme. Senere fikk det liberale folkestyre bred støtte i kirkefolket. Man ville en kirke organisert i et parlamentarisk møte- og rådssystem helt «til topps». Slik gikk det. Man fikk Den norske folkekirke styrt etter ideer om individers likhet og rettigheter.

Glemt var kirkens rett i gudstjenestelige ordninger til vern om Guds barns frihet. Historien i gammeltestamentlig tid gjentok seg. Innordnet verdslig rett og styresett innebærer et kirkeødeleggende frafall. I slike kirkefellesskap har man innordnet seg den åndsmakt som er Guds fiende og en løgner og morder like fra begynnelsen (Joh 8:44). Stats- og folkemakt kan undertrykke den bekjennende kirke, ta dens penger, eiendom og endog bekjenneres liv, men ikke kirkens gudgitte tro. De har ingen makt over sjelen.

Når livets vitnesbyrd stadfester at dømte mennesker tjener Gud mer enn mennesker, er det for menneskenes skyld. Da må vi regne med motstand på mange nivå. Dette har kirkens fremste martyr, Jesus Kristus, forberedt oss på:

Joh 16:2 –det kommer en tid da enhver som slår dere i hjel, skal tro at han utfører en tjeneste for Gud. Det skal de gjøre fordi de hverken kjenner Faderen eller meg.

Åp 2:10 – Vær tro til døden, så skal jeg gi deg livets krone.

24- S- E- TREF- JAIRUS’ DATTER

Første rekkes evangelium: Mt 9:18:25’

Teksten forteller om to av Jesu undergjerninger. Jesus helbredet en kvinne som hadde hatt store blødninger i tolv år, og han vekket opp synagogeforstanderen Jairus’ datter fra de døde.

EN BEVITNET JESUS-HISTORIE BEGRUNNER JESU KRISTI KIRKE

Med alle sine undergjerninger vitnet Jesus om sin person hemmelighet: Forening- en av Gud og mennesket. Det avgjørende bevis er Jesu legemlige oppstandelse fra de døde. Evangelistene forteller om 10-11 øyenvitnemøter med den oppstandne Jesus. Han hadde måltidsfellesskap med disipler og underviste dem som person og sitt fullbrakte verk, slik det stod skrevet. Det var ved en slik anledning han gav dåpsbefalingen og myndighet til å løse og binde synder i Kristi sted.

Sett i ettertid, stadfester kirkerommets inventar den kjensgjerning at Jesus lever. Tause påminnelser er prekestol, døpefont, skriftestol og det nakne alterbord. Der vitner om de handlinger da den oppstandne Kristus er til stede, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Uten den oppstandnes befalinger og fullmakter, ville den kristne gudstjeneste vært ukjent i verden.

Kristi nærvær, virksom i den forsamlede menighet, er ikke begrunnet i spekulasjon og føleri, men i handlinger befalt av den oppstandne Kristus. De skal døpte lære å holde. På dette vilkår er han «med dere alle dager inntil verdens ende». De underfulle handlinger i kirkens gudstjeneste stadfester Guds løfter ved sine profeter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Begrunnelsen er den korsfestede og oppstandne Kristus og hans befalinger. De taler for seg. Troens begrunnelse i begynnelsen er også dens begrunnelse i tidens løp under alle omstendigheter.

Kristus gav apostlene ingen verdslige fordeler da han utsendte dem. De døde som Kristi blodvitner, unntatt Johannes som ble forvist til øya Patmos. Begrunnelsen var kun den Oppstandnes oppdrag og fullmakter, virksom i prekenembetets gjer-ning, Lk 10:14: Den som hører dere, hører meg.

Apg 4:20 – Vi kan ikke tie om det vi har sett og hørt.

Mange er de kristne som gjennom historien har lidd døden for sin tro, men denne martyrhistorie beviser ikke kristentroens sannhet. Begrunnelsen er Jesu oppstandelse fra de døde. Denne begrunnelse er enestående. Sidestillingen kristendom, religion, livssyn og etikk tilslører kristentroens begrunnelse. Dens kilde er ikke mennesket «selv».

Rom 1:4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeter i hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han oppstod fra de døde.

1 Kor 15:20 – Nå er Kristus oppstanden fra de døde som førstegråden av de døde.

Jesu oppvekkelse av døde bevitnet det under som han selv er: Gud og menneske forenet i Jesu person, og de er forvarsler om Kristi gjenkomst på den ytterste dag, da kommer som verdens dommer, synlig for alle.

Men Jesu oppvekkelser av døde er også en påminnelse om den åndelige oppvekkelse, som i Åpenbaringsboken er kalt «den første oppvekkelse», om mennesker som kommer til tro på Kristus Jesus:

Åp 20:6 – Salig og hellig er den som har del i den første oppvekkelse. Over dem har den annen død ingen makt.

Joh 5:25 – Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Den tid kommer, ja, den er allerede nå, da de døde skal høre Guds Sønns røst, og de som hører skal leve.

Hvordan blir åndelig døde levende? Ved å høre Guds ord, dvs evangeliet.

Jak 1:18 – Av sin frie vilje har han født oss av sannhetens ord, for at vi skal være en første frukt av dem han har skapt.

1 Pet 1:23 – Dere er født på ny, ikke i kraft av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds ord som er og blir.

1 Joh 5:1 – Enhver som tror at Jesus er Kristus, er født av Gud.

DEN FRELSENDE TRO

Da den syke kvinnen rørte ved kanten av Jesu kappe, snudde han seg og sa: «Vær frimodig, datter! Din tro har frelst deg.» Og kvinnen ble helbredet i samme stund. Troens frelsende kraft er omtalt over alt i Bibelen, både i Det gamle og i Det nye testamente. Over alt blir det lært at den som tror på Kristus og løftene om ham, blir frelst fra sine synder. Jesus sa til Nikodemus:

Joh 3:16 – Hver den som tror på ham, skal ikke gå fortapt, men ha evig liv.

Evangelisten Lukas – som selv var lege, forteller at hun hadde brukt hva hun eide på legebesøk, men forgjeves. Men da hun søkte Jesus og dikk røre ved kappen hans, ble hun helbredet hos ham. På samme måte er det med frelsen. Den beror ikke på vår egen kraft eller beslutning, men på Kristus alene.

Heb 11:4f, 7, 13 – I tro bar Abel fram et bedre offer enn Kain, og ved den fikk han det vitnesbyrd at han var rettferdig ettersom Gud vedkjente seg hans gaver.. Ved troen taler han enda, skjønt han er død. /.../ I tro bygde den gudfrykte Noa en ark, da han ble varslet om det som enda ikke var synlig /.../ selv ble han arving til den rettferdighet som troen gir. /.../ i tro døde alle disse uten å ha vunnet det som var lovt. De bare så det langt borte og hilste det, og de bekjente at de var fremmede og utlendinger på jorden.

Det er om denne frelsende tro Paulus skriver:

Rom 5:1 – Da vi er blitt rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre, Jesus Kristus.

Hvis alt står og faller med troen, betyr det at troen er vår prestasjon? Teksten gir svaret. I mengden var det mange kapper å røre ved. Ikke hadde det hjulpet henne å røre ved en hjørnedusk på farisèernes kapper. Kristentroen er ikke vår prestasjon. Den er Guds tro. Den kommer med evangeliet om Guds forbarmende nåde på grunn av Kristi fortjeneste – og ikke av noen annen grunn. Det var Jesus kvinnen søkte. Han var troens innhold. Troen kan være svak eller sterk. Men alt avhenger av hm som troen favner.

Jer 17:14 – Leg meg, Herre, så blir jeg lagt, frels meg du, så blir jeg frelst. For du er min lovsang.

Åp 3:8 – Se, jeg har satt foran deg en åpen dør, som ingen kan stjerne. For du har liten kraft, og likevel har du holdt fast ved mitt ord og ikke fornektet mitt navn.

Også en svak tro er en frelsende tro, ikke på tross av dens svakhet, men fordi troen holder fast ved Kristi ord om sin person og sitt verk. Utelukket fra frelsens årsak er den selvbestemte tro på egen kvalifikasjon. Troens årsak fremgår enda tydeligere av beretningen om Jairus' datter. Hun var ikke død, sa Jesus. Hun sov. Hennes søvn er et bilde på oss mennesker i vår naturlige tilstand, uten Guds ord. Den som sover, kan ikke vekke seg selv. Æren er alene Guds i det høyeste.

Ef 5:14 – Våkne opp du som sover, og stå opp fra de døde, så skal Kristus opplyse for deg! (E Sv Kyrkobib)

Den som er kommet til troen ved evangeliet, kan si om seg selv:

Jer 20:7 – Du lokket meg, Herre, og jeg lot meg lokke, du ble for sterk for meg og vant.

Joh 6:29 – Det er Gud som virker at dere tror.

Rom 10:17 – Troen kommer av prekenen, og prekenen i kraft av Kristi ord.

Ingen blir en kristen ved å velge troen eller overgi seg i en foreskrevet prosedyre. Troen kommer av prekenen, for Den Hellige Ånd er virksom ved Kristi ord.

Rom 11:6 – Er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville jo nåden ikke være noen nåde.

Kol 1:12f – Med glede skal dere takke Faderen som satte dere i stand til å få arven som de hellige får i lyset. For han har fridd oss ut av mørkets makt og satt oss over i sin elskede Sønns rike.

DØDEN - EN SØVN

Jesus sa om piken at hun var ikke død, men sov. Paulus kaller de døde for «de hensovned» (1 Kor 15:20).

1 Tess 4:13f – vi vil ikke at dere skal være uten kunnskap om dem som er sovnet inn i døden, for dere skal ikke sørge som de andre, de som er uten håp. For så sant vi tror at Jesus døde og stod opp, så skal Gud ved Jesus også føre dem som er sovnet inn, fram sammen med ham.

Må Gud opplyse vår forstand med evangeliet, så vi ikke sovner inn i den evige død.

SØNDAGEN FØR DOMSSØNDAG. KLOKE OG DÅRAKTIGE JOMFRUER

Første rekkes evangelium: Mt 25:1-13

Jesus anvender her bildet av et bryllup, slik det den gang ble feiret. Brudgommen hadde hentet sin brud, og nå var han klar til å dra med bruden og hele brudefølget dit hvor bryllupsfesten skulle være.. 'Brudgommen er Kristus.

Joh 3:29 – Den som har bruden, er brudgommen. Brudgommens venn, som står og hører på ham, gleder seg stort over å høre brudgommens røst.

Åp 19:9 – Salige er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid.

FORHOLDET KRISTUS OG KIRKEN

I Efeserbrevet skriver Paulus om forholdet mann og hustru, og anvender det som et bilde på Kristus og kirken:

Ef 5:25-27 -Dere menn skal elske hustruene deres slik Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for å rense henne i vannbadet ved ordet. Slik ville han stille henne fram for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller noe slikt, hellig og feilfri skulle hun være. (E Sv Kyrkobibel)

I teksten er ikke Kristi kirke nevnt ved navn. Hun er de ti jomfruene - de salige som var innbudt til bryllupet. I Lille Katekismes forklaring til tredje trosartikkel har vi lært at Den Hellige Ånd kaller hele kirken på jorden. Alle døpte er allerede i dåpen til Jesu død kalt til Lammets bryllupsmåltid, lik de ti jomfruene i teksten.

Vi vet at mange – kanskje de fleste, ikke engang venter Kristus.

Mt 20:16 – Mange er kalt, men få er utvalgt. De spør ikke engang etter Guds ord. De ti jomfruene tilhørte ikke dem, for alle tok lamper med seg for å møte brudgommen.

I Bibelen betegner ord som lampe og lys Guds ord.

Sal 119:105 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.

Ord 6:23 – Budet er en lykt og undervisningen et lys.

Joh 5:35 – Johannes var et brennende og skinnende lys, og for en stund ville dere glede dere i lyset fra ham.

Jesus kalte Johannes for et brennende lys fordi han forkyste Guds ord om den kommende Messias. Altså hadde alle de ti jomfruene lamper da de gikk for å møte brudgommen.

GUDS KIRKES KJENNETEGN

«Kirken er de helliges forsamling, hvor Guds ord læres rent og sakramentene forvaltes rett.» (CA art 7)

I Bergprekenen kaller Jesus sine disipler for «verdens lys».

Mt 5:14 – Dere er verdens lys. En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules

Troen ses ikke, men kirkens ytre kjennetegn gjør det mulig å finne Kristi kirke og ha kirkefellesskap der. Og likevel er det en forskjell.

Da de ti jomfruene gikk for å møte brudgommen, hadde fem jomfruer olje i lampene sine, de andre fem manglet olje i lampene sine. De hadde den rette bekjennelse på sine lepper, men i nattens mørke sluknet lampene. Da tiden var inne til å møte brudgommen, var det ikke lys i lampene. Hva betyr dette?

2 Tim 3:5 – I det ytre har de gudsfrykt, men de fornektet dens kraft.

FORHOLDET LOKALKIRKE OG GUDS ENE HELLIGE KIRKE

I Jerusalems tempel stod en sjuarmet lysestake, et bilde på Guds utvalgte folk i den gamle pakt. I templet skulle de levittiske prestene blant annet passe på at lysene i staken alltid var brennende. Det gjorde de ved å etterfylle med «ren olje av støtt oliven», (2 Mos 27:20)

I Åpenbaringsboken kap 2-3 er de sju menighetene et bilde på hele Kristi kirke i denne verden. Da er bildet et annet: Kristus vandrer mellom lysestakene. I Kristi kirke representerer lokalkirken Guds universelle kirke i himmelen og på jorden.

Altså er ikke Guds kirke summen av menigheter i en organisasjon. Guds Ene Hellige Kirke fremtrer med kirkens kjennetegn i lokalkirkens gudstjenestefellesskap – universell og lokal til samme tid. Denne hemmelighet vitner om et rike som ikke er av denne verden.

Sendebrevne i Åpenbaringsboken fremhever det nødvendige vilkår, skal menigheten på stedet bestå i tidens løp: Den stadige etterfylling av Guds ord i den apostoliske læreformidling fra kirkens Herre, Jesus Kristus. Hvis ikke vil Herren flytte staken fra sitt sted (jf Laodikea-menigheten, kap 3:14ff).

FRISTELSEN TIL SELVFORNØYD KRISTELIGHET

De fem ukloke jomfruene hadde glemt å skaffe olje i lampene sine. Kanskje de kloke kunne gi av deres olje, så lampene ikke sloknet? De fikk til svar at de fikk heller kjøpe hos dem som selger olje.

Ord 13:9 – De rettferdiges lys skinner klart, men de ugudeliges lampe slokner.

Deres dårskap bestod i den selvtilfredse tro, at de hadde olje nok til å møte brudgommen. Kort sagt: Vår kristendom holder. Vi har kristendom nok. De lignet Laodikea-menigheten i Åpenbaringsboken

Åp 3:17-20 – «Jeg er rik», sier du, «jeg har overflod og mangler ingenting». Men du vet ikke at nettopp du er elendig og ynkelig, blind, fattig og naken. Derfor gir jeg deg det råd at du kjøper gull av meg, lutret i ild, så du kan bli rik,

og hvite klær, som du kan kle deg og skjule din nakne skam, og salve til å ha på øynene, så du kan se.

Fornuften tilsier at omkostningene blir store, men fornuften tar feil:

Jes 55:1 – Hør, alle som trøster, kom hit og få vann! Kom, dere som ikke har penger! Kjøp korn, så dere kan spise, ja, kom og kjøp uten penger, uten betaling, vin og melk!

Også oljen til lampen er gratis. Nåden er gratis. Gud er nådig for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn.

Rom 3:24 – Ufortjent og av hans nåde blir de erklært rettferdige på grunn av forløsningen i Kristus Jesus.

Gud er oss nådig uten noen vår fortjeneste. Omkostningene er betalt, ikke med gull eller sølv, men med Kristi hellige og dyre blod. Derfor er nåden gratis. Hva er da problemet? De ukloke jomfruene kom for sent.

VÅK DERFOR, FOR DERE KJENNER IKKE DAGEN ELLE TIMEN!»

De som var rede til å møte brudgommen, gikk inn og døren ble stengt. De ukloke banket på og ropte: «Herre, Herre, åpne for oss!» Men han svarte: «Jeg kjenner dere ikke!» Det var for sent.

Alle tidsberegninger for Kristi gjenkomst slår feil. Han har ikke gitt beskjed om når den siste nattevakt kommer. Eksempler på den rette innstilling gir kristne i aposteltiden: «Herren er nær!» ((Fil 4:5)

Mk 13:35f – Våk da, for dere vet ikke når husets herre kommer, enten det blir om kvelden, midt på natten, ved hanegal eller om morgenen. Når han plutselig er der, må han ikke finne dere sovende.

Jesus nevner de fire nattevaktene. Han kan komme «ved midnatt», men kan også drøye til den fjerde nattevakt – «morgenen».

2 Pet 3:14-17 – Fordi dere venter på dette, mine kjære, skal dere legge vinn på å bli stående for ham med fred, uten flekk og lyte. Og når Herren i sin tålmodighet drøyer med å komme, så skal dere se det som en mulighet til frelse. /.../ Nå vet dere dette på forhånd, mine kjære. Vær derfor på vakt, så dere ikke faller ut av deres faste stand. La dere ikke rive med og bli ført vill av mennesker uten noe holdepunkt.

Vi har Guds ord. Men det holder ikke å være tilfreds med det. Vi har fått Guds ord til daglig bruk. Det er ved å anvende Guds ord at vi hver for oss etterfyller med gudskunnskap og holder lampen brennende. Apostelen formaner:

2 Tim 3:14-17 – du skal holde fast på det du har lært og er blitt overbevist om; du vet jo hvem du har lært det av. Helt fra barndommen av har du kjent de hellige skrifter, de som kan gi deg visdom som leder til frelse ved troen på Kristus Jesus. Alle skrifter som er inngitt av Gud, er nyttige til å gi opplæring og ta-

le til rette, hjelpe på rett vei og oppdra i rettferd. Slik skal det menneske som hører Gud til, settes i rett stand og bli rustet til all god gjerning.

DOMSSØNDAGEN. KRISTI GJENKOMST SOM VERDENS DOMMER PÅ DEN SISTE DAG

Første rekkes evangelium: Mt 25:31-46

Vi bekjenner at Kristus skal komme synlig tilbake for å dømme levende og døde. Teksten sier at da skal ikke Kristi rike lenger være usynlig. Han skal komme i sin Guddoms herlighet, synlig for alle på himmelens skyer. Da skal han være like synlig som den gang på Oljeberget, inntil en sky tok ham bort til Guds tronehimmel. (Apg 1:9)

I Åpenbaringsboken leser vi om Jesu gjenkomst:

Åp 1:7 – Se, han kommer med skyene, og hvert øye skal se ham, også de som har gjennomført ham, og alle jordens stamme skal jamre seg over ham, ja amen.

Disiplene hadde spurt ham om når han skulle gjenopprette Israels rike, men det spørsmålet avviste han.

Apg 1:7 – Det er ikke deres sak å kjenne de tider og stunder Faderen har fastsatt av sin egen makt.

Guds rike fins allerede nå, men det kan ikke ses, dets herlighet er skjult. Guds kirke er det sanne Israel, men har ingen ytre jordisk herlighet. Men når Kristus kommer tilbake skal kirkens herlighet bli synlig og Guds rike opprettes i den kommende verden, på den nyskapte jord.

2 Kor 5:7 – Vi vandrer i tro, ikke i beskuelse.

Når Menneskesønnen kommer i sin herlighet og alle englene med ham, da skal han sitte på sin herlighets trone.

Her anvender Jesus ord fra profeten Daniel: «Deretter fikk jeg i mitt syn om natten se, hvordan en kom med himmelens skyer lik en menneskesønn.» (Dan 7:13) Apostlene hadde vært øyenvitner til denne herlighet, og kaller ham «herlighetens Herre». (1 Kor 2:8)

J 1:14 – Vi så hans herlighet, den en enbåren sønn har av Faderen.

Denne herlighet oppfylte tabernaklet. Da filistrene hadde tatt arken, sa israelittene «ikabod» - herligheten er borte. (1 Sam 4:21)

Profeten Jesaja hørte serafene rope i templet: «All jorden er full av hans herlighet» (Jes 6:3). Derfor synger vi under Nattverdens Liturgi:

Hellig, hellig, hellig er HERREN Sebaot, / all jorden er full av din herlighet. Hosanna i det høyeste. Velsignet være han som kommer i HERRENS Navn. Hosanna i det høyeste.

I sin øversteprestelige forbønn taler Jesus om «den herlighet som jeg hadde hos deg før verden var til». (Joh 17:5) Og til Marta sa han: «Sa jeg deg ikke at dersom du trodde, skulle du få seg Guds herlighet.» (Joh 11:40) Med sine undergjerninger avslørte Jesus sin Guddoms herlighet, og «hans disipler trodde på ham». (Joh 2:11)

På Dommens dag skal hans kirkes skjulte herlighet bli åpenbar. Hvorledes?

Lik en hyrde skal han skille sauene fra geitene. Her i tiden kan vi ikke se Guds kirkes herlighet, men tro hva Guds ord sier. Vi tror «på en hellig, allmenn kirke og de helliges samfunn i de hellige ting. Vi tror den hellighet som ikke ses. Vi ser en flokk mennesker. Det samme var tilfelle med de menigheter som Paulus skrev til. Avgjørende for apostelen den gang og for oss i nåtid er deres bekjennelse – om de bekjenner apostelordets lære uten forbehold og forvalter sakramentene slik Kristus befalte.

Vi kan ikke trekke grensen mellom troende og vantro. Den forsamlede menighet er en blandet flokk, både kristne i navnet og bekjennere i livets vitnesbyrd. Kirkeledere har gjennom historien medvirket i onde gjerninger og velsignet angrepskrig. Under andre verdenskrig ble jøder myrdet i Guds navn. Soldatenes beltespenner hadde inskripsjonen «Gott mit uns» - Gud med oss».

Hva skal man si om eksempler i vår tid? Drap på uønskede mennesker kaller man barmhjertighet. Drap på ufødte mennesker kaller man «selvbestemt abort». Ordet ekteskap er i lovgivningen erstattet med partnerskap med rom for likekjønnede parforhold kalt «kjærlighet». Løgner ikles ord som ikke er sanne. Den krenkede part er den levende Gud – åpenbaringsordets hellige Gud.

Jesus taler mot den falske kristendom. Han viser til misbruk av hans navn. Hva de har gjort mot hans minste brødre som tror på ham, det har de gjort mot ham. Dette skal bli åpenbart på Dommens dag. Da skal skillet mellom den troende kirke og hyklerkirken bli synlig, for da blir Kristi kirkes herlighet åpenbar.

«KOM DERE, MIN FADERS VELSIGNEDE!»

Jesus sier at hva de velsignede har gjort mot hans minste brødre, det har de gjort mot ham. Det betyr ikke at de med gode gjerninger har gjort seg fortjent til livet på den nyskapte jord. De er jo selv uvitende om hva de har gjort. Faderens velsignelse går forut for de gode gjerninger. Med Kristus til gave gjorde de gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Velsignet med Kristi hellighet og rettferdighet ble virkningen gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Jesus bor hos sine minste brødre. Da fariseeren Paulus forfulgte kristne, forfulgte han den oppstandne Jesus. Senere kunne Paulus skrive at «Kristus lever i meg». (2:20). Han bor og er virksom ved troen i kristnes liv. De tilhører et rike som er beredt dem fra før verdens skapelse.

Ef 1:4-6 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå rettferdige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin egen frie vilje, bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Vi kan umulig ha medvirket til det som skjedde før skapelsen. Gud er oss nådig kun for sin godhets skyld. Guds nåde er årsaken til deres velgjerninger mot de svake.

Rom 11:6 - er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville nåden ikke være noen nåde.

Rom 3:27f – Hvor er så det vi kan rose oss av? All ros er utelukket! Etter hvilken lov? Gjerningenes lov? Nei, etter troens lov! /.../ mennesket blir rettferdig for Gud ved tro uten lovgjerninger.

De rettferdige i teksten utelot all egen ros. «Herre, når så vi deg hungrig osv. De tilhørte Jesu hjord og hadde lært ham å kjenne på stemmen i Guds ord. Han hadde latt dem hvile på grønne enger og ledet dem til hvilens vann. Men hva godt de hadde gjort, det visste de ingenting om.

DEN EVIGE ILD, BEREDT DJEVELEN OG HANS ENGLER

De fordømte blir ikke fordømt fordi Gud har bestemt dem til det. Nei, de er skyld i sin egen fordømmelse i det evige utenfor Guds fullendte rike.

1 Tim 2:4 – Gud vil at alle skal bli frelst og lære sannheten å kjenne. .

Derfor led, døde og oppstod Guds sønn for alle mennesker. Derfor oppstod han rettferdiggjort for alle mennesker.

Joh 3:18 – Den som tror på ham, blir ikke dømt. Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn.

Joh 5:24 – Den som hører mitt ord og tror på ham som har sendt meg, har evig liv og kommer ikke for dommen, men har gått over fra døden til livet.

De fordømte lot seg forføre av djevelens gjerninger. Til dem sier Jesus: «Dere har djevelen til far, og hva han vil, det vil dere gjøre.» Til dem skulle Jesus senere si:

Joh 8:44 – Heretter skal dere få se Menneskesønnen sitte ved Kraftens høyre side og komme på himmelens skyer.

Da dømte de ham til døden. Men når han kommer tilbake, synlig for alle i sin Guddoms herlighet, da er rollene byttet om. Da er han dommeren i Den aller høyestes rett.

ST JOHANNES DØPERENS DAG.

Den første rekkes evangelium: Lk 1:57-80

Bibelhistorien gir mange eksempler på de troendes svakhet. Historien vitner om fall og feil. De vitner om arvesyndens motstand, fortsatt virksom i deres livshistorier.

DE TROENDES SVAKHET

Også de ble fristet til vantro, t eks Abraham da han fikk høre at han og Sara – ol-
dinger – skulle bli foreldre.

*1 Mos 17:17 – Da kastet Abraham seg til jorden og lo. Han sa med seg selv:
«Kan en mann som er hundre år få barn, og kan Sara med sine nitti år føde?»*

Peter hadde på vegne av de tolv bekjent,– «Du er Kristus, den levende Guds
Sønn», men senere måtte den oppstandne Kristus anklage dem. (Mt 16:16)

*Lk 24:25 – Så uforstandige dere er og så trege til å tro alt det Profetene har
sagt.*

Et annet eksempel er Sakarias og hans hustru, som i livets vitnesbyrd hadde levd
«ustraffelig etter Herrens bud og forskrifter. (Lk 1:6) Og likevel falt Sakarias for
vantrø, da engelen lovte dem en sønn i dere alderdom:

*Lk 1:18 - Hvorledes kan jeg være sikker på dette? Jeg er jo en gammel mann,
og min hustru er jo også langt oppe i årene.*

Sakarias ga ikke uttrykk for en direkte fornektelse. Han tvilte. Han kunne ikke
stole på engelens ord der og da.

Guds venner gjør seg bekymringer av skrøpelighet istedenfor å gå i bønn til Gud
og kaste dem på ham som kan og vet alt. Selv om vi vet det og tror det, er det
vanskelig å øve troen i praksis. Denne svakhet vitner om arvesyndens motstand i
vårt innerste. Når denne svakhet overstrømmer og tar overhånd, da røver den
troens frimodighet. Det blir vanskelig å tro syndenes forlatelse i troens glede over
barnekår hos Gud.

GUDS TROFASTHET I HANDLING

Gud brukte to midler for å lede Sakarias til frimodig tro: Han gjorde Sakarias stum,
og han oppfylte sitt løfte.

Ved sin budbærer, engelen Gabriel, ble Sakarias gjort stum, inntil den dagen Gud
oppfylte sitt løfte. (Lk 1:20) Med sin munn hadde Sakarias gitt uttrykk for sin van-
trø. Da Gud hadde oppfylt sitt løfte, skrev Sakarias navnet Johannes på en tavle,
den dagen han ble omskåret. Inntil da var han stum, og derfor kunne han ikke

delta i samtalen mellom Maria og Elisabet, om Guds store gjerninger, og heller ikke istemme Marias lovsang. Han var stum.

Gud viste sin trofasthet ved å oppfylle sitt løfte da Johannes ble født. Gud svarte ikke ved å si at han som skulle rydde vei for Herren, måtte være født av troende foreldre, og ikke ha en far som du! Vår troløshet opphever ikke Guds trofasthet.

2 Tim 2:13 – Er vi troløse, så er han trofast, for han kan ikke fornekte seg selv.

GUDS FOREGRIPENDE NÅDE

Ja, Gud viste Johannes den foregripende nåde å gi ham Den Hellige Ånd før han var født. Gud har også vist oss sin foregripende nåde, til glede for oss hver bidige dag:

Rom 5:10 – Da vi ennå var Guds fiender, ble vi forsonet med ham ved hans Sønnens død. Når vi nå er forsonet, hvor mye mer skal vi ikke da bli frelst ved hans liv.

Rom 8:32 – Han som ikke sparte sin egen Sønn, men gav ham for oss alle, kan han gjøre noe annet enn å gi oss alle ting med ham?

Liksom Sakarias fikk høre Guds ord ved engelen Gabriel, så får alle kristne høre Guds ord. Det forsikrer at Gud har omsorg for oss til legeme og sjel.

Mt 6:26 – Se på fuglene under himmelen! De sår ikke, de høster ikke og samler ikke i hus, men den Far dere har i himmelen, gir dem føde likevel. Er ikke dere mere verdt enn de?

Og om en kristen rammes av trengsler og det denne verden kaller ulykker, så vet vi av Guds ord at Kristus har overvunnet verden.

Joh 16:33 – I verden har dere trengsler, men vær frimodige! Jeg har seiret over verden.

Uansett hvordan livet arter seg i denne verden, vet en kristen hvem han tror på.

Fil 1:21 – 3:20 – For meg er livet Kristus og døden en vinning. /.../ Vårt borgerskap er i himlene Derfra venter vi også vår Frelser og Herre, Jesus Kristus.

Men selv om vi har den trøst som Guds ord gir, kan den onde menneskenatur virke tvil og vantro, slik som hos Sakarias. Da svarer Gud med tukt. Han legger korset på, for hva har vi fortjent?

Rom 3:19 – Vi vet at det som loven sier, gjelder dem som har loven, så hver munn må tie og hele verden stå skyldig for Gud.

HVORFOR TUKTER GUD MED SIN HELLIGE LOV

Det hender at en kristen blir stum, liksom Sakarias, uten frimodighet til å delta i samtaler om troens saker, lik den mellom Elisabet og Maria, og heller ikke lovprise Gud for hans store gjerninger i en bevitnet bibelhistorie. Gud tukter med sin lov, men lovens tukt gjør ingen til kristen. Lovens siktemål er Kristus, den store sjele-

lege. Løftene holder. Det viser Gud med sine nådemidler – Ordet, dåpen til Jesu død, den tilsagte syndsforlatelse og alterets sakrament.

Gud hjalp Sakarias tilbake til troens frimodighet. Han skrev på tavlen: «Johannes er hans navn.» Da fikk han taleevnen og sang sin lovsang. Dens tema er Guds handlinger til frelse.

*Velsignet være Herren, Israels Gud, * for han har gjestet sitt folk og forløst det.
Han har oppreist for oss et frelsens horn * i sin tjener Davids hus,
slik som han har talt fra evighet av * gjennom sine hellige profeters munn,
at han skulle frelse oss fra våre fiender * og fra deres hånd som hater oss,
og gjøre miskunn mot våre fedre * og komme sin hellige pakt i hu,
den ed som han svor * Abraham, vår far,
å fri oss fra våre fienders hånd, * og gi oss å tjene ham uten frykt,
i hellighet og rettferdighet for hans åsyn * alle våre dager.
Og du, barn, skal kalles Den Høyestes Profet, * for du skal gå frem for Herren
for å rydde hans veier,
for å gi hans folk frelsens kunnskap * ved deres synders forlatelse,
for vår Guds miskunnelige hjertelags skyld, * som lot soloppgang fra det høye
gjeste oss,
for å skinne over dem som sitter i mørke og dødens skygge, * og styre våre føt-
ter inn på fredens vei.*

Sakarias' lovsang er en trosbekjennelse til Guds ære. Bekjennelsen vitner om Den Hellige Ånds gjerning med Guds ord. En kristen bekjennelse istemmer Guds ord og løfter, og priser Gud for hans vei og ledelse gjennom alle prøvelser.

Guds arbeid med oss er ikke forgjeves, så sant vi ikke forkaster apostelordets lære fra Bibelens Herre. Han har frelst oss for at vi skal leve under Jesu Kristi herredømme og tjene ham i «evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet» (LK, forkl 2 trosart).

DEN AUGSBURGSKE BEKJENNELSE – AUGUSTANA-DAGEN

Første rekkes evangelium: Mt 11:25-30

Den augsburgske bekjennelse ble overrakt keiseren under riksdagen i Augsburg den 25. juni år 1530. Det skjedde dagen etter St- Johannes Døperens dag. Luther deltok ikke, men gledet seg over det som skjedde, at en slik bekjennelse ble avgitt under en riksdag.

BEKJENNELSEN ISTEMMER APOSTELORDETS LÆRE FRA HERREN - BE- STANDIG

Sal 119:46 – Jeg vil tale om dine vitnesbyrd for konger og skal ikke bli til skamme. (NO 1930)

Mt 10:32 – Den som bekjenner meg for menneskene, ham vil jeg kjennes ved for min Far i himmelen.

Den augsburgske bekjennelse inngår i Konkordieboken - den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsskrifter fra oldkirken og reformasjonstiden. Konkordieboken ble utgitt bl. a. av Nicolaus Selnecker (d 24.5.1592). Hans daglige bønn var følgende vers::

*La alltid meg forblive
Din eiendom, o Gud-
La ingenting meg fordrive
Bort fra din læres bud.
O la meg aldri vakle,
Gi meg bestandighet-
Derfpr vil jeg deg takke,
Nå og i evighet.*

Den trofaste bekjennelse vitner om bestandighet – bestandig trofast mot læren fra Bibelens Herre, kirkens hyrde og lærer, Kristus Jesus.

Bestandighet er ingen selvfølge. Filip Melanchton - Luthers nære venn, fikk nåde til å skrive forsvarsskriftet Apologien til Den augsburgske bekjennelse. Dens art. 10 om Herrens Nattverd sier: at «Kristi legeme og blod under brødets og vinens skikkelser virkelig er nærværende i nattverden og der blir utdelt og mottatt. Derfor blir også den motsatte lære forkastet.»

Senere - i 1540, utga Melanchton en forandret utgave (Augustana variata). Der heter det at «med brød og vin blir Kristi legeme og blod utdelt til dem som spiser i Herrens Nattverd.» Frafallet ble gitt til kjenne med det lille ord «med». Det er

noe annet enn bekjennelsen til den virkelighet som Kristus virker med sitt ord og tyder presist og like fram: «Dette er.»

Å bekjenne i bibelsk mening, det er å istemme og stadfeste hva Kristi ord sier. Vi er ingen ny kirkedannelse, men den gamle kirke i den apostoliske læretradisjon, og sammen med den gamle kristenhet i øst og vest vedkjenner vi oss hva Kristus sier om sitt sakramentale nærvær i velsignet brød og vin (1 Kor 10:16). Frafallet begynner med velmente forbehold og tilslørende ordbruk, men den lille surdeig har kirkeødeleggende virkninger. bortforklaringer. Vi trenger alle å be med Sel-necker: «La ingenting meg drive / Bort fra din læres bud!».

Tertullian – en av oldkirkens lærefedre, sier om kristen bønn:

«Bønnen er troens mur. Den er skjold og vern mot den onde fiende, som over alt lurar på oss. La oss stadig være bevæpnet. Ikledd bønnens våpen, vil vi vente engelens basun. Også Herren selv ba. Ham være ære og makt i all evighet.»

Gud gi at vi på den ytterste dag står for Kristi domstol med troens frimodighet, grunnet på Kristi lære, «som en gang for alle er overgitt til de hellige». (Jud 3)

GUD KALLER ALLE VED EVANGELIET, SOM ER SKJULT FOR NOEN

Teksten virker selvmotsigende, først vidåpen, så innskrenket. Denne tilsynelatende selvmotsigelse tilsvarer forholdet mellom Guds lov og evangelium. Guds lov stenger himmelen med krav om en hellighet likesom Gud er hellig.

Mt 7:21, 23 – Ikke enhver som sier: «Herre, Herre», skal komme inn i himmelriket, men den som gjør min himmelske Fars vilje. /.../ Da skal jeg si dem rett ut: Jeg har aldri kjent dere. Bort fra meg, dere som gjør urett!

Evangeliet derimot kaller og opplyser på en annen vei:

Joh 3:14f – likesom Moses løftet opp slangen i ørkenen, slik skal også Menneskesønnen løftes opp for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv..

1 Joh 2:1f – Men om noen synder, har vi en som tasler vår sak hos Faderen, Jesus Kristus, den Rettferdige. Han er en soning for våre synder, ja, ikkebare for våre, men for hele verden.

Jesus hadde ropt sien ve-rop over de byene som ikke vendte om. Straks deretter talte han lov og evangelium. Han forklarer at Faderen har skjult evangeliet for de vise og kloke. La han skylden for all ubotferdighet på Faderen? Nei, langt derifra! En bevitnet Jesus-historie, slik den er forutsagt i Det gamle testamente begrunner kirkens tro på en forsonet Gud, den levende, treène Gud. Gud lar fremdeles evangeliet bli forkynt - om Guds Sønns lidende lydighet i Jesu skikkelse, og hans oppstandelse fra døde. Tross Guds velgjerninger for oss alle, er evangeliet skjult for den store masse. Hvorfor?

Det harde, selvkloke sinn bevitner årsaken: Arvesyndens motstand mot Gud i menneskets innerste. Derfor fikk profeten Jesaja oppdraget:

Jes 6:9f – Gå og si til dette folk: Dere skal høre og høre, og ikke skjønne! Gjør hjertet sløvt hos dette folk, gjør ørene tunghørte, klin øynene til, så det ikke kan se med øynene, og ikke høre med ørene, ikke forstå med hjertet og ikke vende om og bli leget!

Gud tar det fulle ansvar for sitt Ords virkninger. Derfor takker Jesus Faderen, som har skjult sitt ord for de vise og kloke i denne verden. Luther sier om vår visdom og klokskap følgende:

«Vår visdom og klokskap i guddommelige ting er det øye som djevelen åpnet i paradiset, da Adam og Eva i djevelens navn ville være kloke. Gud hadde selv lært dem og gitt dem sitt ord, om de ville være rett kloke. Så kom djevelen, rettet på saken og åpnet øynene så de ikke kunne se Gud /.../ Denne plage henger oss stadig om halsen, så vi alltid vil være kloke i djevelens navn.»

Sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke med egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver, helliggjort og bevart med i den rette tro.»

Gud har åpenbart evangeliet for de barnlige.

1 Kor 1:26f – tenk på hvem dere selv er: dere som ble kalt: ikke mange vise, menneskelig talt, ikke mange med makt eller av fornem ætt. Men det som går for å være uforstandig i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre de vise til skamme. Det som regnes for svakt i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre det sterke til skamme.

Hvorfor? «Dette var din gode vilje.» Har vi fått forstand på evangeliet, er det ikke fordi vi er klokere enn andre mennesker, men fordi det er Guds gode vilje. Gud har med sitt ord åpnet vår formørkede forstand. Gud har opplyst med evangeliet om sine velgjerninger i Kristus Jesus. Det har han gjort av sin gode vilje, av nåde alene.

2 Mos 33:19b – jeg er nådig mot den jeg viser nåde, og barmhjertig mot den jeg forbarmer meg over.

Ef 1:4-6 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå helige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han av sin egen frie vilje forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Gud skylder oss mennesker ingenting. Lever vi uten frykt for Gud og uten tillit til Gud, er vi årsak til i vår egen undergang, borte fra Gud. Og motsatt: Har du fått nåde til å tro syndenes forlatelse for Kristi skyld, så er årsaken Guds gode vilje. Gud har for sin gode viljes skyld, reist deg opp fra døden i dine synder. Ingen guddommelig kvalifikasjon fins hos deg.

GUDS GODHET MOT VISE OG KLOKE

Gud er god også mot de vise og kloke. Han har talt også til dem, undervist dem og forkynt evangeliet også for dem. Et eksempel fra Det gamle testamente er Farao. Han ble flere ganger advart med Guds ord, til tross for at han forherdet seg. Og tenk på alle de profeter som Gud sendte til sitt utvalgte folk!

Rom 10:21 – Hele dagen rakte jeg hendene ut til et ulydig og gjenstridig folk.

Et eksempel fra Jesu virksomhet er den kloke Nikodemus i samtale med Jesus om gjenfødelsen ved vann og Ånd. Et annet eksempel var hans egne disipler, så uforstandige og trege til å tro hva Moses og Profetene vitnet om Jesus Kristus.

Vår selvkloke menneskenatur vet bedre og stoler på selvbestemte åpenbaringer av eget bryst. Derfor er Guds evangelium en snublestein og dårskap. Gud skjuler sin gode vilje for dem. Noen er så barnlige at de spør Gud om råd. Han åpenbarer sin gode vilje for dem. Det skjer ikke umiddelbart - med føleri og synsing, men med Kristi undervisning i Den hellige skrift, gitt oss i det apostoliske ord.

HVA KRISTUS-ÅPENBARING HANDLER OM

Den handler om sann teologi – om gudskunnskap fra den levende Gud. Jesus sier: «Alt er blitt overgitt til meg av min Fader.» Ikke engang en engel kan si noe slikt. Med disse ord sier Jesus at han er sann Gud og sant menneske.

Den Hellige Ånd - som utgår fra Faderen og Sønnen, er virksom med Kristi ord. Hans ord er den enbårne Sønnens ord fra Faderen. Gjennom Jesus Kristus, lærer vi den treene Gud å kjenne i all hans trofasthet og kjærlighet, og ha evig liv i ham, den eneste sanne Gud.

Sal 8:7 – Du gjorde ham til Herre over dine henders verk, alt la du under hans føtter.

Mt 28:18 – Meg er gitt all makt i himmel og på jord.

«Det er altså den rette tro, at vi tror og bekjenner at vår Herre, Jesus Kristus, Guds Sønn, er Gud og menneske. Han er Gud av Faderens vesen, født før alle tider, og menneske av sin mors vesen, født i tiden. (Athanasianum pkt 28f)

Denne hemmelighet har vært skjult siden verden ble skapt.

Ef 1:9f – han kunngjorde oss sin viljes hemmelighet, den frie beslutning han fattet, om å fullføre sin frelsesplan da tiden var inne; å sammenfatte alt i Kristus, alt i himmel og på jord.

Ef 3:5f – (Kristi hemmelighet) var ikke gjort kjent for menneskene i tidligere slekter, men nå er denne hemmelighet ved Ånden blitt åpenbart for hans hellige apostler og profeter. At også hedningene har fått del i arven; de hører med til det samme legeme og har del i løftet – i Kristus Jesus og i kraft av evangeliet.

Slik har Gud tilintetgjort det som var noe, så intet menneske har noen grunn til å rose seg for Gud.

HVA ORDET «EVANGELIUM» BETYR

Til slutt sammenfatter teksten hva ordet evangelium betyr: «Kom til meg, alle dere som strever og har tungt å bære, så skal jeg gi dere hvile». Ingen skal kunne utelukke seg selv fra ordet «alle».

Ordene om strev og byrde sikter til Guds lovs anklager i samvittigheten - om overtredder og forsømmelser. Da må vi spørre: Hvorfor er Kristi åk en lett byrde? Jo, byrden har Kristus båret, og åket har han brutt i stykker.

Jes 9:4 – for åket som tyngtet folket, stangen over nakken på det og staven som driveren brukte, har du brutt i stykker.

JOMFRU MARIAS BESØKELSESDAG

Første rekkes evangelium: Lk 1:39-56

Luther sa om jomfru Marias besøksdag at den bør vi feire på grunn av «den herlige åpenbaring» den 2. juli.

«I de dager» må bety at hendelsen fant sted kort etter engelen Gabriels budskap til jomfru Maria, da han varslet henne om Kristi fødsel. Da ble Maria også fortalt at niesen Elisabet var med barn.

Maria dro til fjellbygda et sted i Judea, hvor hun steg inn i Sakarias' hus. Han var en levitt av Arons ætt. Altså tilhørte han de familier som etter loddtrekning tjenestegjorde i templet. Levittene bodde på 48 steder, så tekstens opplysning om «en by i Judea» må ha vært en av disse.

«HERREN VÆRE MED DERE!»

Hilsenen er den samme som Boas sa til arbeidsfolket, da han kom fra Betlehem: «Herren være med dere». (Rut 2:4) Samme hilsen bruker presten når han hilser på menigheten før Ordets liturgi, da tekstene for dagen blir forelest.

Hvordan hilste Gabriel på Maria? «Vær hilset, du benådede. Herren er med deg!» Hvordan hilste den oppstandne Jesus da han møtte igjen disiplene? «Fred være med dere!» Hva sier den apostoliske hilsen? «Nåde være med dere, og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.» Det lille ord «og» markerer det radikalt nye, sammenlignet med den keiserlige hilsetradisjon.

Israelittene hilste på Guds vegne med et Guds ord. Med Guds ord er Helligånden virksom, for Ånden bor i Ordet. Da forstår vi hvorfor barnet i Elisabets morsliv «rørte på seg». Uttrykket «røre på seg» kan også oversettes «hoppet». Det er naturlig at et foster rører på seg. Men barnet i Elisabets mage rørte på seg ved

lyden av Marias hilsen. Elisabet ble fylt av Den Hellige Ånd, og barnet «hoppet» av glede, fylt av Den Hellige Ånd, slik engelen hadde forutsagt:

Lk 1:15 – Like fra mors liv skal han bli fylt med Den Hellige Ånd.

Ånden gis ikke umiddelbart, men ved Guds Ord. Johannes Døperen trodde like fra mors liv, for troen kommer av det forkynnte Guds ord. Tross fornuftens innvendinger, kan også barnet komme til tro hvor Guds ord høres i samtale og lesning.

Og det er særlig ett nådemiddel hvor Gud i kraft av sitt ord barnet troen. Det er dåpen til Jesu død. I en luthersk dåpsliturgi siden reformasjonstiden blir barnet spurt straks før det blir døpt: «Tror du på Gud Fader, tror du på Jesus Krist, tror du på Den Hellige Ånd?». Den som bærer barnet, svarer på barnets vegne: «Ja». Denne form for trosbekjennelse betyr ikke at dåpen er en lydighetshandling, som om bekjennelsen bekrefter en tro som om den som døpes har en selvbestemt tro av egen fornuft eller kraft. Bekjennelsen uttrykker Den Hellige Ånds suverene gjerning ved Guds ord.

Det samme kommer til uttrykk i skriftemålet, når skriftefaren spør: «Tror du at min tilgivelse er Guds tilgivelse? Svar: Ja. Deg skje som du tror. Jesus sier: Guds nådetilsagn stadfester barneretten, gitt i dåpen. «Den som tror og blir døpt, skal bli salig.» (Mk 16:16)

Jesus sa til Nikodemus, at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv. Men tro er her Guds tro, den den tro som Gud virker med sitt skapende og livgivende ord. Det er Guds verk at vi tør motta og anvende Guds frelse for alle, gitt den enkelte til del i dåpen, stadfestet med syndsforlatelsen og styrket med alterets sakrament, mottatt under Herrens Nattverd. Under dåpsliturgien blir Guds ord opplest. Hvem tør si at det oppleste Guds er uvirksomt? Marias hilsen virket endog på barnet i Elisabets morsliv.

I den apostoliske læretradisjon siden aposteltiden er dåpen en *kamphandling*. Vi står overfor Guds fiendemakter synd, død og djevel. Vi ber Gud se i nåde til dette barn og gi det den rette tro – Guds tro. Skulle ikke Gud høre denne bønn? Deretter besverger presten djevelen å vike bort fra den som skal døpes. La oss også her ta fornuften til fange i lydighet mot Herren Jesus.

«Min Herres mor»

Johannes ga troen til kjenne ved å røre på seg i Elisabets morsliv. Da bekjente hun:

«Velsignet er du blant kvinner og velsignet er ditt livs frukt. Men hvorfor kommer min Herres mor til meg?»

Hun bekjente jomfru Maria som «gudføderske» - min Herres mor. Denne bekjennelse (teotokos) var Den Hellige Ånds verk. Dette fremgår allerede av engelens hilsen: «Det hellige som blir født, skal kalles Guds Sønn.» (Lk 1:35)

Hun skulle føde den sæd som skulle knuse slangens hode (1 Mos 3:15). Da Eva hadde født Kain, trodde hun at han var «en gutt av Herren» (1 Mos 4:1). Nei, hun hadde født den første brodermorder.

Presis som med Peters bekjennelse på vegne av de tolv, er opprinnelsen til kirkens Kristus-bekjennelse «vår Far i himmelen» (Mt 16:16). Ingen kan bekjenne at Jesus er Herren, uten i Den Hellige Ånd. Denne forening av Gud og menneske er av grunnleggende betydning for all sann kristendom.

Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. Det tør vi tro fordi han som døde på korset også er sann Gud. Gud døde etter sin menneskenatur på korset. Det var Guds blod som ble utgytt i Jesu død på korset. Vi synger i en strofe: «O sorg og nød, Gud selv er død, På korset ihjelslagen.»

Gud er en forsonet Gud. Evangeliet åpenbarer denne nådige rettferdighet som ellers er ukjent for alle mennesker. Derfor ga den oppstandne Kristus oppdraget til sine utvalgte apostler, og dermed deres etterfølgere i prekenembetet: «For-kynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk!» (Lk 24:47): .

Med vår barnelærdom bekjenner vi at Jesus Kristus,

«er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod».

Sal 49:8f.. – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham; det ble for dyrt å frikjøpe hans liv, det må en oppgi for alltid.

Begrunnelsen for denne visshet er Elisabets bekjennelse om jomfru Maria: «min Herres mor» - Guds mor. Hvis ikke, har ikke Gud forsonet verden med seg selv i Kristi død. Guds bevis er Jesu legemlig oppstandelse fra de døde, stadfestet med de mange øyenvitner til den oppstandne Jesus og hans befalinger, de som dømte mennesker skal lære å holde.

Det som var umulig for oss mennesker, det gjorde Gud i Sønnens lidende lydighet, stadfestet med hans oppstandelse fra de døde. Han er i nåtid virksom hvor som helst i den forsamlede menighet, hvor Guds nådemidler blir forvaltet i samsvar med Herrens bud.

Hvorfor hadde Elisabets hilsen en slik kraft? Hun hilste med Guds ord. Kraften beror ikke på personen, men på åpenbaringsordets allmektige Gud, som handler med sitt ord.

Heb 4:12 – Guds ord er levende og virkekraftig, og skarpere enn noe tveegget sverd. Det trenger igjennom til det kløver sjel og ånd, marg og ben, og dømmer hjertets tanker og planer.

SALIG ER HUN SOM TRODDE!

Elisabets ord om jomfru Maria må vi forstå i lys av Jesu ord:

Lk 11:27 – Ja, salig er de som hører Guds ord og tror det!

Ved en senere anledning ropte en kvinne i folkemengden: «*Salig er det morsliv som har båret deg og det bryst som du har diet!*» Jesus benektet ikke at Maria var salig, men forklarte hvorfor: Årsaken var ikke gjerningen - at hun fødte barnet og diet det, men det Guds ord som hun hørte og tok vare på til tro.

«Se, her er jeg, Herrens tjenerinne!»

I tillit til Guds ord og løfte sa Maria utførte Maria sitt kall. Hennes tillit til Guds ord oppmuntrer troens bekjennere i tidens løp: Tjen Herren i tillit til hans ord og befaling! Oppmuntret av Guds løfter, anvender vi dem på oss selv. Det Gud har lovt, det vil han oppfylle også på oss.

DEN HELLIGE MIKAELS DAG. GUDS GODE ENGLER

Første rekkes evangelium: Mt 18:1-11

Hvem er den største i himmelriket?

Jesu disipler spurte ham. Han svarte med et langt viktigere spørsmål: Hvordan komme inn i himmelriket? Han svarte selv:

«Sannelig sier jeg dere: Uten at dere vender om og blir som små barn, kommer dere ikke inn i himmelriket.»

Bakgrunnen for Jesu svar var den tids undervisning i Israel. Barna fikk tidlig lære seg Mose lov og deler av Profetene og Salmene. I tillegg skulle en 13-åring kunne lovens forskrifter. Man betraktet barna i lys av lovens krav til voksne.

Hvordan kommer jeg inn i himmelriket?

Etter hvert som barnet vokste opp, desto mere skulle barnet kunne av loven og lyde den. Det var med lovlydighet barnet nærmet seg Guds rike.

En rabbiner lærte at hvis hele Israel holdt Loven like lenge som det tok en kamel å trekke pusten, så skulle gudsriket komme. Da forstår vi hensikten med disiplenes spørsmål om den største i himmelriket. De ventet seg det svar som alle jøder var enige om: Den som holder *hele* loven. Da var det Jesus stilte fram et lite barn og sa: «*Uten at dere vender om og blir som små barn, kommer dere ikke inn i himmelriket.*»

Også i Jesu samtale med Nikodemus var han opptatt av noe ganske annet enn lovlydighet. Samtalen dreide seg om aller viktigste spørsmål et menneske kan stille:

Hvordan kommer jeg inn i Guds rike? Svaret gis ikke med bruk av såkalt «sunn fornuft».

Hva kan et spebarn gjøre av lovlydighet? Ingenting. Hva kan vi gjøre for å bli et småbarn? Ingenting. Forsøkene medfører hykleri. Nikodemus fikk høre: Du må bli født på ny. Vi kommer ikke inn uten en *ny begynnelse* til et nytt liv.

Teksten uttrykker saken med ordet «å vende om». Bare Gud kan gi en ny begynnelse på et nytt liv. Omvendelsen er Guds verk, når et menneske kommer til tro. Troen kommer av Guds ord som høres. Med sitt ord skaper Gud av ingenting. Kristentroen er Guds tro. Vår frihet er begrenset. Vi kan bestemme oss for å dra på kirkevei, men ikke mer. Liksom barnet ikke har medvirket til sin egen fødsel, er heller ikke vår prestasjon årsak til barnekår hos Gud. Gud må med sitt ord skape en ny begynnelse.

Jak 1:18 – Av sin frie vilje har han født oss ved sannhets ord, for at vi skal være en første frukt blant dem han har skapt.

BARNERETTEN HOS GUD BEROR PÅ JESU BARNEKÅR

Uten Guds skapende ord ville ingen fått barneretten hos Gud. Den er en nåderett, som i siste omgang forutsetter den enbårne Sønnens barnerett hos Faderen, opphavet til alle ting. Gudfødtersken jomfru Maria fødte det guttebarn som også er født av Gud Faderen fra evighet. Den fødsel er omtalt i Ordspråkenes bok:

Ord 8:22, 25, 30f – Jeg var den første som Herren frembrakte, hans første verk i fordums tid. /.../ Før fjellene ble satt på sin plass, før alle haugene ble jeg født. /.../ da var jeg bygningsmann hos ham. Jeg var til glede for ham dag etter dag og lekte stadig for hans ansikt. Jeg lekte på hele hans vide jord og hadde min fryd i menneskebarna.

Dette barn, født av Faderen fra evighet, ble menneske, født av jomfru Maria. Om dette barn profeterte Jesaja: «Et barn er oss født, en sønn er oss gitt» (Jes 9:6). Han skrev også om jomfruen som skulle bli med barn og føde en sønn (Jes 7:14).

Gal 4:4 – Da tiden var inne sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven for å frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barneretten.

1 Joh 3:1 – Se, hvor stor kjærlighet Faderen har vist oss. Vi får kalles Guds barn, og det er vi.

1 Pet 1:23 – Dere er jo født på ny, ikke i kraft av forgjengelig, men i kraft av uforgjengelig sæd, ved Guds levende ord som er og var og blir.

Til Nikodemus sa Jesus at man må bli født på ny av vann og Ånd. (Joh 3:5) I dåpen er Ånden virksom med vannet innfattet i Guds ord, lik perlen i en ring.

Tit 3:5-7 – Han frelste oss ikke på grunn av våre rettferdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig; han frelste oss ved det bad som gjenföder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus,

vår frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde, og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp.

HVORFOR ER FORFØRELSEN EN SÅ ALVORLIG SAK?

Jesus sier at «den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg». «I mitt navn» henspiller på dåpen i Jesu navn. Om dette hemmelighets fulle nærvær skriver Paulus:

Ef 3:17 – Kristus bor ved troen i deres hjerter.

Gal 2:20 – Kristus lever i meg.

Kristenforfølgeren Saulus ble konfrontert med dette nærvær utenfor Damaskus: «*Saul, Saul! Hvorfor forfølger du meg?*» Han forfulgte Kristi kirke – den gudsrike-virkelighet som kalles «*Kristi legeme*». Der er den oppstandne Kristus virksom til stede ved troen. Derfor er det en så alvorlig sak å forføre «en av disse små som tror på meg.» Jesus advarer med en billedbruk som sier mer enn mange ord:

«*Gehenna*» kalte man søppelfyllinga utenfor Jerusalem. Der brente man dyrekadavre og annet søppel. Denne billedbruk møter oss i evangeliene og i Jakobs brev. Gehenna navnet på de fordømtes tilværelse etter dommen – for evig utenfor Guds rike. «De minste små», de som tror, de trenger et guddommelig vern.

GUDS GODE ENGLER GUDS BARNES SKYTSENGLER

Jesus tilføyer: «Jeg sier dere at deres engler alltid ser min Faders ansikt, hans som er i himmelen.»

Guds barn har alle en skytsengel. Et eksempel er apostelen Peter. Da han var løslatt fra fengslet og vendte tilbake til menigheten, var de kristne samlet i bønn for ham. De trodde først det var hans engel som stod utenfor døren.

Sal 94:11 – Han skal gi sine engler befaling om deg, at de skal bevare deg på alle dine veier

Dan 12:1 – På den tiden skal Mikael, den store fyrsten, stå fram, han som verner dine landsmenn. Det skal komme en trengselstid som det ikke har vært maken til helt siden folkeslag oppstod. Men på den tid skal ditt folk bli frelst, alle som er skrevet opp i boken.

Guds kirke på jorden er det åndelige Israel, og kirkens skytsengel er engelen Mikael. Derfor er «Mikkelsmess» dagen da vi feirer *Mikael*, lederen for Guds gode engleskarer, de som fordrev satan med sine onde engler ut av himmelen og ned på jorden. (Åp 12:7-9) Apostelen Judas omtaler Mikael som Guds erkeengel».

Navnet Mikael betyr «*hvem er som Gud*». Navnet henspiller på Kristus, for ingen er som han – sann Gud og sant menneske forent i Jesu person.

Også engelen *Gabriel* er blant de fornemste av Guds engler.-Gabriel presenterte seg for Sakarias som den «*som står for Guds ansikt*». Han tilhører altså de engler som alltid ser Guds ansikt i Guds tronehimmel. De blir kalt for «ansiktsengler».

Jes 63:9 – i all deres trengsel var det ingen trengsel. Hans ansikts engel frelste dem. I sin kjærlighet og medlidenhet løste han dem ut. Han løftet dem opp og bar dem alle dager fra gammelt av.

Han som profeten kaller «hans ansikts engel», er ingen av Guds skapte engler. Profeten Malaki kaller ham «paktens engel» - den kommende Messias. (Mal 3:1)

Det er altså en *rangordning* i himmelen, men av en annen art enn verdslige rangordninger. Guds rike har en rangsnudd rangordning. De fremste blant Guds engler er småbarnas engler. De verger de minste, for de er de største.

1 Kor 28f – Det som står lavt i verden, det som blir foraktet, det som ingenting er, det utvalgte Gud seg for å gjøre til intet det som er noe, for at ikke noe menneske skal rose seg overfor Gud.

Derfor kom også Menneskesønnen for å frelse det som var fortapt.

ALLE HELGENERS DAG

Første rekkes evangelium: Mt 5:1-12

«Hvem er disse, og hvor kommer de fra?» Det var spørsmålet Johannes stilte da han fikk se den store hvite skare stå for Guds og Lammets trone. Et svar hadde Jesus allerede gitt med saligprisningene i dagens evangelium.

HVEM ER GUDS HELGENER?

De er Guds Ords bekjennere. Minnedagene i kirkeårskalenderen gir påminnelser om slike. De fikk nåde til å bekjenne troen i livets vitnesbyrd, tross egen skrøpeligheit. Deres livshistorier vitner om Guds kraft i deres liv. Derfor er de oppmuntrende forbilder for oss. De er hjemme hos Gud, og likevel taler minnene til oss som i nåtid bekjenner troen. Det er ikke gjerningshelgener vi minnes, men tros-
helgener – hellige ved tro uten gjerninger.

Heb 13:7 – Glem ikke deres ledere, de som talte Guds ord til dere. Tenk tilbake på hvordan de levde og døde, og ta eksempel av deres tro.

Den augsburgske bekjennelse sier følgende om Guds helgener:

«- man kan holde fram minnet om de hellige for at vi skal etterligne deres tro og gode gjerninger, hver i sitt kall. /.../ (Guds ord) lærer ikke å påkalle de hellige eller å be om hjelp fra de hellige, for den fremholder Kristus alene som mellommann, forsoningsmiddel, øversteprest og talsmann for oss. /.../ Han har lovt at han vil høre våre bønner, og denne dyrkelse har han stort behag i, at man påkaller ham i all nød. 1 Joh 2:1 – Om noen synder, har vi en talsmann hos Gud.»

Vi skal be skal ikke be hverken til helgener, engler eller jomfru Maria. Ikke noe belord sier at de hører oss. Vi skal be til den levende Gud i himmelen.

Vi minnes avdøde kristne, dels ved å takke Gud for den nåde han viste dem, dels ved å etterligne dem i tro og gjerninger. Vi bekjenner «de helliges samfunn», som er samfunn med Kristus i de hellige ting – Ordet og sakramentene.

1 Joh 1:3 – Det som vi har sett og hørt, forkynner vi også for dere, så dere skal ha samfunn med oss, vi som har samfunn med Faderen og hans Sønn, Jesus Kristus.

Den himmelske lovsang for Gud og Lammet omfatter Guds kjempende kirke på jorden. Derfor feirer vi denne dagen og sammen med Guds kirke «i himmelen og på jorden priser ditt Navn med samstemmig jubel».

De saliges kjennetegn på jorden

Jesu saligprisninger beskriver Guds hellige som ennå bor på denne jord. «De hellige» bor, dvs de har en adresse. (1 Kor 1:1). Apostelen formaner til «utholdende bønn og påkallelse for alle hellige» hvor enn de bor (Ef 6:18).

Med ordet «salig» knytter Jesus til Salme 1.

Sal 1:1f - Salig er den som ikke følger ugudelige menneskers råd, og ikke slår inn på synderes vei, eller sitter sammen med spottere, men har sin glede i Herrens lov og grunner på den dag og natt..

Jesus sa med tanke på sin mor: «Salig er de som hører Guds ord og tar vare på det.» (Lk 11:28) Det gjorde Maria. I Romerbrevet siterer Paulus fra Salme 32:

Rom 4:7 – Salig er de som har fått sine overtredelser tilgitt og sine synder skjult.

Å være salig er å være frikjent hos den levende Gud og å kjenne ham som venn.

Det første kjennetegn: *Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.*

Lært av Guds lov, har de lært den onde menneskenatur å kjenne:

Rom 7:18 – jeg vet at i meg, det vil si slik jeg er i meg selv, bor det ikke noe godt. Viljen har jeg, men å gjøre det gode, makter jeg ikke.

Med denne erkjennelse er vår rikdom å finne i Kristus Jesus, vårt levende håp. Motsetningen har Jesus beskrevet slik:

Åp 3:17- «Jeg er rik», sier du, «jeg har overflod og mangler ingen ting.» Men nettopp du er elendig og ynkelig, blind, fattig og naken.

Det andre kjennetegn: *Salige er de som sørger, for de skal trøstes.*

Åp 7:14 – Dette er de som er kommet ut av den store trengsel og har vasket sine klær og gjort dem hvite i Lammets blod.

De sørger ikke over egne lidelser, slik røveren på korset gjorde: «Vi lider hva våre gjerninger er verdt». (Lk 23:41) Det må vi alle gjøre. De salige må lide hva troen på Kristi lidende lydighet medfører. Han er «Israels trøst» (Lk 2:35).

Jes 61:2- Jeg skal rope ut et nådens år fra Herren /.../ jeg skal trøste alle som sørger i Sion.

Hvordan blir de trøstet?

Rom 15:4 – Alt som før er skrevet, er skrevet oss til lærdom: Vi skal ha håp av den tålmodighet og trøst som Skriftene gir.

Det tredje kjennetegn: *Salige er de tålsomme, for de skal arve jorden.*

Deres forbilde er Kristus.

1 Pet 2:23 – Han skjelte ikke igjen, når han ble utskjelt, han truet ikke når han led, men overlot sin sak til ham som dømmer rettfærdig.

Mt 11:29 – lær av meg, for jeg er tålsom og ydmyk av hjertet, så skal dere finne hvile for deres sjeler.

De tålsomme skal arve jorden. Løftet gjelder ikke jordisk makt og rikdom, slik djevelen frister den verdenstilpassede kirke (Mt 4:9). Kristi løfte gjelder «nye himler og en ny jord hvor rettfærdighet bor» (2 Pet 3:13).

Det fjerde kjennetegn: *Salige er de som hungre og tørster etter rettfærdigheten, for de skal mettes.*

De hungre og tørster etter den rettfærdighet som evangeliet åpenbarer. De forakter ikke Guds nådemidler, men vil gjerne høre Guds tilgivelse tilsagt av sin prest eller av en medkristen. De vil ofte motta alterets sakrament for å bli styrket i troen på syndenes forlatelse, liv og salighet.

Det femte kjennetegn: *Salige er de barmhjertige, for de skal få barmhjertighet.*

De har Guds barmhjertighet, som består i Kristi hellighet og rettfærdighet.

Sal 86:15 – Men du, Herre Gud, er barmhjertig og nådig, langmodig og rik på miskunnhet og trofasthet.

Med ham til gave, viser de barmhjertighet i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. De ærer Gud med barmhjertighet i livets vitnesbyrd.

Det sjette kjennetegn: *Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud.*

Det rene hjertet er det nye menneske som Helligånden skaper og fornyer i de troendes liv. Derfor påkaller de Gud og ber:

Sal 51:12 – Gud, skap i meg et rent hjerte, gi meg en ny og stø ånd!

Kristus skaper med sin Ånd det nye menneske som skal leve evig for Gud.

Det sjuende kjennetegn: *Salige er de som stifter fred, for de skal kalles Guds barn.*

Guds fred med oss er Kristus Jesus og ham korsfestet. Guds fred medfører strid. Falske fredsstiftere kjennes på reservasjoner mot Guds ord, tilpasset omstendighetene. Sanne fredsstiftere kjennes på troskapen Herrens bud, gitt kirken i og med apostelordets lære. De søker fred med alle mennesker, men på Guds ords vilkår. Det medfører de omkostninger som Gud tillater, og med dem troens øvelse i tålmodighet.

Det fins en falsk kirkefred. Den består i reservasjoner mot Herrens bud. Det er å vitne falskt om åpenbaringsordets levende Gud. Han holder ikke den uskyldig som vitner falskt om ham. (1 Kor 14:34) Falske vitner er forgjeves kommet til troen (samme 15:1-3).

1 Joh 4:6 – den som er av Gud, hører på oss, den som ikke er av Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom sannhetens ånd og villfarelsens ånd.

Det åttende kjennetegn: Salige er de som blir forfulgt for rettferdighets skyld, for himmelriket er deres.

Jesus sier ikke at de blir salige fordi de blir forfulgt. Han priser dem salige under forfølgelse, spott, løgn og all slags ondt. Da er det ingen grunn til å synes synd på seg selv. Tvert imot! De har all grunn til å være glade, for nådelønnen venter i Guds fullendte rike.

Apg 5:41 – (Peter og Johannes) forlot Rådet, glade for at de var funnet verdige til å bli vanæret for Jesu Navns skyld.

Jesu første saligprisning omfatter dem alle.

Vi tror ikke fordi vi håper. Vårt håp er grunnet på kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Den er ikke avsluttet, men fortsetter i nåtid – til stede i den forsamlede menighet, virksom med Ord og sakramenter, forvaltet slik han befalte. Avslutningen i framtid er Jesu gjenkomst på Dommens dag, synlig for alle i sin Gudsdoms herlighet.

DE SMÅ KORSBÆRERE I KRISTI ETTERFØLGELSE

«De skal utstøte dere fra synagogen. Ja, det kommer en tid da enhver som slår dere i hjel, skal tro at han utfører en tjeneste for Gud. Det skal de gjøre fordi de hverken kjenner Faderen eller meg.»

Etter Pinsedagen gikk Jesu ord i oppfyllelse. De ledende i folket mislikte sterkt at Peter og Johannes forkynte Jesu oppstandelse fra de døde. De ble fengslet til neste dag, da de fikk forbud mot å tale og undervise i Jesu navn. (Apg 4:2f) Men apostlene var med Jesu undervisning forberedt på den motstand som ventet dem, og gav dem følgende tilsvaret:

Apg 4:19f–Dere får selv avgjøre om det etter Guds vilje er rett å lyde dere mer enn ham. Men vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt.

De gikk glade fra forhøret. Tenk, de var aktet verdige til å bli spottet for Navnets skyld. (Apg 5:43) De forstod å anvende Jesu undervisning på seg selv:

Lk 6:23 – Gled dere da og hopp av fryd, for stor er lønnen dere har i himmelen. Det samme gjorde jo fedrene mot profetene.

Senere sørget Herodes for at Jakob, Sebedeus-sønnen, ble drept. Samme skjebne led Jakob, Herrens bror, da han sammen med flere jødekristne led martyrdøden år 62. Det skjedde på initiativ av øverstepresten Ananias d. y. - en av saddukeerne. Dermed gikk Jesu ord i oppfyllelse – om de som slår i hjel i den tro at de gjør Gud en tjeneste.

Jesu fremtidsutsikter for hans kirke, synes ikke å stemme med de perioder da makthaverne skjermet kirken og var godt likt av folket. Da var årsaken tilpasninger til verdslige interesser og folkemeningens ideer om rett og galt i lære og liv. Med stor konsekvens sviktet kirken sin Herre. I stedet for å stole på Åndens sverd, som er Guds ord, falt biskop og prest for den djevelske fristelse, den samme som møtte Jesus da djevelen viste ham alle verdens riker:

Lk 4:6f – Jeg vil gi deg makten over alt dette og la deg få denne herlighet. For det er gitt i min hånd, og jeg gir det til hvem jeg vil. Om du bare faller ned og tilber meg, skal det være ditt.

I statskirkesystemet hendte det at kirkens rett, under utøvelse av løse- og bindemakten, ble overlatt til stats- og folkemakt. Den forplikter kirken på yndlingsideer i samtiden. Oversett ble det handlende subjekt i Guds kirke - den bekjennende menighet på stedet.

Lk 6:26 – (Jesus) Ve dere, når alle taler vel om dere, for det samme gjorde fedrene med de falske profeter.

Menighetens iverksettende myndighet består i apostel-ordets lære fra Jesus Kristus, Skriftens Herre. Annen autoritet og kompetanse er uten gyldighet i Guds kirke. Misbruk av «menneskelig rett» forfalsker kirkens fremtreden.

Guds profeter fikk lide forfølgelse, blant dem profeten Amos, som fikk prekenforbud:

Am 7:13 – Profeter ikke mer i Betel, for det er kongens tempel og rikets hus.

Profeten Jeremia ble forfulgt og satt i fengsel, og derfor klaget han sin nød:

Jer 20:8f – Så ofte jeg taler, må jeg skrike og rope: «Vold og overfall!» For Herrens ord er dagen lang blitt til spott og skam for meg. Men når jeg tenkte: «Jeg vil glemme ham og ikke lenger tale i hans Navn», da ble det som flammande ild i mitt indre, innestengt i mine ben. Jeg strevde for å holde det tilbake, men greidde det ikke.

Trengselstider fulgte oldkirken fordi *arianerne* fornektet at Kristus er «av samme vesen som Faderen». De ville ikke vite av bekjennelsen til Kristus som sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. *Atanasius* ble drevet i landflyktighet. *Chrysostomos* ble flere ganger landsforvist fordi makthaverne i Konstantinopel ikke tålte Kristus-bekjennelsen. *Luther* ble truet på livet av keiseren, og paven lyste

ham i bann. Kristenforfølgelser har Kristus forutsagt. De synes å ha økt gjennom de to siste hundreår.

«Jeg har sagt dere dette, for at dere, når tiden kommer, skal komme i hu at jeg har sagt dere dette.»

Gud hjelpe oss, at vi da minnes Jesu ord og etterfølger ham i troens glede!